

# ספר יהודה יעלה

חלק ראשון

אוצר מלא חמדת. להשקות סיס לעדה. דרושים לכל חפציהם.  
שכל טוב לכל עושיהם. נחמדים מפנינים. מדבש וגופת צופים.  
ורמזים יקרים. על חמשה חומשי תורה נאמרים. לשבתות השנה  
סדורים. פעולת סורי ורבי דובר צדק ומגיד משרים. דורש כתרי  
אותיות. פה מפיץ מרגליות. הרב המופלא וכבוד ה' מלא כמותהרר  
יהודה חיים הכהן זלחיה. יליד עובי דמשק יעא. זכה וזיכה  
את הרבים. זכותם תלוי בו לעולמים. נשמתו בנן החיים תתעדן  
בגנזי מרומים. ואני עני תלמידו, למען יקרת כבודו ולזכות את הרבים  
השתדלתי וסידרתי כתיבות ידיו להוציא לאור תעלומה. מדע וחכמה.  
ופי מלא תהלה. לאל נורא עלילה. כי הביאני לעיהק ירושלם תיז  
הנבחרה. וזיכני למעום מעץ החיים. מכתבי איש האלהים עפיי סידור  
סוד הרשיש זלחיה. ויהי שיקובל לרצון. לפני אל עליון. ויביאני  
עד גמירא. לעשות רצונו ולעובדו. לא אשנה את חפקידו. תמיד כל  
הימים. ובימינו תושע יהודה. ונשגב שמו לכדו. ונשמחה ונגילה.  
אל המנוחה ואל הנחלה. ביום שמחת לבני הכנסת באל צורי ומשגבי  
הצעיר רפאל מנחם מערבי סיט

פעה"ק ירושלם תובב"א

שנת עד אשר תפרה לפ"ק

YEHUDA YAALEH

ZION Printing — JERUSALEM

תחת השגחת המסדר יוסף בן נתנאל הלוי בדפוס, ציון

אלא פרטי המקראות ואגדות וכיוצא אינו חייב  
אלא כשיעורו ח"ש בין פארץ הוא לשון סעיפי  
האילן ע"ד תשלח פאורותיה והוא רמז לענפי  
התורה בקומתן ובציון ר"ל בין אם הוא יכול  
ללמוד בעיון נמרץ ובפלפול חריף להקשר ולתקן  
ובין תופל נוטי תקופות וגימטריאות פרפראות  
לחכמה. ר"ל שאינו יכול ללמוד אלא בפשטי  
התורה שהם פרפראות לחכמה וכמו שפי  
המפרשים ז"ל מלשון פרפרת והוא דברי קללי  
שאוכל האדם בתחית הסעודה עכ"ל הקצ"ה  
חושב לו כאלו עוסק בנגעים ואכלות וכמו  
שהתפלל דהע"ה על העוסק בתהלים שיחשב  
לו כאלו עוסק בנגעים ואכלות ואף אם אינו  
יודע ללמוד לא יתצוים מללמוד אף מן הקטן  
ממנו וכמו שדרשו ז"ל ע"פ אם נבלת בהתנשא  
כל המנצל עליו על דברי תורה לסוף מתנשא  
ח"ש ולבין אותיות נבל רמז כשיהיה מנצל עליו  
ע"ד תורה אז יהיה לבן ר"ל ת"ח וכמו שבינו  
בש"ס לתלמידי חכמים אחרים לבנים. וגם  
יעשה השתדלותו לדור בארץ ישראל שנקראו  
תלמידי ח"ש וכמשי"ה בתלמוד אלהינו יפריחו ח"ש  
ותלמידי רמז להבין וכמ"ש ע"פ וחכב הארץ  
הביא עוב און תורה כחורת ארץ ישראל. ואף  
אם לא ילית שם בעסקו עכ"ל די לו שהתורה  
שלומד היא תורת ארץ ישראל ח"ש ודי זכ"ב  
רמז לתורה ח"ש שנקראת זכ"ב וכמ"ל וק"ל כי  
יכנו לעלות ולהתישב בא"י וללמוד בתורה  
לש"ש חכ"ר :

**ובא"א** חפ"י לרמז כי ת"י אליה נוטי  
אבק לה"ר וכמ"ש ה' חומ"ה ז"ל  
לדרכו. גם נודע מ"ש ז"ל ע"פ מרפא לשון עץ  
חיים שתקנה לה"ר שילמוד בת"י דמה שחטא  
בלשון יתקן בלשון ח"ש אליה נוטי אבק לה"ר  
התקנה לזה אלה הדברים אשר דבר משה וכו'  
ור"ל שיעסוק בתורה ויתקן את חטאו וק"ל :  
**אלה** הדברים אשר כתב הכז נח"ק ז"ל  
שמלא כתוב בגליון רש"י ח"ל אליה  
הדברים אשר ר"ת אמור לפני התלמידים  
האומר דבר בפני רבו יתחייב מיתב אלא שיטול  
רשות עכ"ל ז"ל רש"י ואני הכדיוט אמרתי  
שאפי לרמז בס"ת רמז והוא דבר לרמז דענין  
זה שקופץ התלמיד ואומר דבר בפני רבו הוא  
מחמת

**ואפי'** לרמז בס"ד כונת הכי באיוב שם  
רשעים חדלו רוגז ושם ינוחו יגיעי  
כה. כי נוטי עשיר עני רשע גי' ש"ס שהם  
חושבים להביל עלמם בזה. אכן מכח גי' אלה  
שהם כלל יוסף אלעזר שנוטי שלהם גי' וי'  
ח"ש ושם ינוחו נוטי אותיות וי' מזה יהיו יגיעי  
כה שהיה להם ליגע עלמם בתורה כמו אלה  
הגי' וזכר יהיה להם מנוחה והם שלא עשו  
ולא למדו מהם בשביל זה ידונו דין קשה  
בגהינם וק"ל :

## ס' דברים

**אלה** הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל  
בעבר הירדן במדבר צערב מול סוף  
בן פארץ ובן תופל ולבן וחלרות ודי זכ"ב. חפ"י  
לפרש דרך רמז ומוסר והוא בזה' מ"ש בס'  
חרדים ד' ע"ב ע"א והוצ"ד בחק"ל שמות יוס  
ה' מה שאסף וקבץ החיד"א ז"ל ח"ל העולם  
הזה יס סוער לדרך האדם לדמות צדעתו כאלו  
הוא שט צים ולכן ירים ראשו למעלה ליוצרו  
ויחבר פן יכנסו בפיו המים הזדונים וישמר  
מן בגלים הבאים לעורדו ואם לאו דמו צראשו  
עכ"ל ח"ש אלה הדברים אשר דבר וכו' בעבר  
הירדן היינו רמז לזה העולם לדרך לעסוק בת"י  
שנקראת מדבר וכמשי"ה וממדבר מתנה וגם  
הוא הפקר לכל כמו המדבר שהוא הפקר לכל  
כל הרוצה לישול יצא וישול וזכר יזכה שבת"י  
תעשה לו עטרה בעוכ"ב ע"ד מאז"ל לדיקים  
יושבים ועטרותיהם צראשיהם ח"ש צערב  
מול סוף תיבת צערב גי' עטר. ר"ל בסופו  
שהולך אדם לבית עולמו ואח"כ לג"ע לישב עם  
הלדיקים יהיה לו עטרה על ראשו. וגם בזה  
העולם תהיה לו עזר להועיל וכמו שאמר הכי  
בהתהלךך תנחה אותך ותי' ערבה בלא צי"ת  
השמות היא גי' עז"ר רמז להבין. וגם מול  
סוף נוטי ס"מ רמז שעי' התורה יכניע ס"מ  
שלא יהיה לו שליטה עליו. וגם מול סוף גי'  
רכ"ב רמז שעי' לימוד התורה יהיה מרכבה  
לשכינה ולא בלבד אם יודע ללמוד גמרי ותוס'  
וכרמב"ם בעיון אלא אף אם אינו יודע ללמוד

ישראל אמר ונחנו מה לא עלינו תלונותיכם וכו' וא"כ העלה כיעולה עשה זאת איפה ימי והגלל כשאתה חי בזה העולם הדומה לים סוער כדברי חז"ל והוא אומרו בעצב הירדן היינו לרמוז לעובד"י יביח לו מדת ענוה ביתר שאת והוא אומרו במדבר שיתשוב עלמו כמו במדבר וערבה היינו מישור וכמאז"ל בגמרא דחולין כנז' וידע גאמנה כי בגאמנה היא מלד ס"מ חזגתו והוא מול סוף כי תיצת מול עם הס' שבתח"י ת"י סוף הס' ג"י סמא"ל עם האותיות והכולל וכגשאריו אותיות ו"ף הס' נוט' ופלונית היא זוגתו. והן כמה היו בעוכריו כי לא לו בלבד החטיאו אלא אף לאבותינו דורות הראשונים שחטאו בזמן וצקרת ובמרגלי הכל היה נסיונת בגאמנה שהיה בהם וצפרט בעגל שח"י כפרו באלהותו ית"ש ובגאמנה היא היתה שורש פורה ראש לכל החטאים כנז' דוק ותשכח וז"ל בין פארן ובין תופל ולבן וחלרות ודי זהב וזה רומזים לכל העבירות הג"ל וכמ"ש רש"י ז"ל בחומש לא ע"ט האריך ולכן תמיד יביח נגד עיניו מול סוף היינו סופו ואחריתו המיתה ובקצורה וברימה וחיצוט הקצר וכיולא וזה ישוב לקונו להכניע ולהשפל כי יזכו להכיר מיעוט ערכו ולדע קורותיו אכ"י"ר ודוק כי נכון הוא בעובד"י :

**א"ל** אפי' לרמוז בכוונת הסמיכות בני תרי ספרי דצי רב כי תח"י קאמר אלה המלות והמשפטים אשר ליוה"כ ביד משה אל צ"י וכו' ובתרי"ה קאמר אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל והקושי מבוחר דמאי קמ"ל בזה אכן אפי' עפ"י ל' המשנה חז"ל אלא שהייב אדם לומר בלשון רבו ח"ש אלה המלות והמשפטים אשר ליוה"כ ביד משה כן כן הדברים הנקנין באמירה לכל ישראל לומר באותו לשון עלמו שלמד מפי ה' לימד לישראל ולזה קאמר אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל נקט ל' דבור בתרתי לומר בדברים עלמס שקבל מבי' כן הם הדברים והאותיות שלמד לישראל. **ועפ"י** יובן ג"כ בס"ד כונת התנא באלות משה קבל תו' מסיני ומסרה ליבושוע וק' דמאי נ"מ מלמדנו התנא בזה שמסרה ליבושוע אלא עפ"י"ה ח"ש שצאנו לשון שקבל מסיני

מחמת רמות רוחא דאית ביה דמחשיב עלמו שהיה בנודרגת רבו ולא נעלם ממנו כל דבר וחכו שרמו בתי' רמה הרמוז בס"ת כנז' ר"ל דזה יבא לו מחמת נפש רמה שיש לו. אכן כדי להשפיל גאותו. דע כי מרה תהיה אחריתו שאין עפרו נגער ואין זוכה להיות במחילת הדיקים במכל שכן. ואף בחייו כשכ"י מסתלקת ממנו ומכל העו' על ידו כאומרים ז"ל אין אני והוא יכולים לדור בעו' וא"כ מאי אכתיא ליה חליפותו וגאותו ונכפוך הוא אדרבה הרויח כמה עונשים קשים ומרים כידוע בדברי הש"ס ובדברי חכמים ז"ל ע"ע בספרתם ואותיות רמה כנז' הפוך זה ותשכח מרה לרמוז לכל כנז'. והפוך זה ג"כ יעלה לך תמורתו אותיות רמה שם רמו שזכור הרמה שתאכל מבשרו ויביח לסחי ומאוס וא"כ מאי נ"מ בגאותו שחקים אדרבה כל לאידך שנאוי הוא ומשוקץ בעיני אלהים ואדם ובמה יתגאה יליר חומר וטפה סרוחה שעוצר צ"פ במעצר השתן. ואדרבה כל מה שהוא אדם כמעלה ראוי לו להכניע עלמו וידע ראשיתו ואחריתו או אז יכנע וילמד מהאל ית' שצחר במדת הענוה וכמאז"ל במקום שמלינו גדולתו שם מלינו ענותנו' וזה הדבר נרמז צ"ת אשר דבר משה אל כל נוט' אדם אף ר"ל כל מה שהוא אדם כמעלה ונכבד יביח לו מדת אף מיעוט. וזה ילמד ממדת קונו והוא אומרו יש"ר אל היינו ענוה כי תיצת מישרים תשפטו וכו' דרשו אותו חז"ל על הענוה צמס' חולין חז"ל באומנם אלס מה אומנותו ש"ל וכו' יכול אף צד"ת ת"ל לזק יכול יגים דעתו ת"ל מישרים ופירש"י שם היינו שיביח כמישור הזה שהכל דשין צו יע"ש חז"ל יש"ר אל היינו שהוא עניו ואם למי שהוא ראוי לענוה ומשתבח בה עכ"ל מתנהג בענוה מה יענו אחוזה קיר אדם ילוד אשה אף אם יביח כנושה רבינו ע"ה. ואף אם יבא הילר אליו לומר לו דאדרבה לפי שהוא חומרי חינו יכול לכפות טבעו ולו יאחז הגדולה חלילה להטעותו בזה דכא מלינו גדול הציבאים מרע"ה נשתבח בענוה באומרו ונחנו מה וכו' וחכו שרמו אשר דבר משה אל כל ישראל ר"ל יקח ראיה מדברי מרע"ה בשעה שדבר עם

מסוגי מסרה ליחושוע וק"ל :

**אלה** הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן צמדצר בערבה מול סוף בין פארן ובין תופל ולבן וחלרות ודי זכב. אפי"ל בדרך מוסר שמרע"ה הוכיחם על העתיד וח"ש צעבר הירדן היא העוב"ז שהוא עובר צמדצר שהאדם צעוב"ז כמו שהוא צמדצר שום לא ידע אנה יפנה לעזרה. צערבה שערצ עליו הגשמיים והחלואים של העוב"ז. אכן מול סוף רמז למיתה שהוא סוף כל אדם וחבו בין עני בין עשיר. בין פארן ר"ל שהוא עשיר שהוא פרה ורבה. בין תופל. רמז לעני שאוכל מאכלו תפל מצלי טעם לא שומן ולא שמן. ולזה לריך ולבן שילבן עלמו ועומותיו שיכיה צלי עון וזה ע"י וחלרות שיקצע עלמו צבתי כנסיות וצ"מ שנקראת חלרות כמ"ה נכספה וגם כלתה נפשי לחלרות ה' וצבתי יזכה לחלרות אלהינו ופריחו הוא בית המקדש. ועיקר הכל שיסתפק צמועט ולא ילך בתאות לבו וח"א ודי זכב ודי זכב ר"ל שיסתפק צמה שחננו ה' ולא יכיה לבוט אחר הממון וק"ל :

**אלה** הדברים אשר דבר משה אל כל ישרי וכי אחד עשר יום וכי פי החיד"א ח"ל צפני"ד בדרך מוסר וח"ל צעבר הירדן. כאשר ימות האדם ויעצור מנהל שוטף העוב"ז הדומה לירדן בשאון גליו להורידו וח"ש צעבר הירדן אח"ז צמדצר בערבה לקצרות יוצל. ולכן העלה הוא מול סוף שתמיד האדם יכיה נגד עיניו סופו וחליתו ויזכור לו יום המיתה. בין פארן. פירוש בין יפרה וירבה מצלו שילית צעוב"ז ובין תופל בין אם מצלו גרוע כמו טחי תפל. או כמו תפל מצלי מלח. כלומר בין צהיותו צטוב בין צהיותו צרע תמיד יכיה מול עיניו סוף האדם. ועי"ז ולבן יתלבן צמעשיו. וחלרות יכיה שקוד בחלרות אלהינו צתי כנסיות וצ"מ. וגם יסתפק צמועט וחבו ודי זכב שיכיה די צעיניו הזכב שיש לו. וכל כונתו יכיה לצרר נילוכ"ק אשר צסטי"א. וח"ש אחד עשר רמז ל"א סמני הקטורת לצררם עד נכון היום וחבו אחד עשר יום. והצירור הוא מחורב הסטי"א. דרך הר שער רמז לכונת נפילת אפים שישלח נפשו לצרר שם צסטי"א. עד קדש כתרוננו ריקס גאה

כלומר שכונתו להריק הסטי"א שהיא גאה ולעשותו ריקס מנילוכ"ק. וכי"ז ישיג כשתמיד יזכור סופו. אז יטבר מעשיו ויזכה לעוב"ז : **ל**א תכירו פנים צמשפט. פי' ה' א"א והובא צחומ"א וח"ל לפי שמניו הדיינים היה ע"י הדרת לורת פנים כמ"ש צזוכ"ק ואחיה תחזה מכל העם הולך להזכיר לדיינים שלא יסמכו על חכמת הפרלופים להכיר מי חייב וכו' : **ל**א תכירו פנים צמשפט. פי' ה' אד"א צצלי יל"ו כי הכה יש דיין דלא חשיד שילמד טענות בפירות לצע"ד לטעון לזכותו אלא חשיד הוא דצעת שיצא הצע"ד לטעון לפניו והוא אורבו אז כשרואה דיין איזה טענה שהוא טובה אז ילכבו פניו של דיין באתה הטענה כדי שמזה יבין הצע"ד שזו הטענה יש צה תועלת לפו"ד ואז יאחזנה הצע"ד בין שיניו ויתאמץ לחזקה יותר ויותר וכשיטעון איזה טענה שאינה טובה צשצילו ואדרבה ילא לו החק לפו"ד מוננה אז כובש פניו צקרקע ומראה חנועות צפנים שלו שמזה יבין הצע"ד שזו הטענה אינה טובה צשצילו ואז יחזור הצע"ד מיד לבטל ולהחליף את דבריו וימלא שזה דיין הגם שלא אמר צפיו כלום לזה הצע"ד שהוא אורבו עכ"ז הוא עשה מעשה צחנועת הפנים שלו כמו הדבור צלתי הפרש כלל והאיסור הוא שוב צזה וכי כמו שאמר צפיו להצע"ד. ולז"א לא תכירו פנים צמשפט כלומר מכה הפנים שלכם תעשו היכר לצע"ד צמשפט שידע ויכיר מכה הפנים איך יעלה משפטו צטענה זו וצטענה זו ואז ידע איך לטעון כדי שילא זכאי עכ"ד יל"ו :

**ועפ"ד** אפי' לרמז צכונת לי רז"ל לחכימא צרמזא ר"ל לאיש חכם שהוא שופט את העם הוא נענש צרמזא שטובה להצע"ד כדי שיבין מרמזתו אם טוב כבר או לא דהוי ממנ כאלו אמ"ל צפירות וכנז"ל : **ובא"א** אפי"ל לא תכירו פנים צמשפט. כי הכה לפעמים יצואו שני צע"ד לפני דיין והא' הוא עז ציותר ומתוך עזותו אף שהוא טוען שקר עכ"ז לא חלי ולא מרגיש ופניו אין משתנים ואדרבה הוא מתחזק ומתאמץ לקיים את דבריו אף שהם כולם שקרים ויש

בו היטב :

**א"ל** לא תכירו פנים במשפט בקטון כגדול תשמעון הוא רוצה לפשט דברי מרן ז"ל שלא יאמר זה רשע וחזקתו משקר וזה אינו משנה בדבורו וכו' והשתא א"ש לא תכירו פנים ר"ל שלא תעשו פנים צדק לומר זה רשע וזה לדיק וכו' בקטון שהוא צעניך כרשע וכגדול שהוא צעניך לדיק ככל א' ותשמע דצריכם לדונם וק"ל. וזה שסיים לא תגורו מפני איש היינו לדיק שנקרא צעס איש שלא יאמר עליך שאתה מחשיבו כמו רשע כי כמשפט לאלהים הוא ואין חכמה ואין חכמה לגדל כי ודו"ק :

**ד'** א"ל יוסף עליכם ככם אלק פעמים. אמרו במד' אמרו ישראל לפניו משה רבינו אתה נותן קצבה לצרכותינו אמ"ל זו משלי אצל כי יוסף עליכם ככם אלק פעמים. שמעתי משם המפי' דר"ל שבירך אותם שיוכלו על מנינם שאם יהיו עשרה אלפים יוכלו ויהיו י' אלק וצרכה זו תהיה משמשת עד אלק פעמי' וא"כ צרכה זו היא אין לה לא חקר ולא מספר וק"ל :

**ובא"ל** משם כי אבק סופרים ז"ל וכוא כי אמרו צע"ס כי האשה יולדת לר"ע ימים ושס"ה ימים כנגד כל שנה משתי שנים של היניקה שס"ה ושס"ה ס"ה גי' תש"ל ועם ר"ע ימים של הכריון הרי אלק בדקדוק. וארז"ל עתידה אשה שתלד בכל יום אי"כ מה שהוא צריכין אלק יום לכל ולד עתה שיוולדת בכל יום כוי אלק ולד וז"ל יוסף עליכם ככם אלק פעמים וכנ"ל :

**ובא"ל** משם המפי' כי ידוע שגורע"ה זכר למיט שפרי צינה ולא זכר לשער הן וכמש"ה ותחסרבו מעט מאלהים. ער"ן דהכתוב אמר דרך כוכב מיעקב כי הם זכו למי"ח שפריים גי' כוכ"ב ולכן אמ"ל מרע"ה כי א"ל יוסף עליכם אלק אות א' שהוא מורה לאחד כי כן הדרך בתשבון כשיגיע לעשר או לקי' או לאלף יבית נחשז לא. ולכן אמ"ל נתן קצבה לצרכותינו כי הים לך להשלים לך צרכה וע"ז השיב להם זה משלי ר"ל כי אני לא זכיתי ליותר ולכן צירכתי אתכם משלי בזה

א' שאחר שטוען טענת שקר הוא מתפחד שלא יתברר שקרו ולכן משתנים פניו. ולזה מזכיר לדין שלא יפוט את כדון מכה חזות פניו של הצע"ד שאם רואה שהוא מתאמץ צטענתו יפוט ויאמר שודאי הוא טוען אמת. ולאחד שמשתנים פניו יפוט ויאמר כי ודאי הוא טוען שקר ולכן נשתנו פניו כי לאו כל אפי"ה שוין כי יש צני אדם מחמת חליפות שצבס עושים רגלים וידים לשקר ומעמידים אותו. ויש להפך שאף שדצריכם אמת עכ"ז מחמת לערס מן שכנגדם הטוען להפך משתנים פניהם וכתיו לא נתנה סימנים לדין כדי להבין צפנים של הצע"ד כי אף שארז"ל סימן לעצירה כדדוקן לא מחמת זה יחתוך כדון עפ"י ראותו צפנים כי אם אחר חקירות וצדיקות ככל הצורך וכמו שכן פסקו הפוסקים ז"ל וז"ל לא תכירו פנים במשפט וק"ל :

**ר"א** תכירו פנים במשפט. אפי' לפרש צע"ד עפ"י מרן בשוכ"ט חו"מ ס"י י"ז סעיף י"ד וז"ל ואם באו לפניו אחד כשר ואחד רשע וחזקתו משקר. וזה בחוקת שאינו משנה מדיבורו אטו כדון על כרשע. אלא לעולם יהיו שני צעלי כדון צעניו כרשעים וצחוקת שכל אחד מהם טוען שקר וידון לפי מה שיראה לו מהדברים וכו' ע"כ וכתב בבאכ"ט ס"ק י"ג וז"ל כרשעים ועפ"י כתב צבי חסידים דאין להסתכל צפני הצע"ד כשטוענים דאסור להסתכל צפני רשע וגורא דוקא כשיש כפירה ציניכם ופשוט הוא. ש"ך. והשתא א"ש לא תכירו פנים במשפט לשון רבים תרתי משמע שלא יסתכל צפני שום א' מהם כי מי יודע איזה מהם יוכשר אלא בקטון כגדול תשמעון ר"ל בין הנראה צעניך שהוא קטן צעזודה כי או גדול ככל א' יהיו צעניך. וזכר הרמז בתי תכירו ולא אמר תראו למי"ש כי פתחי תשובה וז"ל אות ט"ז כרשעים. עכ"ל דאין להסתכל וכו' וצ"י עטרת לצי כתב אצל טוב לראות. (ר"ל צבסתכלות היטב רק לראות) צפניו ויטיל אימה כדי שיטעון האמת וכשאין רואין עליו יטעון מה שיראה וזה בדוק ע"ש. וזה שנקט בדקדוק לא תכירו ר"ל הכרה מעלייה וכמו שרואה להכיר האדם שאינו צקי בו מקודם שמשתכל

באחד תשלוס המ"ט חזל הש"ת יצרך אחכס  
כאשר דצר לכס ע"כ :

**וידעת** היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא  
האלהים בשמים וממל' ועל הארץ  
מתחת אין עוד. פ"י ה' דרכי אים. וכו' צהקי  
מ"ש צסנהדרין דמ"ל שאל הכו' מינא לר"ג  
אמריתו כל צי עשרה שכינתא שרייא. כמה  
שכינתא איכא קרי לשמיעה מחי ציה. אמ"ל  
אמאי על שמשא צביתא. אמ"ל שמשא אכר"ע  
ניחא. אמ"ל ומה שמשא דכו' חד מן אלף אלפין  
שמשא דקוצ"ה. ניחא אכר"ע שכינתא דקוצ"ה  
עאכ"ו. וז"ל וידעת היום דרומא אל השמש  
כחוס היום והשבות אל לבבך. כלומר מה שחשיב  
אל לבבך שהוא הילכ"ר המפתח לומר כמה  
רשויות וכמה שכינתא איכא בדרך שאלה ח"ו  
ומהשמש ידיעה נאמנה כי ה' הוא האלהים  
בשמים וממל' ועל הארץ מתחת בכל מקום אין  
עוד אלא חדא שכינתא וק"ל :

## בהפארה

**איכה** היתה לזונה קריה נאמנה. כתב  
החומ"א חז"ל יש מי שפירש צמ"ש  
דרובן בגזל ומיעוטן בעריות. ומי שהוא נזהר  
במה שהרוב נכשלים ודאי שזהר במה שהרוב  
נשמרים וזהו הפלא איכה היתה לזונה שהוא  
החטא שהמיעוט נכשלים. והיא קריה נאמנה  
הנשמרת מגזל דהרוב נכשלים ע"כ :

**כספך** הים לסיגים. אפ"ל דרלה לרמוז  
דאפי' צעת שעושים לדקה יש צה  
איכה פניה זרה כגון להתגאות בפני רבים. גם  
לימוד התו' מעורב צמתשבות זרות וז"ל כספך  
הים לסיגים שאינו לש"ש. סבאך רמז לתורה  
שנקראת יין וכמ"ה כוסי רויי מכול צמים :

**ידע** שור קונהו. פ"י הראשונים והוצא לה'  
אומ"א צמנעשה שמכר ישראל שור לגוי  
והשור לא ראה לחרוש בשבת ואמ"ל בגוי שהוא  
מקח טעות ואמר ישראל המוכר צאזון השור  
עד עתה היית שלי ואני ישראל שומר שבת  
ועתה מכרתך לגוי שאינו שומר שבת ולריך  
לחרוש בשבת. ותקף קס השור והרש ואמ"ל  
בגוי כשפים עשית לשור. ואמ"ל כו"כ אמ"ל

ונתגייר הקונה וקרו ליה צן תורתא. ח"ש  
ידע שור קונהו. ואמור אבוס צעליו צמ"ש  
דחמורו של ר' פינחס צן יאיר שלא חבל טבל  
ע"כ שמעתי. וכתב חז"ל ויש להוסיף קצת  
דרלה להוכיחם על השבת דהוא שקול ככל התו'  
ושומרו אפי' עמ"ז נמחל לו. וגם על מאכלות  
אסורות דמטמאים בגוף וחמירי מאד ועז"א  
ידע שור קונהו דהשור לא ראה לחרוש בשבת  
והם מתללים שבת. והחמור לא ראה לאכול  
טבל והם אוכלים מאכלות אסורות. וגורי  
האר"י ז"ל כתבו ידע שור קונהו זה הפסוק  
נאמר על העגל ולכן ר"ת ידע שור קונהו  
וחמור יסקיו שהיו נושקין אותו ואז היו  
שפתותיו מוחצות ע"כ. ואמנם השם שהיה  
כתוב צטס שהשליכו הערצ רב הוא שם יל"י  
וכו' ר"ת ישראל לא ידע כי צטס זה העלה  
מרע"ה ארורו של יוסף וכו' ר"ת עמ"י לא  
הצדיק עלה כי צו נאמר עלה שור ושם זה  
גימט"י י רמז לגש"צ עכ"ד ז"ל. ואפי' דנוט' ידע  
שור קונהו אותיות שק"י. שם רמז שלריך  
האדם ללבוש שק שהוא גרוע :

**דון** גוי חוטא. נוט' גי' וי וכו' תרתי כיו וי  
בשמים ולא עלתה לו לחזור. וז' ח"א  
כוצ"ד צחומ"א כתב חז"ל גוי חוטא הם בגדולי  
כמו שני גוים צצטק ופירש רש"י אלו אנטוניוס  
ורבי. עם כצד עון. הם המון ישראל ואמר שאם  
השרים חוטאים חטא קל העם חוטאים חטא  
גמור וז"ל כצד עון. זרע מרעים. גם האצות  
הם רעים וחטאים וכו' אומרו זרע מרעים.  
צנים משחיתים ר"ל וגם צניהם משחיתים  
כמותם. נזרו אחור תלו צזכות אצותיהם  
וז"ל נזרו אחור שחזרו פניהם אצותיות לתלות  
צזכות האצות ע"כ. ולי הכותב אפי' שתלו כצני'  
צעון אצותיהם והם למדו מהם :

**עזבו** את ה'. א"ה יח"ה ס"ט רמז שהיו  
מצוים הת"ח שנתרצה מואת ה' אלהיך  
תירא וז"ל נאלו את קדוש ישראל וכו' נזרו  
אחור שכיון שהיו מצוים אותם שצ' לא להוכיחם  
ולזה היו יורדים ואינם עולים ואפי' כי תיבת  
אחור גי' גבורה וסיים ואמר על מה תוכו  
ר"ל שאם איסר אחכס תוסיפו סרה שתתלו  
כדצר במקרה ותאמרו כל ראש לחלי וכל לבב

רחלו הזכו שתנקו עלמיתכם מן הגזל וק"ל. וגם בלשון התלמוד כינו המעות בלשון דמיו כחח"ל בדמים מודיעים וכיוצא וק"ל :

## מג' איבה

**איבה** ישבה צדד העיר רבתי עם היתם נוטי איבה רעה. כתב ר' טוב טעם וז"ל רמז למש"ל כי בבית שני אעפ"י שהיו עוסקים בתו לפי שכיב ציניכם שנאת חנם משון זה נחרב. ולכן רמז על בית שני שנחרב בעון ש"ח והיינו איבה רעה עכ"ל :

**ולדידי** הקטן אפי' לרמז דתו איבה גי' ל"ז כמספר אליה שרומזת לתורה כמש"ס חלק הדברים ר"ל לפי שלא למדו בתו כראוי היינו טעמא ישבה צדד העיר רבתי עם גם היצת איבה אותיות אי כב ר"ל כיבן התו שנאמר צב כב כמש"ס כה תאמר לבית יעקב ולכן ישבה צדד וכו'. אי"ז שהוא רומז לעגל שאמרו חלק חלקיך וכו' :

**א"ן** אפי' במש"ל חרב בדדים ונואלו. חרב לשונאיהם של ת"ח שעוסקים צד צדד וכו' ולא עוד שמטפשים כתיב ככא ונואלו. וכתיב החס נואלו שרי לוען ע"ש. וזה רמז בתיבת יש צ"ב נוטי שגם העוסקים צדד כל אחד לצדו והוא מסיבת כי מצבה חכמת חזרו וז"ל העיר רבתי לי רבנות וגאווה ולכן הייתה כאלמנה שדעתה מטרפת ומתבלבלת על בעל נעוריה. ומתוך גאותם רבתי עם אותיות תרי"צ ריב ומדון :

**א"ן** ישבה צדד עפ"י הידוע דעכו"ר עניין שז"ל לא יש עון צעולם שוב לי יען שהוא הוה ותדיר עם האדם וילרו מסיתו הוסת כפול כי בשלמא שאר עריות לריבים דעת אחרת. ולא כן עון זה הוא אפי' ביחידות כידוע צ"ס המפרשים וז"ל איבה מטעם יש צ"ב גי' ש"ז נוטי יטילו שכבת זרע ודבר זה אפי' צדד שאין לריק עיכוב מחמת אדם אחר ולזה העיר גי' רפ"ח רמז לפ"ר דינים עם ב' אותיות מולפ"ך מתעוררים על עם בניי כי כל ישראל ערבים צ"ז וז"ל העיר ר"ל הרפ"ח דיגי' רבתי עם

דוי ולזה אני שולח לכם מכות בכל כגוף וז"ל מקף רגל ועד ראש אין ס"ת חס"ד גי' חמת אחד שתודו צפיתם :

**דוי** גוי חוטא עם כבד עון זרע מרעים בניס משחיתים עזבי את ר' נאלו את קדוש ישראל נזרו אחר. אפי' צס"ד צהק' מ"ש המקי' ז"ל ומכללם ר' ע"ה למחרתיו ז"ל צסופו דתו שכבת רומזת לז"ל ותו' שצט"פ רומזת לטוק' היא השכינה. גם נודע דז"ל אחרונה שצ"ס היא רומזת לשכינה וא"כ המולזל בלומדי תורה שצט"פ הם הת"ח כאלו מולזל ח"ו בשכינה ומפריד אות ר' אחרונה מן השם וגשאר יחי' לצדו. ונודע דת"ה איתרבי מלת ר' חלקיך תירא לרבות ת"ח וכשתא א"ש וז"ל הוי רמז לאיתיות יחי' של השם שמופרידים ומוזדלים מאלו ר' אחרונה וזה ע"י גוי חוטא עם כבד עון וכו' ומפרש מכו העון בגדול בגורם לזה שיפריד אותיות ר' לז"ל עזבו את ר' ותו' עזבו הוא לשון ציון וזלול וכמ"ס החיד"א ז"ל צ"ס מו"צ צבונת כ"י זלעפה אחזתני מרשעים עוזבי תורתך וז"ש לפי שעזבו את ר' היינו שזלולו בת"ה דאיתרבי מלת ר' כידוע לכך נזרו אחר ר"ל שהפרידו ועשו פגם ופירוד באותיות השם צ"כ וק"ל :

**ובפרשכם** כפיכס אעלים עיני מכס גם כי תרבו תפי' אינינו שומע ידיכם דמים אפי' בדרך מלילה לרמז על פי כידוע דאחד מהדברים שמעכבים התפי' הוא הגזל וצט"כ ע"ז ידו כל הדווים וצפרט צדירות כללו כי כ"ה רולה להפשיט את חזרו עורו מעליו ואין דברי ח"ו על יראי ר' וחושבי שמו חלילה לי לומר זה חלל דוקא לאנשים אשר כמוני כי ידענא צנפנא לא פלט מאיסור ור' יזכו להסיר מכשול עד נקום שידיו מנעת כדי שתתקבל תפילתיו צדון וכולי האי ואולי יחיש גאולתיו צבא תפילתיו שמתפללים על גלות שכינת עוזיו שהיא עמנו בעוונותיו וז"ל וצפרשכם כפיכס אעלים עיני מכס גם כי תרבו תפילת אינינו שומע דהא ידיכם דמים מלאו היינו מעות משל אחרים אפי' פרוטא נקרא גזל ונקט בלשון דמים ע"ד שמורגל צפי בצריות כי הדם הוא הכסף ולכן אני אומ"ל

המלות ונחשב כאלו קיימם :

**ובאו"א** אפ"ל אתה החלות להראות את עצדך את גדלך וכו' עם קרא דלעיל מיינה ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר וכו' זהו צדק' את הידוע מ"ש המפ' צפ' כלו עיני לאמרךך לאחר מתי תנחמני דהוא רומז למאמר השי"ת ע"י הנביא לאמר לאסורים לאו ולאשר בחושך הגלו. וז"ל ואתחנן אל ה' בעת ההיא שיקיים צנו לאמר וגם בעת ההיא כתיב צו"י הכוא וכו' אותיות שם אהבה שהשי"ת צרא העולם על ידו וכמו שרמזו צפ' צראשית צרא אלהים את השמים ואת הארץ נוט' אהבה והשתא צעו ומתחנן מרע"ה שיחגלה שם אהו"ה בעולם לגאול את הארץ וילמדו צתורה לקיים את העולם שנצרא בשם זה ועי"ז יחזרו צתשו. והתשר מועלת לכפר לעם צנ"י על עונותם מכח שאני קוצ"ה דכו"ע דליה מלי מחיל וז"ש את גדלך כי גדול אתה ולא כמו צני אדם דעלמא ועוד את ידך החזקה כי ידך פשוטה לקבל שציוס וכמשי"ה כי יד על כס יו וצוה נוכח אשר מלי אל בשמים וצאריך וכו' :

**ובמד'** אמרו אתה אמרת אל תשלח ידך אל הנער והחלפת אותו צאיל. אעצרה נא ואראה הוצא צס' נחלת יעקב אצני שוכס ופ"י החיד"א ז"ל צס' נחל קדומים צמ"ש במקור דנשמת ילחק היתה דנוקצא וצעקידה פרח נשמתו ונכנסה צאיל ונשחט האיל ונחקיים מאמרו ית' והעלהו שם לעולה. וזה כונת משה רבינו ע"ה דנשמתו תלך לה מדור המדבר וימות וישאר צמדצר ומשה יצא לא"י צנשמה אחרת. והשיבו ה' רב לך כלומר נשמתך עליוני מאד ואין א' צדור שחכה לנשמתך :

**במד'** אתה אמרת קח לך איל והחלפת ילחק צאיל לך אעצרה נא וכו' אפ"ל צס"ד עפמ"ש הרי נחלת צנימין ז"ל דעל ידי שהחליף הקצ"ה ילחק צאיל גרס גלות לישראל. עו"ן דמה שנענש משה ולא נכנס לא"י הוא משום קצלת ערצ רצ ועי"ז גרס גלות לישראל דהס גרמו זה ע"י. זה"ק צראשית ד' כ"ח הוצ"ד לה' נפש חיים ע' משה אוח קע"ד יע"ש וזה שרמז לו דהוא ית' כ"י גרס גלות לישראל בהחלפת האיל לך אעצרה נא וכו' **ובזה** א"ש

כו

לרמוז שלומד את לשונו לדבר שקר עם אמו וכו' חדא העוב ע"י שכיחה מעותה דצרינו ללאו ולא יכלו לסבול את הכער. ועוד צה שבתך צתוך מרמזה וכו' נאום ה' שאמר לאצרהס ואני זקנתי כדי לשנות מפני השלום. וצפרט דלגצי דידיה למלוא תחשב וק"ל :

## ס' ואתחנן

**אתה** החלות להראות את עצדך את גדלך ואת ידך החזקה אשר מלי אל בשמים וצאריך אשר יעשה כמעשיך וכגבורותיך אפ"ל עפ"י מה שכוזה לה' לקט יוסף משם ה' אלשיך וז"ל הטעם למעלות לולב עם ג' מייני משום דכל האילנות והלמנחים יש להם שוטר ומושל להגדילם מלכד כדי מיינים אין להם שר ומושל רק הקצ"ה מגדילם לכורות מכח לולב שאנו יושבים צלל הקצ"ה ע"כ והשתא א"ש וז"ל החלות להראות את עצדך נוט' הדס לולב אחרוג ערצה. והס להראות כחך אשר מלי אל בשמים וצאריך שאין עוד מלכדך :

**ובזי"ן** ג"כ כונת הכ' בהכלים ס' ל"ז וז"ל אל תבואני רגל גאוח ויד נוט' אחרוג שמכח זה יד רשעים אל תיגדני הס אהי"ע להחטיאני לולך אחריהם וק"ל :

**איתא** צמדי אמ"ל הקצ"ה למשה רבינו ע"ה חכם אתה ואתה רואה ליכנס לארץ ע"כ והוא תמוה ואפ"ל צס"ד עפ"י מ"ש הרב חיים עמרם ז"ל צמט"ה ח"ד ס' תקנ"ה וז"ל הטי שיהיה רואה משה ליכנס לארץ כתב ה' נחלת צנימין שלהי. מלוא פ"ט. יען כי הוא היה רואה לקיים מצות יראה כל זכורך. ואולם לא נענה על זה כי הצל צחר המטלטלים ושצק לקין המקרקעי. ותמן תנין דמי שאין לו קרקע פטור מן הראיה עכ"ד. וצוה א"ש אמ"ל הקצ"ה חכם אתה ור"ל שאתה יודע הדין שמי שאין לו קרקע פטור מן הראיה וא"כ גם אתה אין לך קרקע ופטור ואתה רואה להכנס לארץ צצביל חיוצ מצות ראיה וק"ל. והחיד"א ז"ל צמ"ש צפ"ק דסוטה דכונתו היתה לקיים מצות החלויות צאריך ולכך אמ"ל דילמוד צתרי צענין

חליעזר יפתח ש'אול חבל ועלת כי היא תקום  
שנים השיבו אותם כהוגן ולא השיבו אותו  
שלא כהוגן וק"ל :

**וה'** נח"ק ז"ל כתב ח"ל לעצרה נא ואראה  
שמעתי בשם חכמי קאשטיליא שפי'  
במשו"ל דלמדו למשה רבינו בשמים דכשיתפלל  
ובלשון תפלתו יאמר שני תיבות נא מתקבלת  
התפלה ח"ש אל נא רפא נא לה. ועתה התחיל  
לומר לעצרה נא ואראה ויהי דעתו עוד כפעם  
לומר נא. ולכן חמ"ל הקצ"ח רב לך אל תוסף  
דבר אלי עוד בדבר הזה שלא תאמר נא פעם  
אחרת ע"כ שמעתי :

**ואתם** הדבקים בזה אלהיכם חיים כולכם  
כיום. אפ"ל עפ"י מ"ש ז"ל ע"ש  
ובלכת בדרכיו מה הוא רחום אף אתה רחום  
מה הוא חנון אף אתה כן נמלא דבכל דבריו  
של הקצ"ח לריך לילך באדם ובפרט במדת  
הענוה כי עי"ז יקרא במדרגת לדיק. עי"ן  
משו"ל דכלדיקים במיתתם קרויים חיים ח"א  
ואתם הדבקים בזה נו"ט במדות כי אלהיכם  
עי"ז נקרא לדיק ועי"ז שנקרא לדיק ח"א חיים  
כולכם כיום שאפי' במיתתו נקרא חיים וק"ל :

**ואתם** הדבקים בזה אלהיכם חיים כולכם  
כיום. אפ"ל דרך רמז עפ"י מ"ש  
בס' הזכירה ח"ל סגולה תמיד תהיה חמת  
נגד עיניך ורמז חמ"ת ר"ת ארון מטה ותכריכין  
זה יועיל לו שלא יחטא מאחר כי המות לנגד  
עיניו עי"ד מארז"ל ישוב כיום שמת ימות למחר  
עי"ן משו"ל ע"פ וביניהן בן יהודע בן איש חי  
אטו כולכו בני מתי אלא ר"ל לדיק. ובזה  
ח"ש ח"א ואח"כ ר"ל חס תתנו נגד עיניכם  
אח"כ שהוא נו"ט ארון מטה ותכריכין ובזה  
הדבקים בזה אלהיכם בלא תחטאו אלא חיים  
כוללים דהיינו לדיקים וכנש"ה בן איש חי וכו'  
וק"ל :

**ואתם** הדבקים וכו' אפ"ל בזה משרו"ל  
דהשוק מדבור צניכ"ן מורה שיש  
לו מורה שמים כיון דהשראת שכינה היא  
מלוכה בבית הכנסת ח"ש ואח"כ נו"ט ואח"כ  
השמו מדבור זה מורה הדבקים בזה אלהיכם  
שיש לכם מורה שמים ולבך חיים כולכם כיום  
וק"ל :

איתא

כ"י חמ"ד כיון שראתה שרם חמנו שאין  
משה נכנס לארץ אמרה גרש את האמה וכו'  
דידוע דאלו היה משה נכנס לארץ לא היו ישרי  
מופלים בגלות ח"ש כי מגלה עמוקות בוצ"ד  
לבי ויקרא יעקב נר"ו פ' ואתחנן. ובזה ח"ש  
ח"א כיון שראתה שרם חמנו שאין משה נכנס  
לארץ ח"כ אנו מוכרחים לגלות ח"כ מפני זה  
אמרה לו גרש האמה וכו' דהם עתידים  
להגלותם וק"ל **ובקומב** זה יתבאר כונת  
הכתוב בתהלים

ס"י ז' ח"ל יגמור  
נא רע רשעים ותכונן לדיק ובחן לבות וכליות  
חלבים וכו' בזה עוד מ"ש רבותינו דמשה  
רבינו ע"כ שהיה רוצה ליכנס לארץ היתה  
כונתו לטובה כדי להוסיף מחול על הקדש ח"א  
יגמור נא רע ר"ת ער"ב ר"ב ר"ל אלו היה  
מכלה אותם ולא היה מקבל אותם אז היה  
זוכה לא"י ח"א ותכונן לדיק אכן עכ"פ ובחן  
לבות וכליות חלבים דכונתו היתה לטובה וק"ל  
**ובזה** ג"כ ח"ש כי הכתוב בתהלים רבות  
מתעבות בלב איש וכו' בזה עוד מאי  
דאיתא בזוה"ק דעי"ז בערב רב היה ח"ו פירוד  
באותיות הוי"ה וכד יתמחון אז יתחד יו"ד  
בה"א יע"ש בזוה"ק צראשית ד' כ"ה וכ"ה  
ח"א רבות מחשבות בלב איש זה משה שקבל  
הערב רב למר כדא"ל משום להוסיף מחול  
עב"ק ולמר כדא"ל דאומרים לאדם חטוא בשביל  
שיזכו רבים בערב רב וכמה טעמים יש לו  
ועלת כי שבעינו זה הוא משום היא תקום  
אותיות י"ה אחדות בגימט' ר"ל שיתחד יו"ד  
בה"א ויהיה יחוד קוב"ה אז ר"ת היא יחוד  
הי"ה אידנות והיינו תקום ר"ל תקומה וחיבור  
וא"ש חת"ם וכו' ח"א וק"ל :

**ובא"ן** אפ"ל כי הכי כנ"י עפ"י מה  
שאמר בזוה"ק שם דעי"ז קבלת  
הערב רב בפיל ה"א דאברהם ולא יעול לארע'  
דישראל עד דתיחזק לאחר. ח"א רבות מחשבות  
בלב איש שהוא משה כנ"ל חבל ועלת כי היא  
תקום ר"ל ה"א תקום שהיא ה"א דאברהם  
וק"ל. ובא"ן אפ"ל שהוא רומז לג' ששאלו  
שלא כהוגן וכו' חליעזר ויפתח וישראל לשנים  
השיבו אותם כהוגן ולא השיבו אותו שלא  
כהוגן. ח"א רבות מחשבות בלב איש ר"ת

צקילור אתה החלות וכו' וכמו שפירש רש"י  
שלאחר שכשתי סיחון ועוג דמיתי שם הותר  
הגדר ולכן אעברה נא. ופי' ה' כנז' צמשז"ל  
כל הנוודה בניסו עושים לו גם אחר ולכן  
התחיל לשבח להקצ"ה ואמר אשר מי אל  
בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך צמח שעשית  
לנו לסיחון ולעוג ולכן ודאי שתעשה לנו גם  
אחר ולכן אמר אעברה נא ואראה את הארץ  
הטובה וק"ל. ורש"י ז"ל פי' אשר מי אל איך  
דומה לז"י שיש לו יועלים וסוכדרין הממחין  
צידו כשרולה לעשות חסד ולעבור על מדותיו  
אתה אין מי ימחה בידך את תמחול ליוצאטל  
גזירתך. ורש"י פשוטו אתה החלות להראות  
את עצדך מלחמת סיחון ועוג כדכתיב  
ראה החלותי תת לפניך הראני מלחמתך ל"א  
מלכים. ולפי"ד אפי' לרמוז כי נוט' להראות את  
ר"ת ל"א :

**והנה** רז"ל אמרו ע"פ זה שנתפלל מרע"ה  
תקט"ו תפלות כמנין ואתחנן והטעם  
שנתאור כ"כ לכניסת א"י וכמו שהקשו בגמרא  
וכי לאכול מפריה הוא לריך ועוד לריך לתת  
טעם אשר נתקשה במיתתו ואיש לדיק כמוהו  
שדבר עם השכינה למח ילטרע צודאי שהוא  
יורש ג"ע. ופי' ה' ט"ו ז"ל דבג"ע עלמו יש  
שם מדרגות כל אחד כפי שיעור מעשיו אשר  
עשה צעור"ז ומרע"ה כשעלה למרום ראה  
מקומות מקומות ושם עידון רוחני אשר אין  
ערוך אליו צעור"ז. אכן אין אדם זוכה צו אלא  
אחר שטרה ופעל מלות ומע"ט כפי וכלתו וכל  
מי שיטרה יותר צעור"ז יתנו לו מקום יפה  
יותר צעור"ז. והוא משל לסוחרים אשר שולחים  
סחורות ומציאים חליפתם סחורות ואבני ט"ו  
הקטנות וכך עושים כל הימים שולחים סחור"ו  
ומציאים חליפתן. ופעם ה' הלך אדם לשם ורא'  
שם שם אבנים טובות גדולות יקרי הערך והם  
נחמדים למראה ויפיו עד מאד אמ"ל למח אין  
אתם שולחים לנו אבנים טובות כאלו השיבו  
לו אלה לריכים סחורות כרצה אז ניתן לכם  
כרצונכם אבנים טובות. ואז רדף האיש הכור  
לעירו והשתדל להרבות סחורות משא"כ האיש  
שלא הלך לשם ולא ראה שאינו משתדל כ"כ  
ובמשל מובן מהליו ע"כ :

**והנה** רז"ל אמרו ע"פ זה שנתפלל מרע"ה  
תקט"ו תפלות כמנין ואתחנן והטעם  
שנתאור כ"כ לכניסת א"י וכמו שהקשו בגמרא  
וכי לאכול מפריה הוא לריך ועוד לריך לתת  
טעם אשר נתקשה במיתתו ואיש לדיק כמוהו  
שדבר עם השכינה למח ילטרע צודאי שהוא  
יורש ג"ע. ופי' ה' ט"ו ז"ל דבג"ע עלמו יש  
שם מדרגות כל אחד כפי שיעור מעשיו אשר  
עשה צעור"ז ומרע"ה כשעלה למרום ראה  
מקומות מקומות ושם עידון רוחני אשר אין  
ערוך אליו צעור"ז. אכן אין אדם זוכה צו אלא  
אחר שטרה ופעל מלות ומע"ט כפי וכלתו וכל  
מי שיטרה יותר צעור"ז יתנו לו מקום יפה  
יותר צעור"ז. והוא משל לסוחרים אשר שולחים  
סחורות ומציאים חליפתם סחורות ואבני ט"ו  
הקטנות וכך עושים כל הימים שולחים סחור"ו  
ומציאים חליפתן. ופעם ה' הלך אדם לשם ורא'  
שם שם אבנים טובות גדולות יקרי הערך והם  
נחמדים למראה ויפיו עד מאד אמ"ל למח אין  
אתם שולחים לנו אבנים טובות כאלו השיבו  
לו אלה לריכים סחורות כרצה אז ניתן לכם  
כרצונכם אבנים טובות. ואז רדף האיש הכור  
לעירו והשתדל להרבות סחורות משא"כ האיש  
שלא הלך לשם ולא ראה שאינו משתדל כ"כ  
ובמשל מובן מהליו ע"כ :

**והנה** רז"ל אמרו ע"פ זה שנתפלל מרע"ה  
תקט"ו תפלות כמנין ואתחנן והטעם  
שנתאור כ"כ לכניסת א"י וכמו שהקשו בגמרא  
וכי לאכול מפריה הוא לריך ועוד לריך לתת  
טעם אשר נתקשה במיתתו ואיש לדיק כמוהו  
שדבר עם השכינה למח ילטרע צודאי שהוא  
יורש ג"ע. ופי' ה' ט"ו ז"ל דבג"ע עלמו יש  
שם מדרגות כל אחד כפי שיעור מעשיו אשר  
עשה צעור"ז ומרע"ה כשעלה למרום ראה  
מקומות מקומות ושם עידון רוחני אשר אין  
ערוך אליו צעור"ז. אכן אין אדם זוכה צו אלא  
אחר שטרה ופעל מלות ומע"ט כפי וכלתו וכל  
מי שיטרה יותר צעור"ז יתנו לו מקום יפה  
יותר צעור"ז. והוא משל לסוחרים אשר שולחים  
סחורות ומציאים חליפתם סחורות ואבני ט"ו  
הקטנות וכך עושים כל הימים שולחים סחור"ו  
ומציאים חליפתן. ופעם ה' הלך אדם לשם ורא'  
שם שם אבנים טובות גדולות יקרי הערך והם  
נחמדים למראה ויפיו עד מאד אמ"ל למח אין  
אתם שולחים לנו אבנים טובות כאלו השיבו  
לו אלה לריכים סחורות כרצה אז ניתן לכם  
כרצונכם אבנים טובות. ואז רדף האיש הכור  
לעירו והשתדל להרבות סחורות משא"כ האיש  
שלא הלך לשם ולא ראה שאינו משתדל כ"כ  
ובמשל מובן מהליו ע"כ :

**והנה** רז"ל אמרו ע"פ זה שנתפלל מרע"ה  
תקט"ו תפלות כמנין ואתחנן והטעם  
שנתאור כ"כ לכניסת א"י וכמו שהקשו בגמרא  
וכי לאכול מפריה הוא לריך ועוד לריך לתת  
טעם אשר נתקשה במיתתו ואיש לדיק כמוהו  
שדבר עם השכינה למח ילטרע צודאי שהוא  
יורש ג"ע. ופי' ה' ט"ו ז"ל דבג"ע עלמו יש  
שם מדרגות כל אחד כפי שיעור מעשיו אשר  
עשה צעור"ז ומרע"ה כשעלה למרום ראה  
מקומות מקומות ושם עידון רוחני אשר אין  
ערוך אליו צעור"ז. אכן אין אדם זוכה צו אלא  
אחר שטרה ופעל מלות ומע"ט כפי וכלתו וכל  
מי שיטרה יותר צעור"ז יתנו לו מקום יפה  
יותר צעור"ז. והוא משל לסוחרים אשר שולחים  
סחורות ומציאים חליפתם סחורות ואבני ט"ו  
הקטנות וכך עושים כל הימים שולחים סחור"ו  
ומציאים חליפתן. ופעם ה' הלך אדם לשם ורא'  
שם שם אבנים טובות גדולות יקרי הערך והם  
נחמדים למראה ויפיו עד מאד אמ"ל למח אין  
אתם שולחים לנו אבנים טובות כאלו השיבו  
לו אלה לריכים סחורות כרצה אז ניתן לכם  
כרצונכם אבנים טובות. ואז רדף האיש הכור  
לעירו והשתדל להרבות סחורות משא"כ האיש  
שלא הלך לשם ולא ראה שאינו משתדל כ"כ  
ובמשל מובן מהליו ע"כ :

במה שנוגע לארץ דכיינו מילי דעלמא אז לריך  
שיכיח הוא מתחת דכיינו שיפיל גופו לקחת  
על מלשמו הכשרה ועזין איתתך גולא גחין  
וכו' וק"ל :

**א"נ** אפי' לרמוז ועל הארץ מתחת דרומז  
וגרמז לסוף האדם וכו' לקצרות יוצל  
וכיינו דקדוק תי' מתחת ר"ל הקצר וכו'  
עפ"י מ"ש הרב רבינו עובדיה ז"ל בפ"י לפ"ג  
מ"א וז"ל וכמסתכל שהוא עמיד לילך למקום  
עפר רמה ותולעך גלול מן התאווה והחמודה  
אל הממוז וכו' וק"ל :

**אלה** בעדות והחוקים והמשפטים אשר דבר  
אל בניי בלאתם ממלרים. אפ"ל עפ"י  
הידוע שהק' המפ' בענין התו' דלמח נתיב  
לישראל ולא למלכ"ש ותו' כמה תירוצים ומכלל  
התירוצים תי' דישאל יש להם דין בניס עם  
הקצ"ח וליכא טענת דכ"מ שיטענו במלכ"ס  
דלגבי בן ליכא דינא דב"מ ור"ח דדין בניס  
יש לנו ממה שכוליא אותנו הקצ"ח בעלמז  
ממלרים אע"פ שיתח מלכ"ס גילולים מוכח  
דדין בניס יש לנו דאז מטמא לצנו. וז"ל אלה  
בעדות והחוקים וכו' אשר דבר אל בניי וכ"ת  
דמעיקרא היא ראוייה למלכ"ס ולא לבניי לזה  
אמר בלאתם ממלרים משם תקח ראיה. דהיא  
ראוייה לנו ולא למלכ"ש דלגבי י' ליכא דינא  
דב"מ כ"ל וק"ל :

**ובאו"א** אפ"ל עפ"י מ"ש המפ' ז"ל בוצא  
לכרז דרכי איש ד"ו ע"ג דק"ל  
הקדש מפקיע מידי שטבוד וילי"מ שילאו ישראל  
קודם בזמן ג"כ מכאי טעמא דע"י שעתידים  
לקבל את התו' ג"כ דין הקדש יש להם מפני  
זה הפקיע מידי שטבוד וילאו קודם בזמן וז"ל  
אלה בעדות והחוקים וכו' אשר דבר אל בניי  
וע"ז יש לנו דין הקדש והיא היתה סיבה  
בלאתם ממלרים שילאו קודם בזמן וק"ל. ובזה  
א"ש כו' כ"י אכ"י ה' אלהיך אשר כוללתך  
מארץ מלרים וכו' ובכ"י עוד מ"ש רז"ל בש"ס  
דב"ק דתיבת אכ"י ר"ת אגא נפשי כתבית  
יכבית וז"ל אכ"י ה' אלהיך שבסיבת אכ"י אגא  
נפשי כתבית יכבית שהיא התו' א"כ כו' דין  
הקדש ומכאן זה אשר כוללתך מאמ"ל דק"ל  
הקדש מפקיע מידי שטבוד וק"ל :  
ויאמר

ואחרי שנפתחו אז תתפלל לשם הוי"ה לצד ולא  
אל שני שמות כנז' ואליו נאמר אתה החלות  
זמ"ד ז"ל בקילור :

**ואפי'** ללמוד ג"כ כי ס"ת ה' צעת הכיה לאנור  
אותיות אתה לומר שיקבע מקום  
לתפלתו ואפי' בלוחות צית הכנסת יכיה לו  
מקום קבוע לתפלה וכמ"ש בגמרא דברכות כל  
הקובע מקום לתפלתו אלהי אברהם בעזרו  
שגא' וישכס וכו' :

**בשמים** נמטל ועל הארץ מתחת אין עוד  
אפ"ל עפ"י מ"ש המפ' ז"ל בכלל  
התקנות שתקנו לאדם כשרולה לחזור בתשובה  
מעבירות שצידו כתבו ז"ל לענין הגאור אס  
הוא מתגאה בן בתורתו בן בעשרו וכיוצא  
שישא עיניו ויראה צבני אדם שהם השופים  
ממנו ואז ע"ז יר"ל מגדולתו לא בן אס הוא  
בעל קנאה ותאווה תמיד לריך שיסתכל באנשי  
השפלים ממנו ואז יראה עלמו שהוא עשיר  
לגביהו וז"ל בשמים ר"ל שבה לרמוז לצעל  
גאור אס הוא מתגאה ברבב עד שגאותו  
מגעת לשחקים ע"ד אס יעלה לשמים שיאו  
וראשו וכו' אז התקנה שלו מנמל דכיינו  
שיסתכל באנשים החשובים ממנו לא בן אס יש  
לו מדה קנאה ותאווה דכיינו שהוא מתקנא  
במה שרואה בארץ אז יראה השפלים ממנו  
וז"ל ועל הארץ מתחת וק"ל. ובזה פ"י ז"ל  
כונת הפ' בתהלים סי' מ"בא"ל זע"א וז"ל  
גבה עינים ורחצ לבב אותו לא אוכל דעפ"י  
הוא נכון וכו' דשתי מדות אלו וחס גאור  
ותאווה הם צ' הפכים דכל אחד תקנתו הפך  
מהצירו א"כ מי שיש לו שתי רעות א"כ הוא  
משווה לא יוכל וכו' דבתיקון אחת ע"ז יפול  
בשניה ודו"ק כי קלרה היריעה מהכיל :

**א"נ** אפי' לרמוז צמ"ש צמ"ס דמליעא וז"ל  
כל הכולך אחר עלת אשתו נופל בגביע  
איני ובאמ"ר פ' איתתך גולא גחין ולחוש לה  
ולחד תירוצא תירצו ל"ק הא צמילי דשמיא וכו'  
צמילי דעלמא וא"כ א"ש וז"ל בשמים דכיינו  
דבר שהוא נוגע לשמים מנמל ר"ל שיכיה  
תמיד מנמל לאשתו ולא ישפיל גופו להתייעץ  
עמה. א"י כפשטת דכיינו שריך שישמע להקצ"ח  
שהוא בשמים מנמל יתעלה שמו לעד אכן

**ויאמר** ה' אלי רב לך אל חוסף דבר אלי עוד בדבר הזה פה ה' אד"א יל"ו וכוה"כ ידוע שהלדיק מושל ביראת אלהים וכמשרז"ל ע"פ כי ראיתי צבניו לי מלך כצבול עלי מלך. והנה כאן משה רע"ה בהפלה כמה הפילות כדי שיכנס לארץ והקצ"ה לו נגלו כל העלויות שיש סבה והכרח גדול שלא יכנס לארץ וא"כ השתא כשהוא מתפלל היה קשה הדבר למעלה מאד כי לדיק מושל יראת אלהים ולריך שיתקיימו דבריו ויביא רצונו. ואם יעשה רצונו ויכנס לארץ לא אפי' להיות בן מכמה הכרחיות הדא מכה דור המדבר. ועוד טעמים אחרים כיוולא בזה ע"כ בהכרח היה הדבר שהקצ"ה יצק ממש רע"ה שלא יתפלל עוד לפניו בדבר הזה. וח"ש ויאמר ה' אלי רב לך ר"ל כצבול גם לגבי דידי דין רב לך שלריך לקיים גזירתך כי לדיק מושל יראה אלהים. וכוה"כ אלי רב לך וע"כ צקשה מומך שאל חוסף דבר אלי עוד בדבר הזה שאין רצוני שתצקש ואצטל צקשתך כי בהכרח שחשוב ריקס וקשה עלי הדבר לעשות כן עכ"ד:

**ושמרתם** ועשייתם כי היא חכמתכם וציתתכם לעיני העמי ושמרתם ועשייתם כי נוטי גי' ל"ב רמז שע"י שמקיים מלותיו ית' וזכה לל"ב נתיבות חכמה. גם ס"ת גי' ל' וע"ה ל"א רמז ליחוד הוי"ה אדנות שניתחד האדם צמטשיו הטובים. גם חכמתכם וציתתכם לציני העמים ר"ת חולה כמוצא להחיד"א ז"ל צ"ס נח"ק משם ה' רבינו אפרים ז"ל וכוה"כ פה כי כל העוסק בתו' פניו מכוערים כחולה לפי שהתו' מתשת כחו ש"א יע"ש. ואנא פניא אפ"ל שרמז למ"ש מרן ז"ל ציר"ד ה' ת"ת כי כל אדם לריך להגות בתו' בין צחור בין זקן בין עני בין עשיר בין צריח צגוף בין בעל יסורין וכיוצא חולה שרמז שאפ"ה חייב בת"ת. א"כ חולה שתקפו ילכ"ר והוא חולה מסיבתו רפואתו לימוד תורתו וקביעותו. ולזה רמז צס"ת חכמתכם וציתתכם לעיני העמים ע"ה גי' סמא"ל שע"י לימוד התו' הוא משבר את כחו ומכניעו וכמאז"ל הוא שטן הוא ילכ"ר הוא מלאך כמות וק"ל:

**ושמרתם** ועשייתם כי היא חכמתכם

וציתתכם לעיני העמים אשר ישמעון את כל החוקים האלה ואמרו רק עם חכם וגבון הגוי הגדול הזה י"ל לבח"י מלת רק שפת יתר הוא וכו"ל ואמרו עם חכם וגבון. ועוד חעפ"י שצאמת ישראל הם חכמים ברבה עכ"ז אין יראו האומות להודות בצבא חכמתם ומאי נפקא להו בדברים אלו שאומרים עליהם שהם חכמים וגבונים ופי' ה' כח' צהק מ"ש בגמרא דחגיגה אמר ר' אבהו אמר ר' אלעזר ת"ת אין חור של גבינס שולטת בהם ק"ו מסלמנדרא. ומה סלמנדרא שולדה מן האש הסך מדמך אין האור שולטת בו ת"ת שגופן אש דכתיב הלא כה דברי כאש נאום ה' עבדיו ע"ש. והנה ידוע דמירוק עונות ישר' הוא ע"י חדא מתרתו או גבינס או שעצוד מלכיות. וכמ"ש צמודש שאמר השי"ת לאצרכם חע"ה ד"ס גבינס ויש שעצוד מלכיות צחור לצניק אחד מהם או זה או זה. והנה השתא לפי דברי בגמרא שהת"ת לא אפי' לשלוט בהם אש גבינס ק"ו מסלמנדרא א"כ השתא אס כל ישראל יכיו עוסקים בתו' ויכיו ת"ת כמו דור משה רע"ה שכיו כולם חכמים. וכן מצינו בדור חזקיהו המלך ע"ה שישבו וצדקו ולא מלאו חינוק וחיתוקת שאין יודעין בהלכות טומאה וטהרה כי צימיו היו נועלים חרב צביהמ"ד וכו' אומרים כל מי שאינו עוסק בתו' ידקר בחרב. א"כ השתא אס יחטא אותו הדור ח"ו לא אפי' למרק עונותם ע"י שעצוד מלכיות. והנה לפי"ז אס יראו אור"ע שישראל למדים בתורה ואין צידס כ"א לימוד התורה דוקא ואין מקיימין אותה צמעשה. הנה אז שמתים בזה וירלו לשבסם צחכמה לומר שהם חכמים מפני שבזה יריותו הם שישתעצדו תחת ידם וא"כ מה שמודים בישראל שהם חכמים לא בשביל כבוד ישראל. אלא בשביל הנאתם שבז' ילא להם הנאה ולכבוד עלמם הם דורשים שמאחר שהם חכמים לא יתמקרו עונותם צגבינס ומוכרה שיהיה להם שעצוד מלכיות. וח"ש מרע"ה ראה למדתי אתכם וכו' והנה אנכי מיען אתכם שלא זו צלצד תעסקו בתורה צדק לימוד בעלמא אלא לריך שתקיימו אותה בפועל. וח"ש ושמרתם ועשייתם יען כי התו' מלד עלמה היא חכמתכם וציתתכם

ובינתכם לעיני העמי אשר ישמעון את החוקים האלה כי עיי החו' שיש לכם נוכח חכמתכם ובינתכם לעיני העמי וא"כ הכה אם לא תקיימו אותה גם במעשה ותהיו לדיקים. אז ואמרו העמים רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה רק דייקא. כלומר שאינו רק עם חכם ונבון אבל אינו לדיק וא"כ בזה הם ישמחו כי מעתה ידעו שיש להם שליטה עליכם. דמאחר שאתם עם חכם ונבון ואינכם לדיקים במעשים א"כ למרק עונותיכם עיי גבינם אי אפי' דאין זה כבוד לחו' מכה בקיץ ומוכרת אז שהאומות ישלטו בכם למרק עונותיכם וא"כ השתא כל מה שיעשו בכם יסורין לא יחשבו מן הדין כלל עכ"ד יל"ו :

**וצדקה** תהיה לנו כי נשמור לעשות וכו' עם דלעיל מיניה וילינו וכו' לעשות וכו' אפי' צפשי עפיי דברי הגמרא דב"ב ד"ט ע"א וז"ל ואמר ר' חסי שקולה לדיק כנגד כל המלות שנא' והעמדנו עלינו מלות וכו' מלוא אין כתיב כאן אלא מלות עכ"ל. ובזה א"ש וכו' מצוי א"י אפי' לדיק היינו תוי ועיי החו' זאת החו' לעולה וכו' ומלוי וק"ל :

**וצדקה** תהיה לנו כי נשמור לעשות את כל המלוא הזאת לפני ה' אלהינו כאשר לנו אפי' לפי דברי חזק' מ"ש חרמז"ס ז"ל וכו"ד להחיד"א ז"ל צ"י יוס"ת דאפי' אם שמר האדם מלוא אחת בחקנה זוכה בשבילה לעוב"ב חו"ש ולדקה תהיה לנו נשמור לעשות את כל המלוא תיבת כל אחת לאתווי שקיים המלוא בשלימותה בכל פרטיה ודקדוקיה אזי זכה לישב לפני ה' אלהינו כאשר לנו רמז למאמר הכתוב וז"ל שמור את כל המלוא דכחא לי יחיד וק"ל :

**שמור** את יום השבת כתב צע"ט ר"ת שא"י וס"ת רתם לומר לך הגדוין בשא"י ורתם שם גחלים בוערות נוחים בשבת ולי הכדיוט אפי' דנוטי את יום השבת אם ישמרו השבת והוא דידוע מ"ש בעלי המוסר על משנה כל הגרות מטלטלים חוץ מן הכר הדולק בשבת דהנשמה נקראת נר וכמ"ש הכי נר ה' נשמת אדם וקשהו בזה העולם ה"כ שומר שבת אז בעת מיתתו ינוח בגבינם בשבת

כה

כי אתה תשלם לאיש כמעשהו וכשאינו שומר שבת בזה העולם. גם שם לא ינוח וז"א כל הגרות דהיינו הנשמות מטלטלים ר"ל שיעלו מגבינם בשבת. חוץ מן הכר הדולק בשבת ר"ל הנשמה שהיתה מדלקת נר בשבת ולא דוקא הדלקת נר אלא כל מלאכה ולפי דקאי בנר נקט הדלקה עכ"ד והשתא א"ש דמה שרמז ה' צע"ט דהגדוין בשא"י ורתם נוחים בשבת הוא דוקא אם היו שומרים שבת צע"ט וק"ל :

**והחיד"א** ז"ל צ"י גח"ק צ"י ואתחנן כתב כי סמך מלות כאו"א לשבת לומר דאם יכול הבן לחדש חידושים בתורה ביום השבת עושה עטרה לאביו ואמו בזהוהו עלמא ואפי' כי תיבת אמן נוטי אחר מותם בדם וק"ל :

**שמור** את יום השבת לקדשו כאשר לך ה' אלהיך ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך. ויום השביעי שבת לה' אלהיך לא תעשה כל מלאכה ו"ל הכפל דנחתי שמור את יום השבת ומאי קאמר בחר ויום ה' וכו' לא תעשה וכו' וחוי' תיבת לקדשו אין לו מובן ופי' ה' יוסף לקח עפ"י הגמרא במס' שבת מי שהיה צמדבר ואינו יודע אימתי שבת דאיכא פלוגתא ח"א עושה שבת ומונה שש וכן עז"ה וח"א מונה שש ומשמר יום אחד ויליף לה מצרייתו של עוי' ואידך תנא יליף מאדרי"ר ששבת בנחתי לפי שגולד יום ו' ואח"ך מנה שש. וק"ל כמ"ד מונה שש ומשמר יום אחד וז"א כאשר יקרה לכם בזה שמור את יום וכו' ויכ"י תעבד ששת ימים תעבוד וכו' ואח"כ ויום ה' שבת לה' אלהיך וכו' כנ"י :

**ובאו"א** פי' ה' עפ"י מ"ש שם וכהו' יומא לימות אלא כל יום ויום עושה כדי פרנסתו אפי' ביום ה' לחשבונה. וכהו' יומא במאי מייכר ליה בקידושא ואבדלתא וכשתא א"ש שרמז כשיקרה לך טעות כנ"י אז מותר לעשות מלאכה אף ביום השבת אך ורק שמור את יום השבת לקדשו רמז בזה קידוש על היין שתקנו חז"ל כדי שיכיר לו היכר משאר הימים. אך כשיהיה צורך לו בשבת ולא יש לו טעות אז חסור לו לעשות מלאכה ביום השבת כלל וכלל. וז"א כשששת ימים תעבוד ועשית

כד אה אציק ואת אמך סתם ואמר כד אה אציק וכו' לומר צין אס הוא משורש נשמתם או לא חייב לכבדם והטעם כי ע"י אר"א נותנין בו לבוש וצוה יכול לקיים המלות וזהו כאשר נז' כי אלהיך וכו' חוזר על שאר מלות וכו' ודו"ק :

**ובאו"א** אפ"ל כו' הכי כד אה אציק ואת אמך כאשר נז' כי אלהיך שם רמז שאפי' אס אציו ואמו יתנהגו עמו שלא כשורה עכ"ל חייב לכבדם משום מלות כיבוד אב ואם דאס אין עושים עמו שלא כשורה זה דבר שהכל מחייבו ואין צריך לזוהר עליו וכמו שהאריך ברחיב למעניתו כי פלא יועץ ז"ל בשבח מלכות זו צורך שחלק מתכמתו כאשר כי אהו. ונמצא מדבריו אף שהיו הם שוטים עכ"ל. כבדם לש"ס דוקא שליוה על מלכות זו וז"ש כד אה אציק ואת אמך אף שאינם נוהגים כשורה והכל לעשות נח"ל לשמו ית' דוקא וז"ל כאשר נז' כי אלהיך וק"ל **ובזה** יוצן אללי כס"ד כונת הכי לדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה והוא עם הכתוב דלעיל מנייה כי הנה אויביך כי כי הנה אויביך יאבדו יתפרדו כל פועלי און דהנה הילכ"ל יבא להטעות הבני אדם דמלכות זו לא שייכא כ"א כשאציו ואמו נוהגים עמו כשורה והם דעתנים בעלי שכל ותכונה ולא כן כשנזקק דעתם ח"ו דתו לא כוו בכלל אב ואם אלא בכלל שוטים דעלמא ואדרבה נותר לבזותם ח"ו. וע"ז בא הכתוב להזכירם ע"ז שלא יטעו ולא ישמעו אל המסית הגדול הוא וזה"ל שמתה אותם לחטוא בזה כי אדרבה צוה יוכר כי הם צנים אמונן צם כי איך יכחיש ויכפר על האמת צסבתם כי הם אציו ואמו וכן תראה כי חיבות אב ואם עם צי החיבות גי' בן שם רמז שעי' שיודע שהם אב ואם יוכר ויתברר צירור גמור כי הוא בן כשר ואפי' אס הם שוטים ח"ו יקבל גזירת מלכו ש"ע עליו ויעשה כל מה שעליו לעשות עד יסקיף וירא כי משמים וז"ש כי הנה אויביך כי כי הנה אויביך יאבדו ר"ל מן הראוי שאויביך יאבדו והם שאינם רואים לכבד אציהם ואמם שאינם נוהגין עמם כשורה וכוונן ונ"ט לפי שיפרדו כל פועלי און ר"ל שעשו עלמם כמו שאינם

ועשית כל מלאכתך והיינו באופן שאין לך טעות ואז בששת הימים תעשה כל מלאכה שיש לך ולא כדי פגושך דוקא אז חדע ויום השביעי שבת להי' אלהיך לא תעשה כל מלאכה אפי' כל דהוא כלל ועיקר וזהו כל דקאמר וק"ל :

**כבד** את אציק ואת אמך כאשר נז' כי אלהיך. כל המפרשי ז"ל דקדקו באומרו כאשר נז' וכו' דמאי קמ"ל בזה. ותו דלמה בכל המלות לא נאמר כאשר נז' וכו' ויש מי שפירש דאף דזה דבר שהכל מחייבו לכבד אציו ואמו עכ"ל כשקיים אותה ויהי כונתו לקיים מלות הכבוד ית' ע"ע אכן אפי' לע"ד דרך רמז עפ"י מ"ש מהרש"ו ז"ל צם ליקוטי תורה צם וירא וז"ל ונחזור לענין כי אי אפי' לבא שפע אל הבן אס לא ע"י אציו ואמו אי"כ הדין נותן שהוא חייב בכבודם והם אינם חייבי בכבודו אעפ"י שהם משורש א' וביאר שם דק"ל לדינא כי גנות המסתפקות ננים מנעיין אחד ונתקלקלו שהתחננה מסייעת עם כולם כי התחתון שלריך לקבל צריך לתקן ליגד המעיין כולו מן המקור עד המקום אשר הוא עומד שם וכו"ל כיון שהם משורש א' עם אציו ואמו והוא ניתן למטה מהם אי"כ בהכרח שהוא עלול מהם וא"א שירד אליו אחיזה שפע אס לא שיעבור דרך אציו ואמו וכו' יעשצ"א. עו"כ שם וז"ל אמנם זה יכיה כשהאצות והבנים הם משורש א' אצל אמנם רוב העולם מגולגלים ואין להם יחוס וקורבה כלל ועיקר עם אציהם ואדרבה לפעמים נשמת אדם גבור לאין קץ. בא להיות צנו כל אדם נצוה ושלל בקלה המדרגות ואיך יהיה חייב בכבודו. אף בענין מובן עם מ"ש כי אין לך אדם שאין לו נשמה מלובשת בלבוש נפש דעלמות אציו ואמו וכל המלות שהוא עושה הכל ע"י אותו הלבוש שירש מאציו ואמו ולבוש זה מסייעו לעשות מלות כשהוא אינו יודע לעשות שהוא קטן. ובפרט כשהוא מגולגל כי עונותיו אינן מניחין לו לעשות מלכות ולריך סעד לתמכו מזה הלבוש. וכן אס היא נשמה חדשה ולא הורגלה להיות בעוה"ז באופן כי המסייע אינו רק זה הלבוש ואפי' השפע שנותנין לו מן השמים הוא ע"י לבוש הזה וזהו ענין שותפות האיש ואשתו בפניהם ע"כ. ועפ"י א"ש וז"ל

שאונם צניחם וכס נפרדים מכם וז"ש יתפרדו ולזה אומרו כל פועלי און ר"ל מי שהוא מכנים בדעתו ענין זה ומונע עלמו מכבודם הוא בכלל כל פועלי און. לא כן לדיק מי שהוא בן לדיק אפי' שאציו ואמו הם כתמר ר"ל שומים חיו כי הנה תיצת שוטה צ"פ גי' תמר שם רמו שאפי' שיהיו כשומים יפרה תו"מ לעשות רלון קונו וכוא מלשון מפרחי יונים. גם תרגום ויגו שלום ואפרת. ואם יעשה כזה אז יהיה מולל כל מעשיו וז"ל כארז בלבנון ישגה וק"ל:

**כבר** את אביך ואת אמך למען יאריכון ימך ולמען ייטב לך על האדמי אשר כי אלהיך נתן לך פי' כי ויקרא ילחק עטיה ז"ל עפ"י מעשה שהיה באחד ירא שמים שהיה משנה למלך וכיה אביו למלך. כשהזקין קרא לבנו ואמ"ל הנה אנכי הולך בדרך כל הארץ וכי' ואחרי תכיה במקומי אלל המלך אך אני מלך אותך גי' לוואות שלא תחור מהם כלל. כא' היא שתמיד כשתדבר עם המלך תתן סודר על פיך שלא יתחו לרורות מפך על המלך ואינו דרך כבוד. זאת שנית שלא תעבור מהתפלל בשעת התפ"י ואפי' שתהיה עסוק בעסק המלך עכ"ז תניח עסקיך ותלך להתפלל. וכי' כשתמלא שנים מתקוטטים זמ"ז לא תניח עד שתעשה שלום צניחם. ואחר ימים חלה את הליו אשר ימות בו ונפטר וחל"ש וכיה בנו משרת את המלך במקום אציו ומלא חן צעני המלך יותר מאציו וכיה שומר מלכות אציו בגי' הו"ו. אח"כ נחקאו בו השרים והלשינו אותו למלך ואמרו איך אתה משוקץ צעניו שזעם שרואה לדבר עמך הוא משים סודר על פיו שלא יתחו לרורות מפך עליו. ועוד שאף שזעם שהוא עוסק מניח כל העסקים כדי להתפלל והוא לא תללח למלוכה והמלך נתכעס כעס גדול ואז לאופה שיסיק הפורני כיסך גדול ואמ"ל שציוס פי' צנקר מה ששאלה לך חכף ומיד תקהכו ותאספכו לבית הפורני. וקודם אותו יום אמ"ל למשנה הזה שהלשינו עליו שילך צנקר אלל האופה ויאמר לו במאמר המלך שהעשה מה שאמר לך. ביום הכוא כלך המשנה להתפלל תפלתו כמו שזכרו אציו. ועוד זה אחר גמר תפלתו כשהיה הולך בדרך ראה צי' אנשים

**א"נ** אפי"ל צס"ד כונת הכי כבוד את אביך ואת אמך כאשר לך כי אלהיך למען יאריכון ימך וכי' והמפי' ז"ל דקדקו דאומרו כאשר לך כי אלהיך הוא יתר ולמה בכל המלות לא נאמר זה וכי' לדרכו פנה. ולי הקטן אפי' בכה' מ"ש כי החיד"א על שפת כהנל סי' שמות וז"ל או ירמוז במה שיש לחקור דיוסף בלדיק מחל לאציו בלב שלם ואין אחר מחילה חטא ויוצן זה בחקירה אחרת דיעקב אע"כ נענש על כ"ע שנה שציעל כבוד ארי"א וכרי' באב שמחל

לחצור מידי צריתחא. וכבר נודע דאף דק"ל כבודו מחול אך בזיונו אינו מחול וכן הוצא לה' שירי כנכ"ג ס"י ר"ס וז"ל מלאתי צם' לפחת המים צפ' משפטים דעל כבודו יכול למחול ולא על בזיונו ע"כ. והכא ע"י ריתחיה יכול להיות שיבזרו וכמ"ש רש"י ז"ל ובעת לא זכיתי לכון דברי הגמרא עפ"י חילוק זה :

**ובחפשי** צענין זה ראיתי להכנכ"ג ז"ל שם אות ל"ח שהביא מנ"י ס' חסידים ס"י קנ"צ וז"ל טוב הוא לכל יראי ה' שימחלו להם את כבודם אף בלא ידיעתם כדי שלא להענישם ופשטן של דברים משמע כדי שלא להענישם כלל לא צדיני שמים ולא צדיני אדם וכדכתיב הוא ז"ל שם וז"ל ראונו של אדם זהו כבודו. ואפי' לכבוד אי' שאל"כ אפי' לדיק גמור לא יוכל להגלל מן העצירה כולד וכו' מפשטן ש"ד מוכח דע"י שימחלו להם יגללו מן העצירה ואם כדבריו שהוצא להרב החיד"א ז"ל הא עדיין לא נילולו מן העצירה לגבי שמים וא"כ משמע דדבריו צם' קנ"צ סותרים את חילוק זה שהביא החיד"א ז"ל ס' שמות כנ"י ובעת לל"ח :

**שוב** בראו לי דהחיד"א ז"ל צם' צרית עולם בהגהותיו לס' החסידים נרגש מקושיות אלו ובהלקות ישית למו כדי לתרס יע"ש שליון ג"כ לדבריו בצרכי יוסף ס"י ר"נ. ובעצרי על דבריו ז"ל ראיתי לו באת י"ג שהקשה ע"ד ס' החסידים ז"ל כמו שהקשיתי אזי עני מדברי הגמרא דקידושין רל"ב יע"ש ותי' וז"ל דלפני עור ליכא כי אם כשמתחייב צדיני אדם אז צסוג זה איכא לפני. אבל כשאינו מתחייב רק צסוג דיני שמים לא שייך לפני ע"כ. ואני עני הדעת לא זכיתי להבין ד"ק דמריכא נפקא ליה חילוק זה ואדרבא פשט התורה יוכיח דכוא מיירי צמי שנותן איזה מכשול להכשילו לעור דזה לא שייך ציב דיני אדם. ועכ"ז קא מחבר התורה דלא תתן מכשול לפניו ותי' צדיני שמים וא"כ מנ"י תיתי לחלק הפך זה באופן דלא זכיתי להבין ד"ק ז"ל :

**ובאו"א** אפ"ל כונת הכתוב כבד את אבין ואת אמך וכו' ולעיל מנייה כתיב

שמור

שמחל על כבודו כבודו מחול ובודאי ילחק אפי"כ מחל לו. ויש לישב דכתיב צם' החסידים דכבודו מחול צדיני אדם אך צדיני שמים לריך ליענש ע"ש ונראה הטעם דצמח שחטא לאציו חטא צ' חטאות אי' לאציו ממש. והצ' להקצ"ה שליוח כבד את אבין וכשמחל האב מחל מה שחטא לו ואכתי פש מה שחטא לשמים. ולכן יאפי"כ אף שילחק אפי"כ מחל לו נשאר כבוד שמים ומודקדק עם חסידיו כחוט השערה ולכן נענש כ"צ שנה. וצבדי ניחא מה שנענשו על מכירת יוסף דאף דכוא מחל עדיין מה שחטאו בלדיק עליון נשאר. ולכן נתכפר השאר בשבת דככוא לדיקא בשביעאה אחיד ע"כ. והשתא א"ש וז"ל כבד את אבין ואת אמך ואף אם יהיה באופן שמחלו לו עכ"ז לריך לקיים מאמרו ית' כי חלק גבוה שורה אותך על כך אינו מחול וז"ל כאשר לך ה' אלהיך. ואם אפי' על העבר מלינו שנענשו עמודי עולם ע"ז כ"ש שלכתחילה לא ישמע להם אלא לריך לקיים מלתו ית' אך אומנם לא אכחד דדבריו ס' החסידים ז"ל שהילק חילוק זה לא ראיתי בדברים צסורשן אכן כפי העתקת ה' החיד"א ז"ל אחרי המהייר ק"ל ע"ד ז"ל מוסוגייה דקדושין דל"ב ע"א וז"ל איבעיא להו משל מי וכוא על כיבוד אי' רב יהודה אמר משל צן. רב נתן בר אבשיא אמר משל אב. וצחר הכי אמר וז"ל ת"ש שאלו את ר' אליעזר עד היכן כיבוד אי' אמ"ל כדי שיטול ארנקי ויחרקנו לים צפניו ואינו מכלימו. ואי אמרת משל אב מאי נפקא ליה מנייה ברהוי ליורשו. וכי הא דרבה בר רב הונא דרב הונא קרע שיראי באנפי רבה צריח אמר איזיל איחזוי חי רתח אי לא רתח. ופריך ודילמא רתח וקעבר אלפני עור לא תתן מכשול דמחיל ליה ליקריה. ופי' רש"י וז"ל ודילמא רתח ואמר לאצוב מידי צריתחא. וקא עבר. רב הונא משום לפני עור שגורם לבנו לחטוא ע"כ. והשתא אם איתא בחילוק ס' החסידים דכבודו מחול צדיני אדם אך צדיני שמים לריך ליענש א"כ מה מתרץ הש"ס דמחול ליה ליקריה. הא אף אם כוא מחל לא יועיל לגבי שמים וצפרט לפי פשט הש"ס ופירש"י ז"ל שפי' ודילמא רתח ואמר

איבא כל תלין ולזה ח"י כאשר נ"ך ה' אלהיך  
ולגבי קוב"ה ליבא כל תלין דנאמן הוא לשלם  
לך שכר פעולתך וק"ל :

**ועפ"י** ירומז ג"כ סמיכות הכתובי צהכלי  
ס"י ח"ט ח"ל פקודי ה' ישרי נשמחי

לכ ילית ה' צרה מאירת עינים יראה ה' טהור  
עומדת לעד משפטי ה' אמת לדקו יחדיו  
והכונה דאף דלכאורה שבשתי מלות של שבת  
ושל כיבוד ח"ה סתראי ניגבו דמכה שמירת  
שבת דקאמר קרא מחלליה מות יומת מוכרת  
דכיון דשכינה מדברת מתוך גרונו של משה  
ליבא למימר דנקרא ע"י שליח דהא קי"ל כובש  
עדותו ע"י שליח פטור וכנ"ל ומכה מלות כיבוד  
ח"ה מוכת דשכר מלות צהאי עלמא ליבא ח"ה  
ק' איך עובר על כל תלין אלא מוכרת לומר  
דלגבי קוב"ה ליבא כל תלין וכנ"ל וכשתא ח"ה  
פקודי ה' ישרים וכו' יראה ה' טהור יראה  
ה' דייקא וצ"ה כרמז דשאי קוב"ה מצ"ו וכיון  
שכן משפטי ה' אמת לדקו יחדיו ולית לן למימר  
סתראי ניגבו וק"ל :

**אשר** צה יע"ן כונת הכ' צהכלים ה' ה' ח"ט ח"ל אחת דבר אלהים שתי

זו שמעתי כי עז לאלהים ונ"ך ה' הסד כי אחת  
תשלם לאיש כמעשהו. והכונה הוא אחת דבר  
אלהים ביינו מלות לא תלין פעולת שכיר וכו'  
וכיינו ס"ד לתרן ולומר דע"י שליח ליבא צ"ה  
וההורח ומלותיה ניתנו ע"י שליח הוא משה  
רבינו ע"ה ולכך שכר מלות צהאי עלמא ליבא.  
אכן אגבי הרוואה שתיס זו שמעתי דר"ל  
ששתי מלות סתראי ניגבו דממלות כיבוד ח"ה  
מוכה דשכר מלות צהאי עלמא ליבא ומוכרת  
לומר דכטעם משום שע"י שליח ליבא צ"ה. אך  
משמירת שבת מוכת להפך דטעם הכתוב  
מחלליה מות יומת משום דשכינה מדברת מתוך  
גרונו ש"מ ולא הוי שליח ח"ה חזרה קופיח  
לדוכתה חק"י כמפ' ז"ל דאיך הקצ"ה ח"ה  
עובר על כל תלין ולזה צ"ה הכתוב לתרן  
קופיח זו צני תירוצים חדא כח"ל דלגבי  
קוב"ה ליבא צ"ה ח"ה כי עז לאלהים ר"ל  
דשאי קוב"ה מצ"ו ולגבי ליבא כל תלין.  
ועוד אעיקרא קופיח ליתא דקי"ל שכירות  
אינה משהלמת אלא לצסוף וכאדם הוי כמו  
סועל

שמור את יום השבת לקדשו וכו' וכו' צמ"ש  
ה' חיים מירושלים ה' קדושים צפ"י איש אמו  
ואציו תיראו ואת שבתותי תשמורו ח"ה ח"ל  
יובן צהק' מ"ש בקידושין ובחולין הרי שאמ"ל  
אציו עלה לבירה ובחזרתו נפל ומה כיבן אריכות  
ימיו של זה אלא לעולם שכולו טוב וכו' נמלא  
דמכיבוד ח"ה ומוראו מוכת דשכר מלות צהאי  
עלמא ליבא. וח"ה צהאי לחקירת כמפ' דאיבא  
כל תלין מה תאמר דע"י שליח שניתנה כתו'  
ע"י משה ולכן ליבא כל תלין. ה"ן נסתר תירון  
זה משמירת שבת וכו' דמלנו צה' עיר דוד  
דק"ג שכתב דלמה אמר תורה מחלליה מות  
יומת הלא שמירת שבת אינו אלא מגדר עדות  
ואם מחלל שבת הוי כובש עדותו והקצ"ה  
ליבא המלות ע"י שליח הוא מרע"ה וכובש  
עדותו ע"י שליח פטור דמשנה שלימה שנינו  
שצוה שאין אנו יודעין לך עדות חייב ואם  
שלא ע"י שלוחו פטור וכו'. ולזה השיב דהי  
שלטונו וכו' ע"י מרע"ה אינו נקרא ע"י שליח  
דדיבורו של הקצ"ה הייב נכנס תוך גרונו של  
מרע"ה ולא השיב ע"י שליח יע"ש. מעתה כן  
נכתב ח"ה המפרשים דליבא צ"ה ע"י שליח  
דכרי לת השיב ע"י שליח ח"ה כתיבא אחריו  
דלגבי קוב"ה ליבא צ"ה דנאמן לשלם שכרו  
משלם. ח"ן סמיכות הכתובים איש אמו ואציו  
תיראו והגם דממלות כיבוד ח"ה מוכת דשכר  
מלות צהאי עלמא ליבא ובאנו לחק"י כמפ'  
דאיבא צ"ה דליבא למימר ח"ה דע"י שליח  
דשמירת שבת מוכת דלא השיב מרע"ה שליח  
וח"ה הנהו חרי מלות סתראי ניגבו וח"ה  
איבא ס"ד שלא נשמור שתיבס דהפכיות כס  
לזה סמוכים דשהיבן חייבין לקיים אותם ואי  
משום צ"ה אובא תירון אחריתא דנאמן לשלם  
שכר וזהו שסיים הכתוב צאומרו ח"ה כי ודרשו  
ח"ל נאמן לשלם שכר וזה צרור עכ"ד וזה  
חומרו שמור את יום השבת וכו' ומשמירת  
שבת מוכת דמרע"ה אינו נקרא שליח דאי הכי  
הרי קי"ל ככובש עדותו ע"י שליח פטור  
וכנ"ל ח"ה כיון דשכינה מדברת מתוך גרונו  
של משה אינו נקרא שליח וכשתא ק' מהסמך  
לה כצד את אצין וכו' דממלות כיבוד ח"ה  
מוכת דשכר מלות צהאי עלמא ליבא וק' הא

פועל ח"ש ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש  
הישראלי לצסוף כמעטבו ר"ל כאלו עובד  
במלאכה וק"ל :

**ובז"ל** כונת התנא בצבות פ"צ משנה ט"ז  
וח"ל הוא היה אומר לא עליך המלאכה  
לגמור ולא אתה ה' חורין ליבטל הימנה אם  
למדת תורה נותנין לך שכר הרבה ונאמן הוא  
צעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך, ודע  
שמתן שכן ש"ן לעת"ל. וכדקדוקים מוצאים  
חדא אומרו אם למדת תורה הרבה נותנין לך  
שכר הרבה ק' מאי הוה ס"ד שלא יתנו שכר  
הרבה. ועוד אומרו ונאמן הוא צעל מלאכתך  
ק' יי לא ידע בכל אלה. ועוד תיבת הוא יתר  
ודי לומר ונאמן לצעל מלאכתך ומאי קמומט  
הוא ולא אחר ועוד אומרו שישלם לך שכר  
פעולתך למה הוכרח לומר שכר פעולתך ומאי  
נ"מ אם הוא שכר פעולה או לא התכלית הוא  
שישלם לו שכרו אכן כפ"ה ח"ש וח"ל לא עליך  
המלאכה לגמור ור"ל דאף דלא עליך המלאכה  
לגמור דאינו בקבלות כדי שנאמר דדין קבלן  
דאין לו שכר עד שיגמור המלאכה עכ"ל ולא  
אתה ה' חורין ליבטל הימנה נשום שלא נתנו  
לך שכר בזה אח"כ אלא אם למדת ח"י הרבה  
תקבלם כולם יחד וזו נותנין לך שכר הרבה  
וכ"ה הא איכא צ"ת לח"ל ונאמן הוא צעל  
מלאכתך דלגבי הקצ"ה ליכא צ"ת ושאיני מצ"ו  
ולא קרב זה אל זה. ולכך אמר ונאמן הוא הוא  
דייקא ולא צ"ו. ועוד זה תירוצי השני דלפי  
האמת עדיין לא נתחייב לך דק"ל שכירות אינה  
משלמת אלא לצסוף ולכך אמר שישלם לך  
שכר פעולתך וליכא צ"ת ולכך חזר לומר דמכני  
חרי טעמי ודע ידיעה החליטית שמתן שכן  
ש"ן לעת"ל וליכא צ"ת :

## בהפטרך ואתחנן

**נחמו** נחמו עמי יאמר אלהיכם. חפ' דנוט'  
נחמו עמי יאמר אלהיכם גי' סמא"ל  
וס"ת גי' רנ"ו רמז דע"י רנ"ה ש"ת הם מצטלי'  
ונשברים כח סמא"ל שהוא הילכ"ר. וכמאז"ל  
בראחי ילכ"ר בראחי לו תורה תצלק ועי"ז  
תתקרב בגאולה כי הוא תלוי בלימוד התו'

וכמ"ה גם כי יתנו צגוים עתה תקבלם ח"ש  
נחמו נחמו ב' נחמות הן שתגלו מילכ"ר וגם  
שתתקרב בגאולה צ"ב והוא ע"י התו' הרמוזה  
צס"ת גי' רנ"ו רמז לרנ"ה ש"ת וק"ל :

**נחמו** נחמו עמי יאמר אלהיכם פי' החיד"א  
ז"ל צנחל שורק כי תיבות נחמו נחמו  
גי' ילחק. יאמר אלהיכם נוט' עם נוט' נחמו  
נחמו עמי גי' יעקב. ותיבת יאמר גי' באצרכם  
ע"ה. והיינו דאמרו בפסיקתא דכלבו אצרכם  
ילחק יעקב אצותינו ע"ה לנחם ירושלים ולא  
קבלת תנחומין. ועתה הנביא אומר בדבר ה'  
שיקבלו נחמה בזכות אצרכם ילחק יעקב דאלים  
זכותם וזכותם נגאלי וראוי להם לקבל תנחומין  
מאבותם כי זכותם עמדה ועומדת תדיר :

**ואיתא** צמד' כשאמר נחמו נחמו עמי בקשו  
להרגו אמ"ל יאמר אלהיכם ע"כ  
ושמעתי שהכונה דידוע דכשישראל חוטאים  
נקראים עם הנביא וכשעושים רש"מ נקראים  
עם ה' וכמו שאמ"ל הקצ"ה למרע"ה לך רד כי  
שחת ענוך וכו' ועי"ז כשאמר הנביא לישראל  
נחמו נחמו עמי משמע שהם חוטאים ונקראי'  
עמו של הנביא ולכך בקשו להרגו ולזה אמ"ל  
שהקצ"ה אמ"ל נחמו נחמו עמי וא"כ הם עמו  
של ה' ולא עם הנביא וק"ל :

**עוד** שמעתי דמנה שאמר נחמו נחמו ב'  
פעמים נתנבא שעתיד ליחרצ פעם ב'  
ולכך בקשו להרגו באומנם דיה ללרע בשעתה  
ולכך אמ"ל יאמר אלהיכם שהש"ת כך אמר  
ואם בגזירה אונת החריפות שקר וק"ל. עוד  
אפ"ל דחי' יאמר רמז לתורה שהיא אמירה  
רכה ועליו נאמר כה תאמר לבית יעקב וכו'.  
ועוד יאמר אלהיכם דע"י המע"ט חפ"י מדה"ד  
מסכים וח"ל יאמר אלהיכם הוא מדה"ד :

**ובאו"א** פי' ז"ל והוא עפ"י הידוע דכשהיה  
בגאולה ע"י צ"ו מה הוא עובר  
אף גאולתו עוברת וכשהיה על יד ה' בגאולי'  
קיימת ואין אחרים שעצוד כמו שהש"ת הוא  
קיים וכמו שפי' ז"ל בכוונת הכי' ישראל נושע  
בה' תשועת עולמים ע"ע והשתא ח"ש דכשאמר  
נחמו נחמו עמי חשבו שהוא מאמר הנביא  
ובגאולה תהיה על ידו ולזה בקשו להרגו  
דמשמע שעדיין יש גלות. ולזה אמ"ל יאמר  
אלהיכם

אלהים ששית כן אמר וא"כ אין אחרים  
שעצוד וק"ל :

**ובזה** פי' דרך מליצה סמיכות הכפטרות  
בז' דנחמתי ואיתנה בכו סימנא  
נר"ע חרק"ש. והם נחמו. ותאמר ליון. ענין  
סוערה. חוכי. רני עקרה. קומי אורי. שוש  
אשים. והוא דר"ל דנחתי אמ"ל נחמו נחמו  
עמי. וכששמעו כך שהביא אומר נחמו וכו'  
אמרו משמע שיש גלות אחר ולכך ותאמר  
ליון עזבני כי שאין רוצה לגאלני על ידו ולא  
עדיין יש גלות אחר. ולזה ענין סוערה שהם  
ישראל לא נוחמה שלא קבלה תנחומין. ולזה  
בא הקצ"ב וחידש להם שלא כמו שאתם  
חושבים שהוא דברי הכביא והגאולה. תהיה  
על ידו אלא חוכי חוכי הוא מנהמכם. וא"כ  
אין אחרים גלות. ולזה רני עקרה. ותנא וכו'  
מפרש קומי אורי כי בא אורח וכו' כי כבוד  
ה' דייקא עליך זרח ולא כמו שאתם חושבים  
ולז"ל א"כ הוא שהגאולה בעתידה לבא תהיה  
על ידו יחי א"כ שוש אשים בתי תגל נפשי  
באלהי כי כלבישני בגדי ישע נועיל לדק  
וכי וק"ל :

**וכך** בשלים עפר כארץ. אפי' לרמוז עפ"י  
משפ"י כי אדרת אליהו יל"ץ הנד"מ  
בכונת הכי בהפטרות ערב ר"ח וז"ל ושלשה  
חרד מאד עפ"י מ"ש בחיד"א ז"ל במדב"ק כי  
בסי' דברי הימים כתוב דויד מלא ביו"ד הוא  
מפני שדכע"ה אח"ך נתעלית מדריגתו ואז  
נתוסף בו ביו"ד שלימות התיקון כי דויד גי'  
כ"ד כנגד כ"ד לירופי אדנות גם ביו"ד נוספת  
רמוז לבחי' גדולה וכו' ע"ש ובזה פי' הרב ז"ל  
כפי' עשה עמי אות לטובה שיתוסף יו"ד בשמו  
דויד עכ"ד ע"ש. וסיים כי יל"ץ והנה דוד  
בלא יו"ד מספרו י"ד ומספר זה אין ראוי  
להשתלש כ"א ליחלק לב' חלקים דוקא. אבל  
דויד ביו"ד מספרו כ"ד זה יכול להשתלש כל  
שליש ח'. והנה כשיכיר זה התוספת זה מורה  
על שלימות ישראל בדוגמת הסגול שהוא שלש  
נקודות דלא הם גדולים במעלה וכמש"ה ובייתם  
לי סגולה מכל העמים ר"ל דוגמת הסגול שאז  
הם שלמים במחשבה ודבור ומעשה משא"כ הם  
הם דוגמת הלרי שהוא שני נקודות אין זה

שלימות להם וכנודע. **ובזה** פי' כי הכי  
למנח על השמינית  
בשיתחלק מספרו על ח' ח' ע"י תוספת יו"ד  
ובאמור אז הוא מזמור לדוד כי שמחה וגיל  
היה לו עכ"ד יל"ץ. **עו"ן** מארז"ל דגאולה  
ישראל היא דוקא. כשתהיה אהבת  
הים לרעבו הפך השנאת חנם שבעצורה נהרצ  
ביבמ"ק. וכמו שפי' בפסוק חנם נמכרתם ולא  
בכסף תגאלו כנודע. והשתא א"ש וז"ל וכל  
נוט' ואהבת לרעך כמוך כשיכיר זה בדבר  
אז חכה שישתלש שם דוד ויכיר ביו"ד ויכיר  
בחי' בשליש והיא כתובה בשלוש בלא יו"ד רמו'  
שנקרא אותה בשלש ובשליש ר"ל ג' שלישים  
ע"י ביו"ד ומפי' מי הוא זה לז"ל עפ"י במ"ק  
גי' י"ז כמספר דוד עם ג' אותיותיו. גם כארץ  
גי' במ"ק עולה י"ז כמס' הכוז. ורמוז בטמון  
בתיבות הכוז כי הוא משתבח צמדת ענוה :  
**ואפי'** לסיים הכי הוא ושקל צפלים הרים  
וגבעות צמאזנים כי ר"ת שלו הוא  
גי' א"ך גם ס"ת במ"ק גי' אהי"ה לרמוז שאז  
נכיר צבית ומחזן כולנו רחמים וק"ל :

**א"ן** ושקל צפלים הרים אפי' כי גודע מדברי  
המקרי כי ביו"ד הוא בחי' חכמה. ובגמ'  
אמרו רב פי' עוקר הרים וטוחן זצ"ל. גם  
אמרו סיני ועוקר הרים והוא רומז לפלפול  
וחידוד בתורה שמקשה מזה לזה ומתקן וכוונת  
ז"ל כשיכיר בחי' ביו"ד שהוא חכמה אז  
ושקל צפלים הרים רמו' להכו' וק"ל וא"ש  
אח"מ והכיב"א :

## ס' עקב

**והיה** עקב תשמעון את המשפטים האלה  
ושמרתם ועשיתם אותם ושמר כי  
אלהיך לך את הצבית ואת החסד וכו' ואהבך  
וצרכך וצרכך וצרכך פרי צטק וכו' אפי' צמ"ש  
כי קרנן אשך דקמ"א ע"ג דמלי"ת שכן צעוב"ז  
ומ"ע שכן צעוב"ז ח"א וכה עקב תשמעון  
וכי' ושמרתם שהיא מלי"ת ועשיתם אותם שהם  
מ"ע שנאמר עליכם עשייה שעושה אותם האדם  
בזה ושמר כי אלהיך וכו' פתח צמאי דסליקי  
צ"ב

ציה ששכר מ"ע ושמר כי לך לעוה"צ חבל מלח ואהבך וברכך וכו' כולם בעוה"צ ששכר מל"ח הם בעוה"צ וק"ל. ח"י עפ"י הידוע דשכר ממות צה"י עלמא ליכא דשכירות ח"י משחלמה חלל לצסוף וזכו סמ"י היום לעשות ולמחר לקבל שכרם ורמוז וז"ל עקב תשמעון נוט' עתו ולז"א כל תלן :

**א"נ** חפ"ל צס"ד כונת הכי וז"ל עקב וכו' עפ"י מ"ש כי מקמ"ל סי' שופטים על די' רע"ד ע"צ ח"ל שעקב סודו צ"פ אלהים והם מסוד נ"ה דל"ה. עו"ן דיתבאר שמיטה מלשון חסיפה וחיבור כמו וישמע שאלו ונודע דע"י מעשיו הטובים מהפך מדה"ד למדה"ר ח"ש וז"ל עקב ר"ל ע"י מעשיו חפך האלהים שהוא רמוז צחצח עקב חפכנו לרחמים שיכיר הויה צ"ח ותיצת וז"ל הוא אחריות הויה. וגם תשמעון ח"ת שהוא מלכות עם המשפטים שהוא ת"ת ובמ"ש צפחיתא אליכו משפט עמודא דאמלטיחא והל"ה ג"י ל"י רמוז לז"ק וכל זה ע"י ושמרתם ועשיתם אותם וכו' וח"ש חת"מ והבי"א :

**והיה** עקב תשמעון. נוט' עתו. וס"ת ג"י ז"ן. חפ"ל דרך רמוז עפ"י מ"ש צ"ס ח"ל דחנינא עיני כל אליך ישברו ואחר נותן להם את הכלם בעתו. בעתם לא נאמר חלל בעתו. מלמד שכל ח"א הקצ"ה מזמין לו פרנסתו. והשתא ח"ש ח"א עתו ר"ל מכה הכחוש שאמר עתו ולא עתם מוכח שהוא זן ומפרנס לכל גוי' וגוי' די מחסורא. וזכו ברמוז עתו. זן וק"ל. **אשר** עפ"י ירמוז שפיר סמ"י הכתובים עיני כל אליך ישברו ואחר נותן להם את הכלם בעתו. וס"ל פותח את ידך ומשצוה לכל חי רצון ר"ל מכה שכתוב אמר בעתו. מניח מוכח פותח את ידך ומשצוה לכל חי רצון. ח"י חפ"י עת' זן רמוז מאכל ת"ת שער' ז' ח"א את המשפטים האלה וכו' וק"ל :

**ועפ"י** הדברים האמורים לעיל צ"י וז"ל עקב תשמעון צס"ד יש לסיים ג"כ סיום הכתוב את המשפטים האלה וכו' כי ת"י ח"ת נוט' ח"י תתן המשפטים האלה נוטריקון ה"לדקא ה"ר ח"י גס האלה נוט' ה"ר ח"י ח"ל

העני. או חל המקבל. וס"ת אחריות תמ"ה ר"ל שתכיר תמימה ונעימה צלימות וכמו שחמ"ל צמח אחר סועד צתרגולת פטומה ויין ישן וכו' אטו מדידכו קאבילנא וכו' אדרכי חתייה אהתייה וכו' וח"כ מוכח מוכח שתכיר ה"לדקא תמימה יפה ונעימה כמו שמורגל לאכול יתן לו. ח"י אחריות מתה ר"ל זכור וזכור כי הנשמה תכיר מתה צסוף ימיה וח"כ למח זה בצל ח"י. אך צחצח שתכיר ה"לדקא צספ"י וזכו ושמרתם ועשיתם אותם נוטרי' ג"י אחד ע"י שיחשוב עלמו כמו העני מנוח צגופו והכפרש הוא מצחוק ושייך שהמנוח יעוף כנשר בשמים וצ"ח לא יתגאה על אדם ע"י כלל. וס"ת ג"י ק"ך רמוז שצ"ח ימותק נעליו ק"ך לירופי אלהים כי גדולה דקדק שמחפכת מדה"ד למח"ר ואז ושמר כי חלכ"ך לך וכו' וק"ל :

**א"נ** חפ"י וז"ל עקב תשמעון וכו' עפ"י מ"ש שפ"י ז"ל צכונת הכי צח"צ ח"ל נחלתו עדותיך לעולם כי ששון לצי המה דהלוונד ח"י צשמחת הלצ ח"י שוכח ח"ש נחלתו עדותיך לעולם שיכיר חללי כמו נחלה ע"י כי ששון לצי המה ע"י וצ"ח ח"ש וז"ל עקב תשמעון ח"י וז"ל חלל לשון שמוח ר"ל חס תלמודו צשמחה אז ושמרתם שיכיר שמורים ולא ישכחו. וגם צודאי הוא לש"ש שלומד ע"י לעשות ולכן הוא שמת ח"ש ועשיתם אותם וצכונת זה ושמר כי חלכ"ך חת הצרית ואת ההסדר וק"ל. **והח"ר** יתחק חסון נר"י אמר וז"ל חס תלמוד צשמחה אז עקב שהוא סוף תשמעון המשפטים :

**במד'** וז"ל עקב תשמעון וכו' הכ"ד על אלה ח"י צוכי' וכו' ושמעתי שפ"י צמעשה שהיה צעשיר ח"י שירד לטמיון וח"כ הלך צדרך לעיר אחרת וצעודו הולך ראה הר אחד שהוא מצביק חצניו כצוכית ונטל חצנים קטנים ונתנם צגומות של הסכין והכף שלו וצבואו לעיר שמע שיש סעודה צצית חצנים גדולים והלך לשם ולא הביחו לו כף וסכין ומחלג כמנהג וכו' ח"י חת שחיו צחיקו וחלל צכס וכשהוליאם האיר הנקום וכו' והמלך אמר לצעש"ר כי חס תוכל לקמות ממנו בכל מה שיראה

שירא וביה מוסיף לו צדמיהם וכל מה שהיה מוסיף היה בוכה שלמה לא הביא עמו. כן הדבר הזה :

**סמי'** כפי היום לעשותם וביה עקב שמעתי ע"ס ה' ברכת טוב שפי' דרך רמז כי ידוע שיעקב ועשו חלקו בעולמות ועשו נטל חלקו עובד"ז ויעקב נטל חלקו עובד"ב. וידוע דשכר מלות בהאי עלמא ליכא. וידוע גם כן שיעקב נקרא תם וכמש"ה ויעקב איש תם וי"ש היום ר"ל צעור"ז לעשו תם ור"ל ליעק' שנקרא תם וביה עקב עכ"ד ז"ל :

**ולדידי** הפעוט נ"ל לרמוז צדמיהם הכתוב תי' ב' מהר"ש פרימו ז"ל שתירץ לחקירה הלזו כי ע"י לימוד התו' וקיום המלות יש לנו דין מליל מחזקו של ים ומשפ"ן דק"ל הרי אלו שלו וכו' ע"י קיום התו' מחקיימת העולם כדכתיב אס לא בריתי וכו' וכדר דינא כנז' וי"ש תשמעון את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם דכיינו התורה ומלותיה ושמר ה' אלהיך לך את הברית ואהבך וברכך וצריך וכו' וק"ל :

**במד'** וביה עקב תשמעון הכ"ד מה רב טובך אשר לפניך לפנת ליראך פעלת לחוסים כך נגד בני אדם ופי' החיד"א ז"ל צס"ה נח"ק עפ"י תי' מהר"ם לדין חלק ג' ועבד ג' יולא צו' וצשכיר אס נאנס אין לו אלא מלאכתו אשר עשה. דשאני עבד עברי דתחילה קבל שכרו. משא"כ השכיר אין משתלם אלא לצדק.

**ובזה** פי' מאזיל דר' אצבו אחזיאו ליכ י"ג נכרי דאפרסמונא דכייא אמר כל אלקי דאצבו ואני אמרתי לריק יגעתי אכן משפטי את ה' ופעולתי את אלהי. דר' אצבו הוכ פלח צי קיסר וביה מוכרת לאצד אחי ימים לשחר פני מלך ושרים וביה צטל מתורה וביה סוצר דאותם הימים אשר צמעדר יעדרון כדין שכיר. וכשראה נכרים יאורים רחצי ידים הבין כי ישלם לו כ"ת גם על אותם ימים וי"ש ואני אמרתי לריק יגעתי עם הרשות. אכן משפטי את ה' מדת רחמים ופעולתי מה שגלתי תורה ומלות הוא את אלהי. ובכא לעיל קאמר אשר אנכי מצוה אתכם היום לעשותם ש"מ דוקא כמעשה למחר לקבל שכרם אצל אס נאנס אינו דין וי"ש וביה עקב

כו

שכשכר צדק וכו' לפי הדין. באומנם עלינו לשבח לאדון הכל ולומר מה רב טובך אשר לפניך צדק וכו' מלד הכסד פעלת לחוסים כך אף שלא עשו. וכו' נגד בני אדם דכדין דשכיר אין לו אלא על מלאכתו לפי ששכרו צדק וכמ"ס וביה עקב אלא שממדת טובו נותן אף שאינו מן הדין ע"כ :

**ורבינו** אפרים כתב וביה עקב תשמעון ס"ת כבן וא"ש לפי מ"ס וביה עקב ענוה דע"י יכיון אל האמת כמ"ס על צוה כלל וכו' רמז כבן דע"י הענוה דכתיב וביה עקב יביה לו צוה ומסיק שמעתה אליבא דהלכתא וק"ל :

**ועפ"י** אפ"ל כונת התנא באצות פ"צ וז"ל ונאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך ודע שמתן שכר ש"ן לעת"ל וק' מאי קס"ד ביה שלא ישלם עד דקאמר ונאמן וכו' ועוד מאי דקאמר שכר פעולתך. ועוד מהו הסמיכות ודע שמתן שכר ש"ן לעת"ל. אכן עפ"י מש"ס החיד"א ז"ל יע"ן דלפ"י דין פועל יש לנו ואין לנו אלא מה שעשינו. ולזה קאמר ונאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך ל' תשלומין אף שלא עשית משלם וכ"ת דמה כוב ס"ד שלא ישלם לז"א ודע שמתן ש"ן לעת"ל וכתירון מהר"ם דשכירות לצדק ולזה קמ"ל :

**ואפ'** שצדק יצואר כונת הכי בתהלים ס"י ס"ב וז"ל אחת דבר אלהים שמים זו שמעתי כי עז לאלהים ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשבו וצדק עוד דאין דין עבדים יש לנו לגבי הש"ת ולכן נחשב לנו כאלו כל ימינו עוסקים בתו' ומלות וכל מה שמשלם כ"ת הוא מלד הכסד וברחמים וז"א אחת דבר אלהים שדין שכיר אינו נטל אלא שכרו ששעש ואנכי כרואה שמים זו שמעתי שהקצ"ה משלם שכר טוב ללדיקים גם צעת ציטולם וזה תימא ולזה אמר ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש ר"ל לאיש הישראל כאלו עשה ונוטי לאיש לכל אדם יקח שכרו כאלו עשה וי"ש כמעשבו ועוד אפי' כי תצת כי ע"ז נוטי עבד זה וכיון דאית ליכ תורה עבד ליכא תו קושיא :

**וריה** עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמרתם

שמחה דכל ויהי הוא לי שמחה דכיוני אס  
יהי שמחה לו צעשיית המלות ועוד גס כן  
שכח הוחז מדת עקב דכיוני ענוה ועוד שכח  
שומר מל"ת כרמוז במלת ושמרתם ע"ד השמר  
פן ואל אינו אלא לא תעשה מכל בני טעמי  
ושמר וכו' ואהבך וברכך וכו' דעל ידכ ליכא  
טענת מי הקדימני וק"ל :

**א"נ** ויהי עקב תשמעון ס"ת כהן אפי' דרך  
רמז במ"ש צאצות פ"ד אחיו חכם כלומד  
מכל אדם וז"ש ויהי עקב ר"ל שלומד מן  
הקטנים אז תשמעון את המשפטים שיהיה  
חכם ונבון. וזהו כרמז צס"ת כהן והחיד"א ז"ל  
בנח"ק פ"י דע"י הענוה יכוין אל האמת ובמ"ש  
על צית כלל וזהו שרמז כהן ע"י הענוה מסיק  
שמעתא כהלכתא :

**והיה** עקב תשמעון וכו' מה כתיב למעלה  
ומשלם לשונאיו וכו' ושמרת את  
המלות ואת החוקים וכו' ויהי עקב תשמעון  
וכו' ושמרתם וכו' ושמר ה' אלהיך לך וכו' פ"י  
בנח"ק במ"ש מהרי"ט דדרשותיו פ"י שניני  
דכיון דקבלנו התורה ע"י סרסור משם נמשך  
דלא זכינו לתור כדחזי וגם קיום המלות לא  
עלה בידינו אבל לעת"ל שזכה לשמוע התורה  
מפיו ית' כמס"ח וכל בניך למודי ה' אז תחקיים  
בנו התורה וקיום המלות כהגון ולא נחטא  
עש"צ. וזהו הכונה ומשלם לשונאיו וכו' כלומר  
כי הן צעון שכיחי פוקרים ועוברי עבירה אי  
לזאת ושמרת את המלות וכו' ומה שאמרת  
ומשלם לבוגאיו וכו' ואני מזכיר ושמרת וכו'  
היינו אשר אנכי מנאך היום שקבלתם על ידי  
ולא מפי ה' וע"כ ימצא מי שעובר עבירות  
ושייך ומשלם לשונאיו וכו' אמנם ויהי עקב  
ר"ל בסוף תלמודו מפי הקצ"ח כביכול והחוקים  
נעשו המשפטים דכיון שלומדים מפי הקצ"ח  
ושיגור טעם המלות ומה שחיו חוקים בלי טעם  
יהיו משפטים ואז תקימו המלות לצלתי תחטאו  
וזהו ושמרתם ועשיתם ודאי ואז ושמר כ"א וכו' :

**ועוד** אפי' דרמז למ"ש בתשב"ץ לתלמיד  
מכר"ס ס"י תקל"צ כשהלדיק גפטר  
מן העולם צא מלאך ומזכיר לו כל מה שלמד  
לשמה וז"ש היום לעשותם ולמחר לקבל שכרן  
וכת"ת שלמדתם ויהי עקב בסוף צעת הפטירה  
תשמעון

ושמרתם ועשיתם אותם ושמר ה' וכו' את  
הברית וכו' כאשר נשבע לאבותיך. ורחמי לתת  
טעם אל לורך לשמור להם חכמי אבות אס הם  
צעלמם ישמעו וישמרו המלות ויעשו אותם  
אינם נריכים לזכות אבות. ופי' ה' אוכל יעקב  
ע"ד משל זקן אחד היה לו ילד קטן ויהי לו  
צעצורו ח"ק אדומים קרא אל אחד מאוהביו  
וביקש מלת פניו שיהיה הוא אפוטרופוס לבנו  
לגדלו ולהשגיח על רכשו. ויקחהו אליו ויהי  
באוכליו שולחנו ויגדל כנער ויספחהו אל אחת  
הכבונות לכיות כותב צמנות המסחר אשר לו  
ופסק לו שכר קצוב לשנה ויעצרו עליו כמה  
שנים. פ"א שמע כנער כי יש לו חלל בעליו זה  
חלף אדומים בירושלם אשר נשאר לו מאביו  
ויאמר בלבו למי זה הכל חוגע חלל שולחן  
אחרים וזה חלל בעליו ויאמר לו תן לי מעותי  
ואחפרנס משלי בלא יגיע חמ"ל אס רלוך  
לקחת קח כי אני נותן לך חלל אס תשמע  
לעלתי שמר לך ולא תקח עתה מאומה כי תכלה  
המעות פרוטה אחר פרוטה ותשאר ריקס. על  
כן טוב לך כי תחוגע צאצא עסק ותאכל  
ותשבע ומעוהיך יהיו שמורים אללי כאשר עד  
היום ותשחק ליום אחרון. הנמשל אבותינו  
הקדושים הפקידו חלל הקצ"ח זכותם שיהיה  
שמור בעד צניהם אחריהם ואס יתן יתברך  
אלינו הירושלם מיד הלא נאכל אותה פרוטה  
פרוטה עד אשר יהם זכות אבות. לכן אמר  
ויהי עקב תשמעון את המשפטים האלה ותחוגע  
בעצורה אז יהי בריות שלכם ושמר ה' אלהיך  
לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך  
כלומר ישמור את הפקדון שיהיה מונח בשלימות  
עכ"ד ז"ל :

**והיה** עקב תשמעון את המשפטים האלה  
ושמרתם ועשיתם אותם ושמר וכו'  
ואהבך וברכך וכו' אפי' עפ"י מ"ש ה' נפש  
חיים נערכת מי צענין טענת מי הקדימני  
דשם חסף חיש טבור כמה דברים דעל ידס  
ליכא טענה כתי' ואתייה מכלל דע"י השמחה  
שאדם שמח צעשיית המלות ליכא כתי' טענה  
ועוד ע"י הענוה ג"ח צטלה לה הטענה כתי'  
ועוד דמלות ל"ת כתבו הנפ' ז"ל דליכא מי  
הקדימני וא"כ א"ש וז"א ויהי דכיוני לשון

חשמשון את המשפטים שיצא המלאך וילמדכם  
א"י רמז דמכ שלא כצין בחייו אם זוכי מלמד  
אותו בג"ע כמש"ל וז"ל וכו' עקב בסוף בג"ע  
תבניו את כל המשפטים ע"ש :

**והסיר** כי ממך כל חולי אפי' דידוע דהעניו  
אין יגער שולט בו וז"ש כי ממך  
ג"י ענו וחיבת ממך ג"י ס"מ דע"י הענוה אין  
ס"מ שולט בו וק"ל ותי' כל חלי ג"י ל"ח רמז  
לל"ח קללות **והחיד"א** ז"ל צ"ל נח"ק הביא  
מש"ס ב"ח

דבגאולה בעתידה יהיו יו"ד מכות כל מלרים  
ונוסף עליהם כמה מכות ואח"ל דמכות  
מלרים כמו רגע היו צאים לישראל וחכף  
מסתלקים וחוזרים למלרים להוונם ולאדנם.  
וכה יעשה לעתיד במכות חדשות שיצאו שאיזה  
רגע יהיו על ישראל. אמנם המכות של מלרים  
עלמם אינם צאים על ישראל כלל כי כבר באו  
לרגעים על ישראל שם במלרים וידעו מה  
טיבם. וז"ש והסיר כי ממך כל חולי ירמוז  
למכות חדשות דיצאו לרגעים על ישראל ואח"ל  
והסיר כי ממך כל חולי והסיר דיוקא אחרי  
שכבר היו עליהם כרגע וזכו במכות החדשות  
אך במכות מלרים אשר ידעת שכבר טעמת  
מהם לא ישימם כך כלל אפי' ברגע שכבר  
ידעתם עכ"ל ולי הקטן אפי' לרמוז עפ"י דחיבת  
חולי נוטי' חדשות ושוב לא יחזרו. וגם והסיר  
כי עם חמשה אותיות והסיר ג"י חדש וצ"ח  
יומחק דרכם :

**מסרה** הביאה כי נח"ק ז"ל סי' זה בלדקתי  
בציאני כי לרשת. בציאני כי לארץ  
ישראל בציאני במלך חדריו. בציאני אל בית  
היין. אפי' דבוא רמז וגרמו לעניין בלדקה  
דכמה מעלות נאמרו צה הדא דע"י בלדקה  
זוכה לגלח האוייבים. וז"ל בלדקתי בציאני כי  
לרשת וכו' ועוד צה בלדקה מדין צנים ומחנה  
הארץ מדין צנים כידוע וז"ל בציאני כי לארץ  
ישראל. ועוד צה דזוכה להיות במהנה שכ"י  
לחזוה בנעם כי ח"א בציאני במלך חדריו.  
עוד צה אם בלדקה עם עמילי תו' זוכה להיות  
במהלחם וללמוד עמהם וכדברי החיד"א ז"ל  
מש"ס אביו בכמה מקומות וז"ל בציאני אל בית  
היין כתו' ע"ד ושתו ציין מסכתא. עוד הביא

החיד"א שם דאיתא ברז"ל בציאני אל בית  
היין זה בר סוני וצ"ח א"ש ודו"ק גם בציאני  
אל בית היין עם האותיות ג"י תורה בדקדוק  
רמז להנ"י :

**והסיר** כי ממך כל חולי וכל מדוי מלרים  
ברעים וכו' אפי' דרך רמז כי תי'  
ממך ג"י ס"מ שהוא שאור שצניסם שמעב  
לאדם שלא ישמור התו' וכמלוח וע"י צאים  
על האדם פורעניות קשים ומרים אכן כשהקב"ה  
יסיר ממנו את הילכ"ר אז נשמור את התורה  
ומלוחיה בקלות ע"ד שאמר הכתוב והסירותי  
את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב חדש  
ורוח חדש אתן בקרבכם וכו' והשתא א"ש  
וז"ל והסיר כי ממך תי' ממך ג"י ס"מ שהוא  
ילכ"ר המחטא את האדם ואז כל חולי וכל  
מדוי מלרים ברעים אשר ידעת לא ישימם כך  
שע"י שיוסר מלבן הילכ"ר צודאי שתשמור את  
דברי כי ולא תלמדך ליסורין וק"ל :

**ובדרך** רמז אפי' כי חיבת כל חלי בלא  
וי"ו כדכתיב בקרא. הם ג"י ל"ח  
רמז לל"ח קללות שצמחנה תורה וז"ל והסיר  
כי ממך כל חולי תי' ממך ג"י ס"מ ותי' כל  
חלי ג"י ל"ח רמז לל"ח קללות וק"ל. ואח"ל  
ראיתי להי' בעב"ע ז"ל שרמז בחיבת כל חלי  
כמ"ס חני עני ותלמית שזכיתי לדברי קדוש :  
**א"ל** אפי' לרמוז צס"ד כי ס"ת והסיר כי  
ממך כל ג"י רנ"ה והוא לשון שמחה.  
ולכאורכ צריך לדעת ולשמח מה זו עושה אכן  
אפי' במש"ל כי כשתהיה הרפואה ע"י כשי"ת  
תהיה הרפואה רפוייה צלי שום לער אכן  
כשתהיה ע"י האדם תהיה צלער ע"י סמים  
מרים וכיוצא וז"ש והסיר כי ממך כל חולי  
כי דיוקא. וכיון שתהיה הרפואה ע"י הקב"ה  
עלמו אז יהיה רנח ושמחה וכו' :

**ואמרת** בלצנך כחי ועושר ידי עשה לי את  
בחי' הזה. וחברת את כי אלכך  
כי הוא כמותן לך כה לעשות חיל למען הקים  
וכו' אפי' דבא ברמז כלפי מארז"ל צכ"י  
וצפרט צו"כ"ק דהקם בחלות ועוסק בתורה  
אין קץ למעלתו כידוע. וא"כ אפי' דהאדם הזה  
הקם בחלות ירום לצבו ח"ו וישמחה כי הוא  
עושה מלוח גדולך שאין לה קץ ע"י צה הפ'  
לכאורכ

לכזכור מעשות זאת אפי' במחשבה בעלמא  
אמירה בלב כי ידוע ידע שהעיקר הוא הקצ"ה  
הוא המסוייג וגומר בעדו לטוב דאל"ה שקר  
יענה כי הילכ"ר הוא תמיד רודף אחר האדם  
לצטלו מהנאות וממחשבה טובה שחושב אלא  
ע"י סיוע הקצ"ה אז יוכל לעשות טוב נגד  
רלון ילכ"ר ע"ד מארז"ל ילכו ש"ח מתגבר עליו  
בכל יום ואלמלא הקצ"ה עוזרו אינו יכול לו  
ובשחא א"ש וז"ל ואמרתי בלבבך כחי ועולם  
ידי שנתגברתי על הילכ"ר עשה לי את החיל  
הזה נוט' ח"ל יקום חלות לילה. ע"ז משיבו  
וזכרת את ה' אלהיך כי הוא כותן לך כח  
לעשות ח"ל שתקום בחלות לילה ליחד הדודים  
כי צה יהגלה הקץ צ"ב וז"ל למען גי' קן  
וגם עוד אחרת הקים אית' ברייתו שיהיה מזווג  
תדיר ולא יביה לו הפסק וזהו דקדוק הקים  
שיהיה קיים לעד לעולם וק"ל :

**ובזה** אפי' לפרש כונת הכי בישעיה ס"ו מ'  
ח"ל כותן ליעף כח ולחין חו"י ענמה  
ירצה ויעפו נערים ויגעו ובחור"י כשול יכשלו  
וקוי ה' יחליפו כח יעלו אבר כנשרים ירלו  
ולא ייגעו ילכו ולא ייעפו ודקדוקים נצוי.  
אכן כפ"י א"ש שצא הכחוצ לרמוז שאל יבי  
לאדם למשא כבד לקום בחלות הלילה מחמת  
עלות הכנענות של הילכ"ר טענות בלות  
ומטולאות כאשר עיניך תחזיק מיערי בהקדמת  
ס' שערי תשובה לחקון חלות בציטול כל הטענו'  
של הילכ"ר בטעמי תרילי דבר דבור על אפניו  
נאים בדברים למי שאמר לא ידעתי מי בעל  
דברים ואתייה מכלל כתב וז"ל ואל האיש  
האחר בטוען לאמר כי לא צאה חוצה זו  
לאנשי תשובה כח דורות הללו פן יחלו. הף  
הוא בכל יפלה פיהו חדל להשכיל להיטיב  
ובחשך ילך ובחושך שמו יכובה כי הוא מאמין  
היות עבדי ה' עוזבים ונעושים תחת מקרב  
הטבע ובחסות פנים מהם ה"ו וטח נגרות  
עיניו הנאמר ביראי ה' הנה עין ה' אל יראיו  
למיחלים לחסדו להליל ממות נפשם וכו'. ואנו  
רואים כמה מבעלי תשובה הקמים מחלות ואילך  
ועוסקים בחי' וכל הימים המה מתענגים והם  
בריאים וחזקים ואין שום מחלה בקרבם והכל  
הוא עזר אלהי עליהם. כי לא על הנחם לבדו

יחיה האדם כי על וכו'. ולהפך מזה מלנו  
כמה מעשירי עם מעונגים אשר לא נסחך כף  
רגלם הלג על הארץ וישנים עד ד' שעות ביום  
כדרך בני מלכים ופתע פתאום חלו וימותו  
ואין החולי והבריאות כי הם צידו ית' והחלש  
יאמר גבור אני ולא יאונה אליו רעה כמ"ש  
שומר מלוא לא ידע דבר רע שיושפע כה  
בנשמתו להיות נעשה בריה חדשה עכ"ד וכשת'  
א"ש ח"א נותן ליעף כח ולחין חו"י ענמה  
י ר צ ה לרמוז צא שיחזיק האדם  
במעוז המלוא הזאת ולא ירפנה ואל ישמע  
לעלת ילכ"ר באמור לו שהוא חלוש כמנוג ובעת  
מלוי חולאים וכיוצא כי כל אלו הדברים הם  
פיתויים שלא יעשה רלון ה' וטענותיו בטלות  
מעיקרם כי הקצ"ה נותן ליעף כח וכו' ומי  
שישמע לעלת ילכ"ר הוא מנוער ממלות ה'  
וז"ל ויעפו נערים ויגעו אלו המנוערים  
מהנאות. וגם ובחורים כשול יכשלו שהילכ"ר  
צא אללם בטענה שהבחור שינוי מתוקה ואינו  
יכול להיות במדריגה זו כי אם הזקני' ששינתם  
מעוטה ולא כן הבחורים כי שינתם כדבר  
להם מהתגברות האידים ועז"א ובחור"י כשול  
יכשלו וכי לפי האמת כל אפי"א שזין בין זקן  
בין בחור. ואדרבא צא יותר יחשיב לו ממעל  
לחש"ב כי אף שהוא בחור עכ"ז תגבר על  
ילכו. וכ"ת מזה חשיב לטענת חלושים תעברו  
לז"א וקוי ה' אדרבה יחליפו כח כמו התחלפות  
בגדים שמוסיף הנאה וכה כן זה צהיותו עושה  
רלון השי"ת. גם תי' יחליפו הוא שאף שכלילה  
מרגיש מעט חולשה עכ"ז בעלות השחר הוא  
מתחזק ומוסיף ח"א יחליפו כח ר"ל הכח  
החשוב שהיה להם כלילה יחליפו אותו ביום  
גם נוט' יחליפין יקום חלות לילה יפי כח  
ש"ר בדברי ה' ז"ל הני' וזהו שסיום יעלו חזר  
כנשרים וכו' וק"ל :

**כי** האמר בלבבך רבים בגוים האלה ממני  
איכה אוכל להורישם לא תירא מהם זכור  
תזכור את אשר עשה ה' אלהיך לפרעה וכו'  
המסות וכו' אשר הוליאך ה' אלהיך וכו' וי"ל  
דמכו זה דנקט ה' אלהיך צפ' ועוד מאי נ"מ  
אם ה' הוא בעלמו אם לאו ס"ם ילא ממלרים  
א"כ היל"ל אשר ילאת ממלרים ופשיטא דע"י  
ה'

ה' האומנם אפ"ל לע"ד דעת הדיוט צהק' מה שידוע דשאל הכוא מינא לריב"ק טענת רבים וכמפ' ז"ל הביאו כמה תי' לזה ואחייא מכללא משרז"ל דלגבי צן ליכא טענת רובא עוין משז"ל דמילי"מ שהולחנו הוא צענמו מוכח דיש לנו דין צנים לגבי הקצ"ה דאלת"ה ק' דהלל א"מ היא טמאכ גילולים והקצ"ה הוא כהן ואיך נטמא לנו א"י דיש לנו דין צנים וק"ל אז מיטמא לבנו ע"כ ומטמא אתו הפסוקים הדק היט"צ וז"ל כי תאמר בלבצך רבים הגוים האלה ממני ר"ל וכיון שכן אני ירא שמא יבואו עלי צטענת רבים וא"כ איכה אוכל להורישם לזה השיב לו צטוב טעם ודעה ואמר לא תירא מהם דהא זכור תזכור את אשר עשה ה' אליך לפרעה וכו' ר"ל הוא צענמו וק' כנ"ל א"י מוכח דיש לנו דין צנים וכיון שכן לגבי י' ליכא טענת רובא ואחלא לה טענתם ולכדי חזר ג"כ ואמר אשר הולחך ה' אליך וכו' כדי להורות לנו זה וק"ל ועפ"י אפי' לע"ד ג"כ כונת ה' בסי' שופטים וז"ל כי תלך למלחמה על אויבך וראית סוס ורכב עם רב ממך לא תירא מהם כי ה' אליך עמך המעלך מארץ מצרים ועפ"י א"ש ודור"ק היטב כי נכון הוא :

**כ** תאמר בלבצך רבים הגוים האלה ממני איכה אוכל להורישם לא תירא מהם זכור תזכור את אשר עשה ה' אליך לפרעה וכו' פ"י ה' החיד"א ז"ל צמח שנודע שפ"י עונות ישראל ניתן כח לסט"א חס ושלום וכמפ"ל לא נתמלאה לור אלא מחרבה של ירושלי' דמחרבה של ירושלים נגזר דין הנעשה ש"י עונות ניהן כח לסט"א ונתמלאה לור וככא דור דיעה את כל אשר עשו אבותיהם צמדבר וע"י נשאר מ' שנה צמדבר וניתן ח"י כח לסט"א. וז"ש כי האמר בלבצך צ"צ. לריך דגם מלך ילח"ט יש פתחון פה לומר רבים הגוים האלה ממני ו"ל גדל כחם ויש להם יתרון ממני מסיבת עונותי ע"כ גדלו, וז"ש איכה אוכל להורישם דכיון שהגדולה שלהם נמשכת ממני מלך עונותי איכה אוכל להורישם. לז"א לא תירא מהם זכור תזכור. זכור שבגללים היו עפ"י גוי מקרב גוי וגם תזכור שעב"ז שגדלו ונתחזקו מלך עונותיהם עכ"ז גברו רחמיו ועשה לפרעה

ולמלכים המסות הגדולות וכו' כן יעשה לכל העמים אף שרבו מנח עונותיהם. עכ"ז יחמו רחמיו להשליכם ולאבדם ע"ד שטעה לפרעה ולמלכים וק"ל :

**ל** תערוץ מפניהם כי ה' אליך בקרבך אל גדול ונורא. אפי' דבא לרמוז שלא ירא מס"מ הוא שטן הוא ילח"ר המעורר עליו תמיד להחטיו דע"י השראת שכינה בשורה עליו שוב לא יוכל להחטיו וכמ"ש צדכ"ה וכו' עמו אפי' שכינה עמו וחטא צא על ידו ח"א לא תערוץ מפניהם כיוון ס"מ וגונדא דיליה שלא יפתח אותך להחטיוך וס"ה לא תערוץ מפניהם הוא אחיות אמ"ן שהוא גי' סמאל"ל וצא לרמוז שלא ירך לבצך מפניו אלא חזק ואמן אל תערוץ ואל תחת וכו' כרמו באותיות אמ"ן ונתן טעם מספיק דהא כי ה' אליך בקרבך וכו' וכיון דהשראת שכינה עליך שוב לא יצא בך עוד ערל וטמא הוא הילח"ר וק"ל :

**א** אפי' דבא לרמוז כנגד גזירת צין הצתרים שגזר הוא ית' עלינו ח"ל שנה ואיך ילאנו צרד"י ואחד מן התשובות הוא דשכינה השלימה העניין ח"א לא תערוץ מפניהם נו"י מת"ל וכו' רמז לת"ל שנה של גזירת צין הצתרי' דהא טעמא איכא כי ה' אליך בקרבך וכו' ושכינה השלימה המניין וא"כ שוב לא נלטרך להבלים בזמן צשאר גלויות וק"ל :

**א** אפי' דבא לרמוז הצתרים האכל צה לחם לא תח' כ"כ. החיד"א הביא מרבני קסטיליא כי הכה העני מרוד אוכל לחם לבדו כי אין לו לפת ולמלאה נפשו כי ירעב אוכל לחמו. אמנם צארץ ישראל יכיה שפע רב בכל. ועוד זאת יתירה כי הלחם יכיה כ"כ מוטעם מהד שאין לריך לפתח. וז"ש ארץ אשר לא צמסכות תאכל צה לחם ר"ל לבדו ואינו מסיבת עניות דכרי לא תהבר כל צה. אצל יכיה הלחם מוטעם מהד ותאכלו לחם לצד. **נמשך**

לזה פ"י ה' כנו' כונת הכי' ואחלה לחמכם לשובע צמ"ש צפ"ק דמגילה כי נפקחא מצי מר כוס שצטנא קריבו לי שיתין לעי וכו' רוחא לצסומי שכיחא ע"ש וכו' המעלה שיהם שצעים וכ"כ יכיה מוטעם הלחם שיכולו לאוכלו

לאוכלו על השוצע כמו רוחא לבסומי שכיחא  
וח"ש ואכלתם לחמכם לשוצע ע"ש :

**והרב** מהר"ם אלשיך ז"ל פי קרוצ לזה  
וסמך לזה ג"כ בחוב שאחריו ארץ  
אשר אבניה צרול וכו' וח"ל ולא בלבד בקל  
מקומות שהארץ דשנה ב"ה אפי' במקום  
שאבניה צרול וכו' והוא כי אמר רש"י במדרש  
כי י"ב פעמים נאמר ארץ בתו' על ח"י והוא  
על י"ב חלקים באופן שהמקום שנאמר בו ארץ  
אשר אבניה צרול לא על כלותה נאמר כ"ה  
על קלתה. ובזה יאמר לפי' כי למע שאין  
דרך ארץ שכולה טרשים ואבנים חזקים להיות  
בה תבואה שמה ודשנה אמר שזה אפי' בארץ  
אשר אבניה צרול ועכ"ל לא במסכנות האכל  
בה נחם לא תחסר וכו' כ"ש שאר חלקים  
עכ"ל ז"ל :

**ובאו"ה** פי' כי אדרת אליהו יל"ו והוא  
בהק' מ"ש כי שם הנדולים ז"ל  
בפי' דאבות ממש הרב דרוש שמואל דישראל  
משועבדים תחת עשו לכבדו לקיים והוא אמר  
לרבות אחיק הגדול משא"כ כשעוסקין בתו'  
אז מחמת התורה ישראל חסדין יותר אז  
דרשינן את ה' אלהיך תירא לרבות ת"ח ואין  
חייבין לכבדו עכ"ל ע"ש. והנה טענה זאת  
דוחה אמר לרבות אחיק הגדול אפי' לעלות גם  
בדעה ישמעאל לטעון כי הוא ג"כ יחשוב  
עלמו כמו ילחק ח"י ויטעון שכל זרע ילחק  
חייבים לכבדו מכה לרבות אחיק הגדול וכמו  
שנאמר בדרז"ל שצאו בני ישמעאל לדון עם  
ישראל בשביל הארץ שעשו עמם לזרע ממש  
ויתן להם ירושה כמו ילחק ונטפל להם גביה  
בן צסיסא והחזיר להם השוצה וכנודע מדברי  
רז"ל. ואמנם התשובה שהשיב לעשו בזה נוכל  
גם כן להשיב את ישמעאל והוא דאין בעלי  
תורה. יש לנו כה מן את ה' אלהיך תירא  
לרבות ת"ח ואין חנחנו חייבים לכבדם. והנה  
כל זה הוא לדעתם אבל צאמת אין לנו לריכי  
לכ"ז ויש לנו תירוצ' מספיק לדחות טענתם  
שרולים לשעבד בנו מכה את לרבות אחיק  
הגדול. והוא כי ישמעאל הוא בן האמה ואינו  
קריו זרע גם עשו נמי צדיקא אמר רחמנא  
כי צילחק יקרא לך זרע צילחק ולא כל ילחק

דעשו לא חשיב זרע. וא"כ כיון דלא חשיבי  
זרע ממילא אין להם דין אחור כדי שיטענו  
לרבות אחיק הגדול ונמלא שבלא"כ יש לנו  
טענה מספקת. והנה הראיה לטענה זו שהם  
אינם קרויים זרע היא מוכחת מכת המכות  
שהצוה הקב"ה על המלריים צמלרים וכיד  
החזקה שעשה הקב"ה לעיני בני ישראל והוא  
כי ידוע שהטעם שהולך לעשות מכות צמלרי  
ולבוליא את ישראל ציד חזקה ובזרוע נטויה  
הוא מפני שישראל ילאו קודם זמנם ולכן כשר  
של מלרים מלאו לבו לסרב. אבל אם היו יולא"י  
בזמנם לא היה לרץ ליד חזקה כלל ותכף  
כשהיה בא מרע"ה בדבר ה' לבוליא את  
ישראל היה משלהם. והשתא שפיר מוכח מכאן  
דישמעאל ועשו אינם חסודים זרע ואין להם  
דין אחור. דהלא בגזירת בן הצמרים נאמר  
לאברהם כי גר יהיה זרעך ואם ישמעאל קרוי  
זרע ויש לו דין אחור עם ילחק ח"י הרי  
עליו לשלם החתי וילחק ח"י כחתי וישראל  
שהם זרע ילחק עצדו רד"ו יותר מן החתי  
ונמלא שהם פרעו חלק ילחק כולו שלהם ושל  
עשו ולא נשאר עליהם חוב כלל וא"כ למה  
סירב צילחמם והולך לזה יד חזקה ואותות  
ומופתים. וכן נמי אפי' אם תניח צמנח  
שישמעאל אינו קרוי זרע והכל מוטל על ילחק  
הנה אם עשו קרוי זרע ויש לו דין אחור  
עם יעקב הנה ג"כ הם פרעו יותר מהחתי  
שעצדו רד"ו שנים ולמה היה לרץ לאחות  
ומופתים ח"ו שישמעאל ועשו שניהם אינם  
קרויים זרע ואין להם דין אחור כלל ועיקר ולכן  
עליהם מוטל הכל. ובזה יוצן צס"ד כי תאמר  
בלבדן רבים כגוים האלה ממני והם עשו  
וישמעאל ואמר האלה כלומר אלה הם  
הידועים בעולם רוצה לומר רבים צמעלה  
וגדולה שכל אחד יש לו טענה לטעון  
את לרבות אחיק הגדול ומתוויבים לכבדם ולהיות  
משועבדים תחת ידם וא"כ אינה אוכל לכורישם  
שלא די שלא לכבדם אלא אורישם ג"כ ואחלזל  
בהם הנה אתה לא תירא מהם זכור תזכור צ'  
זכירות כלומר שיש לך צ' טענות שהזכרם  
כנגדם הרי הוא שתזכור את ר"ל שגם תהיה  
יש לך טענה ומעלה מכה האת דכתיב את ה'  
אלהיך

אם יקל מעליו עול הילכ"ר. עוין כי ילכ"ט  
נקרא מסכן כמש"כ עוב ילד מסכן וחסד וכו'  
והשתא ח"ש וז"ל ארץ אשר לא במסכנות תאכל  
זה לחם ר"ל לא מלד ילכ"ט שנקרא מסכן  
תאכל זה לחם הוא חתוי ומע"ט חלל בלח"ה  
ילכ"ר אין לו שליטה כ"כ וק"ל :

**ונשר** כי אלהיך את הגוים האלה מפניך  
מעט מעט לא תוכל כלותם מהר  
פן תרבה עליך חית השדה. אפי' לרמוז וגשל גי'  
דוד בן ישי ר"ל כשיבא משיח בן דוד אז יכלה  
אותם מעט מעט וכו' :

**ואברת** ושבעת וברכת את כי אלהיך על  
הארץ הטובה אשר נתן לך אפ"ל  
בס"ד צמ"ש כי לפנת פענח השכנתי צמ"ר ברכה  
דכגס דאין לנו חלק בעוב"ז דהיא לעשו גמ"ט  
אנו אוכלים מן העו' מדין תרומה שמגיע  
להקב"ה שהוא כהן ואנחנו עבדיו וכ"כ דאין  
תרומה לעבד\* אלא צפני רבו ע"י הברכה  
מורידין השכינה למטה יעוש"צ וזהו הכונה  
ואכלת ושבעת וברכת וכיון שאתה מבקש ח"כ  
ע"י שורה השכינה למטה וכו' צפניו וכדר  
דינא עבד כהן אוכל בתרומת רבו צפניו וח"כ  
נחשב כאלו על הארץ הטובה אשר נתן לך וק"ל.  
**ואברת** ושבעת וכו' אפי' לרמוז צמ"ש  
צמ"ש ברכות כתיב להי' הארץ  
ומלואה ופתיב והארץ נתן לבני אדם ל"ק כאן  
קודם ברכה כאן לאחר ברכה וז"ל ואכלת  
ושבעת וברכת וכיון שכן על הארץ הטובה  
אשר נתן לך דנקראת בשמך וק"ל :

**בר** המלוח אשר אנכי מלך היום תשמרון  
לעשות למען החיון ורבייתם וצאתם  
וירשתם את הארץ אפ"ל עפ"י מ"ש רד"ק  
הביאו כי קרבן אשר ד' קמ"ג ע"ג שהירא  
את כי הוא הזכיר צמ"לית ובהולך בדרכיו  
הזכיר צמ"ע. וז"ל כל המלוח אשר אנכי מלך  
היום תשמרון היינו ל"ת לעשות היינו מ"ע  
ובזה תזכו לבי דברים אי' למען החיון ורבייתם  
צמ"ש וכו' וצאתם וירשתם את הארץ היינו  
עוב"צ בשכר מ"ע וק"ל :

**שמע** ישראל אתה עובר היום את הירדן  
לצא לרשת גוים גדולים ועלומים וכו'  
וידעת היום כי כי אלהיך הוא העובר לפניך  
וכו'

אלהיך תירא לרבות ח"ה וח"כ אינך מחוייב  
לכבדם כלל וכו' שתזכור אשר עשה כי אלהיך  
לפרעה ולמלכיה המסות הגדולות וכו' והאותות  
והמופתים. וכיד החזקה. וקשה אם צמ"ס ילאו  
למה הולך לכל זה ומוכרח לומר דיאלו שלא  
צמ"ס וח"כ ממילא מוכרח דעשו וישמעאל  
אינם חשובים זרע ואין להם דין אחיך וח"כ  
לא שייך בהם דין זה וזהו זכור תזכור את  
אשר עשה וכו' ר"ל טענת האת וטענת אשר  
עשה כי אלהיך לפרעה וכו' ובזה תכחור  
טענתם שטוענים לרבות אחיך הגדול ואינו  
מחוייב לכבדם כלל עכ"ד :

**ארי** אשר לא במסכנות תאכל זה לחם  
לא תחסר כל זה אפ"ל עפ"י מ"ש  
בילקוט שמעוני פי תבא וז"ל אמ"ר יוחנן וכו'  
חייך תלואים לך מנגד זה כלוקח תבואה משנה  
לשנה. ופחדת לילה ויומם זה כלוקח תבואה  
מערב שבת לערב שבת. ולא תאמין בחיך זה  
הסומך על הפלטר. והנה זה דוקא בשאר  
ארצות לא בן צא"י שיש בה שפע ברכה אפי'  
אם יש לו מעות לקנות תבואה משנה לשנה או  
יותר עכ"ז יכול לקנות פת בכל יום ויום ולא  
יש לו חששא כלל דהא עיקר מ"ש בילקוט ולא  
תאמין בחיך זה הסומך על הפלטר הוא משום  
שלא יחסר לחמו ולא ימלא עוד וכמו שכתב  
המפרש שם וז"ל ולפי שאינו קונה ממנו אלא  
לשנה ויפחד שמה אח"ך לא ימלא כתב צו  
ולא יאמין בחייו שכל שעה הוא צפחד ורעבון  
עכ"ל ע"ש דון מנה דצא"י דליכא האי חששא  
יכול כל אדם לעשות זה לקנות בכל יום ויום  
ולא מחמת עניות יעשה זאת וח"כ ז"ל ארץ  
וכו' דבתח"י קאמר כי כי אלהיך וכו' ארץ נחלי  
מים וכו' ארץ חטה ושעורה וכו' שיש בה  
שפע רב וכיון שכן ארץ אשר לא במסכנות  
תאכל זה לחם ר"ל לא צמ"ס מסכנות תאכל  
זה לחם שהקנה כל יום לצדו אלא אפי' לכתח"י  
צמ"ס יכול שתעשה כך דהא עיקר טעמא  
משום כדי שימלא תמיד ולא יחסר לחמו לא בן  
השתא הכא לא תחסר כל זה וק"ל. ח"כ אפ"ל  
דרך מוסר לאדם להלכ"צ שיכא כל מאורו ותשקו  
בדירת ח"י כי ילכ"ר שם מועט מן המעט  
ואין לו שליטה כמו ארץ העמים ולכן די לו

לך ישוב בתורה כאלו אינך חסר דבר וז"ל  
ושבעת נז"ל ושב עתה ר"ל לשון ישוב ועי"ז  
תלמוד בתורה בשוב הדעת וזכר אלה זוכה  
לחדש חידושים בתורה. וכיון שתזכר לזה אז  
ובתים טובים תצוה למעלה וישבת בהם לעת"ל  
וק"ל. גם נז"ל ובתים בלא יו"ד וגם מים  
במשורה תשתה ונז"ל טובים תצוה וישבת גי'  
ת"ל רמז שעי"ז חכה לת"ל נימין קדישין  
וק"ל :

**את** ה' אלהיך תירא אותו תעבוד אפי' לרמוח  
במשז"ל שמשון העמסוני היה דורש כל  
אחין שבתורה כיון שהגיע וכו' עד שבה ר"ע  
ולימד לרבות ת"ת. עי"ן מנז"ל בסוף נז"ל  
בתרא וז"ל הרוצה שיחכים יעסוק בדיני ממונות  
והרוצה שיעסוק בדיני ממונות ישמש את שמשון  
זן נז"ל וכן במקום אחר כשהוא ר"ל הגדול  
וכו' על שלא שנתהם אותו נמנע דלשון שימוש  
יחמר על לימוד התו' בעומק הלכותיה ובזה  
א"ש וז"ל את ה' אלהיך תירא לרבות ת"ת ולא  
בלבד שתירא ממנו אלא אותו ובתורה כתיב  
בלא וי"ו אתו ר"ל הת"ת הגדול בתורה את  
תעבוד שתשמש אותו בכלכות ותלמוד מוננו  
עי"ד ישמש את שמשון י' נז"ל וכו' ועל ידי  
לימוד התורה מקרב קץ הגאולה וז"ל ובו ר"ל  
בסבתו תדבק נז"ל תקרב קץ זן דוד. וגם  
ובשמו תשבע נז"ל עם ב' הציבות גי' זאת  
רמז לחשי' שהיא קול לז' מנז"ל גי' זאת. וגם  
ס"ת ובו תדבק ובשמו תשמש גי' יעקב שגאולה  
אחרונה תהיה בזכותו וז"ל הוא תכלתך כי  
הוא בחיר שבצבות והוא אלהיך שנקרא אל  
כמ"ש ויקרא לו אל אלהי ישראל אני אל בעליוני  
ואתה אל בתחתונים כנודע :

**את** ה' אלהיך תירא. אמרו בגמרא שמשון  
העמסוני היה דורש וכו' וראוי להתעורר  
מי דחק את ר"ע לשתף מורא בשר ודם אל  
מורא הקב"ה יותר היה נכון ללמוד מורא  
הת"ת ממורא אביו ואמו. אמנם פי' ה' אוכל  
יעקב ע"ד מל לסג' נהור שהיה לריך לברחיק  
נדוד לבקש לו לחם רעבון ביתו ולקח כתב  
תעודה על עלמו כמשפט הנוסע חוץ למדינה  
וילך הוא עם משרתו המנוכיג אותו ויהי  
בבואם עד הגבול שאלו אותם להראות כתב  
תעודתם

וכו' הוא ישמידם וכו' יכניעם לפניך והורשתם  
והאצדתם מחר פי' ה' מחר"ה פלאג"י בס"ה  
נפש חיים ד"ל ע"ז והוא בכה' מ"ש בזה"ל  
שמות דז"ן ע"ל וז"ל ומאן דידע ליחדא שמה  
קדישא כדקא יאות אוקים אומה יחידה בעלמא  
דכתיב מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ יע"ש.  
עי"ן משז"ל והוצא לרש"י בפי' החומש על פסוק  
שנע ישראל אתם קרבים היום למלחמה דאמ"ל  
אפי' אין בהם אלא מלות ק"ש כדאי שאוביע  
אתכם יע"ש. והשתא א"ש וז"ל דעביל שמע  
ישראל תזכה שאתה עובר היום את הירדן לבה  
לרשת וגו' היום במלחמה. ולא די זה אלא יש  
לך ידיעה אחרת בזמן כי וידעת היום כי ה'  
אלהיך ר"ל דידע ליחדא שמה קדישא כדקא  
יאות בזה נז"ל שכתב דאוקים אומה יחידה בעלמא  
ועי"ז הוא דקאמר הוא ישמידם וכו' יכניעם  
לפניך והורשתם והאצדתם מחר ויקויים מק"ש  
מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ עכ"ד :

**פן** תאכל ושבעת רמז הרומו דעי' שיספיק  
לו צמח שימין לו כש"ת אס מעט ואס  
הרבה יאכל לא ילטרך להתאוות משל אחרים  
ולגזול ולגנוב וז"ל פן תאכל נז"ל פת תאכל  
ובזה ושבעת נז"ל ושב עתה שישב בזה העולם  
בשלוה ונחת שלא יהמוד ולא יתאוה ומכ"ש  
שלא לגזול ויגנוב ח"ו דכיון שמתנהג במדת  
הכסתיפקות שוב לא יעלה על לבו את כל זה  
וכמנז"ל חיבה עשיר בשמח בחלקו. זאת לא  
זאת פין שהוא גי' ס"מ תאכל היינו תכלה ע"ד  
מ"ה ואכלת את כל העמים וכו' ות"ל ותגמר  
ועי"י כל האמור היינו כליון התאוה והמעשים  
רעים כגון גניבה וגזל וכיוצא ואחייא בכלל  
כליון ס"מ שהוא שורש וענף לכל המעשים  
הרעים בזה ובתים טובים תצוה וישבת בעולם  
הבא עי"י מעשיך הטובים וק"ל :

**פן** תאכל ושבעת ובתים טובים תצוה וישבת  
אפי"ל דרך רמז עי"י מ"ש במס' אבות  
פת צמח תאכל ומים צמורה תשתה וכו'  
ובתורה אתה עמל אס אתה עושה כן אשריך  
בעוב"ז וטוב לך לעוב"ב. וידוע שע"י חידושי  
תורה בזה צמחים מעלותיו ועושה עולמות  
חדשים והשתא א"ש וז"ל פן תאכל נז"ל פת  
והכוונה אפי' פת חריבה תאכל ותשבע ויהיה

תעודתם. והסגני נכור כולל מחיקו את ככתב שהי' להראותו לעיניכם ויכו כי קראו צו ויאמרו לו זה כתב תעודה שלך ואיך תעודתו של הסגני השיב ואמר דעו נא אדוני כי אני קבלתי כתב תעודה עליו גם על כשני אשר עמדי אבל קראו צו היטב ותראו כי כן הוא אבל קראו נא בקול למען אשמע גם אנכי ויעשו לו כן ויקראו לפניו הכה מעיר פ' נוסע פ' הסגני נכור וכו' ענה ואמר עתה ראו כי גם משרתי נכתב בכתב הזה כי אחר אשר נכתב פ' הסגני נכור וסגני נכור ודאי לא יוכל ללכת לבדו וכוא לריך למכור לבנהיגו ולחליכו ולשמרו. הוא הדבר בעינינו כי באמת הקצ"ח אמר רק את ה' אלהיך תירא אבל איש הכמוני להיותו בעור מגש קיר הולך בדרך לא ידעו איך אפוא ידע הוא לירא מפניו ית' איך בברכה גם מורא הכ"ח נכתב צוה לרבות גם אותו כי הסג"י איך ילך לבדו וכוא לריך אל הכ"ח לכרות לפניו מורא שמים וק"ל :

**א**ל האמר בלבבך בחדוק ה' אלהיך אותם מלפניך לאמר בלדקתי בביאתי ה' לרשת את הארץ. הוזהר וכו' לא בלדקתך כי ברשעת הגוים ה' מורישם מפניך. פ"י החיד"א ז"ל בפ"ד בהקדמה שח"ל אמרו דלכות לראות במפלת אויביו לריך שיכיה הכס בזכותו וברא"י מלוט שאמרו לו אל תצט אחריו שהכס ה' בכות אברהם אבינו. ולכן תצט אשתו ותבי נליצ מלה ולא ה' בכותה ולכן נעשה. **ובזה** פ"י כונה. ב' ישמח לדיק כי הזה נקם וכו' ויאמר אדם אך פרי ללדיק כלומר דכאשר ללדיק רואה במפלת אויביו ניכר דהכס הוא בזכותו ושמהה היא לו וז"ש ישמח לדיק כי הזה נקם ועיניו רואה מה פעל אל וכל אדם יאמר אך פרי ללדיק מוכרה שהוא בזכותו והוא פירות מעשיו דשכר מלוא בראי עלמא ליכא. וזהו ויאמר אדם אך פרי ללדיק הכס בזכות פירות מעשיו כי הוא הראה בשונאיו. אמנם אפי' שיראה הכס אף שאינו בזכותו הם הכס יכיה ע"י השם ה' ייחד הויה כביכול אזי הוא רחמים פשוטים וכן בעל הכס מכיר צניסו ורואהו ואסמכוה אקרא ה' לי

כז

בעוזרי ואני אראה בשונא. ועתה ישראל כשיראו במפלת הכנעני עין בעין יראו את כל הישועה יסברו שהוא בזכותם מדזכו לראות במפלתם וז"ש אל האמר בלבבך בחדוק ה' אותם מלפניך כלומר בפניך. לאמר בלדקתי וכו' אשר מפני מראית העין רואה בשונאיו יסברו שהוא בזכותם. ע"כ אמר יש סגולה אחרת לראות הכס כשהוא נעשה בשם הויה וז"ש כי ברשעת וכו' ה' כביכול מורישם מפניך וכיון שהוא המושיע גברו הרחמים ולכן מורישם מפניך דייקא. **ובזה** פ"י ואתחנן ויתן ה' אותי ומופתי ה' דייקא וזה ה' כי כיה שכיו לעינינו שנעשו בכה השם המיוחד. וז"ש בפרשתנו וידעת היום כי ה' אלהיך הוא עובר לפניך וכו' הוא יכניעם לפניך וק"ל : **ועתה** ישראל מה ה' וכו' כי אם ליראה וכו' לטוב לך כן לה' אלהיך השמים וכו' פ"י ה' כמש"ל בפסוק זה ככל בידו שמים חוץ מיראה שמים והעצם כדי שיכיה האדם בחייו צלון ויכיה שברו כאשר מאליו ומעלמו יכיה ירא ה' וז"ש ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך שהוא תלוי בך כי אם ליראה שאינה בידו שמים ולא תימא שזו ח"ו מבלתי יכולת ה' להטות לב האדם ח"ו רק זה הוא לטוב לך להטיבך באחריתך שיכיה לך שבר. תדע כן לה' אלהיך וכו' השמים וכו' ואין אפי' דכירא לא תכיה ח"ו בידו אלא כך גזרה חכמתו יתברך שיכיה מעמך לטוב לך וק"ל :

**ועתה** ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלהיך וכו' פ"י החיד"א ז"ל צ"ל חומ"א שמספר ועתה הוא הפ"א כמספר פ"י עם הכולל לומר שכתשובה היא מכוננת לפי וחילוליה. והתשובה העיקרית היא ע"י ענוה והכנעה והוא העיקר בגדול כי ע"י כענוה נמחלים עונותיו וכו' כאלו הקריב כל הקרבנות כולם ונעשה מרכבה לשכינה ויילול מכל גזירות רעות וכנהי רבות כמש"ל וז"ש ועתה ישראל שתשוב בתשובה וכו' מי יוכל לעמוד בתשובה שלריך סיגופים ותעניות. לז"א מה ה' אלהיך שואל מעמך מה. הוא ע"ד ונחנו מה. ואם אין בך כח לסיגופים ותעניות

מכ

מה שואל מעמך שחביב בעיניך כלל חשיב  
וצדק מחכמים עונותיו ובענוה לא חביב אלא  
ליראה את ה' לא להפך שיאמר מה אני אם  
אעבור עבירה אין מעשה קטן כלום ולכן אמר  
מה וכו' כי אם ליראה שבענוה חביב לענוה  
דוקא וק"ל :

**א"נ** אפ"ל בס"ד דרך רמז במש"ל דקיום  
המלות איכא טענת מי הקדימני וא"כ  
אין לבדוק אלא צורא כלום. אכן הם ז"ל  
חקרו ומלאו טענות מספקות לזה חדא ע"י  
הענוה דהיא מן האדם ועוד ע"י היראה ע"ד  
אז"ל לדיק ורשע לא קאמר וא"כ בשמים זו  
מלי לחצוץ את שכרו כי הם משלו כידוע. וזה  
פ"י ז"ל במה ר"ל ע"י מה שהיא הענוה אקדם  
את פניך ה'. וזהו מ"ה יתרון לאדם ר"ל  
הענוה היא יתרון לאדם עכ"ד. כוצא להרב  
ליקוטים מפרדס ע' ענוה וצדק יע"ן כונת הכי  
ועתה ישראל מ"ה ר"ל מדה מ"ה שהיא הענוה  
ה' אלהיך שואל מעמך וע"י חביב אתה מקדים  
וז"א כי אם נטי כצ יכול אתה מקדים ולא  
יש טענת מי הקדימני ועוד סיבה צ' שדוחה  
טענה זו ליראה את ה' אלהיך וכו' וצדק בטלה  
טענת מי הקדימני וכמש"ל הכל בידי שמים  
חזן מיראת שמים וק"ל :

**והנה** ר"ל דרשו אל תקרי מה אלא מאלה.  
ופירשו דרך רמז כי ת"י מה בחילוף  
את צד גי' מאלה כי המ"ם מתחלפת ביו"ד וזה  
צ"י גי' ק. ולע"ד אפי' כי כונת רז"ל שאין  
היראה נקראת יראה שלימה אלא אם יהיו  
באחדות אחד. ח"ש אל תקרי מה ר"ל על  
הכתוב שאמר מה ה' אלהיך שואל מעמך כי  
אם ליראה כי אם כשיחביב עמכם אחדות ולכן  
בוסף אות א' רומז לאחדות וק"ל :

**ושמרת** את מלות ה' אלהיך ללכת בדרכיו  
וליראה אותו כי ה' אלהיך מצויך  
אל ארץ טובה. פ"י החיד"א ז"ל בנח"ק במ"ש  
מכאן מודעה רצא לאורייתא וכתב ברשב"א  
דבכניסת א"י פקעה מודעה וכדכתיב ויתן  
לכם ארמות גוים בעבור ישמרו חוקיו וכו'  
הוב"ד בעין יעקב צ"י הכותב ז"ל וזה שאמר  
ושמרת את מלות ה' אלהיך וכו' וזהו יש לנו  
מודעה דאנוסים היינו לז"א כי ה' אלהיך

מצויך אל ארץ טובה וכיון דקבלו מתנת הארץ  
אין כאן מודעה וחייבים לקבל המלות וכמ"ש  
ברשב"א ז"ל :

**ועפ"י** זי' פ' גי' כונת המסרה בלדקתי ד'  
בלדקתי הביאני ה' לרשת. הביאני  
ה' לארץ ישראל. הביאני המלך הדריו. הביאני  
אל בית חיון. ובהק' עוד דכל זה היינו אם  
ארץ ישראל מתנה. אבל אם היא ירושה המודעה  
במקומה. אכן אם היא מתנה דינא דמלכותא  
דינא מפני שיכול לגרשם מארצו וכמ"ש הרב  
פרשת דרכים עש"ז ואז"ל הביאני אל בית חיון  
הוא בר סיני. אמר מעתה זהו כונת המסרה  
הביאני אל בית חיון. זה בר סיני ואז ה' היה  
מודעה אך ע"י מתנת הארץ פקעה מודעה. ואל  
תאמר הביאני לרשת שהיא ירושה אלא האמת  
שהיא מתנה הביאני ה' לארץ ישראל והוא  
מטובו בגדול והיא מהנה וליכא מודעה דדינא  
דמלכותא דינא וז"ש הביאני המלך הדריו ודינא  
דמי דינא וק"ל :

**אבניה** ברזל ומכרריה תחלוצ. ר"ת אבות.  
ברז"ל בלבה רחל זלפה לאה.  
דבזכות האבות ואמהות היה לך כל זה רבינו  
אפרים ז"ל :

**השמר** לך פן תשכח את ה' אלהיך לבטחי  
שומר מלותיו ומשפטיו וחוקותיו  
אשר חנני מלך היום פן תאכל ושבעת ובתים  
טובים תצנח וישבת ובקרך ולאנך ירבו וכו'  
ורם לבבך ושכחת וכו' אפי' לפרש עפ"י מ"ש  
ז"ל עד שאתה מתפלל שיכנסו ד"ת לחוך פוך  
התפלל שלא יכנסו מעדנים לחוך גופך כי  
אכילת המעדנים גורמת לבטות צד' וכשתא  
א"ש כישמר לך פן תאכל ר"ת תפלה ר"ל  
התפלל ע"י שיצטר ילכ"ר ממך ולא ישיאך  
לאכול לשבעה דע"י אכילה ושחיות מרובה  
תשכח את ה' ח"א פן תאכל ושבעת וכו' ורם  
לבבך ושכחת את ה' אלהיך וכו' וטמון ברמז  
בחיבות פן תאכל ר"ת פת ר"ל אפי' פת לבדו  
יספיק לך ושבעת צו ולא תשגיח על תענוגי  
הגוף דאלי"כ פן תאכל ר"ת ת"ף היינו פ'  
אשת ס"מ חביב דבוקה צו ולכן רמז בלוחיו  
סמוכות צסוף תיבת תאכל אות ל' וזהו ו'  
בחת' ושבעת אותיות לז' ר"ל ת"ף לו חביב  
תלקו

ושיכנת בגופו וק"ל :

**ואתפלל** אל ה' ואומר ה' אלהים אל השחת עמך ונחלתך אשר פדית בגדלך אשר הולאת ממלכים ביד חזקה. י"ל דחיבת בגדלך יתירה ועוד למני"מ קמדכר הכא יל"מ ואפ"ל עפ"י מה שידוע חקירת המפ"י י"ל בעניין התשובה דק"ל מלך שמחל על כבודו אכ"מ וכמה ת"י יש בזה ואח"כ נכלל כל"ל וכו' דשאי קוב"ה דכולי עלמא דיליה ומאי מחיל ועוד דהאמת הוא דלגבי קוב"ה י"ל דין בנים וכמה ראיות יש לזה וחדא מענין יל"מ שכולאנו בקב"ה בעלמא מא"מ וכו' היתה מליאה גלולים אי"כ ז"א ה' אלהים אל השחת עמך ונחלתך דהא יכולים לחזור בתשובה וכו' דאעיקרא איך מהי"א להם התשובה לז"א אשר פדית בגדלך וכו' רמ"ז הרומ"ז דשאי קוב"ה דכו"ט דיליה ומאי מחיל ועוד דאין דין בנים י"ל ואז שמחל ע"כ כבודו מחול ותדע אשר הולאת ממלכים אתה בעלמך וכ"ל וק"ל :

**והיה** אם שכת תשכה את ה' אפי' במשז"ל כל השרוי בלא אשה שרוי בלא שמח ונודע דאין וכו' אלא לשון שמחה וז"א וכו' ל' שמחה אם שכת תשכה ר"ת אשת ר"ל דע"י האשה יכיה לו שמחה ע"ד ושמח מאשת נעורין וע"ז תבטל הרכורים רעים ובהריג ור"ת וכו' אם שכת תשכה הוא הש"ז ר"ת תבטל שכת זרע. וע"ז תכיה את ה' כי במוליד ש"ז נאמר לא יגורך רע וכמו שהאר"ך הרהיב למעניתו ה' ראשית חכמה ז"ל וכו' :

**ויאבדם** ה' צ' במסרה ככא ואידך משגיא לגוים ויאבדם כובא לה' בעה"ט ופי' וז"ל זה שיש במד' שגדמו לפרעה לסוסי"א נקבה כדי למשכו בים לאבדו. זכו משגיא לגוים ויאבדם ע"כ ואפי' לרמז עפ"ד כי תיבות משגיא לגוים ויאבדם ר"ת וכו' גי' נקבה וק"ל :

**אדני** אלהים אל תשחת וכו' כתב ה' כח' מכאן עד ובזרועך הנוטויה שכו' סוף החפלה ג"ה תיבות שמאל חן לפניו ושמע תפלתו וכו' זורא ניב שפתים ניב כחיצ ע"כ ולדעתי כמעט כי תיבת בגדלך גי' ח"ן ע"כ ודו"ק :

**ושמתם** את דברי אלה וכו' עם דלעיל מיינה ואבדתם מכרה וכו' פי' ה' פנ"ד כי שעבוד ה' מלכות הוא שארית גזירת מעמד בין הבתרים. ושמ"ד גי' ד' פעמים אלהים ות"ת שיש בו נילוף מרע"ה נילול משמ"ד בכה משיב רבינו המתנון בו עש"ב. וז"ש ואבדתם מכרה שיגלו. ולהלל משמ"ד ושמחה את דברי אלה על לבבכם שהם ד"ת וכו' ושמחה את דברי אלה הוא מיתב כי אין ד"ת מהקיימים אלא במו שממית עצמו עליהם ובזדאי אם כה תעשו תזכו לנילון משיב ותללו משמ"ד וק"ל :

**וכתבתם** על מזוזות ביתך ובשעריך למען ירצו ימיכם וימי בנים על האדמה אשר נשבע ה' לאבותיכם לתת לכם כימי השמים על הארץ פי' ה' כח' צהקדים מ"ש ה' חולות דמשק ע"פ כי נדחה קראו לך ליון הוא דורש אין לה. וכו' דאיתא דלכך נחצבה ירושלים שהיו עובדים ע"ז בתוכה ונדונים כעיר הנדחת אכן בגמרא אמרו כי עיר הנדחת לא כיב ולא יכיה וכו' דאמר עיר שיש בה מזוזות אינה נעשית עיר הנדחת. ופריך למי נכחצבה ומשני דרושו קבל שבר. וז"ש נדחה קראו לך האומרים דדינה כעיר הנדחת ובאמת ליון היא צהיותה תבא יען כי היא ליון שמוניינת במזוזות ואינה עיר הנדחת. ומפני מה אמרו כן והלא ידוע הוא שעיר בה שיש מזוזות אינה עיר הנדחת. לז"א דורש אין לה שאין מקבלים לדורש וע"כ ס"ל דאין קיבול שבר על הדורש ולכן גם כאן אין מקבלים לומר כן עכ"ד ז"ל ע"ש איך שיכיה מל"נו שט"י המזוזות לא שייך שתבא ירושלים עיר הנדחת וז"ש וכתבתם על מזוזות ביתך הוא למען ירצו ימיכם וכו' על האדמה וכו' היא א"י כימי השמים על הארץ ר"ל כל הימים כי לא אפי' שתכיה עיר הנדחת וק"ל :

## בהפטרת עקב

**ארביש** שמים קדוה ושק אשים כסותם. אפ"ל צס"ד וכו' צכק' משז"ל כי הנשמה נקראת שמים וכו' ארץ הוא כנוף וכמשז"ל

## ס' ראה

**סמ"י** כפי לא יתולצ חיש צפניכם פחדכם ומוראכם וכו' ראה חנני נותן לפניכם חפ' צפניו עפ"י מאמרו ית' ויתן להם חרות גוים בעבור ישמרו חוקיו וכו'. עיי' מ"ש כי צע"ט ז"ל ח"ל ראה חנני ראה עשרת הדברות שפחה בחנני ותקיים אותם כי כל המצות כלולות בהם ע"כ. והשתחא ח"ש דקאמר כל המקום אשר תדרוך קף רגליכם זו לכם יהיה וכו' לא יתולצ חיש צפניכם וכו' ונמילא בין חבין ראה חנני נותן לפניכם היינו עשרת הדברות שהחליל בחנני כנז' דכיון שנתקיימה מתנת הארץ גם אתם לריכז לקיים חתו ומלותיו וק"ל. ואפי' כי חיצות ראה חנני עם וכו' גי' רפ"ח רמז לרפ"ח נילוכ"ק שאנו בגלות כדי ללקטם :

**א"נ** באר"א דגודע דע"י חתו מיהדים שם הוי"ב צ"ח קצ"ח ושכימתיך שהוא יהודי הוי"ב חרות גי' ז"א ח"א לבי ע"ה גי' ז"א כמספר הוי"ב חרות ע"י ראה חנני נותן לפניכם היינו חתו שתחי' בחנני. ולא זו בלבד אלא גם נותן לפניכם היום אותיות ו"ה החסרי' מבשם וגם מי מת' אלהים שמפרידים ע"י מעשיו הרעים. ועוד צרכה וקללה זו תרמוז מה שפי' ז"ל צפי' ילצ גבולות עמים למספר צנ"י דהיינו כשהם עושים רש"י יקראו צס צני ישראל ויהיה נוסף על מספר גבולות עמים ח' ח"א ילצ גבולות עמים למספר צנ"י ויהיה יתר ולא יוכלו להם לא כן אם ח"י הוא להפך ח"א צרכה וקללה שם רמז שפי' לימוד חתו ומע"ט תעריך צרכה היינו ישראל לנגד קללה הם האוה"ע ותראה יתר ח' וכמ"ש ילצ גבול' לנגד מספר צנ"י. וזה שרמז צרכה וקללה נטי' ח' שיש הפרש בין זל"ז ולא קרב זה אל זה וק"ל :

**ובכתוב** חפ' לפרש צס"ד עפ"י מ"ש בחצות אחיו חכם ברוחא את הולד. ובעלי מוסר הם אמרו כי תמיד יראה האדם לתקן מעשיו לפי שצעוק"צ שם שם לו דרך ומשפט עפ"י מדתו אם לטוב אם למוטב ולכן קודם בואו שמה לראות מה עשה לו יראה

וכמש"ל צפי' יקרא אל השמים מעל זכ הכשמה ואל הארץ לדין עמו הוא הגוף והוא בשעת כדון ומשכון שמרכיבם זע"ז כידוע. והשתחא ח"ש וקאי אדלעיל מייני' מדוע באתי ואין חיש ר"ל צצכ"י ופי' ז"ל כי לא יש וי"ד לומר קדים וקדושה וכמש"ה ונקדשתי בתוך צנ"י ח"ש ואין חיש נטי' חמץ יהא שמים וכו' וע"ז חלוצים שמים היא גשמה קדוה שיהא מלבוש הכשמה שחור. הפך ממ"ה אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילצונו. ולכן ושק חשים כסותם ר"ל לכל גשמה וגשמה העוברת על דברי. וטמון ברמז חת' שמי' קדוה ושק ר"ת גי' ח"י רמז למאמר ופ"ק בכתוב והתוית היו על מלחות האנשים שיתחייבו הריגה ע"י מלאך משחית לחבל. גם ח' קדרו"ת גי' חש"י יען כי שכה את ח' אלהיו וכו"א זכור ואל חשי גם ח' חשים יבואר לטוב נטי' אם ישראל שבים מיד אז זאת אעשה להם כסותם שיהיה מתוקן וצא ברמז גי' תקצ"ו שם רמז שארחת עליהם צמילוי שדי שהוא ח"ק כידוע כי אות שר"ן מילוי' י"ן ודל"ת מילוי' ל"ת וכו"ד וי"ד ס"ה גי' ח"ק וגשאר מספר כ"ו הוא שם הוי"ב צ"ה הוא עולם הרחמים כי ירחם עלינו ויחיש לגאלנו צצ"ח :

**כ"י** נוחס כי ליון נוחס על חרבותיה וישם מדצרכה כעדן וכו' פי' כי כנז' כי הנה אדם שיש בו כמה חולאים אין הרופא יכול לרפאת כולם צסם אחד כי לזה לריך סס קר ולזה סס חס גם כל דבר ודבר תלוי בהם פי' וזה לא יועיל לזה וזה לא יועיל לזה ומוכרח לרפאתם אחד אחד ואמנם רפואת הגאולה היא תללה לכל חולי ולכל מכה של ישראל ותרפא הכל צרגע אחד ואין לך דבר בלריך תיקון שאינו נתקן וגשלים צה. וזהו כי נוחס כי ליון צגאולה העתידה הנה צה נוחס כל חרבותיה כל דייקא ר"ל כל חרבן ושממות שלה כי היא סמא דכולא ותללה לכל ע"כ :

יראה בעובדיו להטיב לו וידוע דעובד נקרא יום ועובדיו לקרא לילה וז"ל ראה בזה העולם אנכי נותן לפניכם היום הוא עובד צרכה וקללה את הצרכה אשר תשמעו בזה העולם אל מצות ה' אלהיכם וכו' והקללה אם לא תשמעו וכו' וכיון שכן וציוס רעה ראה ראה שכנית מקודם כדי להקן מעשיך ואפי' דקרא גופיה ציוס טובה היה צטוב וציוס רעה ראה להכי נחזון דאליה הה"כ לא יועיל לו החרטה וק"ל :

**ומ"ש** ציוס טובה היה צטוב היינו רמז לעובד שנקרא יום וזה ע"י שציוס רעה ראה ולא תעשה רע. **א"נ** וציוס רעה הוא העובד ראה ברע הוא ילכ"ר שנקרא רע כדי להתגבר עליו ולהכנישו וז"ש ראה ראה שכלית מה לעשות ברע כי ע"י שמתגבר עליו ומכנישו ומעביר ברע מן העולם אז מקרב גאולת ישראל. **אשר** בזה אפי' שהוא כונת הכי בתהלים ס"ו ל"ז וז"ל אורכי כי שגאו רע שומר נפשות חסידיו מיד רשעים יללים וכוא כנרצא עפ"י אורכי כי שגאו רע הוא הילכ"ר שאפי' יולרו קראו רע וכיון שכן הא ודאי דלריך לשנאיהו וכדכתיב הלא משנאוך כי אשנא, ואז שומר נפשות חסידיו ר"ה גי' משי"ח וכו' הנואל מיד רשעים יללים לישראל וק"ל :

**ראה** אנכי נותן לפניכם היום מוט' גי' פ"ו גי' אלהים רמז שאפי' מדכ"ד חסכים בזה ובמ"ש רש"י ז"ל ע"פ ויתן לך האלהים צדן כי בזמן שתהיה מדכ"ד מסכמה חין שטן ואין פגע רע. גם ס"ה ראה אנכי נותן גי' אהנות ירמז לזה וק"ל :

**סמ"י** הכי לא יתלבץ איש בפניכם פחדכם ומוראכם יתן ה' אלהיכם וכו' ראה אנכי אפ"ל צס"ד צכק' מה שהקרו כה' דאין הקצ"ה מעביר נחלכ מן האוכ"ע כדי ליתנה לישראל וברי קי"ל לא תיכוי באעצורי אחסנתא אפי' מצרע ציסא לצרע טצא ות"י דלגבי צן חכם שרי להעביר נחלה. וכן אחז"ל צענין צן המלך דלגבי ת"ח ליכא צן המלך וכו' שכו"ו הנמ"י ז"ל פ"י"ד מה' שכנים משם ראצ"י"כ ז"ל וז"ל אבל ראצ"י"כ כחצ דצמלנות איירי דכולה

שמעתא צככי איירי וכן כצ"י ז"ל צח"מ ס"ו קע"ה כחצ וז"ל והר"ן כחצ חבל צעל הלכות ז"ל גורם אשכ ויתמי ושותפי וכו' לית צה משום דינא דצר מלרע. שכן ות"ח לית צה משום דינא דצ"מ. קרוב ות"ח לית צה משום דינא דצר מלרע ע"כ. וכ"כ כצ"י ז"ל וז"ל אבל ברצ צעל הלכות ז"ל גרים צכולן לית צה משום דינא דצ"מ. נמלא דלדעת הכי רבוואחא סצרי מרען ז"ל דלגבי ת"ח ליכא דינא דצ"מ. וא"כ שפיר אשכחנא פתרי לגבי נתינת כתיו לישראל ולא למלאכי השרת משום דע"י התורה כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים וישרי חיקרו רק עם חכם ונבון וא"כ גם לגבי טענת אעצורי אחסנתא אהכי לן דלגבי ת"ח ליכא האו טענה והשתא ח"ש וז"ל כל מקום אשר תדרוך כף רגלכם צו לכם נתינו וכו' וב"ת הא קי"ל לא תיכוי באעצורי אחסנתא וכו' לז"ל לגבי ת"ח ליכא האו טענה ור"ה לזה ראה אנכי רמז לתיו בהתחלת צאנכי נותן לפניכם היום לפניכם דיוקא ולא למלאכ"ש ובדאי שהוא מטעם הכי דלגבי ת"ח ליכא דינא דצר מלרע ובסברת ראצ"י"כ וצעל הלכות ז"ל וכנ"ז א"כ גם לגבי טענת אעצורי אחסנתא לגבי ת"ח לא שייכא וק"ל :

**ראה** וכו' מה טעם פתח בלשון יחיד פ"י כי שליח ז"ל וז"ל אפשר לרמז ע"ד משפ"י הרמ"א ז"ל שרמז כאן לדבור אנכי כי אלהיך שהוא מזכיר לעולם שלא יסוצו עוד לכסלה לומר למשה לויית וז"ל אנכי נותן לפניכם היום : **ובאו"א** עפ"י מה שפי' במאמץ ז"ל בילקוט תהלים ז"ל רבים אומרים לגפשי אלו אוכ"ע שאומרים אומה ששמעה צס"ו אנכי ולא יכיה לך והחר מ' יום עשו עגל יש להם תקנה ע"כ ויש לדקדק למח הוצרכו לו' משום אנכי ולא יכיה לך ובלא"כ היו מלזוין מו' מצות צני נח. אמנם יראה צד"ק מה שחקרו הראשונים ז"ל על מה שאמרו שהתורה אינה נותנת שלמות בפרטיה אלא בכללותיה ובמ"ש ופערה פיה לבלי חוק דהואך נכון דצר זה מאחר שיש כמה מצות בל"א ציד האדם לקיימם והיו בזה דישראל נפש חיה הם וע"י קיום אחד מישראל אחת ממצות כי יש לכם חלק לעובד

רעבו אייך תנאי שאפשר לקיימו הוא. לכן הנני מתנה מעתה את הצרכה עי"מ אשר תשמעו והקללה אם לא תשמעו ואין ביטול לתנאי כלל עכ"ד ז"ל :

**א"נ** אפשר לרמוז דידוע דבעוב"ז אנו אוכלין בזכות העניים כי הוא חלקם כי עוב"ז נצרא בה"א ועוב"ז נצרא ביו"ד ע"ד כי ב"ה לור עולמים וכמ"ס ז"ל ע"פ ולאחרם הטיב בעבור ה"א של שרה. עי"ן כי ת"י ראה כינוי לאשה וכמ"ס ראה חיים עם אשה אשר אהבת ח"ש ראה ר"ל בזכות האשה שהיא מכונית בת"י ראה כנ"ל. וגם נט"י ראה למפרע היא אשה ראוייה. אנכי נותן לפניכם היום צרכה כינוי בעוב"ז וק"ל :

**ראה** אנכי נותן לפניכם היום צרכה. החיד"א ז"ל בנח"ק רמז ר"ת צג"י רפ"ח שכל מגמתיו בתורה ומלות לצר רפ"ח נילונין וצא לניין גואל וזאת הצרכה לתקן העולמות וליחד הכל. ולע"ד אפי' דחיבות ראה אנכי ע"ה גי' רפ"ח. אי"ג גי' פז"ר רמז ללדקה ח"ש היום שע"י הלדקה מחזרים היום החסרים. וגם צרכה וקללה אם יתן כראוי צרכה ואם לאו קללה וכמ"ס את הצרכה וכו' :

**ובאו"א** רמז ה' ז"ל כי ר"ת. נותן לפניכם היום צרכה גי' אני ה' שצוה ילאו ממלי' כמ"ס הש"ך ז"ל שהוא ה' יתר על מנין אלהים ח"ש וזה לך האות כי אנכי שלחתיך אות יתר על אלהים. וזה רמז כאן כי רחמיו ית' מרובים עלינו. ועפ"י אפי' לרמוז צכונת כפי עשה עמי אות לטובה ויראו שונאיו ויבשו כי אתה ה' עזרתני ונחמתני דכבונת לרמוז דכמו שעשה במלרים שהוסיף אות על אלהים שהיה מספר אני ה' שהוא עלם הרחמים כן עתה בגלות החל הזה יעשה עמנו אות לטובה ואז יראו שונאי ויבשו דהא כבר עשית זה מקדם קדמתה צימיו מלרים ח"א. כי אתה ה' עזרתני ונחמתני וק"ל :

**ובאו"א** אפי' לרמוז צכונת כפי הכי' שצא ברמז עפ"י מה שידוע שנטל אות ה' משם אליהו ונתנה ביעקב משכון כדי לזכר ולגאול ישראל ולכך מלינו צביאים כחוב אליה ויעקב מלא וידוע דלי עשיר מלי' חיבור ואסיפי

כמו

לעוב"ז כולם ח"ש ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה כל"י שע"י כך תתקיים התורה בכללה וזה יראה טעם שדיבר הוא ית' בסיני בלשון יחיד להורות כי כל ישראל גוף ה' הם והכו' לשאל מהם כל יעלה על לבם לומר כי אעפ"י שהתנה הוא ית' כמה ייעודים בקצלת התורה ע"מ שיקיימו מ"מ הרי זה תנאי שאינו יכול לקיימו שאין ביד כל ה' מישראל לקיים כל התורה בכללה וק"ל האומר לאשה הרי זה גיטך ע"מ שתעלי לרקיע או ע"מ שתעבור את הים הגדול ברגליך אינו גט ר"י תימא אומר דזה גט מפני שאינו אלא במפליגה בדבריו כדאיחא צ"י במגש ואמרין התם דהלכה כר"י תימא שכל תנאי שא"ל לקיימו התנאי הוא בטל והמעשה הוא קיים אי"כ כאן נמי כיון דהתנאי אי"ל לקיימו המעשה יהיה קיים והתנאי בטל ע"כ אמר בלשון יחיד כל העשרה דברי שכלולים בהם הר"ג מלות לוי שאין הם גופי' מוחלקין אלא הם כגוף אחד ומלך אחדותם הו"ל תנאי שא"י לקיימו כאומר וע"כ אוב"ע אומרים אומה ששנעה בסיני אנכי ולא יהיה לך ועשו בעגל י"ל תקנה דאל"כ הו"ל מקום פטור לומר דמן הדין התנאי היה בטל דהו"ל תנאי שא"ל לקיימו אצל אחר שבלשון יחיד להורות על עולם אחדותם שצאמלעות האחדות וכל התנאי להתקיים ועשו להם עגל יש להם תקנה שתמא וזהו הדבר הנראה כאן כי הוא צא להתנות עם ישראל את הצרכה אשר ע"מ תשמעון את מלות ה' והקללה אם לא תשמעו וכו' וכלא יחמץ לבם חנוש לומר הואיל ומלות ה' לא יוסיפו תת כחן בפרטיהן אפס בכללותן אי"כ הרי זה תנאי שאי אפשר לקיימו והתנאי בטל והמעשה קיים. ע"כ פתח דבריו בלשון יחיד ראה אנכי נותן לפניכם היום והעלה על זכרונם לדבר אנכי ולא יהיה לך שדיבר עמהם בלשון יחיד לומר כי בהיותם לאחדים נפש ה' יחשבו. וכן אפי' רמז להם ענין הערבות דנפש ה' יתעלה ועל כל העדה יקוץ. ח"א ראה אתה היחיד כי בגללך אנכי נותן לפניכם צרכה וקללה לכל ישראל מלך הערבות אי"כ מלך הערבות גם קיום המלות יתקיימו שזה כלל גדול לקיום כל התורה כולם בכלל איש את

טוב שכיח כח' נחתי לכם במחנה וכיון שכן תורתי אל תעזבו בטענה שכיח ראויה למלכ"ש דבמחנה ליכא דינא דב"מ :

**ובאו"א** אפ"ל האי קרא כי לקח וכו' וכו' אפ"ל מ"ש בתיקונים ד' פ"א ע"א דטוב הוא כינוי לתח"כ. וכבר ידוע דיש ג"כ תי' למלכ"ש דלגבי בן ליכא דינא דב"מ. ומענין תח"כ מוכח דאית לנו דין בנים ואב מיטמא לבנו וח"ש כי לקח טוב נחתי לכם כינוי תח"כ ומיניח מוכח דאית לנו דין בנים וכיון שכן דינא קאי דלגבי י' ליכא דינא דב"מ וא"כ תורתי אל תעזבו מכה דינא דב"מ שטענו במלכאים וק"ל :

**א"נ** אפשר לרמוז ראי' אנכי גי' פז"ר נו"י פזר זרע רב שאם בעוכ"ר ילרו פיתחו ופזר זרע לבטלה לכך נותן לפניכם היום ברכה וקללה אכן ע"י התורה ובפרט אם יחדש בתורה חולי יכוי ליה ארכא לשלוותיה וח"ש אית רמז לתורה שכיח מא' עד ת' אז יכיר לו ברכה וגם אשר תשמעו אל מלות ה' אלהיכם וכו' שתשובו בתשובה לפניו ית' ואז תהיו מקובלים וק"ל :

**אירא** במד' ראח אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה הלכה אדם מישאל נוכח שיכיר מותר לו לקרות בתוכחה בקריות ברכה. כך שני חכמים אין מפסיקין בקללות אלא אחד קורא את כולם שנא' מוכר ה' בני אל תמאס ואל תקון בתוכחתו אל תעש את התוכחות קולין קולין. וראוי לדעת דמכו בטעם דאין מפסיקין בהן אלא ה' קורא אותן בלא דבר הוא. וכדי להבין את זה נבין עוד מ"ש במד' וח"ל אמר הקב"ה לא לרעתכם נחתי לכם ברכות וקללות לא נחתי לכם אלא לטובתכם מניין ממה שקרינן בענין ראח אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה. והדברים סתומים דאיך מוכח ממה שאמר ראח וכו' שהוא לטובה ולא לרעה :

**אבן** פ"י כרצ אוכל יעקב ע"ד משל לאחד שנפל צנו למשכב צא אליו הרופא ואמר כי הוא לריך לקחת על הקיאה החמיל באב מספר לפניו טבע הילד לאמור כי הוא רפה במזג עד מאד רק וענוג אין בכתו לסבול קבלת בסמים.

כמו עשה לי את החיל הזה וכשתא ח"ש וח"א עשה עמי לטובה דכיינו שתחזיר זה כאות לאליכו ואז ויראו שונאי ויבשו כי אתה ה' עזרתי ונחמתי וק"ל :

**ומה** שאמר כי אתה ה' עזרתי ונחמתי. וכדקדוק מצר' דלאחז לורך דקדק ואמר כי אתה ה' וכו' ל' בסתם עזרתי וכו'. הלא ר"ל עפ"י מ"ש ישראל נושע בזה השועה עולמים דבזמן שתכיה בגאולה ע"י צ"י יש אחרים שעבוד לא בן אס היא ע"י הקב"ה מה הוא קיים אף גאולתו קיימת וח"ש ויראו וכו' כי אתה ה' בעלמך עזרתי וכו' ובזה וכו' יבשו כי צודאי גאולה קיימת היא וק"ל :

**ובאו"א** אפ"ל לרמוז בכונה כה' כנז"ל ראח אנכי וכו' וכו' אפ"ל מ"ש ה' רב כהנא במדרש חלפיות אות ה' וח"ל אנכי בגי' אחד במספר מרובע ה' פעם ה' הוא אחד. ה' פעמים ה' הוא כ"ד. ד' פעמים ד' הוא י"ז ככל ציחא במספר אנכי ע"כ וג"כ אמר במחסף ובזה מתישב דקאמר אנכי ולא אני לרמוז על אחדות עכ"ד. עו"ן מ"ש רש"י ז"ל צפ' מן הדרך אשר אנכי מלכא אתכם ללכה וכו' הא למדת כל בעוצר ע"א הרי הוא בר מכן הדרך שלטון ישראל מכאן אמרו כל המוד' בעכו"ס ככופר בכל כח' כולל ע"כ. וכשתא ח"ש וכו' דקאמר ראח אנכי ר"ל דלמה אמר אנכי ולא אני הלא לרמוז על אחד שהוא ית' יחיד ומיוחד ולכן נותן לפניכם ברכה וקללה את הברכה אשר תשמעו וכו' וקללה אם לא תשמעו וכו' וסרתם מן הדרך וכו' ותעברו על אחד וק"ל :

**א"נ** אפ"ל צס"ד כונה כה' ראח אנכי וכו' וכו' דרז"ל אמרו במד' ע"פ אנכי ה' אלהיך אנכי נו"י אנה נפשי כחצית יבצית. וזה יועיל לתרץ למ"ש מלכ"ש תנה כורך על השמים מטענת בן המלך דכבר ידוע דבמחנה ליכא דינא דבר מלך ח"ש ראח אנכי ר"ל שתראה בטענת הדברות שאמר אנכי ולא אני ודרשו אנה נפשי כחצית יבצית שהוא במחנה ולכן נותן לפניכם היום ולא לפני מלכ"ש :

**ובזה** פ"י ז"ל כו' כה' כי לקח טוב נחתי לכם תורתי אל תעזבו. וכוונתו כי לקח

או צבי מה זאת לו יתי לרשום גליון גדול כן  
 ל"ה סמים הם לא כי באהבתו ובהמלתו שיער  
 את נפשותיו באין בכחיו לקבל גם את אחד  
 מהם אשר ע"כ היה מאלוהי להרבות בהם  
 למען אשר הקורא בהם יתפעל אך עם קריאתם  
 ואסיפתם. וא"כ יפה אמרו ח"ן מפסיקין  
 בקללות אלא אחד קורא את כונס צפ"ה כדי  
 להגדיל הקריאה באזני השומעים ואולי תהיה  
 לנו זאת לארובה ומרפא העלב לא כן אם  
 נחלק אותה לחלקים ותהיה נקראת בקריאות  
 הרבה לא יכבד על השומע ולא יתפעל מאומה  
 ומעתה עשה עמנו הקצ"ה אך עוצ וחסד בנה  
 שהרבה הקללות כ"כ וזכו מארז"ל לא לרעתכם  
 נתתי לכם זכרות וקללות לא נתתי לכם אלא  
 לטובתכם מניין מהם שקריין בעיני ראה אנכי  
 נותן לפניהם היום שזה מורה כי ציוס כזה  
 יספיק לנו דבר השמועה עלמו להטיב דרכיו.  
 לא כן אם כונתו היתה שיצאו ימי הרעב  
 בפועל ושיכיו הקללות בעלם ח"ו איך אמר  
 עליכם אנכי נותן היום עכ"ד :

**והרב** שפת היריעה ז"ל הקשה על פי"ז זכ  
 דכל זה תינה לקללות אבל לזכרות  
 מהיכא תיסק אדעתין דלרעה ח"ו. ותו מהיכא  
 מייתי ראיה דלטובה ממ"ש ראה אנכי וכו' ופי'  
 הוא ז"ל עפ"י מ"ש צמד' שה"ש על מאמר  
 מי זאת עולה מן המדבר. וצמד' אמרו אורי"ע  
 מי הם אלו שכל מעשיהם עולים באש ויורדים  
 באש. אמ"ל יש להם על מה שיסמכו מקטורת  
 מר ולבונה זה אצרכם יאחז ויעקב. וביאר כי  
 אובל יעקב ז"ל כי הנה בני אדם מתפרנסים  
 על שני דרכים יש אשר יחיה את עצמו בציתו  
 ובחנותו ויש אשר ממרחק יצא לחמו עובר הים  
 באניות. והבדל צניוהם כי המתחב אשר לאדם  
 בציתו ובעירו רחוק הדבר להתעשר ולבוא אל  
 הללחה גדולה יען כי סחורתו ידועה לכל  
 בשווייה ובערכה ולא יהיה כריוח כ"א מעט  
 לא כן יורדי הים אליהם אפי' להתעשר צפתע  
 פתאום. וכ"ת א"כ מדוע כל הסוחרים אינם  
 עוזבים מסחר עירם לסחור למרחקים. התשוב'  
 בזה כי הוא אליה וקון זה כי יש זה אחריות  
 גדול לא כן בציתו הוא בטוח עכ"פ שלא יפסיד  
 ונחקור עתה אם יש למלאה אים אשר אליו  
 יאות

הסמים. ענה הרופא ואמר תדע כי גם אנכי  
 בחנתי צנתי אותי ואת מזגו מיד צנתי אליו  
 אך עכ"ז מה שהכרח אליו להללחו ורפואתו  
 מחוייבים לנו לעשות כי הוא לריק להקיא עשר  
 פעמים. ויאמר האב אבל זאת עשה עמדי כי  
 הראה למעט בסמים כל מה שאפשר ויען הרופא  
 בלא כבר אמרתי לך כי אני מכיר בו שאין  
 בזה לקבל רפואות וצאין ספק לא אהיה עליו  
 למעמסה. אך מבר תנה לי גליון ועט סופרים  
 וארשום עליו הסמים המועילים אל הקיאה  
 ויכי כי כתחיל לכתוב לא זו ידו עד אשר מילא  
 את הגליון כולו גארכו ולרצו ורשם בו סמים  
 שונים עד למרבה והאב הבוא בראותו זאת  
 הפעור בהרופא לאמור הדל נה האם בני היקר  
 יקב: הסמים הרבים האלה. ענה הרופא בהחמתו  
 בלא לאמונה כל יומר שאכתוב עוד חמשיט  
 קבלתו אך שבה חתי החרש והציטה וראה.  
 והאב הבוא בע"כ לזה אל המשרת ללכת אל  
 המוכר להביא הסמים והנה הגער צה וכנפי  
 כסותו מלאים חבילות חבילות סמים ועשציה  
 והאב רואה ולצו עליו דוי. הרופא הזה לקח  
 לו את החבילות האלה מיד המשרת ולזה להליצ  
 לו שולחן אלא המטה אשר הגער שוכב עליה  
 ושם התחיל לחתוך העשציה ולכתוש הסמים.  
 והגער צהריתו ריח העשציה האלה וחיל  
 מריחתם העלה באשם אליו נתפעל כל כך עד  
 כי התחיל להקיא פעם ושחים והרופא כותש  
 ושוהק עוד ודך צמדוכה ועשן העשציה האלה  
 עולה עוד צאפו והוא מקיא עוד לעומתם עד  
 אשר בשלים עשר פעמים אז אמר הרופא להסיר  
 העשציה מעל פני הגער ויאמר אל האב עתה  
 ראה אחי אם לא כאשר דברתי כן עשיתי כי  
 אם היה בדעתי לתת לבנך סמים לא הייתי  
 לריך אל רפואות הרבה כאלה והיה די לבנך  
 כף אחת קטנה או שמים אכן אנכי בחנתי  
 הכרתי את מזגו הך כי אין צנחו לקבל  
 הרפואות כל מאומה. לכן היה בהכרח אתי  
 להרבות באסיפת סמים ועריכתם למען אשר  
 יתפעל ע"י הכנתם לצד. **כן** העם הזה וכן  
 הגוי הזה אם היה רצון הקצ"ה לזורר  
 ח"ו מהלה נפשותיו ע"י הסמים אשר פרט  
 הכתוב בהתוכחות הנה ח"ן ספק היה די בא'

יאות לעזוב מסחר עירו ולבחור יותר לסחור  
למרחקים גם שיש בזה אחריות גדול דע כי  
ענין זה נאות רק לעול ימים אשר הוא סמוך  
על שולחן אביו או חותנו הגבירים הנה. אליו  
נכון לעסוק במסחר גדול כזה אם ילית הלא  
יתעשר מאד. ואף גם אם יקרה הכסף מה לו  
לדאוג הלא אביו עשיר וחותנו גם הוא עשיר  
הלא המה ימלאו ידו צרכה ולא ידע חסר  
יבואנו. כן ממש כי מאז מעולם לא היה צני  
הדם רק ז' מלות מה שגלטו צני נח וכו'  
צני הדם נתפרנסים מאלה הנלות המועטות  
ממש כתפארת הדם לשבת צית ולהסתפק  
במועט והנה הקצ"ה כופיע מהר פארן וכו'  
וראה לתת תרי"ג מלות מה שהוא משה ומתן  
גדול המעלה ריוח הרבה. והעמים צרחו מזה  
העסק וישראל קצלו עליהם המסחר הגדול  
הזה. והעמים בשמעם זאת החפלאו ואמרו מי  
הם אלו שכל מעשיהם עולים באש כלומר  
אמת בדבר כאשר יליתו יהיה להם עמוד אש  
וחומת אש. אבל גם ויורדים באש כי"א יפסידו  
הלא אש היא עד הצדון תאכל ע"ז השיבה  
רוח"ק אלו הם צני הצרכים יתקן ויעקב צני  
עשירים גדולים ויש להם על מה שיסמוכו  
וכעד כאשר נזדמן הפסד בא המלך ואמר  
זכור לאצרכם וכו' עש"ז. **ומעתה** דע כי  
גם אחר הדברי האלי"ם מקרי' להסתפק  
אל מי שיאבה להיות עקש בדרכיו ונלח  
בדעתו הוא ימלא דרך לומר כי הדבר  
בכסף כי צנוה הפליג בכחצו בהללחת החורב  
והרבה בצרכות רק למען אשר יבחר האדם  
ויאבה לקבל על עצמו העסק הגדול הזה עם  
כל חלקי האחריות אשר יש לדאוג בו וכל עיקר  
הכוונה היה רק למען יבוא צחוק ימים ושם  
ירד במולד. ואם לא יהיה מפליג כ"כ בשבח  
מו"מ ובהללחה גדולה אשר בו לא היה גם אחד  
אשר יראה להסתכן בעסק זה. ע"ד משל אחד  
קינא ברעבו ועשרו ויהי חפץ להכניסו בעסק  
אשר בו יאבד כל רכושו. מה עשה הלך אל  
רעבו בערמח ויתחפש בפניו כאובד נאמן ויאמר  
אליו אם תאבה אתי הסכת ושמש עמתי הנה  
שמעתי אשר באוי הים החטים יקרים מאד  
ועתה קנה לך חטים בכל רכושך ושלחם על

בח

פני המים הלא תשיג ריוח ובהללחה נפלאה  
צומים אחדים. ובאמת בדבר בכסף כי היועץ  
הזה כבר יודע אשר באוי הים החטים הם  
צול יותר ממה שהם פה ואם היה יודע מזה  
מי פתי אשר יאבה לכוון בעסק רע כזה לכן  
הוא מוכרח להתחכם נגדו ולהפליג אליו בהללח  
וכעושר אשר ישיג אשר בעצמו כדאי לו לסבול  
ולקבל על עצמו גם האחריות. נמלא כי עיקר  
ההפליג בדבר ההללחה היא סיבה עולמית  
לגדול הפסדו לרדת פלאים. **וזהו** ממש מאמר  
הקצ"ה שמה תאמרו לרעתכם נתתי לכם  
צרכות וקללות כלומר גם הפלגה בצרכות  
שהבטחתי לכם תחשבו לומר שגם היא לרעתכם  
כי הפלגה בצרכות היתה סיבה למען האבו  
נקבל הננו"מ מצלי לחוש על האחריות חלילה  
שתאמרו כן לא נתתי לכם הלא לטובתכם. כי  
הנני באמת יועץ טוב ואוכזב נאמן החפץ בהללחת  
עמו ולכו ועשו הננו"מ הזה הביאו צרכה אל  
צחיקם וכוזיחו ואמרו מנין ממה שקרינן בענין  
ראה אנכי נותן לפניהם היום צרכה וקללה  
כלומר הלא גם הקללה גלה הכחצו לפנינו גם  
את האחריות והקללות אשר יוכלו להזדמן  
במו"מ זה וזה משפט הרמאי שלא לגלות ולא  
להודיע צלתי לך הטוב אשר בעסקך ולא הרע  
לא יליע לפניו כל מאומה שלא יבחר מן העסק  
וא"כ ממה שהקצ"ה לא העלים מאתנו לך  
הרע ג"כ וכתב בספר גם את הקללות וההפסד  
כבר יבחן אמתו ית' החפץ באמת בטובת  
ישראל ובהללחת אשר ע"כ צירר לפנינו בעלנו  
הנדיבה מקרי' הנופלים צני הדרכי עב"ד ז"ל:  
**ראה** אנכי נותן לפניהם היום צרכה וכו'  
פי' כי אהבת דוד ז"ל ע"ד משל  
לשליח המלך אשר שולח לעיר רחוקה מאד  
ומשונה ממטרופלין של מלך בכל עניינה. ובחל  
המלכות שם נאמר לו אל תירא ואל תחת  
מסכנת דרכים ולסטים וכיוצא מפגעי ומכשולי  
החלואות כי אם תיחד לבך למקום אשר ממנו  
חוצת וליווי המלך צין עניין תמיד אז תלית  
את דרכיך כי המלך לא יבאר מזמח ממנו  
להכין לך דרך בהעלם נמרץ. ויהי היום פגע  
בפרשת דרכים ושתי דרכים לפניו וכוא רואה  
דרך אחד מישור צנונים מגודלים מהאי גיסא  
וכרא

ונתגלה לי מה שלא ידע שום אדם אנכי  
הזקן שאני מזכיר אחכם נותן לפניכם היום  
ברכה וקללה שהם שני דרכים ואומ"ל את הברכה  
אשר תשמעו לשון ודאי לריכין לשמוע מאחר  
שאני היודע שזה דרך טוב וזהו אשר תשמעו  
ודאי תשמעו :

**ועד"ז** פי' המפי' כונת הכי' הכל הכלים אמר  
קהלת הכל הכל שאם אדם דעלמא  
הכביל את עיניו תענוגי עוב"ז כל השומע  
ולחק אס' כה יאמר מהיכן ידעת תענוגי העוב"ז  
ומהיכן ראית עד שתכביל מה שלא ידעת ולא  
טעמת אמנם שלמה המלך ע"ה אשר טעם מכל  
תענוגי העוב"ז יותר מכל אדם הוא לימדנו  
שהוא הכל ואחריו כל אדם יכול לומר שהוא  
הכל. וז"ש הכל הכלים אמר קהלת שטעם וידע  
בעלם כל התענוגים ואחריו כל מוכיח יכול  
לומר הכל הכלים. ובדאי הכל הכל כי כבר  
העיד שלמה הע"ה על זה. ולפי שיש לאומר  
שיאמר דשלמה המלך אחר שהיה שבע מכל  
התענוגים אמר הכלים כי כבר שבע ודען שכל  
מכל לכן נקט הכא שם קהלת שנקרא כן ע"ש  
שהקביל ואסף את כל החכמה לומר ודאי  
בחכמה יסד אר"ש ולא מטעם שהוא שבע מכל  
התענוגים :

**ועפ"ז** פי' ג"כ כונת הכי' במשלי כ"ח וז"ל  
מוכיח אדם אחרי חן ימלא ממחליק  
לשון. והוא דקודם שלמה הע"ה המוכיח לבנות  
ולפרוש מתענוגים יהיה מקום לומר אל תדין  
את חבירך עד שתגיע למקומו אלו ידעת טעם  
התענוגים והמעדנים לא אמרת כזה חבל מאחר  
ששלמה הע"ה ידעם ובינם יכול להוכיח. וזהו  
מוכיח אדם אחרי שידעתי כל התענוגים  
ובחייתם חן ימלא שיש לו ראייה. ממחליק לשון  
שמרבה דברים ואינו מביא ראיה לדבריו. או  
אומר ששלמה כבר שבע כי דבריו לעו עכ"ד ז"ל :

**ראה** אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה  
וכתב בעל הטורים ראה אנכי. ראה  
עשרת הדברים שפתח באנכי ע"כ ולכאורה מה  
שייך כאי רמז לכאן ופי' ז"ל צהק מ"ש כי  
הבנת עולם דמקשה על הא דמלינו דישאל  
ערבים זה בעד זה וכן צנים הקטנים כדאית'  
צמדי מפי עוללים ויונקים יסדת עוז וי"ל  
דכרי

גברא ירוק יריק צפניה כנגד זרועיה ומלא  
עיניו תאור לעינים וריח בוקעים צו עתיר  
משח עתיר כמם. כל קבל דינא בדרך צ' בתחי'  
צפסועיה על הקוליס ועל הברקנים והמקום  
לר ומעט אשר יעצרו ברגל בדרך הזה השני.  
ובאים משתאכ מתריש להתצונן בפרדם. והנה  
לפניו זקן אחד נורא מאלד חזותו מוכיח וריח  
אף יזריח ויאמר אל האיש דע כי בדרך אשר  
למראה עיניך דרך לז טוב ואורח נכון מהתענג  
ומרוך אפס קלבו כולו מר מוכן לפורענות  
היות רעות ולסטים פריצים אכזרים והולכי  
על דרך זה רוצם ככולם ספו תמו מבלהות.  
ובדרך השני איפכא כי בתחי' עיניך כרואות  
מן המלך כי קלור קלר ואנשים צו מעט.  
האומנם אח"ך תנוה דעתך כי עיניך תחזיק  
מישרים וכיתה מסלה. וכן האדם אשר חלק  
לו ה' צנינה ידע דהיווצא רמייה על שלוח  
המלך לשמוע בקול הזקן שהוא הן מלד עלמו  
דמכותו ניכר כי הוא איש שלום ואמת יבגה  
חכו. וכן מלד שיש להבין דדבריו מלד המלך  
המשלחו כי הוא ליוכ ויעמוד להגיד לאדם  
קושט דברי אמת. וזו סברה פשוטה ואמיתית.  
ואם שלוח המלך לא יאבה שמוע דברי הזקן  
יעשה בנפשו שקר ודאי יענש מאת המלך :

**והנה** נשמה שדי יושבת שפיר יושבת שאין  
בשמי מרום מלחם אביה האכל ורלה  
הוא ית' לשלח לעוב"ז שחיברה היוצר מתחי'  
בגוף ובשר. וערס בואה החכרה הנפש לשמור  
לעשות את כל דברי החורב וגם צצטן משביעין  
אותה כמשז"ל וצלאח לאויר העולם ושלמו  
ימי היניקה כאפרות שנתפקחו עיניו הוא רואה  
שני דרכים לפניו דרך העוב"ז דרך אויל ישר  
בעיניו להתענג בתענוגי והכלי העוב"ז. ודרכי  
של חורב נראה בעיניו קוליס להניח כל עינוי  
העולם ולהשתעבד שטורא דאורייתא. ולא ידע  
איזה בדרך ישכון. והנה הזקן הנורא משח  
רע"ה הוא אומר ראה אנכי נותן לפניכם היום  
ברכה וקללה את הברכה אשר תשמעו. ובמשז"ל  
כי משח רבינו המדריך ונזכיר לישראל וכו' וכו'  
הזקן העומד על פי' דרכים להורות אליכם כל  
עוצרי דרך ללכת בדרך הישר. וז"ש ראה אנכי  
כלומר ראה בעין השכל אנכי שעליתי לשמים

דינונו. בטל מעלינו כל גזירות קשות ורעות  
וכעזכ"ד ואם כפי דעתך דלא תועיל התשובה  
א"כ מה נאריך לשון וגשאל מאת ה' דבר דלא  
אפשר א"י דכוא עלת הילכ"ד לבי בלדדים כנוי  
וידוע דזכור"ק אומר ויכי היום דא ראש  
השנה. א"כ אף אן נמי הכא דתי היום הוא  
רמז גראש השנה היום הילדוע יום הדין הגדול  
ובגורא וז"ש ראש בני אנכי נותן לפניכם היום  
ברכה וקללה ר"ל כפי מעשיכם של עכשיו  
אכן לא תהשוז דמה שנכתב היום שוב לא  
ימחה אף אם דרכו ישתנה. ללדדין קתני. לכן  
אמר את הברכה אשר תשמעו אל מלות ה'  
אלהיכם וכו' והקללה דוקא אם לא תשמעו  
וכו' לא כן אם ישנו את טעמים תשתנה גזירתו  
כפי הליכתו וק"ל :

**ובאו"א** פי' כי ברכת טוב ז"ל ע"ד השוזה  
למינים שאומרים כי מפי עליון  
לא תלא הרעות והטוב דקי' ב' רשויות א' על  
הטוב ואחד על הרע. ועינינו הרוואות כי השמש  
שכיה אינה אלא ממשי הקב"ה ואעפ"כ  
שולטת ופועלת ב' דברים מלצין כשחור ומשחור  
כלצן. דבר א' תקפיהכו ותקשה. אותו ודבר  
א' תתיך ותכפך אותו. והנה השמש נקרא יום  
כמש"ה הנה יום צא זוהר כחור. וז"ש ראש  
אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה. ר"ל  
מכה השמש תפועלת שני הפכים ק"ו בן ק"ו  
הקב"ה בעלמו. **וזהו** כונת הכי וידעת היום  
וכשצות אל לצדך כי ה' הוא האלהים  
ר"ל מכה ראותך פעולת השמש ב' הפכים מזה  
תדע כי ה' הוא האלהים בכל הוא אחד  
אחדות גמור עכ"ד ז"ל :

**ורש"י** ז"ל כתב את הברכה אשר תשמעו  
על מנת אשר תשמעו דקי' מה כונת  
רש"י בזה ופי' כי משנת ר"א דאיתא בגמרא  
דקידושין וז"ל כל תנאי שאינו כתנאי בני גד  
ובני ראובן אינו תנאי דבטיין דוקא בן קודם  
ללאו ותנאי קודם למעשה וכו' וא"כ הוא על  
נכון משום דקי' לרש"י הא כתנאי זה האמור  
בפסוק כמעשה הוא קודם לתנאי כאשר  
הברכה הוא כמעשה ואשר תשמעו הוא  
כתנאי ואן צעיין דוקא תנאי קודם למעשה  
לכן פירש"י אשר האמור צפ' פירושו על מנת  
וגבי

דברי טרצ קטן לא משתעבד. שמי"ת כלא ערבות  
זה הוא טרצ לדבר מלוח כדי שינתן התורה  
לישראל וק"ל טרצ לדבר מלוח לא משתעבד  
ותי' דדין זה דוקא לגבי הדיוט מה שאין כן  
נגד הקב"ה אמירה לגבור כמסירה להדיוט  
דמי ומשתעבד צעיין זה וציפ"ת למד מדכתיב  
אנכי ולא אני דרשינן נו"ט אמירה נעימה  
כתיבה יחיבה ר"ל אמירה שכיח נעימה דכיינו  
לגבור כתיבה ר"ל ככתובין וכמסורין דמי וא"כ  
יוצן דקאמר ראה לשון יחיד ומסיים נותן  
לפניכם ל' רבים להורות דכל ישראל ערבים  
זצ"ו וק' הא כוי ערבות דמלוח וערבות דמלוח  
לא משתעבד ואין לומר כתי' של אהבה עולם  
הנ"ל דכ"מ לגבי הדיוט משא"כ נגד הקב"ה  
אמירה לגבור כמסירה להדיוט דמי ומשתעבד  
דמנ"ל הא לז"א ראה אנכי וכתב"ה כעשרה  
דברות שפתח בלחכי ולמה לא כתיב אני אלא  
אנכי הוא נו"ט אמירה נעימה כתיבה יחיבה  
וכיינו אמירה שכיח לגבור דכיינו נעימה  
כתיבה יחיבה ר"ל ככתובין וכמסורין דמי  
ושפיר לריבין להיות ערצין זל"ז אף דכוי ערבות  
דמלוח וק"ל :

**ראה** אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה  
את הברכה אשר תשמעו אל מלות  
ה' אלהיכם וכו' והקללה אם לא תשמעו אל  
מלות ה' אלהיכם אשר אנכי מלוח אחכם וכו'  
אפ"ל בדרך רמז ומוכר לאיש כמוני כי אף אם  
קודם ר"ה צימי אלול חזר מדרכו הרעה ועשה  
מה שצידו לעשות לימוד תו' ולדקדק או תענית  
ותשובה אשריכם ישראל בודק אדם עד מקום  
שידו מגעת לריך להחמיד בזה כל ימות השנה  
וכמו שכאריכו בזה צעלי המוסר צמקום  
שאמרו להאריך יעי' ומעיין דוגמא מה שפי'  
ע"פ אף אם יום או יומים יעמוד דכיינו יום  
כפור או יומים ב' ימים של ר"ה יעמוד בתשו'  
לא יוקם כידוע דאל"ה אף אם כבר נכתב  
לחיים ופרנסה צמטשוו הרעים מהפכים צ"מ  
וכן להפך אם קודם ר"ה לא חזר בתשו' לא  
יתייאש האדם לומר כיון שכבר נכתבו הכי'  
וגתתמו א"כ מה יועיל לי לחזור בתשו' לא כן  
בני דע"י בתשו' הוא קורע גז"ד וכמו שאלו  
אומרים צווסה אצינו מלכנו קרע רוע גזר

תחטא לא יהי'ל שום חי' וק"ל :

**שמור** ושמעת וכו' כי תעשה הטוב והישר

בעיני ה' אלהיך כי יכרית ה' אלהיך

וכו' פי' ה' תנפה חיים ז"ל וכו' עפ"י מ"ש

ה' פין יוסף בכנות מוא"ל דכעושים ראונו ש"מ

מביט להם צ"י עינים ואם לאו בעין ה' דכנונה

דכשומדים לשמה ומקיים המלות אז עיני ה'

אל לדיקים דמלבד דמכניע לאויביהם פני ה'

בעושי רע איכא נמי להכרית מארץ זכרם. אכן

שלא לשמה בעין אחת הנה עין ה' אל יראיו

להליל ממות נפשם לצד אך האויבים הם עומדים

על עמדם דבהכרח פחדא קא יתבי זח"ד וז"ש

שמור ושמעת את כל הדברים האלה אשר אנכי

מלוך שיהיו עושים ראונו לשמה בשביל שאנכי

מלוך וכו' למען יטב לך והטיבותא היא כי

ועשית הישר והטוב בעיני ה' אלהיך המביט

צ"י עינים ולא צנח"י הנה עין ה' אל יראיו

וכי' מכו בהפרש ומפי' כי יכרית ה' אלהיך

את הגוים אשר אתה בא שמה וירשתם אותם

וישבתם בארצכם לבטח ויאבדו כל אויביך וק"ל :

**ופנית** בצקר והלכת לאחריך. אפ"ל

דמודע מ"ש ז"ל על פסוק

מה טובו אחריך יעקב הם צ"כ וצ"ח.

ונקדים עוד משו"ל דלריך האדם לבדוק עלמו

קודם שיתפלל וכמ"ש הרמב"ם לקבל עמ"ש יפנה

ויטול ידיו ויקרא ק"ש וז"ש אזכרה שמענו

ופנית בצקר ואח"כ והלכת לאחריך הם צ"כ

וצ"מ שלריך שיבדוק גופו קודם שילך להתפלל

ולאו דוקא בצקר אלא גם בכל הפלה ותפלה

אלא שדבר הכתוב צבוח וק"ל :

**עשר** תעשר. אפי' לרמוז עפ"י מ"ש הרב

ימלט נפשו סי' כ"ז אות ה' וז"ל

המעשר יש בו סוד גדול עיין הכנה"ג וכו'

תיקון על הזנות ע"י הרנ"צ נאמר כ"ג. עוין

מ"ש הנו' שם אות ד' משם ה' ש"ך עה"ת

רמז עשר תעשר ר"ת עמולי תורה ע"ש. עוין

מאז"ל דעניין הזנות מהאויס לו הרבה אך

אינם חוטאים צו אלא המועט לפי שכובשים

את ילדם וכו' וז"ל רובם צנול, ונמיעו"צ וצ"ח

ת"י כה' צרכי יוסף ז"ל קושיית התו"ט ע"י

צב"י לאה"ע סי' פ"ה וצפתח כינים למוס'

בתרא דקס"ה ע"ש. וצ"ח א"ש עשר על ידי

המעשר

וגבי על מנת לא לריבין כתנאי בגוב"ר כנאי

רז"ל צש"ס גיטין דע"ה ע"א וז"ל רב אשי

אמר ה' מני ר' הוא דאמר רב הונא אמר

רב כל האומר ע"מ האומר מעכשיו דמי ואיתא

בשם הרמב"ם כל האומר מעכשיו אינו לריך

לכפול. התנאי ולא להקדים תנאי למעשה ואעפ"י

שהקדים המעשה תנאי קיים וכו' ע"ש עכ"ד :

**הר"א** המה בעבר הירדן וכו' וק' דמי

הלא המה ל"ל דכוא מיותר דכול"ל

ונתת את הצרכה על הר גרזים ואת הקללה

על הר עיבל בעבר הירדן ופי' ה' משנת ר"א

בבקי מ"ש במס' נדרים דק"צ עולא במסקיה

לארעא דישאל חללון בדידי חרין בני חוזאי

קם חד שחטיה לחבריה חנ"ל לעולא לאו

יאות עבדיה אמ"ל אין ופרע ליה בית השחיט'

כו' אחא לקמיה דר' יוחנן חנ"ל דילמא אחזקית

ידי עובדי עבירה אמ"ל נפסך הללת. קא תמה

ר' יוחנן ונתן ה' לך שם לב רגז צבול כתיב.

חנ"ל עולא הכי' שעתא לא הוה עבר לן

ירדנא ע"כ הכלל העולה מזה הגמרא דהפסוק

ונתן ה' לך שם וכו' צבול כתיב אצל חנ"ל

לא. והטעם משום דילמא דחנ"ל תקיף אצל

לא חנ"ל. א"כ יתורץ ע"כ וכן אמר הפסוק

ונתת את הצרכה על הר גרזים ואת הקללה

על הר עיבל והיינו לענש עובדי עבירה. ואם

תקשה לך ה' יש לנו ה"י שצרכה ילמ"ר

וכדאיתא בגמ' לכך אמר הלא המה בעובדי

הירדן ר"ל הלא הר גרזים וכו' עיבל המה בעבר

הירדן ושם הילמ"ר אינו תקיף לכך יעניש

עובדי עבירה משם ואילך וק"ל :

**ועפ"ז** פי' ג"כ כו' כה' וז"ל לא תעשון

ככל אשר אנחנו עושים פה היום

איש כל הישר בעיניו כי לא באתם עד עתה

אל המנוחה ואל הנחלה וכו' ועצרתם את

הירדן וכו' ופירושו כך הוא לפי מה שזכרנו

לעיל דהילמ"ר הוא תקיף בחנ"ל אצל לא חנ"ל

לזה אמר ה' צלמא עד עתה מה שאלחנו

עושים פה היום רחוי שלא לענוש איתנו צח"ש

דיש לנו ת"י דהילמ"ר הוה מחגבר עליהם דכא

לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה

דכוא חנ"ל משא"כ עכשיו ועצרתם את הירדן

ושם אין לילמ"ר שליטה ותקיפות כלל ואז אם

המעשר תעשר נטי' תתקן עיריות שמתאווים ריבים ועייז יעשה יחוד למעלה ח'ת כ'ל הוא מלכות ויסוד וא"ש אח"ס :

**ע"ר** כן אנכי מלוך לאמר פתוח תפתח את ידך לאחיק לענייך וכו' בתיבת תפתח את ידך בטעם אזלל גרים אפ"ל לע"ד במה שידוע כי חקף שיצא בעני לריך ליתן לו ולא יחזירו ריקס מחמת אחי סיבה שתביח כי הכחוצ קרא בחיל לא תאמן את לבבך ולא תקפון וכו' בלח"כ עובר בלאו ומתחייב מלקוי ח"א ע"כ אנכי וכו' פתוח אזלל גרים ר"ל אז לא גרים ר"ל לא תחזירו ריקס ועייז אזלל שביא גי ט"ל רמז למלקות גרים וק"ל :

**א"נ** אפי' לרמז למ"ש מרן בשו"ע יו"ד סי' רנ"ג וז"ל בעל הבית הכולך ממקום למקום וכלו מעותיו בדרך ואין לו מה יאכל יכול לדקק וכשיחזור לביתו אינו חייב לשלם דכו"ל בעני ובעשיר דאינו חייב לשלם ופסקוהו ברמב"ם ובטור ז"ל וזהו ברמז פתוח תפתח למי שהוא אזלל גרים דהיינו בעב"כ שכיח כולך וכלו מעותיו וזהו גרים וק"ל :

**ובא"א** אפי' בכונת הכחוצ דמן הראוי הוא ליתן לכל אדם שפושט ידו ליקח ואפי' לפי שאתה מסתפק בו שאינו לריך עכ"ז לריך לתת לו דאפי' דלא כן באמת ע"ד יש מהעשר ואין כל וכו' ואפי' אם יכיר אמת שאינו לריך יתכן נמי כי בזה שטח שטח נזדמן לו מעות באופן שאין לדקדק בשום אדם ובפרט אם אמר באכילתו שאין צודקין אחריו כמ"ש מרן סי' רנ"א וזהו דקאמר פתוח תפתח את ידך לאחיק לענייך וכו' ר"ל אפי' למי שאתה חושב צדעתך שהוא אחיק בממון עכ"ז לא תדקדק בו אלא בכל בשבט כי לא תדע דברים אמתיים :

**א"נ** הוא רמז לעני בן טובים שצריך להשגיח עליו יותר וליתן לו כפי מנהגו שיהי מוכן בתח"י כמ"ש על כלל הזקן פ"א לא מלאתי עבד לרוץ לפניו ורלתי לפניו גי פרסאות וכ"פ מרן סי' ר"ן וז"ל לאחיק שיהי כבר ולכך הקדימו בתחילה :

**א"נ** שם רמז למאי דפסק מרן צ"ח רמ"ח דאפי' עני המתפרנס מן הלדקק חייב לתת לדקק וז"ל ע"כ אנכי מלוך לאמר פתוח

תפתח וכו' וזה בליווי הוא לאחיק לענייך ולאציווך וק"ל :

**כ"י** יכיר בן אציון מאחד אחיק באחד שעריך אשר כי אלהיך נותן לך לא תאמן את לבבך ולא תקפון את ידך וכו' פי' כי טו"ט צמ"ג פ"ה דפאה בעב"כ בעובר ממקום למקום וכיח לריך ליתול לקט שכחה ופאה נותנין לו וכשיחזור לביתו ישלם דר"י וחכ"א עני כיח באותה שעה וכלכה כחכמים וכו"א כי יכיר בן אציון מאחד אחיק וכו' לא תאמן את לבבך לומר ילך וילוח כי פתוח תפתח :

**כ"י** פתוח תפתח את ידך לו אפ"ל דרך רמז למ"ש בזהבא דאתא לקמיה דרבא אמ"ל במה אתה סועד אמ"ל בתרנגולת פטומה ויין ישן וכו' אדרכי אחייא אחתיה וכו' אמ"ל נענתי לך קום אכול יע"ש ח"כ למדנו ממעשה זה דאפי' אם שאל כחאי גווגא לריך ליתן לו ולא יחזירו ריקס ואם תדקדק בס"ת תרנגולת ויין ישן הוא אותיות נתן. **זבזה** יבואר שפיר כונת הכחוצ נתן נתן לו רמז בתיבת נתן לבני דס"ת שלהם או אותיות נתן. ולא ירע לבבך צתקך לו שתאמר לו לא חייב מר לדוחקא דלצורא וממילא יכיר לו הלצנת פנים עייז כי בגלל הדבר הזה יצרכך וכו' וזהו ברמז כי פתוח תפתח נטי' גי ת"ק כמספר ס"ת תרנגולת ויין ישן שבה ת"ק. ועיי' בלדקק תזכר שיאיר לך מילוי שדי הוא ת"ק כמספר ר"ת כי פתוח תפתח וק"ל :

**נתן** נתן לו ולא ירע לבבך צתקך לו כי בגלל הדבר הזה יצרכך כי אלהיך. אפ"ל עפ"י מעשה שבוזאח צש"ס צרי יוסי שביהא אשתו מקניטתו ברצח ואח"כ גירשה וכלכה וביהא לאיש אחר ונסתמא וכיו חוזרי על הפתחים ולפתחו של ר' יוסי בעלה הא' לא היו צאים וסו"ד ביהא פרנסתו מבעלה הא' דרך לדקק ורחמים ע"ד ומצריך אל תתע' באומנם אפי' שיאמר באומר כי מלאת כדנא השדה יחשדוניח וכמו דקיי"ל שלא יכנס לביתה וכמה ענינים דומי לזה וז"ל קמחבר קרא ואמר נתן נתן לו אפי' לבעל אשתו ולא ירע לבבך צתקך לו כי לפעמים היא הצריך להביאו וכבהיה עניינה דנסתמא ואפי' יבא לידי חשדא לז"א

לז"א כי בגלל הדבר הזה יצרכך וכו' וק"ל :

**ובזה** אפ"ל כו' הכתובים צמשי סי' ס"ד וז"ל הלל לקוחים למוח ומטי' להרג

אם תחשוך כי תאמר הן לא ידענו זה הלא

הוכן לבות הוא יצין ונולד נפשך הוא ידע

והשיב לאדם כפעלו והדקדוקי מצוהרים לעין

הקורא אכן כפ"ה יע"ן ובהק' עוד מ"ש

צ"ס ד' חסודים כמות ואח"כ מכלל עני

חסוד כמות וצפרט אס הוא ג"כ סומא דתרי

מיתות איכה. וזכו דקאמר הלל לקוחי למוח

ואפי' לרמוח דלזה דקדק קרא ואמר הלל לקוחי

ר"ל שהם לקוחים ממך רמו לאשתו ואח"כ

נטו למוח היינו עוני וצפרט אס הוא נוטה

להרג היינו סמיות דקשה לו יותר מתחילה

דצממא אס הוא פקח היה יכול לחזור על

הפתחים לא כן עכשיו ומאי דנקט לשון רבים

הוא ואשתו דגם היא בכלל המיתה וצפרט

כי היא אוחזת בידו לילך על הפתחים אס צ"מ

המלא ימלא בני אדם שמגרשים אותם צפחי

נפש או ציון אז נשפך דמם בקרצם ואז קום

קרא ומטיס להרג ממש או באמור לה זכור

מעשיך הראשונים שחייה מלערת אותו חכם

וכיוצא דברים לכדאיז הנפש וג"י ומעשים

עם התי' ובכולל ג"י סומא הרי הוא ג"כ בכלל

הלל וכ"כ הן לא ידענו זה דהיינו הדבר הזה

הז"ל הרומו ללדק צעין זה לאדרבא איכה

למימר דלו יגרום דאחי לידו חשד וכגו"ד איכה

חילול ה' לרואים ח"ו לז"א הלא הוכן לבות

הוא יצין ונולד נפשך הוא ידע והשיב לאדם

כפעלו דהיי"ת לו נגלי כל תעלומות ויודע

כונתך וק"ל :

**ובאו"א** אפ"ל כו' הפ' ה"ז צהק' את

הידוע צענין המוכיח את חבירו

ולא קבל ממנו וצפרט בזה"ל דהמוכיח עושה

חליפין עם הממוכה וזה פי' כו' הפ' יגמר

נא רע רשעים ותכונן לדיק ובוהן לבות וכליות

וכו' ר"ל שלא תהיה כונתו לכך וז"א הלל

לקוחים למוח ומטיס להרג ע"י הרשע"י וצפרט

בזה"ל שהוא הורג ממש לו ולאחרים אס

תחשוך ר"ל שלא תחשוך מלהוכיחם וא"ת אני

ירא שמה יאמרו העם הן לא ידענו זה שלכבוד

עלמנו הוא דורש כדי שיעשה חליפין לז"א הלא

תוכן לבות הוא יצין ונולד נפשך הוא ידע

והשיב לאדם כפעלו אס לטובה אס לרעה וק"ל :

**ובאו"א** אפ"ל כונת הכ' נתון נתון לו ולא

ירע לבצך צתחק לו וכו' כמ"ש

צ"ס כמותן לדק לעני מתצרך צש צרכות

והמפייסו צ"א וכדי שלא יאמר האדם אני

מפייסו ואיני נותן לו ומתצרך ציותר לז"א

נתון נתון לו ולא ירע לבצך צתחק לו ר"ל

צענין הנתינה ותאמר לבצך כי נוט' כי

יתצרך בגלל הדבר ר"ל הדבור והפייסו וע"י

קאמר דע"י הנתינה גם כן הו"ה יצרכך ה'

אלהיך ג"י י"ז ולריך להיות טו"ב ומטיב ולא

סגי צפיוס וק"ל :

**נתון** נתון לו ולא ירע לבצך צתחק לו כי

בגלל הדבר הזה יצרכך ה' אלהיך

פי' ה' מכתב לחזקתו עמ"ש בזה"ל סי' צהר

דק"י ע"צ וז"ל ר' הייז ור' יוסי כוו חזלי

באורחא פגעו צהכוא טורא. אשכחו תרי גברי

דכוו חזלי. אדרכי חמו חד צר נש דכוכ אחי

ואמר לון צמטו מנייכו ככו לי מזונא פתא

דנכמא דכני חרי יומין דתעינא צמדצרא ולא

אכלנא מידי אישחמיט חד מאינון תרי גברי

ואפיק מזוניא דאזכו אייתי לאורחא ויכיב ליה

ואכול ואשקי ליה. אמ"ל חצריה מה תעביד

מן מזונא דכא חנא דידי אכילנא. אמ"ל ומה

עלי דידך חנא חזיל. יתיב גביה הכוא מסכנא

עד דאכל כל מה דכוכ גביה וכהכוא נכמא

דאשתארי יתב ליה לאורחא ואזל ליה. אמר ר'

חייא לא צעא קוצ"ה דמלכ דא יתעביד על

ידן אמר ר' יוסי דילמא דינא אחגור על הכוא

צ"י וצעא קוצ"ה לזמנא קמיה הכי בגין לשצא

ליה עד דכוו חזלי לאה הכוא גצרא באורחא

אמ"ל חצריה ולא חמינא לך דלא נתון נכמא

לאחרא אמר ר' חייא לר' יוסי כא מזונא גבן

ניכב ליה למיכל אמר ר' יוסי תיבעי למיפק

מיניה זכותא ניזיל ונחמי וכו' יעש"ב וזכו נתון

נתון לו. נתון דהיינו שנתן לו לאכול. וגם נתון

לו שנתן מה שכותיר משצטו וכוליכו לביתו

ולא ירע לבצך צתחק לו כמו שאמר לו חצירו

למכ נתת לו שאני לא יש לי מה ליתן לך ואיך

נתן לו מה שאתה רוצה לאכול צדרך וחייך

קודמין לז"א כי בגלל הדבר הזה וכו' ר"ל

דאחרת

לחמרים ליה ניסא וניול מן המות וכו' יצרכך  
 כי ולא נחוק וק"ל :

**כי** יכיה כך אציון מאחד אחיך באחד שפריך  
 בארץ אשר כי אלהיך נתן לך לא תאמן  
 את לבבך ולא תקפון את ירך מאחיק האציון  
 כי פתוח תפתח את ירך לו והעבט תעביטו  
 די מחסורו אשר יחסר לו. והדקדוקים מצוה  
 דמהיכא תיתי שיאמן את לבבו. ותו מאי  
 דקאמר מאחיק האציון הוא ללא לורך דהא  
 בגויה משחטי קרא. אכן פ"י כי דרכי איש ז"ל  
 וכו' צמח שחקר צמחי דקו"ל המבזבז אל  
 יבזבז יותר מחומש וא"כ בשלוחים הסובבים  
 אל ערי חו"ל לקבץ על הגזלות משום ישוב א"י  
 אי מלו ליתן המתנדבים יותר מחומש או לא.  
 ופשיט לה דיכולים ליתן וכו' ממ"ש החיד"א  
 ז"ל ביוסף אומן סי' י"ט דשאלו מאתו על מה  
 אדניה הטבעו נדבט א"י כיון דעניי עירך  
 קודמין. ואחר שכוכיה דעניי א"י עניי עירך  
 הם וקדמי כמו שהאריך שם ואחייא מכללא  
 כתב ח"ל ועוד דאיכא פדיון שבוים דיושבי  
 הארץ נחומים צדי אדונים קשים ואין לך מלוא  
 רבה כפדיון שבוים ואפי' בב"ח מודה דקדמי  
 לעניי העיר להליל לקוחים למות וכו' יע"ש.  
 וביון שכן הרי אמרין דה' נחזק דר"ה מעשה  
 צריב"ח שהלך לכרך גדול של רומי אמ"ל תינוק  
 ה' יש צבית האסורים וכו' הלך ועמד על פתח  
 צית האסורים אמר מי נתן למשסה יעקב  
 וישראל לבחזים ענה אותו תינוק ואמר הלא  
 כי זו חטאנו לו וכו' הטענה שאני זו מכאן  
 עד שאפדנו בכל ממון שפוסקין. וכו' בתוס'  
 דאע"ג דאין פודין השבויין יותר מכדי דמיכן  
 כי איכא סכנה שאני. אי"נ משום דמופלג בחכמה  
 כיה יע"ש. וה"נ חרי טעמי איתיה סכנה  
 בגוים החטאים בגפשותם ות"ח היושבים בה  
 מופלגים בחכמה כי מליון תלף תורה. ונוסף  
 ע"ז ישוב א"י דודאי ליכא למימר המבזבז אל  
 יבזבז יותר מחומש. ובזה א"ש וכו' אומרו כי  
 יכיה כך אציון דהיינו עניי עירך וכו' באחד  
 שפריך. ויש ג"כ בארץ אשר כי אלהיך נתן  
 לך כלומר ללורך קיום ישוב ארץ הקדושה  
 דבשלוחים יולאים תדיר לא תאמן ולא תקפון  
 מאחיק האציון כלומר מסיבת אחיך האציון

האומר לעיל שהוא עניי עירך דקודמין כי פתוח  
 תפתח ולא מיבעיא זה אלא והעבט תעביטו  
 די מחסורו ולא אמרו בזה המבזבז אל יבזבז  
 וכו' וק"ל :

**כי** עם קדוש אתה לה' וכו' לא תבשל גדי  
 בחלב אמו. פ"י כי ויקרא יעקב צדק רמז  
 וכו' צדק מ"ש צמח ר"ח מחלוקת ר"ח  
 ור"י אימתי הריב גאולה ישראל יע"ש דסובר  
 ר"י כי צמח נגאלו ובתשרי עתידין להגאל.  
 ע"ז דעיקר הגאולה היא תלויה בתשרי ומקרא  
 מלא דבר הכתוב שובו אלי ואשובה אליכם.  
 וידוע כי בגואל העיקרי הוא משיח בן דוד.  
 וידוע דחדש תשרי עליו נאמר תקעו בחדש שופר  
 בכסה ליום חגנו וא"כ ז"ל כי עם קדוש אתה  
 וכו' וא"כ מסיבת זה לא תבשל נוט' תאחרו  
 בהשובה שובו לה' ואז תזכו גד"י ר"ח גואל  
 דוד יבא ואימתי לז"ל תבשל תי' חלב בסיפוך  
 נוט' בכסה ליום חגנו שהוא חו' תשרי וכמ"ש  
 כי מאו"ש וק"ל :

**ובאו"א** פ"י כי צרכת טוב ז"ל ע"ד מארז"ל  
 ריש מס' בבא בתרא הוה חסידא  
 דבוכ רגיל דקא משחטי חליכו בדיכ צב  
 בית שער ולא אשתעי בדיכ. ופירש רש"י לפי  
 שהפסיק בין העניים הלוטקים ואין קולם נשמע  
 וכו' וע"כ דקדק לומר כי יכיה כך אציון  
 מאחד אחיך באחד שפריך ר"ל שתצנח בית שער  
 וילטק שם העני ולא יכיה קולו נשמע וכיה  
 כך חטא ע"ז על כן פתוח תפתח הבית שער.  
 ואמר דקדוק כי יכיה כך אציון כך ממש שאם  
 לא הוא יבוא לידי כך צא צו וכו' וק"ל :

**נתון** נתן לו ולא ירע לבבך צחקך לו כי  
 בגלל הדבר הזה יצרכך כי אלהיך פ"י  
 כי ויקרא ילחק עפ"י מ"ש צבא צחרא צדק  
 ט' ע"כ אר"י כל הנותן פרוטה לעני מתצרך  
 ב' צרכות והמפייסו בדברים צ"ח צרכות  
 וכו' ע"ש וכו' מהרש"א ז"ל צח"א כפי מה  
 שפ"י בתוס' דלא איירי קרא בנותן דקדק ז"ל  
 דמיירי צח"א לו ליתן לו וככי מפ"י צילקוט  
 ותפק לרעב נפשך אר"ל אם אין לך ליתן לו  
 נחמו צדברים אמור לו תלך נפשי עליך שאין  
 לי וכו' דהיינו נפשך בגופו חבל מי שיש לו  
 ממון פשיטא דלא סגי ליה בפיוס דברים  
 ועובר

ועובר על לא תקפון וכו' ע"כ וזכר א"ש דה"ק נחון נתן לו ר"ל אם זיכר ה' ליתן חייב ולא ירע לבצק בתתך לו שחומר כי בגלל הדבר הזה ר"ל דהא משום דבור שמפיוסו בדברים בעלמ' יצרכך ה' אלהיך שמחצרך ב"ה ברכות דעדיף משכר הנותן דקושטא קאי שלי"א כך חלל לנו שאין לו חבל בים לו חייב ליתן ולא יפטר כלל בענין פיוס וכאמור :

**והרב** אמר יוסף פי בפשיטות נחון נתן לו דכיונו נתינה ועוד ולא ירע לבצק בתתך לו חלל אדרבא תפיוסו בדברים ותדע לך דממילא רוחא כי בגלל הדבר דכיונו נתינה וכדבור כמין הזה דכיונו י"ז יצרכך ה' אלהיך וק"ל :

**ובא"א** פי הוא ז"ל ע"פ מ"ש בצ"מ דל"ה על האי קרא גופיה נחון נתן לו חין לי חלל מתנה מרובה מתנה מועטת מניין ת"ל נחון נתן מ"מ ע"כ. ופירש"י ז"ל ה"ה ה' אפי' ליתן מתנה מרובה ע"ש וכיון דזה דאם אפי' לו ליתן הרבה ונתן מועט פשיטא דאינו יולא י"ח דזה ואינו בכלל ברכה בקרא ובהיא דנקדימון ה' גוריון חוכים שחמר אחד טעמא דמיוכטי ליה למיעבד לא עבד ומש"ה לא חבוי ליה מעשו לכן פי' דמ"ש מתנה מועטת הוא בא"ה לו במרובה. ולפי"ז א"ש דה"ק נתן נתן לו ורי"ב דכפל לפי דחיית הש"ס דאף מתנה מועטת נתן נתן מ"מ ולא ירע לבצק בתתך לו שחומר האי מתנה מועטת כלא חשיבא ושכרה מועט ולכן דייק ואמר בתתך שהיא במקום ע"י נתן שדרשו בש"ס למתנה מועטת. שהרי בגלל הדבר הזה ר"ל אפי' בדברים בעלמא שמפיוסו מחצרך א"כ כ"ש כשתתן לו ואפי' מועט לפי השגת ידו דישנו בברכת החי' שפיר. ויש לדיוק מסיום הכתוב שחמר בכל מעשיך ובכל משלח ידך דהכל לרצווי אחא דכל מעשה הטוב שיעשה ואפי' כל דכוא :

**ובא"א** הביא ה' ברכת טוב משם מהר"ש סגל ע"ד מאמר הכוא מינא שאל לר' עקיבא אם אלהיכם אוהב את העניים למא חינו מפרנסם אמ"ל כדי להליל אותנו מדינה של גהינם כשאנחנו נותנים להם וכו'

וח"ש ולא ירע לבצק בתתך לו ר"ל פן יזכר דבר טס לבצק בליעל לאמר חלו הם היו טובי כי ה' שש"ת מפרנסם ע"כ אמר כי בגלל הדבר הזה יצרכך וכו' ר"ל לך מלוא השש"ת אותך שחפרנס אותם כדי להלילך על ידם מדינה של גהינם ע"כ .

**ובא"א** אפי' לרמזו בצ"ד נתן נתן לו וכו' והוא עפ"י מ"ש בש"ס עפ"י די מחסורו וכו' יחסר אפי' עבד לרון לפניו וסוס לרכוב עליו. לו זו אשה. וכן הוא אומר אעשה לו עזר כנגדו והוצא לרש"י בחומש. **וראיתי** לה' שפתי חכמים ז"ל שכתב ח"ל

כלומר שאתה מחוייב להשיאו אשה ע"כ ולבאורא חין לו מוצן דמאי הוב' ס"ד לפרש. חכן אפי' דכוא ס"ד לומר לו זו אשה שאתה מחוייב לתת לו אשה לשרתו וכמו בעבד לרון לפניו לז"ה כלומר להשיאו אשה. חין שיכיר למדנו שאתה מחוייב להשיאו אשה ולא כמו שאומרים אחי קמלנים דכיון דכלא אשה הוא עני ואנחנו מחוייבים בו ח"כ כשישא אשה יהיה לו בנים וילטרך הולאח יתירא ויהיה מוטל עלינו לזה באה חורתינו בקדושה להזכירנו ע"ז וז"ה נתן נתן לו זו אשה. ולא ירע לבצק בתתך לו זו אשה דכשתא ילטרך הולאח צויתר ויהיו מוטלים עלינו דאדרבא כי בגלל הדבר הזה יצרכך ה' אלהיך וכל המוסף מוסיפין לו וק"ל :

**א"א** אפי' לרמזו נתן נתן לו נט' גי' ת"ף שם רמז דהלוקח משכנת מדי"ד ומכפכת מדי"ד למדת הרכמים כידוע :

**ובא"א** אפי' קרוב להנ"ל והוא עפ"י מה שהביא בס' עושה פלא ח"ג מעשה בחסיד שהראו לו בחלום שחלקו בעוה"ב עם אחד קלצ ותמה על המראה וכו' ואח"כ הלך אללו לידע מעשו ואמ"ל שהוא נשא ונותן באמונה ונותן חלק יפה לעני. ונותן חלי ריוח שלו מעשר ואמ"ל עכ"ז לא יגבה מזור. ואח"כ נזכר שפעם א' פדה ריבה א' שהיתה שבויה בין העכו"ם והניחה אללו ורלה לזווגה עם בנו יחידו והבין כל הצורך לחופה והזמין כל בני העיר מקטון ועד גדול והוא עומד עליהם וראה לכת א' של עניים שאינם אוכלים והלך אללם ואמ"ל למא חין אחס שמחים ואוכלים ואמרו

ובזה א"ש נתון נתון לו ולא ירע לבבך בתתך לו ר"ל מלך רוע לבך שיש לך עונות חמורות וחסדור כסדרת מיכאל ש"י דאין הלדק' מועלת לך אלא האמת הוא כסדרת הש"י דאף אם יש צידו עבירות חמורות הקצ"כ מקבלו וכנ"י וז"ש כי בגלל הדבר הזה שהיה הלדק' יצרכך ה' אלוך דייקא דלגבי ידידיה הלדק' מועיל עכ"פ וכנ"י :

**ובז"ל** כונת הכי כס' שופטים וז"ל לך לך תרדוף למען תחיה וירשת את הארץ אשר ה' אלהיך נתן לך וכמוה אל האומר שאף שיש צידך עבירות חמורות כמו ש"ד וג"ע וע"ז עכ"ז לך לך תרדוף למען תחיה וכו' וכ"כ דאין וצמח יש לי שכל לז"א אשר ה' אלהיך נתן לך ולגבי ידידיה מועיל הלדק' גם כזה האופן :

**אכן** כפי סדרת מיכאל ש"י יש לבאר כונת סמ"י לזה לא חטע לך אשרך וכו' וכמוה דמ"ש שהלדק' מועיל לקבל שכל אכן לא חטע לך אשרך דהיינו ע"ז ונקט חדא וכ"כ השאר החמומת דאי הכי אין לך שכל וק"ל :

**ובאו"א** אפ"ל כונת הכי נתון נתון לו וכו' עם הקרא דלעיל מיינה כי יכיה כך הציון מאחד אחיך באחד שערך וכו' לא חאמן את לבבך מאחיד הציון נתון נתון לו וכו' וכו' עפ"י מ"ש מרן בשו"ע יו"ד סי' נז"ר סעיף ה' וז"ל עני שיש לו קרובים עשירים שיכולים לפרנסו אין גבאי העיר חייבין לפרנסו אע"ג דקרוביו ג"כ נותנים צדקה. ובסעיף ט' כתב וז"ל לא יתן אדם כל דקויותיו לעני א' בלבד. א"כ אם יכיה האופן שאחד עני שיש לו קרוב עשיר ואם יפרנס העשיר לקרובו אין ציכלתו ליתן לעניים אחרים ויאמר העשיר דכרי פסק מרן אין ליתן כל דקויותיו לעני א' בלבד, ועוד דה ש"י שנותן לקרובו בעני יחשדוהו בעולם שאינו נותן לך דק' ויאמרו כי אין צו מועיל אלא לקרובו דוק ואין צו לך דק' וממילא העשיר לא יאבה לפרנס את קרובו בעני מחשש סיבות אלו לז"א כי יכיה כך הציון כך דייקא שהוא קרוב לא חאמן את לבבך מאחיד הציון כדי שלא יאמרו בעולם שאיך נותן לך דק' אלא לקרובך

ואמרו לו לפי שיש עני אחד שהוא צדקה ביותר ואינו אוכל. ולזה גם אגמנו אין לנו חאבה. ואז אמ"ל תאמר לי לערך ואני אושיעך ממנו ואמ"ל בקינור חדע אדוני שזאת הנערה היא ארוסתו וזה השטר של הקידושין ונתן לו סימן בגוף הנערה ואח"ך קרא לבנו ואמ"ל כמו ששמעת דברי בתי גם עתה תשמע לי ונתן לעני זה את אשתו וכן היה שלקח כל המזומן מתכשיטיו ובגדיו ושמוחו עמהם וישבו הוא ואשתו כמה ימים ואח"כ נתן להם לידה לדרך ומחנות וכלכו לעירם וז"ש נתון נתון לו ר"ל שכל אירע ענין כזה שכבר היה מקודשת לאחר נתון נתון לו זו אשה שתחזירנה לו ולא ירע לבבך בתתך לו שאחר שהכין לורכי בחופי וכו' אין יחזירנה ויתן להם כל המוכן לז"א כי בגלל הדבר הזה יצרכך וכו' וק"ל :

**נתון** נתון לו ולא ירע לבבך בתתך לו וכו' וכדקדוקי' מבין חדא אומרו ולא ירע לבבך וכו' מבי תיתי שירע לבבו. וחו מ"ש יצרכך ה' אלהיך אטו לא ידע דכ"כ הוא המצרך וכול"ל תתבך מן השמים וכיוצא ואפ"ל צס"ד צדק' מ"ש ה' נאח להודות למכר"א אשכנזי על התכלים סי' ח"י משם המד' ע"פ מי זה בא מאדום וכו' אני מדבר בלדק' רב להושיע לעת"ל כשיצא הקצ"כ לבלות את האומות מן העולם באים כל השרים של אוכ"ע ואומרים לפני הקצ"כ כלום יש לפניך משוא פנים כללו שופכי דמים וכללו שו"ד. כללו עפ"י וכללו עפ"י כללו מגלים עריות וכללו מגלים עריות אומר הקצ"כ למיכאל סניגורן של ישראל להם תשובה באותה שעה מיכאל סניגורן של ישראל משתחן שגא' וכו' אומר הקצ"כ למיכאל נשתחקה אני מדבר באיזה זכות אני גואלם בשביל הלדק' שהיו עושים אלו עם אלו וכו' הוי אומר אני מדבר בלדק' רב להושיע יע"ש. וכתב ה' הכי שם וז"ל מבואר יולא דבמתי הוא שנוי דלדעת מיכאל סניגורן ש"י ס"ל דכיון דיש ציד האיש העושה לך דק' עון ע"ז וג"ע וש"ד אין בלדק' אשר עשה מועיל לו צדס הקצ"כ ס"ל דגדלי זכות מלות בלדק' דאף שהוא ש"ד ומג"ע ועפ"י מקבלו ומושיע ונותן לו שכל עכ"ד.

**בט**

לקרובך ואין מועיל לאחרים אז מנ"ש מרן ז"ל  
שלא יתן אדם כל לדקותיו לעני א' דמח לא  
אירי בדבר פשוט דכוא מדבר בעני שאינו  
קרוב דזה מרחם עליו וזה מרחם עליו. לא כן  
עני שיש לו קרוב עשיר דאומרים ז"א דילך  
אל קרובו ועוד דלוי קאי דאין גבאין הייבין  
לפרנסו ולכן יכול העשיר ליתן לו כל לדקותיו  
ולזה עומד ומזכיר נתון נתן לו היינו להאמר  
למעלה שהוא קרובך ולא ירע לבבך בתתך לו  
כן מלך הדין שלא יתן כל לדקותיו לאדם א'  
וכן מלך שלא יאמרו עליך שאתה כלי ואין  
לך רצון ליתן לדק לז"א כי בגלל הדבר הזה  
יברכך ה' אלהיך ואדרבה מלה בקרובים וק"ל :

**א"פ** דרך רמז וכו' דהק' מ"ש מרן ז"ל  
שם סעיף ו' וז"ל הגבאי שאומר בעודו  
גבאי כך וכך הלויתי לכיס של לדק נאמן  
בלא שבעה אך לא לאחר שסלקו וכהשא  
ז"ש נתון נתן לו דהיינו אם אירע הדבר שהגבאי  
אמר הלויתי כך וכך לכיס של לדק ורמז  
ס"ח נתון נתן לו במ"ק ג' הגבאי. שרף  
לחם לו כמו שאמר ולא ירע לבבך בתתך לו  
דילמא משקר דאתה עכ"פ עשית לשם לדק  
וז"ש כי בגלל הדבר הזה היינו בדבור שאמר  
הלויתי כו"כ ללדק ואתה פרעת אותו לשם  
לדק. יברכך ה' אלהיך וק"ל :

**נתון** נתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו כי  
בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלהיך וכו'

אפי' לרמז לע"ד דהק' מ"ש במפ' ז"ל הוצ"ד  
לכ' נאום חבלה ז"ל בענין הדק דהוי כמו  
מניח מעותיו עקב"ן דהכי קי"ל דין מי שכלך  
למדינת הים ועמד אחד ופרנס את אשתו וכו'  
חנן אומר הניח מעותיו על קרן הלזי ולפי  
דעת רש"י ודעמייה ה"ה בכל חוב דעלמא וא"כ  
כיון דכתיב נתן לחם לכל בשר וצא העשיר וזן  
את העני הו"ל כפורע חוב חברו שהניח מעותיו  
עקב"ן ויחא לכו כמ"ש מהרשד"ם דה"ד שלא  
צפניו אל צפניו ושחק נטל כל מה שהולא  
וא"כ ה"ה בענין נתנת הדק שאמר רז"ל  
שזוכה ומקבל עני שכינס שני אני בלדק אחזק  
פניך השבעה דהק' תמונתך א"כ הו"ל צפניו  
וחייב עכ"ד וכו' מה' שא"י אלגאזי פי' משפטים  
יע"ש ובזה פי' ה' הנז"ל כו' הכחוד בתכלים

וישכ' כי לי כלדקי וכו' וכמה פסוקים יע"ש.  
עו"ן את הודוע דע"י המילה זוכים להשראת  
שכינה בישראל ותי' זה הדבר הוא רמז למילה  
שנא' זה הדבר אשר מל יבשוע וא"כ א"ש  
וז"א נתון נתן לו ולא ירע לבבך וכו' לומר  
דכ"ל כמניח מעותיו עקב"ן דכ"ל בגלל הדבר  
הזה שם רמז למילה שנקראת זה הדבר יברכך  
ה' אלהיך וכו' כיון דעל ידך יוכיח השראת  
שכינה וצפניו כו"ע לא פליגי וכמ"ש מהרשד"ם  
ועוד פי' במפ' כמדומה סיוס הפסוקים כי לא  
יהל וכו' על כן אנכי מלך לאמור פתוח תפתח  
וכו' הוא לרמז למ"ש המצ"ט דכאי דינא  
דכניח מעותיו עקב"ן אינו אלא דוקא בפורע  
חוב חברו שלא מדעתו אבל מדעתו וצלוויי לא  
וא"כ הכ"ל צמח הדק שצבר נטויו ע"ה  
כמה פעמים וז"א על כן ר"ל כדי שלא חטעון  
זה אנכי מלך לאמור פתוח תפתח וכו' :

**וסמיכות** ה"פ נתון נתן לו וכו' כי לא

יהל אפי' רמז קטן כמוני היום  
כמש"ל גדולה לדק שמהפכת מדת הדין למדת  
כרחמים וידוע דשם אדנות הוא מורכ דין וז"א  
נתון נתן לו וכו' ובזה כי ל"א שהם ג"י אדנות  
עם האותיות יהל וק"ל ועפ"י ג"כ ידוע  
נתון נתן לו ג"י ח"ף שהכונה ע"י לדק  
תכניע פי' ואדרבה יתכפך לרחמים וכו' ולא  
ירע לבבך ג"י מ"ה עם הכולל שהוא רחמים  
א"כ הוא מילוי ע"צ שהוא חסד. גם מיוחד  
הויכ אדנות כי ס"ח ולא ירע לבבך ג"י ל"א.  
גם ס"ח בתתך לו ג"י כ"ו שמאיר עליו שנות  
כרחמים וק"ל :

**איש** כמתנת ידו כזכרת ה' אלהיך אשר נתן

לך פי' ז"ל הוצ"ד לכ' אמר יוסף ז"ל  
דהק' מש"ל ע"פ נתון נתן לו אפי' ק' פעמי'  
ונמלא דלא אמרינן דברה תורה כלשון ז"א.  
וא"כ גם בפסוק כי כך יברכך לא אמרינן  
דברה תו' כלשון ז"א אלא אפי' ק' ברכות בכל  
מעשה ידינו וכו' כונת הכ' איש כמתנת ידו  
כזכרת ה' אלהיך אשר נתן לך ע"כ ודפח"ח :  
**ועפ"י** פי' ה' כנז' כו' כי נתון נתן לו  
ולא ירע לבבך בתתך לו כי בגלל  
הדבר הזה יברכך ה' אלהיך בכל מעשה ידך  
וק"ל :

שבעני חזר לקדמותו וזא שכנו שבעני וישאל ממנו ציוס עש"ק סך מה להוליא צביתו ולפרוע בעד הולאות השבוע וחז"מ פתח בחנות ונתן לו יען כי הוה הדבר צו צחתי ולכך האמינו יען שטעם טעם העניות וכו' עש"צ ד' ע"ז ולזה רלח השי"ת כדי שירחמו ישראל זח"ל ולא ישיצו פניהם ריקס לכך מטעימם טעם העניות כדי שיאמינו לעני תכף ומיד ולא יתעוררו לרמאי כמו אותו מעשה ע"ש וק"ל:

**ובאו"א** אפ"ל בס"ד כונת הכי נתון נתון לו ולא ירע לבצך בתתך לו כי

בגלל הדבר הזה יצרכך ה' אלהיך וכו' צמח שראיתי לה' דבר בעתו ח"צ צחתי הלכות העומר ח"ל מלוח על כל אר"א לספור לעלמו שנה' וספרתם לכם שחכא ספירה לכל אר"א. הנה יש צני אדם המתרשלים מעשיית המלוח חבל הם מעשים את אחרים ואומרים גדול המעשה יותר מן העושה. חבל עתידים ליתן את הדין שהם מי פטרן שלא אמרו גדול המעשה וכו' חלל כשאנו יכול לעשות כלל מאחז לז שיכיר. חבל מי שיכול לעשות גם הוא ולא עשה עתיד ליתן את הדין. ואם עש' ועשה את אחרים כדי צידו שחיס וכו' גבוה מן השנית ולכן צא הרמז מלוח על כל אר"א לספור לעלמו שלא יפטור עלמו כשיעשה את אחרים עכ"ד חל"ל עש"צ והשתא ח"ש דבא הכתוב לרמז כשיכיר האופן שהוא עישה את אחרים שיתנו ח"ש נתון בלשון נסתר שהוא רמז שגרם לאחרים שיתנו עכ"ז לריך שגם הוא יתן כפי יכלתו ביכול דבר הכתוב ולזה סיים ואמר ולא ירע לבצך בתתך לו לומר שכיון שאני גרמתי לאחרים שיתנו ח"ש די צא ח"ש כי בגלל הדבר זה שאתה נתון וגם מעשה את אחרים יצרכך ה' אלהיך ביתר שאת. ואם לא נתת לא די שלא תרויח צרכך זו חלל גם יכיר לו עונש וק"ל:

**והקאת** וכתחמך ואת השלך. פי' החיד"א ז"ל בנח"ק משם המפי בטעם שארז"ל אין בן דוד צא חלל צדור שכולו זכאי או צדור שכולו חייב. ויש לחקור צדור שכולו חייב איך יתכן. וכתשו' שאם ח"ו כל צדור חייב הסט"א טורפת כל המלות וכלימוד וכ"כ תתמלא

**ובאו"א** הניח משם המפי צכונת הכי נתון נתון לו וכו' עפ"י משרז"ל דכנותן לדקא לעני מתצרך צו צרכות והמפייסו מתצרך צו"א צרכות והנה כנותן וגם המפייסו מתצרך צו"א. ויש צני אדם שנותנים צדור לצ ואינם מפייסים ויש מפייסים ואינם נותנים. לזה צא להזכיר הקרא וקאמר נתון נתון לו וגם אל ירע לבצך בתתך לו ונתן טעם ואמר כי בגלל הדיבור שאתה מפייסו. הנה שטולה י"ז יצרכך ה' אלהיך. וכו' משם ה' כמכר"ס סחין ז"ל:

**והרב** קול יעקב מדובנא ז"ל פי' כונת הכי כי בגלל הדבר הזה יצרכך ה' אלהיך עפ"י משל לאי שכלך בשוק ויאבד כים עם ק' זכובים לנחור הלך בשוק ומלא כים וצו שני מאות זכובים ואיש הזה גם שיתנחם על הצידתו עכ"ז אין לו תנחומים שלמים כי הלא יתשוב כל היום תמיד כי אם לא הוה מאבד את כק' זכובים הלא הוה לו עתה ג' מאות זכובים. אמנם מי שכולך תבואה ממקום למקום ועצר צדור ונפתח לו שקו ונתפזרה תבואתו מעט מעט וצא ריקס לביתו. ולזמן עבר צדור הזה וראה כי למחך האדמה וכו' לצרכך מתבואתו האיש הזה ישיג נחמה שלימי על הצידתו. ולא יאמר אם לא הצדתי הוה לי יותר כי שקר הדברים אם לא היו אז נאצדי ממנו לא הוה לו עתה כל מאומה:

**הנמשל** זהו שאמר ולא ירע לבצך בתתך לו כי אם לא נתת אל העני הוה לך יותר עז"א לא כן הדברים. כי כל בעושר הצא לידך לא צא רק בגלל הדבר הזה כמארז"ל עשר צבציל שתתעשר וק"ל:

**ורז"ל** דרשו כי בגלל הדבר הזה בגלל הוא שחוזר בעולם ולריכים לדעת דעל מה ועל מה עשה ה' ככה שאם לא צא הוא צא צנו ואם לא צא צנו צא צן צנו ולא דבר רק הוא ואפי' צדור רמז עפ"י מה שראיתי לה' נפלאים מעשיך הוד"מ למכר"ר יוסף חיים ז"ל בעשיר ח' שבעני עוני גדול עד כי ציוס ע"ש לא ח"ל אפי' פ"ק וכו' והלך חלל שכנו ולא רלח ליתן לו כי אמר שהוא מערים. ולצסוף נהפך הדבר כי בעשיר הוה עני גדול ואותו

תתמלא הסט"א עד שמקיא הכל דומה לאדם שאכל אכילה גסה שהוא מקיא כל מה שאכל כמה ימים לזה יקרה להסט"א ואז ילאו כל ניה"ק ותהיה בגאולה זמ"ד בקיטור. ולכשיגיע למדרגה זו יאורו צקע בסדר ותשליך. וזהו רמז והקאה שאם כ"כ תתמלא הסט"א מאד עד שמקיא אז וברחמה יתגברו מאד הרחמים ויעלו ניה"ק למקומם. את השלך שיקיים סוד ותשליך וצלג"א :

**ונתתה** צכספ ולרת הכסף צידך והלכת אל המקום אשר יצחק כי אלהיך צו אפ"ל עפמ"ש צמס' צצ"ק דל"ז ע"צ דאיתמר החס פלוגתא דרב ושמואל וז"ל במלוא את הצירו על המטבע ונפסלה המטבע. ורש"י ז"ל פי' במלוא את הצירו שום פרקמטיא. וכתום פי' דאין חילוק בין מכר לו פרקמטיא בין הלווה מטות ומיירי כשהתנה עמו ע"מ שישלם לו מטות וכיון שפירש לו כך סתמא דמילתא לכך פירש שאם יפסל יתן לו מטבע היוצא דאיתו שנפסל אין שמו מטבע ולכן אמר רב נותן לו מטבע היוצא. ושמואל אמר יכול לומר לו לך הוליוצא במישן. אמר רב נחמן מסתברא מילתיה דשמואל דאית ליה אורחא למיחל למישן אבל לית ליה אורחא לא. איתניב רבא לרב נחמן אין מחללין על המטות שאין יוצאות כולו היו לו מטות דוכיות ירושלמיות אז של מלכים הראשונים אין מחללין. הא של אחרונים דומיא דראשונים מחללין ופירש"י הא של אחרונים דנפקי במדינה אחרת ודומיית דראשונים הוא צדק דאין יוצאות כאן במקומו של צדק"צ שנפסלו ככאן. מחללין. ואע"ג דלית ליה אורחא להחם במקום שהולכין שהרי בירושלים צריך לילך ולהוליוצאן וקשיא לרב נחמן אליבא דשמואל דאמר אבל לית ליה אורחא למישן לא אמיל הכא במאי עסקינן בשאין מלכות מקפידות ע"כ נמלא דלענין מעשר יכול לחלל על מטות אף אם אין הולכים במקומם אלא במקום אחר והשתא איש וז"א ונתתה צכספ ולרת הכסף צידך והלכת אל המקום היינו אל המקום הידוע לו שהולכים שם מטות והם המהלפים ואח"ך אשר יצחק כי אלהיך צו. והשתא איש מה שיש לדקדק

דכיל"ל אל מקום אשר יצחק כי וכו' או לירושלים אלא עפ"י איש וזה לחוד וזה לחוד וק"ל :

**בנים** אחם לה' אלהיכם לא תתגודדו ודרשו ז"ל לא תעשו אגודות אגודות ע"כ ולריכים אנו לדעת מה ענין אומרו בנים אחם לה' אלהיכם למ"ש לא תעשו אגודות אגודות ואפ"ל צס"ד צדרך פשוטה צהקי את הידוע טענת המין שטוען אחרי רבים להטות וכמה תי' נאמרו ומכללם תי' ז"ל דצן לית ליה טענת רוצא דדרך צבן לילך אחר אציו ואנו נקראי בנים למקום והשתא איש וז"א בנים אחם לה' אלהיכם וכיון שכן לגבי דידכו ליה טענת רוצא. ולכן לא תתגודדו ודרשו ז"ל לא תעשה אגודות אגודות ר"ל שלא תעבדו ע"ז ח"ו מטענת רוצא דלגבי צן ליכא באיטענה וק"ל : **וכי** יהיה צו מוס פסח או עור כל מוס רע לא תזבחנו לה' אלהיך בשעריך תאכלנו הטמא והטכור יחדיו וכו' אפ"ל צדרך מוסר צענין מיתח האדם דכוי כלי כפרה ומיכאל השר בגדול מקריב נשמתו למעלה דזהו דוקא אם לא יש לו מומין אלו העצירות. ולא כן אם יש לו כמה מומין הם העצירות שעושין פגם צנשמה והתקנה היא שקודם לאתו מן העולם ירצה צלימוד החורה כדי לשרוף ולצטל ויהי"ר ולעשותם שניהם כא' טובים הם ויהי"ט ויהי"ר וז"ש וכי יהיה צו מוס פסח או עור כל מוס רע הם הפגמים של העצירות שעושין צנרין של האדם אז לא תזבחנו לה' אלהיך שאינו מועיל לכפר על עס צנ"י. והתקנה הוא שבהיותו צה העולם וז"א בשעריך אי"י בשעריך רמז לשערים המלוינים צהלכה. תאכלנו ר"ל תשרפנו ליהי"ר שלא יחטיאך ואז ע"ז הטמא והטכור רמז ליהי"ר ויהי"ט יכיו יחדיו צעלה אחת. צצני וכאל נטי' אותיות כ"ז הוא הוי"ה ע"ס הרחמים :

**צ** הסוכות תעשה לך שבעת ימים צאספך מגרנך ומיקצך. אפ"ל דרך מוסר עפ"י מ"ש החיד"א ז"ל צפי ויעקב נסע סוכותה וכו' שצריך האדם לחשוב עצמו צעוב"ז כמו צר צארץ והעולם אוכל עראי וצודאי ע"ז לא יפנה לחינוגי העולם ויצטל מדת כדי עליו

עליו ועל כל העולם וימשיך מדכ"ל. וז"ש הג  
הסוכות תעשה לך ר"ל כמו היושב בסוכה  
שהוא אוהל ערלי חזק בכל שצעת הימים הם  
ע"י שנה של ימי חיו וצוה יחיד ציוכם אהבה  
ואהבה וז"ל באספק וצוה מגרנך רמז לג'  
פעמים אלהים ע"ה שם גי' גורן. יחפכו  
לטובה ולצרכה ויחיו וימקצו כי תי' יצ"ק נוט'  
יענו ציוס קראנו ולא ושמחה :

**סמי'** הכתובים ולא יראה את פני ה' ריקס  
איש כמתנת ידו בצרכה ה' אלהיך  
אשר נתן לך פי' הכיד"א ז"ל בס"ה חומת אנך  
כלפי מה שחקרו המפרשים ז"ל דכתיב לה'  
הארץ ומלואה וא"כ איך יכול האדם להקדים  
דבר או לתת לדקה והרי אין אדם מקדים  
דבר שאינו שלו ותי' הוא ז"ל עפ"י פסק  
הרמב"ם פ"י דשנגות דכעל חייב כל קרבנו  
שהוא חייבה ואנו יש לנו דין אשה ובעלה  
כציוכל א"כ הוא מביא כל קרבנות שהיא  
חייבת וגם נדרים ונדבות דהגם דכתבו התוס'  
דכעל אינו חייב בנדרי אשתו ה"י שם  
יקניטנה תדור אלף נדרים וכו' ע"ש ולגבי הש"ס  
כציוכל לא שייך זה וא"כ יכולים להקדים  
ולידור והוא כציוכל משלם ולכן אף כי לה'  
הארץ ומלואה משלו אנו משלמים אף בדבר  
ולא שייך בו צרכה. וזהו הכונה ולא יראה  
פני ה' ריקס איש כמתנת ידו וכ"ת אין אדם  
מקדים דבר שאינו שלו לז"א בצרכה ה' אלהיך  
אשר נתן לך כלומר כמו שע"י הצרכה אתה  
קונה בדבר ונעשה שלך כן בדבר הזה דכ"י  
הוא משלם החובות והנדרים שלך שיש לך דין  
אשה וס"ת ידו בצרכה ה' אלהיך אשר הוא  
כחורה דכ"י הלכה כר"י כמו שפסק הרמב"ם  
ודלא כדעת החולקים עכ"ל :

**ועפיד"ק** כהן נכון אתי לפרש באו"א  
וכוא דקאמר ולא יראה את פני

ה' ריקס וכ"ת דאיך יכולים להקדים לז"א  
איש ר"ל שהקצ"ה יש לו עמם דין איש ולכן  
אף שנחנו אנהנו כוי כמתנת ידו כאלו הוא  
נתן כיון שככ"י הוא מתחייב בקרבנות אשהו  
שם ישראל וז"א בצרכה ה' אלהיך אשר נתן  
לך ר"ל כאלו הוא נתן וק"ל :

**ובאו"א** פ"י ה' הנו' כונת הכי' איש כמתנת

**ובאו"א** אפ"ל כונת הכי' איש כמתנת ידו  
עפ"י מה שראיתי לה' מלל לאברהם  
ז"ל בדרוש ל"א דק"ס שחקר חקירת חכם צענין  
הלדקה שהש"ס משלם לו גמולו בראשו בכל  
מידי דמיטב ישלם שצעתים. והש"ס ככ"י  
נחשב כאלו הוא לוח וכמ"ה מלוח ה' חונן דל  
א"כ איך ח"ו הוא עובר על ליתא דאיסורא  
דריבית. וגם הנותן ג"כ ע"ד שהקצ"ה ישלם לו  
הרי הוא כאלו מלוח צריבת. ותי' עפ"י שאלה  
שנשאל ה' צ"ד ח"ד סי' פ"ד על ראוון שלקח  
מאשה אחת סך מעות בלואה. וכתב לה שטר  
ע"מ לתת להאשה הנו' בחורת מתנה סך מעות  
לשנה כ"ז שאינו פורע לה החוב הנו' ועד היום  
היה פורע וכולך המתנה הנו' ועתה טוען  
ראוון שאינו רוצה לפרוע המתנה הנו' באומרו  
שהוא רבית וכו' והשיב ה' ז"ל אחר שהביא  
מחלוקת פוס' קמאי ובתראי צדין רבית דלעתיד  
ובמתנה כגון האי דנ"ד דראוון חייב עלמו  
לאשה הריא לתת לה במתנה צסוף כל שנה  
ושנה סך כך מעות וכיונו לעתיד וכתב דלעת  
הרמב"ם ז"ל ובר"י מאורליגש ז"ל. והבטח בעל  
הכנה שהביא מהרל"ה ז"ל דס"ל דרבית דלעתיד  
דרך מתנה מותר יע"ש וצוה חייבו לראוון לתת  
להאשה הריא סך מה לשנה כפי תנאם. וכה  
כאן צנודן הלדקה אף שהקצ"ה ית"ש מוסיף  
לנותן שטר בעוב"צ לעתיד אף דכוי כמו רבית  
שרי. אכן הקצ"ה אינו נותן תוס' אלא כחורת  
מתנה וכן בכל היעודים של הנותן לדקה וכתב  
צלשון מתנה או צרכה ולזה שרי. והשתא א"ש  
וז"א איש כמתנת ידו ר"ל כמו דין מתנה ידו  
שהתנה ע"מ לתת להאשה בכל שנה כך וכך  
ונתחייב צדין לפי שהוא דרך מתנה כן הוא  
ממש בצרכה ה' אלהיך אשר נתן לך על ידי  
הלדקה

הלדקה וק"ל ולא כוי רבית :

**שלש** פעמים בשנה וכו'. ולא יראה את פני ה' ריקס ק"ק דהכפל למאי אתא וע"ד רמז אפי' במשז"ל חייב אדם להקביל פני רבו ברגל. והתירא בכלל דחייב להקבילו במתנה הראויה לו כפי ערכו וז"ל ולא יראה את פני ה' ביונו הת"ת דאיתרבו מאת ה' אלוהיך ריקס אלא יקביל פניו במתנה הראויה לו כפי ערכו וק"ל. וגם איקרי פני ה' ר"ל הת"ת וכו"כ ה' רוח חיים ליו"ד סי' ש"ה צפי הכתוב כל בכור צניך תפדה ולא יראו פני ריקס ע"ש :

**איש** כמתנת ידו כצרכה ה' אלוהיך אשר נתן לך. הפ"ל עפ"י מה ששמעתי שפי' ז"ל בכוונת לי בגמרא שאמרה בעת אפיך עשה זהם הכשילם צ"ח שאינם מהוגנים והקשו דאין ירמיה ה"ל לבקש רחמים שיחזרו למוטב ע"ד שאמרו מי כתיב יתמו חוטאים חטאים כתיב וכו' והם פי' בדרך לחות עפ"י משז"ל דאין לאדם נדקדק בעת נתינת הלדקה על העני אם הוא ירא שמים או לאו. דאם הוא מדקדק גם הוא ידקדקו עמו אכן כשאנו מדקדק גם הוא לא ידקדקו עמו. ולכן ה"ל מבקש ירמיה בנביא מהי"ת הכשילם צ"ח שאינם מהוגנים שיעשו לדקה עמהם כדי שזה גם הם יבא להם שפע מן השמים אף שאינם מהוגנים וזכו לטובתם ע"כ שמעתי. ועפ"י האמור לעיל דהטוב טוב הוא שלא ידקדק א"ש וז"ל איש כמתנת ידו כן צרכה ה' אלוהיך אשר נתן לך ר"ל כמו שאתה עושה עם העני כן עושה ה' עמך ר"ל שאם אתה מדקדק עם העני כן מדקדקים עמך מן השמים ואם לאו לא וק"ל :

**ובאו"ה** שמעתי דיש בני אדם שמחפשים ואינם נותנים כי אם עד שיבא העני נלך יותר מדאי. אכן אין זו מדה טובה דבזה ידינוכו עפ"י מדתו וכנז"ל וז"ל איש כמתנת ידו שנותן אף למי שאינו לריך כ"כ כן ג"כ צרכה ה' אלוהיך אשר נתן לך אף שיש לך צרכה. ואצרכה מצרכיך וק"ל :

**ועפ"י** זה פי' כונת הכתוב נתון נתון לו אפי' ק' פעמים ולא ידע לבדן

בחתך לו ר"ל שכבר נתת לו ואינו לריך כ"כ דהא בגלל הדבר הזה שאיך מדקדק יצרכך ה' אלוהיך ולא ידקדק עמך וק"ל :

**א"נ** אפי' לפרש עפ"י מ"ש ה' מנורת המאור יושב ודורש צענינו יו"ט וז"ל ועם כל זאת השמחה אל ימנעך עלמו באכילה ושתיה אבל ישמח עם ביתו לעניים והקצ"ב ישמח לו ולביתו ע"כ וז"ל איש כמתנת ידו שמשמח את העניים בצרכה ה' אלוהיך אשר נתן לך שישמח את ביתו וק"ל :

## בהפטרת ראה

**וכל** צניך לימודי ה' ורצ שלום צניך. שמעתי מה' שלמה סוכרי זיע"ח צחקי את הידוע שהלדקה המעולה היא נותנה ואינו יודע למי נותנה לוקחה ואינו יודע ממני לוקחה. וא"כ לגבי אדם שייך לעשות זאת הלדקה המעולה ולגבי הקצ"ב לא שייך זה כי הוא זן ומפרנס לכל צריכ וכו' ואין שייך לומר שאינו יודע למי נותנה. עו"י דהלדקה נקראת שלום שגא' וה"ל מעשה הלדקה שלום וכשתא א"ש וכל צניך לימודי ה' שאנו בני אדם למדים מלימודי ית' לעשות משפט ולדקה א"י כדכתיב וכלכת בדרכיו וכו' מה הוא רחום וכו' אכן אתה תראה כי לדקה שעושה האדם עם חבירו היא מעולה מלדקה האדם שהקצ"ב עושה עמו כי היא גלויה אליו יתברך ואין נעלם ממנו כל דבר וז"ל ורצ לשון רצונת ומעלה שלום צניך היא הלדקה שעושה האדם עם חבירו שיכול לעשותה באופן שזה לא ידע ממנו לקח. וזה לא ידע למי נתן ולגבי הקצ"ב לא שייך זה וק"ל :

**א"נ** אפי' צמח דאיתא צתנא דבי אליהו וז"ל אמר ר' אלעזר אמר ר' חנינא תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שגא' וכל צניך לימודי ה' ורצ שלום צניך א"ת צניך אלא צוניך וכו' צחקי את הידוע דמלאת הלדקה אין למעלה הימנה ולפעמים שהשטן מסיתו לאדם היסיה כפול שלא לעשות לדקה כי יקוים מא' ז"ל עושה לדקה בכל עת זה ה"ן צניו וצנותיו כשהם קטנים וכיוצא צפיתויו ומעלותיו הרע"י

ועיי שבהם הניסת רואה את אחרים שעושי  
לדקק הוא מחקנה ומתלהב. וזפרט אס רואה  
שבת"ח שבהם על כרוב דחוקים צפרנסהם עכ"ל  
לדקק עושים כפי היכולת לקיים מצותו ית'  
הוא מתלהב בחר שאת ויאמר צפח מלא אס  
באחרים שבהם בת"ח נפלה שלכצת התשוקה מה  
יעשו כמנוני. ואז מכניע את ילדו ועושי לדק'  
כראוי וז"ל ת"ח מרבים שלום צעולם היינו  
הלדקה שנקראת שלום ור"ל שעי שבהם עושים  
לדקק ומחזיקים ביד לומדי תורה כפי היכולת  
עיי"ל מי שמע כאלה ולא ירעם לבצו ועיי"ל מביא  
ראיה שגא' וכל בניך לימודי כי ורצ שלום בניך  
א"ת בניך אלא צוניך הם הת"ח ויראי כי  
שמכירים את המלות וזפרט למלות הלדקה כי  
יש זה חרתי לטיבותא כן לגבי אדם כן לגבי  
שמים וזה חתרצה הלדקה צעולם וק"ל. וזה  
יסומין יחי שלום בחילך שלום בארמנותיך הוא  
רומז לשכינה שעי הלדקה יחי שלום ושלוה  
בין העני ובין השי"ת שלא יתרעם העני ודו"ק :  
**ובל** בניך לימודי כי ורצ שלום בניך. אפי'  
צס"ד דרך רמז כי עיי האהבה יתרצה  
השלום צעולם וגם חרצה הדעת וכתוי צעולם  
כי כל אחד ילמדו איש את רעבו כי לא ילעיג  
על ידיעת חבירו וז"ש וכל נותי ואכצת לרעך  
כמוך אז בניך לימודי כי שילמדו דרכי כי בתוי  
ומלות כנז. וגם ורצ שלום בניך שיתרבי השלוי  
צעולם ויחיה להם חן צעיני אור"ע לפי  
שאוהבים זה את זה ושומרים התורה ומלותיה  
ונותי וכל בניך לימודי כי גי' ה"ן ואז ושבו  
צנים לגבולם וכן נותי ורצ שלום בניך אוחיות  
שבו רמז להנז' וס"ת וכל בניך לימודי כי ס"ת  
גי' אדמות כי עיי"ל יתמתקו כדינים וימחר  
לגאלנו כ"ר :

**ובל** בניך לימודי כי ורצ שלום בניך. אפי'  
יידוע מארז"ל דחקרו לדעת דכיון דיעקב  
ועשו חלקו העו' איך איך ובמה אנו אוכלי  
למעדנים ולא חיישינן לגזל וחרצה תוי' נאמרו  
ומכללא איתמר דעי' הענוה אנו מקיימים את  
העולם כמש"ה תולה ארץ על בלימה וכמ"ש  
מכרש"ף ז"ל צענין לימוד כתוי אף אנו נאמר  
דעי' הענוה מתקיים העו' עוין מאי דאמרו  
צש"ס וכלכת בדרכיו הלך אחר מצותיו מה

הוא רחום אף אחר בן וכו' ותכלית הדברים  
הוא שצריך לילך בנדותיו ית' בכל מידי דמיטב  
וז"ל וכל בניך לימודי כי שבהם כולכים בדרכי  
כי ומינה שבהם ענוים כמדתו ית' לכל רוח  
כמ"ה אני את דכא וא"כ ורצ שלום בניך מן  
האור"ע דעי' הענוה אנו זוכין מדין מליל  
מזוטו של יס וכנז"ל וק"ל. ותוי לימודי כי  
גי' ענו צלא יו"ד :

**א"נ** קרא כפשטיה אתי והוא רומז ללימוד  
כתוי וכמו שתי' מכרש"ף ז"ל וכנז' ואז  
ורצ שלום בניך וק"ל. איך וכל בניך לימודי כי  
נותי גי' חס שיתחמם לדבר מלוח אורב שלום  
ורודף שלום וז"ל ורצ שלום בניך. איך כי ורצ  
שלום בניך נותי ישוב שישוב בתחוי והח"ס  
ישיב צ"א :

**ובאו"א** אפי"ל וכו' עפי"י מ"ש מכרש"ף  
ז"ל צס"ה נפש הייס דקפ"ט עיי"ל  
אות ח"י מעי' קי' וז"ל ידוע דקללות שבמשנה  
תורה הם ל"ח ועוד צ"גם כל חולי וכל מכה  
ועיי התורה נילול ממאכ קללות כי חומ"ה  
בתהלים סי' פ"ב יע"ש וסיים וז"ל וחצט עיני  
לרבינו במאירי ז"ל צס' בית אצות צפ"ק מש'  
כי שכתב שכל שהקפדה וקללה מלוח  
קללה מלוח יע"ש וצ"ה פי' כי ז"ל כונת כי  
בתהלים סי' כי' כי עז לעמו יתן היא התורה  
ועיי"ל כי יצרך את עמו הפך קללה וכיינו  
דוקא בשלום יעשצ"א. **ובזר** איש וז"ל וכל  
בניך לימודי כי דכיינו שלומדים בתוי  
ועיי"ל הם נילולים מקללות הבאים לכלל צרכות  
וצא רמזו בתיבת לימודי היא גי' קי' בדקדוק  
לומר שהקי' קללות כנז' הם יתבטלו לקו"ה  
שהוא עלם כרחמים ויחיו ברכות וז"ל ורצ  
נותי ויחיו רוצ ברכות. אכן כ"ד כשיחיה שלום  
בניך שלא יחיה הקפדה וקטטה ח"ו וק"ל.  
וכ"ת איך ובמה אוכל לכפות לכאי ילרא צישא  
דארתותי ארתח לן לז"א צלדקה תכונני שיקטום  
עלמו שכל פעם שיתכעם יתן כו"כ ללדקה  
וכמש"ה ז"ל צענינים אחרים ועיי"ל רחמי מעושק  
קרי צ"ה צשי"ן שמאלית עיי"ל ויקרא שם הבאר  
עשק כי לא צכיפוך כי אל סיראי ר"ל חדא  
ועוד קאמר חדא כי אל סיראי שכוא יתבדך  
מכירתו על בגאור וכתעם צכמה אזכרות  
וליווים

וליוזים ועוד זה וממחזה ר"ל מהותה הממון  
שחלטה לזה הקנס שקנסת עלמך. ח"י וממחזה  
היא רמז לגביהם שחללה וממחזה פיה ופערה  
פיה לבלי חק וכו"ל ע"ד שחל"ל כל הכועס  
כל מיני גביהם שולטים בו וק"ל:

**א"נ** וכל בניך לימודי ה' ורב שלום בניך והוא  
עפ"י מש"ל דבתח"י כשהיו לומדים מפי  
הקצ"ה היו לומדים ולא היו שוכחים וכשלמדו  
מפי משה היו לומדים ושוכחים עו"ן את הידוע  
דמחלוקת התנאים והאמוראים כיצתה מחמת  
השכחה וכו' דכתיב הם חיקרו בניך וכתיב  
בחדב"א על פסוק זה והשתא ח"ש וז"ל  
לעת"ל ב"ב וכל בניך הם הת"ח לימודי ה'  
שלומדים מפי הקצ"ה וצוה ורב שלום בניך  
שלא יכיה עוד מחלוקת בחכמים וק"ל:

**ובר** בניך לימודי ה' ורב שלום בניך. פ"ה ה'  
אד"א יל"י דידוע דאין לעשות עיבורי  
אחסנהא חפ"י מברא צ"ש לברא טבא. ואחמס  
כתבו הפוס' ז"ל דאם יש לו בן ת"ח ויכל  
לחת לו כל ממוןו כי במקום חורב וחכמה  
יותר לאעבורי אחסנתא וכתיב מהר"י אלגאזי  
ז"ל ע"ש. והנה נמלא לפי"ז שעתה אפשר שיכיה  
שנאה ומחלוקת בין הבנים. והוא דאפשר שיכיה  
לאדם בן ת"ח ויתן לו כל נכסיו ולא יניח  
לאחיו כלום דמן הדין יש לו רשות לעשות ואז  
ממילא יכיה שנאה וקנאה לבנים זע"ז. אבל  
לעתיד לא שכיח זה יען כי כולם יהיו לומדים  
חורה וכולם יהיו חכמים. וא"כ כל הבנים  
שנים הם לענין חורה וחכמה ואז אין לאעבורי  
אחסנתא כלל ולמה יכיה שנאה ביניהם וז"ש  
וכל בניך לימודי ה' שיכיו כולם ת"ח וא"כ  
אז ורב שלום בניך שלא יבואו לידי שנאה  
ומחלוקת כי כולם אז יקחו בשוה עכ"ד יל"י:

**ובר** בניך לימודי ה' ורב שלום בניך בלדקה  
תכונני חפ"ל צס"ד במ"ש ז"ל לטענת  
רובא דלגבי ה' ליכא טענת רובא דכפן דרכו  
ליך אחר אביו. עו"ן דמן בלדקה מוכח דין  
בנים כמ"ש רבי עקיבא: טנורפוס כידוע וא"כ  
ז"ל וכל בניך לימודי ה' דוקא ולא לאחר ח"י  
וכ"ה דימשך מזה מחלוקת בינם ובין אביהם  
לז"ל ורב שלום בניך ונתן טעם דהא בלדקה  
תכונני דע"י בלדקה יש לכם דין בנים ולגבי ה'

ליכא ט"ר וק"ל:

**א"נ** וכל בניך לימודי ה' וכו' שם רמז לת"י  
המפי דע"י לימוד החורה יש לנו דין  
החוכה הראויה להתכבד ואפי' בחלף לא בטלה  
וז"ל וכל בניך לימודי ה' וצוה יש לכם דין  
חב"ל וממילא ורב שלום בניך וק"ל:

**ובא"ו** חפ"ל עפ"י מש"ל כי הכותן בלדקה  
דין רבים יש לו הוצ"ד צספר  
מעט"ה ס"י ג"ה כמ"ש ה' דבש לפי אות ט'  
מע"י ל' משם הוצ"ק וידוע דעיקר בלדקה  
שחכיה מנכסיו של היתר ולא מאיסור ח"י כי  
בלדקה הוא פוגם ח"י וא"כ ז"ל וכל בניך  
לימודי ה' דוקא דהא ורב ר"ל שיש לכם דין  
רבים ואז שלום בניך מן ט"ר וע"י מה לז"ל  
בלדקה תכונני אכן בתנאי רחקי מעושק ר"ל  
שזאת בלדקה לא תכיה בגל ונתן טעם דאי  
עבד הכי כי ל"א ג"י אדמות עם האותיות  
תיראי ר"ל שבלדקה הוא מושך עליו דונים  
מלמעלה כמ"ש שונא גל בעולה לא בן אדם  
הוא בנכסי היתר אז וממחזה כי לא תקרב  
חליך ה' יזכו לעשות רלון ח"ש אכ"ר:

**ובר** בניך לימודי ה' ורב שלום בניך חפ"י עפ"י  
מ"ש הרי נשמת חיים אצולעאפיה  
בכונת הכתוב שלום רב וכו' וגם המושג של  
אמר ר' יוסי בן קסמא נתן לי שלום והחזרתי  
לו שלום וכו' וכל הצרייתא הנז' כמין חומר  
ראויים למי שאמרם ותכלית הדבר דלגבי הת"ח  
צריך לכפול שלום לא בן לגבי שאר עמא כי אם  
שלום דוקא והוא כנוי עפ"י דברי הת"י פ"ק  
דברכות יע"ש והנה כעת אגד דאמר דה"ד  
בעת הזאת שיש צ"י סוגים ת"ח וע"ה ח"כ  
יש הפרש בשלומם לא בן לעת"ל וז"ל וכל בניך  
לימודי ה' וא"כ ורב שלום בניך הכל בכללות  
כיון שכולנו חכמים וק"ל:

**בצדקה** תכונני רחקי מעושק וכו' חפ"ל  
במ"ש בגמרא דב"ב ד' ע"ה ע"ב  
וז"ל ח"ר שמואל בר נחמן אמר ר' יוחנן מ"ד  
ע"כ יאמרו המושלים וכו' המושלים אלו המושלים  
צ"לם בואו חשבון בואו ונחשב חשבוננו של  
עולם הפסד מלוב כנגד שכרה ושכר עבירה  
כנגד הפסדה. תבנה ותכונן אם אתה עושק  
כן תבנה בעולם הזה ותכונן בעוה"ב. ופירש"י

וש"ק הם ח' מאות איש עמו דבא כי לא תירא  
שכוא חסד אל כל היום וצוה מצטל מדכ"ד.  
ועפ"ז ג"כ יצוה כונת הכתוב צקבלת סי' ז'  
וז"ל כי העושה יכולל חכם וכוא דבא לרמו  
שכדינים דכיינו עשו ותי מאות איש עמו הם  
מכוללים ומערבבים את החכם ויאצד את לב  
מתנה כוא חכמה שכוא מתנה מאחו יתבדק  
כד"א כי ה' יתן חכמה וכפירש"י לדרכו ע"ש  
וק"ל :

**א"נ** צדקה תכוננו. ר"ל שלא יתכוין לתת  
לו לדקה כדי שלא יוכל עוד לקחת  
לדקה כגון אם יש לו קל"ט גרוש יתן לו עוד  
גרוש כדי להשלים לו ר' גרוש וככהוא תלמיד  
וק"ל וז"ש רחמי מעושה :

**א"נ** אפי' צדקה תכוננו רחמי מעושה עפ"י  
מ"ש צפ"א דבתרא וז"ל דרש ר' יבואה  
בר שלום בשם שמונתיו של אדם קלוצים לו  
מראש השנה כך חסרונותיו קלוצים לו מר"ה  
זכה בלא פרום לרעב לחמך לא זכה ועניים  
מרודים תצוה בית כי הא דבני אחתיו דריצ"ז  
תזא לכו בתלמא וכו' וז"א צדקה תכוננו וע"ז  
רחמי מעושה. שלא יבואו אוכ"ע ליקח בזרוע  
אלא ילכו ללדקה :

**א"נ** אפי' עפ"י מ"ש שם אמר רב נחמן אמר  
רבה בר אבוב ממשכנין על הלדקה אפי'  
צערב שבת. ופירש"י אפי' צפ"ש שיש פתחון  
פה לצעב"צ לומר טרוד אני. וז"א צדקה  
תכוננו שלא יטרודו צפ"ש למשכנו על הלדק'  
אלא יכיה נכון ומזומן לקבל שבת מצע"י  
צנחת ושלוב וז"ש רחמי מעשק נות' ממשכנין  
ערב שבת קודש ור"ל רחמי מזה כדון שלא  
ילטרך לו. וגם צו תרמוה שלא צלצד שכוא לא  
ילטרך לו אלא גם רחמי לאחרים כי תצת רחמי  
יתבאר פועל יולא שתמיד יכיה נזכר ומתביר  
לאחרים על הלדקה כדי שיכיה בכלל מעשה  
ועושה שכוא גדול כידוע :

**ה"י** כל למא לכו למים. אפי' צדק רמו דר"ל  
דמי שכלך אחר עלת הילכ"ר מאי  
תקנתיכ יעסוק צתורה וכתורה היא תכלין  
לילכ"ר. ועוד צב ע"י האכזה צין איש לרעבו  
כל אחד יחזיר את חבירו מדוך כרע לדרך  
כעוז. וז"ש הוי כל למא גי' סמא"ל שטעם  
אחריו

ז"ל וז"ל הפסד מלוב שמחצטל מריוח בשציל  
שעוסק במלוב או נותן לדקה ומחסר ממנו  
כנגד שכרה במרובכ לעתיד ע"כ. עוד נקדים  
משז"ל ע"פ זבח תודה יכדנני כאלו כדד אחי  
בשני עולמות צעוב"ז וצעוב"צ. והשתא א"ש  
וז"א צדקה תכוננו ר"ל אם האדם עושה  
לדקה וחושב הפסד מלוב כנגד שכרה אז תכוננו  
בשני נוג"ן רמו לעוב"ז ולעוב"צ. וכמאמר  
הכתוב חכמה ותכונן ודרשו בגמרא חכמה  
צעוב"ז ותכונן לעוב"צ. ורמו באומרו רחמי  
מעושה גי' תת דל ר"ל באיזה לדקה אמרתי  
בזמן שאתה הולך אלל הדל ונותן לו כי אז  
יכיה יחוד שם הויכ צ"כ כחקנו ולא הפוך.  
וגם נות' כי לא תיראיו אחיות כלת. רמו שחם  
יבא אחי עני ורואה לדקה בשציל שרואה לישא  
אשה תתן לו תו"מ צלי שום איחור כי ע"ז  
יכיה ישוץ והויכ בעולם וכו' רמו כי לא תיראיו  
סי' אחיכ שיעשה יחוד לשם אחיכ צרוך כוא  
ויעשה הויכ בעולם וכמ"ש ז"ל כל מי שאינו  
עוסק צפ"ר כאלו ממעט חת הדמות וצוה  
תכיה מוצטח שלא תאונה אליך רעב וז"ש  
וממחית כי לא תקרב אליך וגם רמו צס"ת  
וממחית גי' לא תקרב ס"ת גי' י"ח שיעשה  
מגמתו שישיא לעני כשיכיה צן י"ח שנים וצוה  
אני צא אליך שיכיה כשראת שכניה צע"י :

**א"נ** באו"א צדקה תכוננו רחמי מעושה.  
עפ"י מ"ש כי צעב"ט ז"ל צפרפראותיו  
צם' וארא וז"ל ואני אקשה ועליו נאמר עס  
עקש תחפל עקש גי' מלך מלרים. וידוע מ"ש  
ז"ל לא נגאלו ישראל ממלרים אלל על שגמלו  
חסד זט"ז. וז"א צדקה תכוננו ללאה ממלרים  
וצוה רחמי מעשק קרי ציכ רחמי מעקש וכוא  
לרמו למלך מלרים שכוא גי' עקש וכמ"ש כי  
ז"ל ודו"ק :

**א"נ** קרי ציכ נות' מעשיו ק"ש לרמו לעשו  
ות' איש עמו שכוא ראש המשטינים  
וכדינים כי גדולה לדקה שמכפכת מזה כדון  
למדת כרחמים וק"ל :

**בצדקה** תכוננו רחמי מעושה כי לא תיראיו  
וממחית כי לא תבא אליך.  
יאווע שכלדקה מכפכת מדכ"ד למכ"ר. וז"א  
צדקה תכוננו וע"ז רחמי מעושה נות' מעשיו

וכו' אפי' לרמוז דגאולת ישראל תהיה ע"י  
התורה כמ"כ גם כי יתנו בגוים עתה אקצצם  
וגם אז"ל שיהא בזכות לימוד המשניות כי  
אומרו יתנו לשון מתניתין. ח"ש הטו אזניכם  
ולכו אלי וצאיהם זכות לז"א שמעו ותחי נפשכם  
נו"ט שנו לשון משנה שזכות התורה וזפרט  
במשניות תהיה גאולתנו וס"ת שמעו ותחי  
נפשכם אותיות יו"ט רמז שבני"ו שנים שאחר  
כח"ד שנים יהיו שוים לטובת ללד ילדי"ט. ואז  
ואכרתה לכם צרות עולם חסדי דוד הנאמנים  
יח"ר צ"א :

## ס' שופטים

**שופטים** ושופטים תתן לך בכל שערך.  
המפרשים ז"ל פירשו בדרך מוכר  
דפירוש בכל שערך חיינו שערי גופך חיינו  
שתחזק עם איבריך לשון צה"ש. גם כתבו  
ז"ל דרפואה אמיתית קודם בתשובה הוא לישא  
אשה כדי שלא יעלה על לבו הכבודים רעים  
ואם לא נשא אשה לשוא לרף לורף וכו' ועיין  
בחי"ד ז"ל ס' מורה באמצע ס' וזה אפשר  
שרמז שופטים ושופטים ר"ת גי' אשה דחיינו  
דקודם כל ישא אשה ואח"ך תתן לך בכל שערך  
חיינו שערי גופך שתחזירם בתשובה :

**א"ן** בדרך מליכה וכו' דכן בעוב"ר פשת  
המשפחה פריצות הנשים וזפרט זעירנו  
הזאת העיר שיאמרו וכו' וזפרט דעומדי צפתחו  
החלירות לראות כל עובר ושז והם מקושטות  
ומיופות וזפרט צשצחות וצימים טובים שהם  
מלוכשים בגדים נאים וכמעט שהאנשים היראים  
את ה' מתציישים ללכת בדרכם ואם מוכרחים  
לילך הם כולכים בכפיפת ראש מחמת הכושה  
ונפיק מינה חורצא בן לבחורי ישראל שכולכים  
בכוונה על הצמים ועל החלירות לראות הצחולות  
והנשים וזפרט אם יהיו ג"כ גוים וחינו סחי  
ומאוס צעיניהם כידוע. וזה מוטל על המו"ץ  
להכריז ולעשות ממוגי על זה אכן זה לא אפשר  
לשמוע לו אלא אם ישמור אנשי ביתו ח"ש  
שופטים תתן לך בכל שערך ר"ל שערי ביתך  
ותחירך שלא יהיו בני ביתך עומדים ואח"כ  
ושפטו

אחריו לכ"ו נו"ט ואכבת לרעך כנוך. ועוד למי  
אין מים אלא תורה וכתו' תכלין לילכ"ר :

**ובאו"א** פ"ה ה' נחל שורק צמ"ש צמנחות  
ד' ז' ח"ל חזמי חיתעקרא ליה  
מסכתא ואתא קמיה דרב חסדא תלמידיה  
לאדכוריה גמריה ולישלה ליה וליתי גביה סבר  
הכי מסתייעא מילתא טפי ח"ש הוי כל אמא  
אם שכחת אחי הכלכה לא תשכח להביא לידוע  
אלך אלא אתה תלך אללו וכו' לכו למים אהם  
לכו אלל היודעים שיש להם מים היא התור' :

**ובאו"א** פ"ה הוא ז"ל צמ"ש חכמי המוסר  
ויש להם ראיות מרז"ל דברי המלות  
תרי"ג ומה ילדק אנוש לקיימם. ויש תיקון לזה  
ללמוד צדיני המלות ומי שגא ידע לקבל עליו  
כולס ולבסוף לשמור כשיגיעו לידו. ח"ש הוי  
כל אמא לקיים המלות כי אין צידו לקיים כ"כ  
מלות. לכו למים תלמדו דיני המלות. וכעסק  
צתורת המלות נחשב כקיומם. ואשר אין לו.  
ר"ל מי שאינו ת"ח ללמוד צדינים. כסף יהיה  
לו תאור לקיומם כי נכספה גם כלתה נפשו  
לקיומם וזו המתשבה צככנה לקיומם כשחזמו  
חלבים תשבה כאלו קיימם ע"כ :

**ובאו"א** אפי' עפ"ד זה וכו' צת"י שתי  
ז"ל דע"י הערבות זה מקיים מלו'  
זו וזה מקיים מלו' אחרת וצכללות כולם  
יתקיימו בתרי"ג מלות. ולזה לריך שיכיה ציינו  
אחור ואכבה כדי שיחשב לנו דין ערבות  
וכגוף אחד חשיבי. וממילא רווהא כי צזה  
מתקרבת בגאולה כי כל עיקר חרבן ציכמ"ק  
על שגאת חנם וכשיכיה אכבה ואחיה ציינו  
אזי מתקרבת בגאולה צ"א ח"ש זאת נחלת  
זאת דחיינו התורה נחלת עבדי ה' ולדקתם  
מאתי נאום ה' וכו' דא"ך אפי' לקיימם כי  
רצים המה. לז"א הוי כל אמא לקיים המלות  
ולא עלתה צידו לכ"ו נו"ט ואכבת לרעך כנוך  
וצזה יהיה לנו דין ערבות כי כולנו לגוף א'  
נחשבים וממילא מתקיימם המלות. וגם חדא  
ועוד קאמינא דזאת יהיה לנו גרים המעלות  
לגאולה צ"צ ח"א למים לישועתו מלפנים  
יושיענו מהרה :

**הטו** אזניכם ולכו אלי שמעו ותחי נפשכם  
ואכרתה לכם צרות עולם חסדי דוד

ושפטו את העם וכו' :

**א"נ** אפי"ל צס"ד שופטים ושופרים תתן לך  
 צכל שערך וכו' עפ"י הכז"ל ובהקדים  
 עוד את הידוע שכל אפי"ל לר"ך לעזוב כרכורי  
 עבירה שמביאים לעבירה וצפרט צבית הכנסת  
 וכמה סוגים אפי"ל כדי שלא יבא לידי כרכורי  
 עבירה הקשים מעבירה ותקנתו לנעוץ לפניו  
 ידיו ורגליו בארץ וכו' עו"ן מ"ש כי מכרי"א  
 חמווי צס" בית אל צדינו וידוי גדול הוא כי  
 חז"ל אסור להסתכל צנשים עיון מס' שבת דנ"ג  
 ע"צ ובמסכת כתובות אמרו כל המסתכל באשה  
 צכוונה כאלו בא עליה. ועיון כסא רחמים  
 ד"צ ע"צ וכו' ותיקונו יסתכל צס"ת ובשמים  
 כמ"ש חז"ל צמדרש בעלם ס' צראשית ע"ע  
 צבוכדנלר ע"פ עיני לשמייא נטלית ע"ש. עו"ן  
 דיש לשון נתינה שפירושו עזיבה כמו נרדי נתן  
 ריחו ח"ש שופטים ושופרים נו"י גי' אשה תתן  
 לך ר"ל תעזוב כרכורי אשה צכל שערך הם  
 צ"כ וצ"מ שהכבוד אשה הוא קשה. ותקנתו  
 תתן תסתכל תורה נתונה צכל גי' נ' הם  
 חמשים יום. שערך נו"י שמים עליונים יכפר  
 כל רע :

**שופטים** ושופרים תתן לך צכל שערך פי  
 כי קדושת לוי ז"ל חז"ל דכונה

הקצ"ה שופט את הכנ"י צבוא יום המשפט  
 צגודל רחמיו וחסדיו. אך לריבין אתערותא  
 דלתתא לעורר את המדע של הרהמנות למעלה  
 וע"י מה תתעורר אותה מדע של חסד כשאנו  
 למטה מתנהגים צחסד ומלמדים זכות על כל  
 איש מישראל לדון לכף זכות אז עי"ז גם  
 תלמעלה תתעורר אותה המדע ומלמדין גם  
 עליו וגם על זרע ישראל חסדים. וא"כ האדם  
 מתעורר צעוצדא דלתתא השער העליון לפתוח  
 שער חסד להריק צרכה על כל זרע ישראל.  
 חז"ש שופטים ושופרים תתן לך צכל שערך  
 ר"ל שאתה צעלמך תתקן ותצין המשפט של  
 מעלה ע"י שערך והוא השערים שלך שאתה  
 עושם ומתעורר צמעשיך וכו' ושפטו את העם  
 משפט לדק ר"ל כל איש ילמוד את עצמו להסתגג  
 לשפוט את העם משפט לדק ללמוד לדקה וכו'  
 על כל זרע ישראל ואז האדם מתעורר השער  
 של מעלה ועי"ז יולא זכאי צדין צמשפט של

מעלה כי צמדע שאדם מודד צכ מודדין לו וק"ל :

**אשר** כי אלהיך נתן לך לשפוטך ושפטו  
 את נו"י אלול שם רמז צצחדש אלול  
 כל אדם מישראל ישקול את מעשיו וישו צהשו  
 לפניו ית' קודם צוא יום הדין ה גדול והמורא  
 ולכך נאמר ושפטו את ר"ל ישפטו את עלמם  
 ע"ד צפירש"י צפי וילכו אחיו לרעות את נקוד  
 על את שלא הלכו אלא לרעות את עלמם :

**א"נ** את העם היינו האצירים וכמ"ה צקהלת  
 עיר קטנה ואנשים צכ מעט ודרשו ז"ל  
 עיר קטנה זה הוגף ואנשים צכ מעט אלו  
 האצירים וכו'. ח"י רמז לדן ממש צין אדם  
 להצירו שלפחות צחדש אלול יתן את לבו הדין  
 לדון משפט לדק :

**א"נ** ושפטו את נו"י אלול תשרי כי החדש  
 הללו הם חלק יעקב וכמ"ש כי מכרי"א  
 חמווי צס"ה בית אל צתחילתו דיני חדש אלול  
 הוא גי' חז"ל גם חדש זה הוא צחלק יעקב כמ"ש  
 צמגי"ע שיעקב ועשו חלקו חדשים עשו לקח  
 תמוז אז וכו' ויעקב לקח אלול תשרי וכו' וע"ש  
 ולכך אמר ושפטו את נו"י אלול תשרי :

**א"נ** למפרע תמוז אז רמז לחדשי האומות שהם  
 חלק עשו כנ"י שישפטו אותם אם יש  
 להם דין עמכם ע"ד מאז"ל שחדש אדר אם יש  
 לו דין בעכו"ם ישפטו עמו צאדר לפי שהוא  
 מסוגל לנס ולרחמים. גם אלול הוא רחמים :

**שופטים** ושופרים תתן לך צכל שערך אפי'  
 לרמוז עפ"י מ"ש החיד"א ז"ל  
 כי הרוצה לתקן פגם בצדית אם לא נשא אשה  
 לשוא לרף לורף. והשתא ח"ש כי נו"י שופטי  
 ושופרים גי' אשה ר"ל צתחי תקח אשה ואח"ך  
 שופטים ושופרים תתן לך צכל שערך היינו  
 שער גופך לענות נפש לתקן הפגם. וגו"י תתן  
 תיעשה תיקון נפש וק"ל. גם אפי' דס"ת  
 שופטים ושופרים תתן ע"ה גי' סמאל לרמוז  
 דע"י שנושא אשה מסלקו מעליו וק"ל :

**א"נ** אפי' צחקי מ"ש צגמרא ע"פ וישקוד כי  
 על כרעה ויציאה עלינו וכו' ופרך צגמי  
 משום דלדיק כי אלהינו משו"ם וישקוד כי וכו'  
 אלא לדקה עשה הקצ"ה שהקדים צי' שנים  
 לנושנתם דאלי"ה לא נשאר מישראל שריד ופליט  
 ולכך כתריב הקצ"ה ציכמ"ק קודם הזמן כדי  
 שלא

דכ"ל חילן נטע לכו"ר ותחי קץ את שלו' ואח"ך דן את הדין, וז"ש שופטים ושופטים תתן לך וכו' ר"ל ע"ד התקוששו אחס תחילה ואח"ך וקושו וז"ש אח"ך ושפטו את העם משפט לדק. ורמז אומרו משפט לדק עדי"ה ויחי דוד עושה משפט ולדק כידוע עכ"ד ורמפי' כתבו שר"ת התקוששו הכסר תחי קופה של שרלים וקושו. שמעתי :

**שופטים** ושופרים תתן לך בכל שערך וכו' לדק לדק חרדוף למען תחיה וירשת את הארץ י"ל דמה עניין דינין אלל הלדקה ופי' המפרשים במש"ל דמהלדקה ודינין יורכ דמעשה אדם עדיף שאם ל"כ היאך מלוינו לעשות דין וכו' לא יוכל לדון בשמים אלא ל"ל דמעשה אדם עדיף וכן מן הלדקה שאם מעשה ש"ע היאך מלוינו לתת לדקה לעני וכלל יוכל לפרנסו וז"ש שופטים ושופרים תתן לך בכל שערך לדון ומזה מוכח דמעשה אדם עדיף ולכן אני עוד מלך לדק חרדוף דגם מלדקה מעשה ח"ע וק"ל :

**ובאו"א** פי' ז"ל דמהדינין יורכ שאנו צנים דק"ל עבד פסול לדון וכנה גס מלדקה יורכ שאנו צנים כמ"ש בענין ר"ע שחשיב לטורנופוס הרשע שאנו כבן וכמרחם על הבן יש י"ר לאציו וז"ש שופטים ושופרים וכו' וזה יורכ שאחם צנים ותוכלו לשפוט ובכן מלכ אחכס לדק חרדוף מדון צנים דלא תימא דדין עבדים יש להם ולא יחא ליה למאריה דעבדא אלא אנו צנים ודו"ק :

**שופטים** ושופרים תתן לך בכל שערך וכו' למען תחיה וירשת את הארץ וכו' וי"ל דהא קי"ל דשכר מלות צהאי עלמא ליכא וא"כ כילד אומר שבשכר שתעשה דין למען תחיה וירשת ועוד תתן אל תהיו כעבדים המשמשין וכו' ופי' ה' צרכת אליהו ז"ל במ"ש ז"ל בגמרא כל הדן דין אחת לאחמו מעלה עליו הכתוב כאלו נעשה שותף. להקצ"ה במעשה צראשית עו"ן מ"ש ה' צ"מ וחת"ד מ"ש רז"ל דשכר מלות צהאי עלמא ליכא וא"כ כילד העשירים זכו לעושר צזכ העולם ות"י דבשביל שמקיימין את הדין ולפי שהדין הוא אחד מג' עמודים שהעולם מתקיים עליהם והוא

שלא יתקיים בישראל כי אצור תאבדון וכו' ע"ד שאז"ל קינה לאסף מבט"ל אלא ששפך חמתו על העלים ועל האצנים. וצזכ ח"ש וז"א שופטים ושופרים תתן לך וכו' לרמז שנת תת"ן קודם ונושנתם צ' שנים כי ונושנתם הוא תת"ן צ' אז תשפוט צלדק צכל שערך הם שערי ציהמ"ק ועי"ז אשר ה' אליהם נותן לך לשבטך שישארו חיים וקיימים צארץ וק"ל :

**א"נ** דרך רמז כי ידוע מש"ל דפי' זה הוא רמז על ההשוכה לענות אדם נפשו לשוכ אל ה' אליהו ולסגף עלמו כידוע ועי' לה' משיח ה' צהי עו"ן מדברי המק"י כי צהי אימא נק' אשכ ועוד ידוע דכשיכיה צווג למעלה אז יצא לנו שפע רב מלד המלכות ח"ש שופטים ושופרים תתן לך בכל שערך היינו שערי גופך והוא מדבר על כל אר"א מישראל שישוכ צתשר ועי"ז מתגלה צהי אש"ה הוא הצינה כנ"י וצזכ אז יכיה יחוד ה' עם אליהם ואז נותן לך לשבטך שיכיה לך השפעה רבה וק"ל :

**סמיכות** איש כמתנת ידו צברכת ה' אליהם אשר נתן לך שופטים ושופרים תתן לך בכל שערך וכו' פי' הרי אדרת אליהו דידוע כי ה' שונא גזל בעולה וא"כ אם אדם עושה עושר ולא צמשפט ונותן ממנה לדקה אין חפץ צכ הש"ת וכנה ידוע כי לא עם הארץ חסיד ויש כמה דברים שיש צכס גזל גמור ואדם אינו חושש להם מחסרון ידיעה ואומנם אחור חכם כלומד מכל אדם שאם יש בעיר שופטים ודיינים היודעים לתת הוראה לישרי אזי אפשר האדם ליחבר ע"י שישאל את פי הדיין תמיד על כל דבר ודבר והוא יורנו הדרך אשר ילך צכ וכמעשה אשר יעשה גם ע"י שיש שופטים ושופרים ודנים את העם ח"כ האדם ישמע מהם הלכה למעשה תמיד ואזי כשיחידמן דבר זר לידו יוכל ליחבר צו וידע האסור והמוותר וגם ממילא יכיה לו לצ מבין לפחות שישחפק בעניניו ויצא וישאל איך הדין נטע ויעשה כמשפט ח"ש איש כמתנת ידו וכו' ואמנם הוא שופטים ושופרים תתן לך וכו' כדי שע"י תהיה ניצל וצזכר מן הגזל וק"ל :

**שופטים** ושופרים תתן לך וכו' פי' ה' שדח הארץ עם מעשה דרי ינאי

והוא נתעסק בקיום העולם לכך זוכה לעושר  
 צעוקי וצב יעין שופטים ושוטרים תתן לך  
 כדי לקיים את הדין והואיל ונתעסק בקיום  
 העולם שדין הוא אחד מג' עמודים וכו' כנ"ל  
 ועוד שנעשה שיתף להקצ"ה במעשה צדקת  
 ע"י הדין מתרי טעמי אלו ראוי שתחיה קיום  
 בעולם במידותיו של הקצ"ה מכ"מ כמו שאתה  
 מקיים בעולם ע"י הדין כן לריך שאתה מתקיים  
 בעולם שתחיה וירשת ועוד מטעם השני שהדין  
 דין אחת כאלו נעשה שותף דלשאר מלות  
 שבר מלות צבאי עלמא ליכא אצל שחי שבר  
 הדין כיון דנעשה שותף להקצ"ה במ"צ והשותף  
 נוטל מן הריוח לפי חשבון קודם שיושלם זמן  
 השותפות אצל השכירות אינה משתלמת אלא  
 לצסוף ובכל מלות יש לו לאדם דין שכיר ולכן  
 שבר מלות צבאי עלמא ליכא מטעם דאין  
 שכירות משתלמת וכו' כנ"ל אצל שבר הדין אין  
 לריך להמתין לצסוף ליטול מן הריוח ולכן אמר  
 שופטים ושוטרים וכו' וע"י למען תחיה וירשת  
 כלומר שאין דינו כשכיר שנוטל לצסוף משני  
 טעמים האמורים וק"ל :

**סב"י** כפי' איש כמתנת ידו כצרכה כ' אלהיך  
 אשר נתן לך שופטים ושוטרים תתן  
 לך וכו' וי"ל דמכ קשר וסמ"י יש זל"ז ועוד  
 מהו שאמר כצרכה כ' אלהיך וכו' וכו' חייב  
 האדם ליתן כל ממונו לעניים וכדי להבין את  
 זה ואח"כ נבין כונת הסמ"י פ"י ה' הנו' צבאי  
 מ"ש צש"ס ונקדימון ו' גוריון לא עשה נדקה  
 הא כלי מילת היו מליטין מביתו עד ציכ"מ  
 בכל יום וכו' עניים צאים ונוטלים אותם  
 ומשני אי צעית אימא לכבודו הוא דעבד ואי  
 צעית אימא כדצעי ליה למיעבד לא עבד וצב יעין  
 שצא לרמוז הפסוק שני ח"י של הגמרא צמ"ש  
 כצרכה צכ"ף של הדמיון ז"א איש כמתנת ידו  
 כצרכה כ' אלהיך אשר נתן לך ר"ל שתתן לו  
 כצרכה כמו שהוא נתן לך צמידת רחמיו ולא  
 להתכבד עליך נתן לך לפי שהוא יתברך יש לו  
 אלפי חלפים ורובי רצנות אין מספר מלאכים  
 ואופנים וחיות וזרפים וכהנה רבות שמתכבד  
 עליהם ואין לריך לו להתכבד על האדם שלהצל  
 דמכ ואין נתן לך אלא ממדת רחמנותו כן  
 אתה כשתתן לא תתן להתכבד אלא כדי לרחם

על העניים ולז"א איש כמתנת ידו כצרכה כ'  
 כמו שנתן לך שלא להתכבד כן אתה תתן ואל  
 תתכבד צנתינתך. או צא לרמוז ח"י שני של  
 הגמרא כדצעי ליה למיעבד לא עבד ז"א כצרכה  
 כ' כמו הצרכה שנתן לך כ' כן אתה לריך  
 ליתן אה נתן לך מעט יתן מעט ואם הצרכה  
 לריך גם אתה שתתן הצרכה. ומעתה נדרוש  
 סמוכים אמנם פ"י הנו' צבאי מ"ש הסמ"י ז"ל  
 ע"פ ויחי צימי שפוט השופטים ויחי רעב  
 צאריך שדרשו רז"ל ששפטו את שופטיהם  
 ושפטו לריבין להשפט וצבאי עוד מ"ש צנתינתך  
 י"ב שעות היו היום ג' שעות יושב וזן את כל  
 בעולם ג' שעות יושב וזן ג' שעות יושב ועוסק  
 בתורה וג' שעות יושב ומלמד תורה לתינוקות  
 וצבאי עוד יש דין למטה אין דין למעלה אין  
 דין למטה יש דין למעלה כלומר אם דנין למט'  
 כפי הדין לזכות את הזכאי ולחייב את החייב  
 אין דין למעלה כלומר שצאותן שעות שהיה דן  
 כיון שדנין למטה אי"כ אין לריך לדון למעלה  
 ומה עושה הקצ"ה צאותן שעות שהיה לריך  
 לדון זן את העולם וגמלא זן את העולם צו'  
 שעות וע"י כן ייחב שצב בעולם אצל אם היו  
 אין דין למטה אז יש דין למעלה כלומר אותן  
 שעות של המזונות ידון צבם וגמלא שאין זן  
 את העולם וכו' ייחב רעב ח"י לפי שצו'  
 שעות דן ולא נשאר זמן לזון ופ"י הפסוק כז'  
 ויחי צימי שפוט השופטים וכמו שדרז"ל ששפטו  
 לריבין ליספט אי"כ אין דין למטה יש דין למט'  
 דהיינו שאותן השעות שהיה לריך לזון צבם  
 וכו' ו' שעות דין ולא נשאר זמן לחלק להם  
 מזונות לכך ויחי רעב צאריך ע"כ וצב יצא  
 כונת הסמ"י ע"ן כצרכה כ' אלהיך אשר נתן  
 מהיכן זכית לצרכה כ' לפי ששופטים ושוטרים  
 תתן לך וכיון שיש דין למטה אי"כ אין לריך  
 דין למעלה וצאותן השעות שהיה לריך לדון  
 כיון שאין לריך לדון מחלק צבם מזונות אי"כ  
 היו ו' שעות מזונות ולזה שייכות כצרכה כ'  
 לפי ששופטים ושוטרים וכו' וק"ל :

**ובא"א** פ"י הנו' כו' הסמ"י והוא צבאי מה  
 שפ"י חכמי המוסר ע"פ שופטים  
 ושוטרים תתן לך בכל שערך שצריך האדם  
 שייחב הוא שופט צעוריו שצופו כמו העיני  
 שלא

**לא** חטב משפט לא חכיר פנים וכו' אפי' בסי' דרך רמז צהקדים מאמר התנא באבות עקביו י' מהללאל אומר הסתכל בגי דברים וכו' מאין זאת מטפח סרוחח ולאן אתה הולך למקום עפר רמה ותולעך ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון לממ"כ וז"ל לא חט"כ חשכת טפח. העפר. משפט. וכס שלשה אלה מאינר עקביו צ"מ :

**צדק** לדק תרדוף. אפי' ידוע כי ע"י נתינת הצדקה מתקן המלכות שכינתא קדישא כי אותיות לדקה לדק ה'. וידוע מ"ש צוה"ק וז"ל לדק מלכותא קדישא וז"ל לדק דהיינו לדקה בשביל לדק שהיא המלכות תרדוף כדי ליחד הדודים וצוה למען גי' קץ תחייב גי' תגל ר"ל שתגלה בקץ וירשת את הארץ היא ארץ החיים וק"ל. אי"ע קרוב לזה כי תיבות לדק לדק עם צי' התיבות גי' ש"ן כמס' שכינה עם האותיות ור"ל שתמיד תרדוף כדי לתקן כשכניו למען תחיה וכו' כנ"י :

**א"י** צהקדים את הידוע כי על ידי הצדקה מתקדמת בגאולה שגא' שמרו משפט ועשו לדקה כי קרובה ישועתי לזה. עו"ן את הידוע כי ירושלים עי"ה"ק נקראת לדק כמס' בישעיה ס"י א' אחרי כן יקרא לך עיר הצדק והשאה א"ש וז"ל לדק ר"ל בשביל לדק שהיא ירושלים כדי שתצנח לרין לדק תרדוף היא הצדקה וצוה למען תחיה וירשת את הארץ שתגרום לכוריש את העכו"ם היושבים בה ותקח אותה לחלק ישראל וק"ל :

**א"י** אפי' וכוא עפ"י מ"ש צפ"ק דר"ה באומר סלע זו לצדקה בשביל שיחיה בני או בשביל שאזכה לחיי העוה"ב הרי זה לדיק גמור ובהקשו התוס' דכתבן אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב ע"מ לקבל פרס וכו' ובי' מהרש"ף ז"ל תי' דהיה צמי שעושה המלכה המוטלת עליו דוקא ולא תוס'. אכן בתוספת שרי ליה למימר בשביל שיחיה בני וכו' וצוה פי' הוא ז"ל הכתוב הנז' דהכפל לדק לדק לומר דאם כבר ילא י"ח ועתה מוסיף על הראשונות שרי ליה לומר למען תחיה וכו' יע"ש הוצ"ד לבי' נח"ק בסדרין :

**והנה** בעתה שמעתי חירון אחד ממע' הרב בכור

שלא יראה צרע האזנים שלא ישמע בהם דברי בטלים הפה שלא ידבר צרע כי אם דבר הלריך לחיי נפש ויעסוק בפיו בתורה ובכל השערים של הגוף יתנהג בהם עפ"י הדיון ע"כ עו"ן משז"ל עינא וליצא חרי סרסורי דעצירה רואה בעיניו והומד בלבו ושאר איברים גומרים המעש' עו"ן עפ"י הזנות בא לידי עניות דכתיב כי בעד אשכ זונה עד כבר לחם אכל כששומר את שערו מרחות צרע וגם שומר את פיו מודבר צרע דשחוק וקלות ראש מרגילין את האדם לעצירה וכיון ששומר את עלמו מלחטוא לא יצא לידי עניות וצוה א"ש כו' הסמ"י כצרכה ה' אלהיך ומחיה זכות לזה ע"י ששופטי' ושופרי' חתן לך בכל שערך כדפי' המפר' דהיינו שתשומר עיניך מרחות צרע וגם אזורך שלא תשמע בהם דבר שאינו הגון וגם פיה שתשומר מדבר צרע כ"ז הוא גרם לך שתצא לידי צרכה ה' וכיון שלא שומעת ולא ראת ולא דברת רע ודאי שלא תצא לידי זנות וע"י שלא תצא לידי זנות לא תצא לידי עניות אלא יצרכך ה' אלהיך נמלא עפ"י ששמרת שערי גופך זכות לצרכה לך סמך הפי' כצרכה ה' אלהיך אשר נתן לך שופטים ושופרים וכו' וק"ל. ואפי' לפי"ז כי תיבות שופטים ושופרים נוטי' גי' אשכ כי ע"י שנושא אשכ יכיה שמור מזנות וצוה שופטים ושופרים חתן ס"ת ע"כ גי' סמ"ל :

**ל** חטב משפט לא חכיר פנים ולא תקח שוחד כי השוחד יעור עיני חכמים ויסלק דברי לדיקים פירש"י ז"ל דברים המלודקים משפטי אמת ע"כ. אפי' דכוא רומז וגרמז לגבי הילכ"ר שלריך להרחיק ממנו כמטחוי קשת ולא יאבה ולא ישמע לו אף כי מסביר לו פנים להבנות ומראה לו הכל בטוב. וז"ל לא חטב משפט הוא משפט התורה ולא חכיר פנים להבנות שומרה לך ילכ"ר וכו' שסיים ולא הקה שחד בלא וי"ז צמ"ק גי'ט"ו ותי' ילכ' צמ"ק עם האותיות גי' ט"ו דהיינו שיקחק לנך לשמוע לו כי השחד דהיינו הילכ' יעור עיני חכמים שמראה להם שכל מה שעושים הוא טוב ויסלק דברים המלודקים כפירש"י אלא אדרבה לדק לדק תרדוף לדק האמת כל מה שיוכל וק"ל :

טוב אשר לא חדור משחור ולא תשלם חובות  
שעליך ע"ש :

**א"נ** אפ"ל כונת הכי' לדק' תרדוף דכוא  
רומז לענין לדק' שהכיר באמת ובכשרון  
ולא בגזל הי' כמ"ש חני' כי שונא גזל בעולם  
וז"ש לדק' ר"ל לדק' שהיה בלדק' תרדוף ולא  
בגזל :

**א"נ** אפ"ל צס"ד כונת הכי' לדק' תרדוף  
למען תחיה וירשת את הארץ וכו' וכו'  
עפ"י מה שבי' המפרשי' ז"ל ע"פ מכנף הארץ  
זמירות שמענו לבי' ללדיק' דכונת דכוא רומז  
לאותיות מנלפך שבכל אחד מבי' אותיות כזו'  
נעשה בה קלף גאולה ונשאר עדיין אות' לי' שהוא  
רמז למשיח לדקנו שנקרא נחמ' לדיק' וזכו הרמז  
מכנף ר"ל הארבעה אותיות מ"י כ"י י' ק"י של  
אותיות מנלפך זמירות שמענו שכבר נעשה בהם  
קלף גאולה לאבותינו הקדושים. אך עדיין  
לריבין אנו לגאולה אחרונה שהוא צאות לי'  
וזכו לבי' אפי' דכוא לי' רעוא ורלון ע"ד לי'  
הנמרח ולבי' ביהיה לית הוא עבד ור"ל רלונינו  
ללדיק' לראות בגאולה שהוא צאות לי' יב"ר צב"א :  
**ובז"י** צס"ד לדק' הא' לשון לדק' ור"ל עפ"י  
הלדק' תמכר תחישך גאולתינו וז"ש  
לדק' קרי' ביה לדיק' תרדוף שאתה בעלמך תרדוף  
לתת לדק' לעני' ולא תמהין עד בואו אליך.  
לפי שצדק מתחיד שם הוי"ו צ"ח כידוע וז"ל  
למען גי' קץ שיתגלה קץ משיחנו צ"ב ויבנה  
בית מקדשנו ותפארתנו ונוט' תחיה וירשת את  
הארץ גי' בית שם רמז להנ"י שאחר שיצא משיח  
לדקנו ויגאלנו. אח"כ יבנה לנו בית קדשנו  
ותפארתנו צב"א :

**א"נ** לדק' כפול בממונו ובגופו ובדבורו  
דכיינו פיוס. וכשיקיים מלכו' זו ככלכתה  
נחשב לו כאלו קיים כל המלות כולן וכמ"ש  
שקולך מלכו' זו כנגד כל המלות שגא' ובעמדתו  
עלינו מלות לתת שלישית השקל וכו' מלכו' הין  
כתיב כאן אלא מלות וכו' וכשתא ז"ש לדק'  
לדק' תרדוף וכפל הלשון צפי' לרמזו שאם תעשה  
הלדק' בשלימות בכל אופייה אז למען תחיה.  
שתקרא בחינת לדיק'. ועוד למען תחיה גי'  
תרי"ג בדקדוק לרמזו שנחשב לו ושקולה כנגד  
תרי"ג מלות ואז וירשת את הארץ :  
א"י

כדור יעקב' ככהן טראכ נר"י ע"ש המפי' הא'  
הוא דבמלות מעשייות ר"ל שיש בהם מעשה  
שרי ליה למימר ומ"ש אל תכיו כעצדים וכו'  
הוא במידו דלית ציח מעשה כגון הוי' ותפלה.  
וכתי' הכי' דאף אח"ל דבכל המלות מעשייות  
אית בהו ליתא דאל תכיו וכו' במלות הלדק'  
שאני דמלינו קרא כדכתיב ובחנוני נא בזאת  
וכו' והטעם הוא משום חיות העני'. ולזה ג"כ  
היקלו באומר סלע זו ללדק' בשביל שיחיה בני  
וכו'. אשר עפ"י הירון זה א"ש בפשיטות כונת  
הכי' כזו' לדק' תרדוף אף אם תאמר למען  
תחיה וירשת את הארץ דבלדק' לא תחמירו  
וכתי' אשר כי' אלהיך נותן לך היתר זה :  
**עוד** תירצו תי' אחר דשם לא נאמר אל תכיו  
וכו' אלא בחוכה על הראשונות דאם  
לא נעשה רלונו חוכה ומתחרט על מעש' הטוב  
שעשה :

**ועפ"י** יתבאר צס"ד כחוצ הנאמר בישיבה  
ח"ל בלדק' תכוננו רחקי מעושך  
וכו' והכוונה מבוארת דשרי לבחילה לומר  
סלע זה ללדק' בשביל שיחיה בני וכו' אכן  
רחקי מעושך שהכוונה בו שלא יהיה חוכה  
על הראשונות אם לא יכיר רלונו :

**ובאו"א** אפ"ל כונת הכתיב הכי' צח  
שראיתי להי' דבש לפי מעי' לי' אות  
י"א ח"ל אם עשה לדק' ממשות שגזל ואח"כ  
פרע לנגזל או פייסו ומחל לו יש ללדק' שהלדק'  
שעשה נחשבת לו למלכו'. אבל לא יעשה כן  
לתת לדק' כ"א ממשות שלו שהם צאו לו  
בהיתר ועיין בקונט' אכבת דוד ד' פ"א ע"א  
עכ"ד ז"ל. וכשתא יוצן דקדוק הכחוצ דנקט  
לי' עתיד תכוננו ויהי יכול לומר מהכוכן וכיוצא  
אלא בא לרמז דאף אם בשעת עשייה היה מן  
הגזל ואח"כ עשה אופן לפרוע לו או לבקש לו  
שימחול לו עכ"ז יקרא מלכו' וז"ש תכוננו עתיד.  
אכן לבחילה לא יכונים עלמו לזה כלל אלא  
רחקי מעושך מכל וכל. ומדברי הרב ז"ל יולא  
בביאור דאם גזל איזה דבר ואח"כ פרע לו או  
מחל לו יכול לברך עליו. **ובז"י** צפרוע פרעו'  
בישראל אז ברכו כי'. והחיד"א ז"ל  
לביאו לענין שיפרע חובו ואח"כ יעשה לדק'.  
וכי' משפט לדק' הביא בענין זה ביאור הכחוצ

**א"נ** לדק לדק תרדוף נוטי גי תק"ף רמו  
לס"מ וללוי"ת שכם גי תק"ף תרדוף  
אותם עד החרמם. וגם תי תרדף בלא וי"ו  
אותיות ת"ף ר"ד ר"ל ללוי"ת רד לי וירדו  
בדגת הים. וס"ת לדק תרדוף גי פ"ר  
שנ"י מעשיך הטובים תבטל הפ"ר דינים מן  
העולם :

**א"נ** נוטי תק"ף רמו למ"ש כי מבר"ש  
מאסטריפולי ז"ל צפי הכי גם כי אלך  
בגיה ללמות לא אירא רע וכו' שיש תת"ן  
חדרים בגהינם והם נחלקים תק"ף ור"ע  
ובתק"ף חינוס כ"כ קשים ובר"ע כשמש הם  
רעים וחטאים. וז"ש לדק תרדוף נוטי  
תק"ף רמו לתק"ף חדרים הנו' תרדוף שלריך  
ללכת דרך שם להליל הרשעים מגהינם. וגם  
ס"ת גי ר"ע ועוד עשרה לרמו שבר"ע חדרי  
יתמחקו ויהיו רפויים וזכו בכה הויכ ב"כ  
ומילאו שם יו"ד אותיות ויהיו ר"ף לשון רפיון.  
וגם בכה למען תחיה וירשת את הארץ נוטי גי  
קמ"צ וכה ס"ת אצרכם ילחק יעקב. ועוד  
יתמחקו כי פעמים אלהים גי ת"ל וז"ל למען  
תחיה נוטי ת"ל. ועוד יתוקן הויכ החסרים  
מכויכ וכסא וזכו וירשת את הארץ נוטי הויכ.  
**א"נ** לדיק אותיות קין ד' רמו לשכינה שהיא  
גגלות עמנו צעור"ר והיא מכונית באות  
ד' שהיא דלה ועניה. ועוד לפי שהיא יולדת  
מתכ"י דז"א שהם ד' ספירות. וכמונה  
שעיקר תפילתך תחיה בצביל השכינה שהיא  
גגלות וכמ"ש צינים נוראים עשה למען  
שכינתך וק"ל :

**ר"א** חטב משפט פי' כי צר"ט דרך רמו על  
השתלשלות רעות בשוחד דכש"זר על לא  
חטב וכו' חטב המשפט אז חטב אחורנית  
לאותיות שלפני חטב הוא שוחד וכן האותיות  
שלפני שחד הן רוגז שהש"ת מתמלא עליו רוגז  
ולא עוד אלא שמורידו לגהינם כי האותיות  
שלפני רגז הם קצ"ו גי גהינם וכן יראה הדין  
כאלו חרב מונחת לו על צווארו וכאלו גהינם  
פתוחה לו מתחתיו וככל חדא כי האותיות  
שלפני חרב זק"א גי גהינם וק"ל :

**צדק** לדק תרדוף למען תחיה וירשת את  
הארץ. אפי' צס"ד לפרש הכפל דידוע

מחז"ל דאין תשובה מועילה לאדם נוטע דמלך  
שנחל ע"כ אין כ"מ אלא אם נאמר דדין צנים  
יש לנו ואז שנחל ע"כ כ"מ. עו"ן דמן הלדקה  
מוכה דדין צנים יש לנו וכמ"ש בגמרא שאל  
טורטפוס הרשע לר' עקיבא אם אלהיכם אובד  
את העניים למה חימו מפרנסן אמ"ל אמשול  
לך משל למכ"ד וכו' וז"ש מכה לדק שהיא  
הלדקה לדק תרדוף שהיא בהשו"י ע"ד נוראות  
בלדק חענו וצדק למען תחיה שתחיה צנחי  
חי שהוא לדיק דע"י תשובה ימחלו בעונות  
ויחיה לדיק וזכו מכה דין צנים שגראכ לנו מן  
הלדקה א"כ גם בתשו"י הכי קי"ל וק"ל :

**א"נ** למען תחיה הוא רמו לתחיית המתים  
דאין הקצ"ה מטעם לנו ה"י מדין צנים  
ואז מיטמא לבנו וז"ל לדק תרדוף היא  
הלדקה וממילא מוכה דין צנים וממילא למען  
תחיה שתקום בתחיית המתים וק"ל ועוד וירשת  
את הארץ מדין צנים כידוע :

**צדק** לדק תרדוף וכו' פי' הרי אד"א ז"ל  
כי המפי' ז"ל פי' ע"פ נחון תתן לו ולא  
ירע לבצק בתתך לו כי בגלל הדבר הזה יצרכך  
הי' אלהיך וכו' וזוהי שלא תאמר קרא אמר  
שוגא מתנות יחיה וא"כ איך אתן מתנה לעני  
ואמנע חיותו ממנו לז"א כי בגלל הדבר הזה  
יצרכך הי' אלהיך כי יותר ממנו שפושב הבטח"י  
עם העני העני עישה עם צעור"ר וא"כ לאו  
מתנה קא יחיה ליה דכא שקיל צדק יתיר ממנו  
דיחיה ליה וליכא צדק משום שוגא מתנות יחיה  
עכ"ד ז"ל :

**כי** בשוחד ועוד עיני חכמים ויסלף דברי לד"י.  
פי' הרב הנו' דרך רמו בתצית שוחד שהוא  
אותיות חדש ר"ל שזכר הדין שמקבל שוחד הוא  
מחדש דין וסצרה מדעתו ומזכרו לזה וזכו  
שחיד חדש ר"ל אחר שלקחת שחד אזי קום  
חדש סצרות מדעתך לזכות לזה כמותן וק"ל.  
**ובאו"א** פי' הרי הנו' שחד אותיות שחד  
ר"ל שאם הדין לוקח שוחד הבגס  
שלוקח צסתר ואינו יודע זה הצעל דין כז'  
מ"מ זה צע"ד כז' מלכיה חזי ומאליו ומעלמו  
צא לחשודי את הדין ולהכריח אחריו וזכו  
שוחד ר"ל הבגס שלקחת צסתר מ"מ דע לך  
שבהכרח תצא לידי חשד וק"ל :

ובאו"א

ליה עניי אכן וטרחין כוליה יומא וכפיין וליה  
 לן מידי אמ"ל זיל כב אגרייכו אמ"ל דינא הכי  
 אמ"ל אין ואורחות לדיקים תשמו. וצ"י אלו  
 מליאות אמרו אשר יעשן לפניו מש"כ לא  
 חרבה ירושלים אלא שדנו ד"ת ולא עשו לפניו  
 מש"כ ועז"א תרי זמני לדק גלימייכו ואגרייכו  
 ח"ש וירשת את הארץ דע"י שעושים לפניו  
 מש"כ לא תחרב הארץ. ולפי"ד ז"ל לי אני עני  
 אפי' לרמוז דכמו שהוא מחמיר בתרתי דכיינו  
 אגרי וגלימא אף הוא זוכה לתרתי דכיינו  
 עוב"ז ועוב"צ ח"א למען תחיה וירשת את  
 הארץ היא עלמא דאחי מדי כ"מ וק"ל. ח"ג  
 לדק לדק תרדוף עם דס"ל לא תטע לך אשרה  
 וכו' וכו' דידוע דמן בלדק יולא דין צניס  
 ולגבי י' ליכא טענת רבים. וגם מן התורה  
 מחדרי ועדיפי מרובא וצטלה טענת אור"ע  
 ח"ש לדק ר"ל לדק וגם לדק היא התורה  
 דע"י שחיס אלה לא תטע אשרה בטענת רובא  
 וק"ל :

**ובאו"א** אפי' לרמוז צדק משז"ל דעיקר  
 בלדק שיעשה האדם לריק שחיי  
 צדק וציושר ולא צדק ח"ו כי קרא כחצ  
 אני כי שונא גזל צעולה. וצדק פי' ז"ל וכובא  
 לה' מעט"ת כונה הכי ציטעיה ח"ל בלדק  
 תכונתי רחמי מעושק כי לא תיראי וכו' וכו'  
 פשוט דודאי בלדק תכונתי אכן לריק דוקא  
 רחמי מעושק ע"ע. ומלוא להביא מן החדש  
 מה שפלטו הקולמוס דחי' תכונתי צדק נוגיין  
 להורות על צי' הנאות של צי' עולמות הן  
 צדק"ז כמ"כ כי בגלל הדבר הזה יצרכך כי  
 אלהיך וכמה וכמה צרכות הלא הם כתובים  
 על ספר התורה זיל קרי צי' רב. ועוד צדק"צ  
 מפרי לדקתו שיתוסף ועוד הקרן השומר לו  
 כידוע וכמו שדרשו ז"ל צדקת הכי צדק תודי  
 יכבדני צי' עולמות אף אכן צדקותין נימא  
 הכא. ועוד אפי' צי' לדק תכונתי דכיינו שלריך  
 לעשות תרתי לדק פיוס הנתונה וצדק תכונתי  
 גם אפי' עפ"י מ"ש כי מהר"ש פרימו ז"ל  
 וכו"ד לה' נה"ק בדרין צדקת הכתוב כנ"ו  
 עלמו לדק לדק תרדוף וכו' ות"ד בקיאר  
 במשז"ל האומר סלע זו ללדק צציל שיחיה  
 צני או כדי שאזכה לחיי העוב"צ כרי זה לדיק  
 גמור

**ובאו"א** פי' כרי כנ"ו בדרך רמז כי תיבת  
 שוחד יש לקרות אותה צי' תיבת  
 דכיינו אפשר לקרות צדק תיבת ש"ח ואפי' לקרי'  
 צדק תיבת ח"ד יען כי החי"ת היא מונחת  
 באמצע התיבה והיא נקראת עם הכי"ן ועם  
 הדל"ת וא"כ השחא דרשינן לתרווייכו וגאמר  
 ש"ח ח"ד ובכונה שח"ס זה כדיין לקח שח  
 לא תמלא שח"ב צעלי דין מדברים לפני כדיין  
 אלא חינו שח לפני כדיין כי חס חד ר"ל אחד  
 מהם דוקא וכו' זה שנתן השחד יען כי כדיין  
 חינו מטה ארזן כי חס אלו דוקא וא"כ זה  
 שכנגדו חינו יכול לדבר כלום ומסתחמים  
 טענותיו וא"י לדבר וכשמדבר צמ"ד כ"ב א"ז כדיין  
 עושק עלמו כחרש אשר לא ישמע וכשמדבר זה  
 שנתן השחד א"ז כדיין נוטה אלו ופוחת פיו  
 לאלם וכו' שחד ש"ח ח"ד כי זה כ"ב גם צע  
 שמספר כאלו חינו מספר כלל יען כי שומע  
 אין לו וק"ל :

**צדק** לדק תרדוף למען תחיה וירשת את  
 הארץ. אפי' דשני תיבות לדק ג"י שלחן  
 רמז למאז"ל בלכות ג' שאכלו על שלחן אחד  
 ולא אמרו עליו ד"ת כאלו אכלו מזבחי מתים  
 אכל ג' שאכלו על שלחן ח' וכו' כאלו אכלו  
 משולחנו של מקום ונדע דכחי' תקרא לדק  
 וכמס"ה ולדק תחיה לנו ולז"א לדק לדק תרדוף  
 דכיינו כחי' צדק בשולחן וצדק למען תחיה  
 ולא תחיה צדחי' מתים. ח"ג רמז ללדק  
 וכמשז"ל צדחי' קרצנו של אדם מכפר עליו  
 ועכשיו שולחנו מכפר עליו ע"י בלדק שנתן  
 מן השולחן דאל"כ עליו נאמר חריתי פרש על  
 פניכם וכו' וכו' מושב הסט"א שהיא צדחי'  
 מיהא ח"א לדק לדק ג"י שולחן שם רמז  
 דצולחנו ירדוף לעשות לדק למען תחיה  
 שילא מרשות הסט"א שהיא צדחי' מיהא. ח"ג  
 לדק לדק תרדוף נו"ט תק"ף ג"י סמא"ל לילי"ת :  
**צדק** לדק תרדוף פי' כי עץ חיים למכר"א  
 ז"ל דלפעמים בלדק הוא המשפט  
 וכו' כמ"ש פי' האומנין בסופו ח"ל רבה צד  
 צד חק תצרו ליה כנכו שקולאי חציאת דחמרא  
 שקל לגלימייכו אחו אמרו ליה לרב. אמ"ל כב  
 לכו גלימייכו אמ"ל דינא הכי אמ"ל אין למען  
 תלך בדרך טובים יכוב לכו גלימייכו. אמרו

גמור וקקשו כחוס' דכח חנן אל תהיו כעבדים  
 במשמעין את הרב על מנת לקבל פרס וכו'  
 ופריק לה הרב הני' דהבוא צמלות עלמן כמות  
 שכן חבל הכח מייירי כשכבר ילא יד"ח ממלוא  
 לדקק ועתה סולע סלע זו נוסף על חיוצו וצוה  
 התוספת שרי לעשות ע"מ לקבל פרס בעבור  
 חיי צנו או כרי שחכב לחיי בעוב"צ. וכרצ ז"ל  
 חסמכיה לחי' זה כהאי קרא לדקק הרדוף  
 ככפל לומר דאם כבר ילא י"ח ועתה מוסיף  
 ח"ש לדקק לדקק שם רמז ככפל לומר דילא י"ח  
 ומוסיף וכו' דקאמר לדקק ד"פ או יכול  
 לעשותו למען תחיה שאתה מוסיף בצונח זו  
 ע"מ שתחיה וירשת את הארץ שחכב לעוב"צ  
 וכו' ממש כמ"ש ע"מ שיחיה צני או שחכב  
 לחיי עוב"צ ודפח"ה עכ"ד ז"ל. וצוה אפי' דכיוני  
 שטמן ברמז ב' לדקק ר"ל שכבר עשה המוטל  
 עליו לעשות והוא מוסיף לדקק שנית כרי זה  
 יכול לומר ע"מ שיחיה צני או שחכב לעוב"צ  
 וכו' ח"א חכונני רומז באר"ש שיכונן עלמו  
 בלדקק זו באמירתו לגבול ע"מ שיחיה צני.  
 גם אפי' דתי' חכונני רחקי גי' תחד"ן בדקדוק  
 לומר דאל יאמר אדם דכל היום אני עמל  
 ועכשיו חתן עמלי ויגיעי לאחר לא עמל צו  
 ולא גידלו כל ודאי צורכא היא שישים בלבו  
 במשפטים וכדינים הקשים המרים שעתיד  
 ללקות על העצירות שצידו. וע"י בלדקק גדולה  
 לדקק שחכבכת מדב"ד למדכ"ר ולזה רמז חת  
 דן ר"ל שישים בלבו שהקצ"ח דן את האדם  
 לעת"ל וכדי להגלל יקדים הלידה לדרך ע"ד  
 וכלך לפניך לדקק. ועוד אפי' דאף בעוב"צ  
 קודם נסיעתו ידינהו עפ"י מדתו וכו' ידע  
 צוהו ולאחר במחשבתו ולא ידע את עתו ואפי'  
 ירוץ את גולגלתו גלגל הוא שחזור מלוח בחזרת  
 על הפתחים ואין חוקן ואין מרחם וכמו שאמ"ל  
 ר' פי' לדביחכו אקדימי ריפתא כי כיכי דליקדמו  
 לצנייכי כידוע וכיולא צוה רמז כי הלידה  
 בנח"ק ס' ויחי דארץ ישראל גי' חת לב ע"ע  
 דברים נחמדים שתמיד יכיה מגמתו לעלות  
 לחיי אולי חחזור העטרה ליושנה. עוד רמז  
 שותנת לב ושכל בתורה כידוע דאורא דא"י  
 מתכים ע"ש בדב"ק מתוקים מדבש. וכבר  
 בעניותין במ"א זכיתי לסיים הכתוב רחקי

מעשק הוא בלא וא"י שם רמז שמצטלת כל  
 בכחות של כדונים כס עשו וגודל דילוח תי'  
 חיש ח"א רחקי מע' שיק נטי' מעשיו ק"ש גי'  
 תי' דע"י בלדקק כי לא תיראיו וכו' וכן עתה  
 נחזור למאי דאחאן עלה כונת הקרא לדקק שהוא  
 בלדקק לדקק הרדוף שתחיה בלדקק ובכשרון ולא  
 בגזל ח"י וצוה שהיה צביתר למען תחיה  
 וירשת את הארץ שגורמת לכמה תועלות לא  
 כן אס' היא באיסור ח"י מלכד דלית ליה  
 תועלת אלא אדרבה נעש' עליה כן על בגזל  
 ידידיה בגזל מאחרים. וכן על שמכנה לעני מן  
 בגזל דאי הוה ידע לא הוה קביל מניה גזל  
 ולעבור על יצואת בך וק"ל :

**ובא"י** אפי' לרמז צמח שראיתי לה' חומ"ה  
 ז"ל שרמז לפי דרכו כי תיבוצה לדקק  
 לדקק גי' לנחש יע"ש. והנה אני עני צא לרמז  
 עפ"י מ"ש בגמרא צמחש דשמואל ואכלט שראו  
 לאדם א' שהיה הולך אמ"ל חד לחצירה הוא  
 אזיל ולא אחי אמ"ל אי ישראל הוא אזיל ואחי  
 וכן היה שחזר וביה נשא משוי של עלים וביה  
 נחש ציניכס ונתצבר הדבר שעשה לדקק עס  
 א' שלא היה לו מה לאכול ועשה עלמו כאלו  
 לקח ממנו כידוע. וכן איתא שם בגמרא דשבת  
 בבא ר"ע שהיו בעליה מחים בליל החופה  
 ואח"כ ע"י בלדקק שעשתה היא ראו הנחש  
 שמת בתוך הכותל כיע"ש. וכשחא ז"א לדקק  
 לדקק הרדוף שעל ידי בלדקק הרדוף הנחש  
 ותמיתכו כי שני פעמים לדקק גי' לנחש כנז.  
 וצוה למען תחיה ולא תמות צמיתת משונה  
 ע"י הנחש וגם למען גי' קץ וכמ"ש החיד"א  
 ז"ל על שפת הגחל. וצוה וירשת את הארץ הוא  
 ארץ החיים ארץ העלוונה וק"ל :

**א"י** אפי' בס"ד צמ"ש צמ"ד חילוק רחמ"ה נר  
 ואי אפי' לה לכוליד מה עשה הקצ"ח  
 חזמין לה נחש ונושך במקום הלידה ומצא  
 מולידה. וארז"ל כי פעם א' רצו לנכות ונתנו  
 באיילת המעוברת במקום מיוחד ונעת הלידה  
 ראו שהקצ"ח חזמין לה נחש עס' בעשבים  
 שהצוה לה לאכול ונשכה הלידה וילדה וצמחו  
 לכי"ת על השגחתו בצרואיו. מזה יקח האדם  
 מוסר השכל שיאמין באמונה שלמה כי השי"ת  
 משגיח על כל פרט ופרט ונפרט לענון מזומת  
 האדם

זכות הלדקה מאירח את עיני שכלו ומוציא חידושי תורתו לאורח טובים בשנים וכמו שמאיר את עיני העני בלדקתו גם הש"ת מאיר עיניו בתורה וז"ל לך לזכות לתורה שביא עק' לך לך תרדוף לך ממש וזכר שניכם בא' טובסי יגרמו קירוב גאולתנו ב"ב וז"ל למען גי' ק"ץ וגם תחיה וירשת את הארץ היא ארץ עליונה ונוטי תחיה וירשת את הארץ גי' צ"ח שם רמז לבנין בית קדשנו ותפארתנו בצי"א :

**ובז"ל** רמז הפ' וזכר מעשה הלדקה על ידו יזכר לשלום היא בתורה שנק' שלום כידוע וקרא כחוב וכל נתיבותיו שלום. וזה רמז בכחוב כי נר מלוח ותורה אור. ר"ל ע"י נר מלוח היא הלדקה שנקראת מלוח סתם ע"י ותורה אור שיאיר בו אור תורה לחדש צב חידושים :

**ובא"ל** הפ' לרמז לך לך תרדוף במש"ל במשנת חסידים בן י"ח לחופה וכתבם ידוע כי כל מה שדקדים יותר ונושא אשה הוא טוב לשכך ילכ"ר וזפרט בזמן הזה. ובמ"ש רב הסדא האי דעדיפנא מחבראי דנסיבני צי"ו ואלו נסיבנא בארביסר הוב אמינא גירא צעינא דשטנא וזכר יקרא צה"י חי שמורה על הלדק כמ"ש וזניכו בן יחידע בן איש חי וז"ל לך לך תרדוף לך לך נטי' צמ"ק י"ח רמז שישא אשה בן י"ח וז"ל תרדוף קרי צ"ח ת' שהיא פ' רדוף כי ע"י שישא אשה בזמנו שוב אין לפ' שליטה עליו וזכר יתקרב קלנו ע"ד שאמרו אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף וז"ל למען גי' ק"ץ ועוד תחיה שתחיה בצח"י ח"י ואז וירשת את הארץ היא ארץ עליונה וק"ל :

**שום** תשים עליך מלך אשר יצחק כי אלכין צו מקרב אחיך תשים עליך מלך וכו' כי כר' נח"ק דרך רמז תחילת מלכות ישראל במלך שאל ואח"ך במלך דוד וז"ל שום תשים אשר יצחק זה שאל צח"ר ה' שאמר שמואל הנביא ע"ה הראיתם אשר צחר צו ה' ותכי המשרה על שכמו גבוק מכל העם ואח"כ מקרב אחיך דהיינו מיכודם תשים עליך מלך רמז למלכות דוד במלך ע"ה דמלכותו עד כי יבא שילה מדרשו וק"ל :

לבנתי

באדם ופומחיו כס גורמים למעט השפע העליון וסולק ילקי וכשהוא ח"ש ח"ל לך לך תרדוף צ"י צנחש ש"ר שחשים בדעתך הנחש שממין בש"ח לאחלכ כדי לילד וזכר מכאן יולא לו שהקצ"ה משגית על צרואיו וזפרט לענין חיותו וז"ל למען תחיה הוא רומז למזון האדם וחיותו אשר מה יולא לך לעבוד את ה' בתורתו ומלותיו ואז וירשת את הארץ היא בעוב"צ כיון שאחכ מאמין אשר ה' אלכין נותן לך מזון ופרנסה וק"ל :

**צדק** לך תרדוף למען תחיה וירשת את הארץ וכו' הפ"ל צס"ד צכ"י מש"ל במה טעמים דלמה החשו מתקבלת לישראל ולא לאח"כ וחדא מנייהו דכיון דהם לא רצו לקבל בתורה ובתורה כתיב ושבת עד כ"א וכו' לכך תשובתם אין צב מועיל. ועוד יען דכס דברים בחוקים ע"ד מש"ל ע"פ זאת חוקת התו' לפי שבשטן ואח"כ מונין את ישראל ואומ"ל מה במלוח הזאת ומה טעם יש צב לפיכך כתיב זאת חוקת התו' חוקה חקקתי בזרע גזרתי אין לך רשות להכריח אחרים. ער"ן דע"י בחשו בקטן שגולד דמי.

**ובזה** פי' במשנ"ה כמבר"ר מלליה לוי גר"י כונת כ"י בתכלים ח"ל שמרו עדותיו וחק נתן למו ה' אלכינו אתה עניתם אל נושא היית לכם וכו' ור"ל יען כי ישראל שמרו התו' וחק נתן למו דבתורה אית צב כמה מלות שכם חוקים. כ"ה וכו' הטעם לכך אז נושא היית לכם לכם דיוקא אתה נושא את חטאיכם ופשעם ולא לאח"כ עכ"ד יל"י ופ"י :

**ובזה** יובן כונת כ"י לך לך תרדוף רמז לתורה וכפל הדבר לרבות שקבלו עליהם כל מילי בן שיש צבם טעם בן שאין צבם טעם לכך למען תחיה שתקרא צח"י ח"י ע"י בחשו שתשובתם מתקבלת וק"ל :

**א"ל** הפ"ל צס"ד דע"י הלדקה זוכה ללמוד בתורה ולחדש חידושי תורה ככל הכא מידו ובמ"ש מוכרחי ז"ל צס"ה ליקוטי תורה צ"י פזר נתן לאבותינו כי ע"י הלדקה מצרר ייח"ק בן אבן נימא דע"י הלדקה זוכה לצר ולבן ילולי תורה השייכים לנשמתו כידוע כי

**רברתי** רוס לבנו מאחיו ולבנתי סור מן

המלוכה ימין ושמאל למען יאריך ימים ע"מ וכו' אפי' דפתח צמאי דסלק וכסף וחכב לא ירצה לו מאד ועז"ל לבנתי רוס לבנו מאחיו נוטי עם גי' אותיות גי' רע"ג כמספר ממון ממון צ"פ ע"כ כי ריבוי ממון גורם לו לרוס לבנו מאחיו. וגם לסור ממלות ה' ולזה סמך ולבנתי סור מן המלוכה ימין ושמאל.

**א"נ** אפי' שאומרו לבנתי וכו' ולבנתי סור

וכו' למען יאריך ימים וכו' הם גי' טעמים לגי' מלות שלטונה המלך וכן סוסים. נשים. כסף וחכב. ופתח צמאי דסלק דכיונו כסף וחכב ואמר לבנתי רוס לבנו מאחיו ולרבו נשים אמר ולבנתי סור מן המלוכה כי ריבוי הנשים יסירו את הלץ ולריבוי סוסים אמר למען יאריך ימים על ממלכתו. רמז טעם האומר בכחבו ולא ישיב את העם מלרימוה וכתב רש"י ז"ל שהסוסים צאים משם. וממילא מהצטלח מלכותו ודו"ק :

**כי** יפלא ממך דבר למשפט בין דם לבין

דין לדון ובין נגע לנגע דברי ריבות

בשעריך וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר

ה' אלהיך בו. פי' ה' אדרי"ל צבלי יליו כי

ידוע שהאדם ע"י החטא פוגם בשמו שנקרא

אדם שמסלק האל"ף וישאר דם וזה היה הטעם

שהביא אדרי"ל מיתח לעולם כי ע"י חטאו

פגם בשם אדם ונשאר דם הביא דם צעולם

כנודע. גם ע"י החטא שחוטא האדם פוגם

בשם אדנות ומסלק האל"ף וישאר אותיות דין

כי האל"ף צא למחק אותיות הדין כנודע

ובחוטא מגביר מדרי"ל ומסלק האל"ף ח"ו

ונשאר אותיות דין. גם האדם ע"י עונותיו

ח"ו נתן פה לסט"ל לנגוע בקדושה ח"ו ולינק

ממנה חלילה ע"ד מ"ש חז"ל ירדן שנטל מזה

ונתן לזה וכו' וכנודע מדברי האר"י זיע"ל.

ח"ש כי יפלא ממך דבר למשפט ר"ל שאם

תראה שיש משפט ודין צעולם שהביא הקצ"ה

לרות ח"ו ויפלא ממך דבר הטעם של זה כי

תאמר מדוע עשה ה' ככה לארץ הזאת הנכ

דע לך שאותיות דם שנשארו מהסתלקות הא

משם אדם היא גרמה להיות דם צעולם

באותו המשפט כי מדה כ"מ. וכו' בין דם

לבין דין מלשון הכנה ר"ל לריך שתצין שהדם

הנשארים מאותיות אדם כמה גרמו לכם

המיתה צעולם. גם בין דין לדון ר"ל שתצין

עוד שאותיות דין הנשארים משם אדנות הם

גרמו לדון הזה הקשה שיהי צעולם. גם בין

נגע לנגע ר"ל שתצין עוד שהנגע שנגעה

הסט"ל ח"ו בקדושה ע"י העונות לינק ממני

היא גרמה לנגע הכוא שיהי למטה בהחטוי

שנגעה בהם המלקות ראוה צי"א מאויבים

הלרים אותם וכל העונות נתכוו ונעשו משורש

עון של שנאת חנם כי עון זה שורש פורע ראש

ולענה לכל העונות והם שגרמו לכל זאת וזהו

דברי ריבות בשעריך הוא עון ש"ח שהוא גרם

וסיבב לכמה עונות שיהי בהם פגמים אלו

כי הש"ח היא גורמת כמה עונות מחלוקת

ולכ"ר וגאור וכו"ל ולכן העלה היעלה הוא

שחין תקנה כ"א צהש"י ומע"ט וכן לריך

וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה' אלהיך

בו כי הוא ציהמ"ד אשר יושבים בו חכמי

ישראל כי שם הוא מקום טברת האדם מילכ"ר

וכמשז"ל אם פגע בך האי מנוול וכו' ולכן

אמר וקמת ועלית לרמוז שצלתך לציבהמ"ד

יהי לך עילוי וצאת אל הכהנים הם התי"ח

שתורתם במקום הקרבות. כלום שליוי תמיד

עם השכינה. ואל השופט הוא גדול הדור

אשר יהי צימים בהם ודרשת ענין החשובה

ותיקון מעשיך ואז ועשית עפ"י הדבר אשר וכו'

עכ"ל :

**ובאו"א** אפי' צס"ד דרך רמז עפ"י מה

ששמעתי באומרים שמע' הרב

עט"ר מארי דאתרא כדיין הוא הרב ר' יעקב

ענחיבי זלה"ה שאמר צחק הרב אחר שיהי

ענין עלילת של טומ"א בוקעת ועולה לפי שקודם

זמן צאו והגידו לו שיהי ה' מעשירי עם

משמש עם אשתו נדח ומע' הרב לא שם אל

לבו לקרוא לו ולהענישו ע"ז. ומחמת שיהי

הפגם בדם נדות לפיכך נהיה המשפט צעילות

דם כ"ז הגידו אנשים ששמעו ממע' ח"ר דוד

כלוי ז"ל ששמע איכו גופיה מפ' הרב כנ"ו

ז"ל. ובצר נודע כמה וכמה סבלו יסורים קשי

ומרים בזמן העלילה כידוע. והשתא יובן כי

יפלא ממך דבר נוטי דין צלא רחמים למשפט

שכוא

שכח קשה מדוע עשה כ' ככה לארץ ע"ז  
כשיצו צין דם. ר"ל לפי שכיב מן הראוי  
לשאל ולחקור ע"ע טומאת דם נדה. לכך  
ראוים לדם :

**כ** יפלא ממך דבר למשפט צין דם לדם צין  
דין לדין וצין נגע לנגע דברי ריבות בשעריך  
וכו' וקמת ועלית וכו' והגידו לך את דבר  
המשפט וי"ל כמה שזאו הדברים כפולים צין  
דם וכו' ותו איכא למידק דתחי' קאמר כי  
יפלא משמע דלא ידע כלום ולצסוף אמר דברי  
ריבות דמשמע שזאו מחלוקת ועוד דקדוקים  
אחרים. ופי' ה' צירך ילחק צרכי ה' תזריע  
בדרך פשוטה וכוא צחקי מ"ש בשביעית ומחזור  
חוב בשביעית. יאמר לו משמט אני אמ"ל אף  
עפ"י כן יקבל ממנו שנה' וזה דבר המשטה.  
כיוצא בו רולח שגלה לעיר מקלט ורלו אנשי  
העיר לכבדו. אמר להם רולח אני אמ"ל אף  
עפ"י כן יקבל מהם שנה' וזה דבר הרולח ע"כ  
וצדין הנגעים כתב הרמב"ם בפ"ט מה' טומאת  
לרעת וז"ל אעפ"י שהכל כשרים לראות את  
הנגעים מ"מ הטומאה והטכרה תלויה צכה.  
כילד כהן שאינו יודע לראות את הנגעים.  
החכם רואה ואומר לו אמר טמא וכוא אומר.  
אומר טכור וכוא אומר. הסגירו וכוא מסגירו  
החליטו וכוא מחליטו שנה' ועל פיהם יהיה  
כל ריב וכל נגע ואפי' היה ככהן קטן או  
שוטה כחכם אומר לו וכוא מחליטו או מסגירו  
או פוטר עכ"ל. נמצא שגם צדין הנגעים הכל  
תלוי בדיבור של כהן וצוה צאו כל דברי הפסוק  
ע"ן שאמר כי יפלא ממך דבר למשפט צין דם  
לדם וכו' שצשלש אלה יפלא ממך דבר כלומר  
ענין זה שאמרו שצשלש אלה הכל תלוי בדבר  
יפלא ממך ולא תדעו ולכן יהיה צעניך פלא  
בשלש דינים ותיקשי לך טובא בכל אחת מהם  
תחי' צין דם לדם שאתה רואה שני שופכי דמי  
רולחים ולאחד מכבדין אותו ולאחד אין רשאי  
לכבדו. וכיינו קושיא צין דם לדם. ותו תיקשי  
לך צין דין לדין דכיינו דיני ממונות דיש  
פעמים דאין שביעית משמטה ומחזירין חוב  
בשביעית וכיינו צין דין לדין. ותו תיקשי לך  
צין נגע לנגע דכיינו דאתה רואה שני  
דמריובין שוב ואפי"ה כאחד נהגו בו טומאה

וכאחד לא נהגו בו טומאה ואמאי כיון שמראה  
שוב בשניהם למח חלוקים בטומאה. וכ"ז גרס  
לך לפי שלא ידעת לדרוש תי' דבר הכמוכה  
גבי רולח ודבר הכתובה גבי שמיטה וזה דבר  
הרולח. וזה דבר השמיטה שמהם למדו צמשי  
חילוק בדינים. וכן ג"כ גבי נגעים שהכל  
תלוי בדיבור הכהן וז"ל כי יפלא ממך דבר  
למשפט ומש"כ תיקשי לך טובא צין דם לדם  
צין דין לדין וצין נגע לנגע וע"כ יהיה דברי  
ריבות בשעריך. וקמת ועלית אל המקום אשר  
יבחר ה' והגידו לך את דבר המשפט כלומר  
שיפרשו לך היטב ענין זה ודבר שהכל תלוי  
בדיבור שלשם ענינים אלו. וכנגד הרולח  
ובשביעית אמר את דבר המשפט דנפקי מדבר  
וכנגד הנגעים אמר ושמת לעשות ככל אשר  
יורוך היינו הפסוק דכתיב גבי נגעים ככל אשר  
יורו אתכם וכו' עכ"ד ז"ל :

**כ** תקרב אל עיר להלחם עליה וקראת אליה  
לשלוט ויהיה אם שלום תענך ופתחה לך  
ויהי כל העם הנמצא בה יהיו לך למס ועבדוך  
פי' ה' אד"א יל"ז דרך רמז לענין גאולה כי  
תקרב אל עיר להלחם עליה עיר זו ירושלם  
להלחם עליה פי' צשצילה על שהיא הרבה  
ואתה נלחם עם הקל"י והספ"א צשצילה כדי  
שיצנה ציבויק צצ"א הנה לריך תחילת הכל  
וקראת אליה לשלוט שחיי' הכל תעביר בשנאת  
חנם ותתחובו בשלוט ציניכם יען כי היא  
חרבה מקודם צעון שנאת חנם וא"כ עתה לריך  
לכעציר הש"ח ולהגביר בשלוט כדי שיצנה  
צצ"א וזהו ויהי אם שלום ציניכם. אז תענך  
השכינה מן השמים ופתחה לך ואז כל העם  
הנמצא בה עתה משאר עכו"ם השולטים בה  
הנה אז יהיו לך למס ועבדוך וק"ל :

**ל** תחיה כל נשמה. בטעם שליוה צשצנה  
עממין לא תחיה כל נשמה משא"כ  
בשאר אומות היינו שכארץ נענן מליאה כשפי'  
וכיו מהפכין עלמם לנקבות ולטף לכך ציוה לא  
תחיה כל נשמה עכ"ד כחיד"א צנח"ק מר'  
אפרים ז"ל. ואפי' לרמז עפיד"ק כי תיבות כל  
נשמה עם האותיות גי' כשפ"ס ע"ה ודו"ק :  
**כ** תלא למלחמה על אויביך ורהיט כוס ורכב  
עם רב ממך לא תירא מהם כי ה' אלהיך

**ובאו"א** אפי"ל כונת כבי כנז"ל כי תלור אל עיר ימים רבים להלחם עליה

לתפשה לא תשחית את עמך לגדוד עליו גרזן כי ממנו תאכל ואותו לא תכרות כי האדם עץ השדה לצא מפניך במלור רק עץ אשר חדע כי לא עץ מאכל הוא אותו תשחית וכרתי וכרתי במה שידוע מדברי רז"ל כי הלדיק שהוא תמיד מוכיח את העם להחזירם בתשובה אינו מסתלק בעון הדור ומ"ש נוטל לדיק אחד ומכפר על הדור הוא בלדיק שהוא צינו לבין עמנו אצל אין בו מועיל לצני הדור. עוין את הידוע דהלדיק נדמה לעץ וכמ"ש צפי עלי שטים שומדים. ובצר אני בעניתי יביצנה טעמא למה שגדמה לעץ לפי שהוא עוצד את ה' מאהבה ולא לשום פניה חלא דוקא לש"ש וכמו העץ שמוציא את פרו ואליו כדי לקיים מצות הכזרה ית' ולא שייך בו שום פניה כן האדם הלדיק והשתא ח"ש וז"ל כי תלור אל עיר ימים רבים להלחם עליה לתפשה שם רמז לעיר או לדור שרובו צ"מ חייבים אז לא תשחית את עליה הוא הלדיק שגדמה לעץ לפי שהוא עוצד את ה' מאהבה ולא לשום פניה כי בודאי כיון שהוא עוצד מאהבה שהוא מקיים מצות תוכחת כדון התורה הוכח תוכיח אפי"ל קי פעמים וז"ש כי ממנו תאכל שם רמז שזאת העיר היא נהנית ממנו להחזיר אותם מדרכם הרעה וכינה אותו בלשון אכילה לפי שהמלכות והתו"ה הם אכילת הגשמה ולכך ואותו לא תכרות כדי לכפר כי האדם הנז' הוא עץ השדה לצא מפניך במלור הילכ"ר שצא להחטיאך רק עץ אשר חדע פי לא עץ מאכל הוא ר"ל הלדיק שאין בו תועלת לבני דורו שאינו מוכיחים אותו תשחית וכרתי ובנית מלור וכו'. ח"י רמז לרשע ע"ד מ"ש הכחוש ואח"כ כי הזכרת רשע וכו' הוא רשע בעונו ימות ואח"כ את נפשך הלל דכיון שהזכרת אותו ח"כ הוי מליד ויודע את רצו וכו' ובכי האי לא אמרו נוטל לדיק אי לכפר. ואפי"ל שזכו עמנו טעם מה שחילקו רז"ל בין לדיק המוכיח לשאינו מוכיח דע"י התוכחת כו"ל הם מזידיים בעונם ולא שוגגים ולכך הם יסתלקו בעונם. לא כן הלדיק שאינו מוכיח ח"כ הו"ל שוגגים והקצ"ה אינו דן שוגג כמליד

ועפ"י

עמך המעלה מארץ מלרים ודקדוקים מבוארים אומנם אפי"ל ע"ד צהקי מה שידוע דשאל הכות מיינא לריב"ק טענת רובא כנודע ומפרשים ז"ל ברצו להרץ לזה ואח"כ מכללא מ"ש ז"ל תי לזה דלגבי בן ליכא טענת רובא ואנחנו עם בניי יש לנו דין צנים לגבי הקצ"ה ור"ה מניין יל"מ דר"ה דירד הקצ"ה למלרים והוא מליא גילולים וכו' ואינו משם והקצ"ה כהן ואיך מיטמא ח"י דיש לנו דין צנים ואיך מיטמא לבנו וא"כ ז"ל כי הלא למלחמה וכו' ור"ה סוס ורכב עם רב ממך לא תירא מהם ר"ל לא תירא שלא יטענו עליך טענת רובא כהכח מיינא דהא יש לך תשובה כי ה' אלהיך עמך המעלה מארץ מלרים וק' דאיך ירד הקצ"ה למלרים כנ"ל ח"י דיש לנו דין צנים ואיך מיטמא לבנו וכיון שכן צה נחה שקט טענתם וק"ל:

**ועפ"י** אפי"ל ע"ד כונת הכי צם עקב וז"ל כי תאמר בלבבך רבים הגוים האלה ממני איכה אוכל להורישם לא תירא מהם זכור תזכור את אשר עשה ה' אלהיך לפרעה ולכל מלרים הנמסות בגדולות וכו' אשר הולידך וכו' ועפ"י הכי נכון וק"ל:

**כי** תלור אל עיר ימים רבים להלחם עליה לתפשה לא תשחית את עמך לגדוד עליו גרזן כי ממנו תאכל ואותו לא תכרות כי האדם עץ השדה לצא מפניך במלור וכו' פי מרזקנו הרי חסד לאברהם ז"ל בפירושו הנקרא בעלי ברית אברהם כ"י כי הנפש כשהיא צחוק הקליפות היא נעה ונדד כאבן שהיא צחוק כף הקלע צורחת מהשטן הרודף אחריה להענישה ומנסת עמך צדומם או צלומת או צבע"ה ואז השטן כשנכנסת הנפש לגוף הכות אינו יכול להזיק לה וזהו אומרו ית' למלאך המות שהולך להשטין על האדם למעלה כי תלור על עיר שהוא האדם להלחם עליה בטענתך ותראה שגדמה אותה הנפש לעץ לא תשחית את עמך להזיק לאותו המגולגל כי האדם עץ השדה לצא מפניך וכו' ר"ל אותו העץ ממש הוא עץ השדה לצא מפניך שצ"ע שתתן שאתה רודף אחריו להזיקו הוא נכנס במלור הכות של סען לשמור עמנו ממך עכ"ל:

על פי הדבר אשר יגידו לך כליו אם רבים  
אומרים אז ועשית אבל השופט לבדו וכו' וכו'  
באחד אין לעשות על פיו ובעיניו ובגידו לשון  
רבים וכדעת הרמב"ן עכ"ל :

**תמים** תהיה עם ה' אלכריך וכו' פי' הרי  
נח"ק דכונה אפי' בליבו לא יכרהר

אחר מדותיו. וכו' וז"ש תמים תהיה עם ה' אפי'  
הכבוד שאין מכיר זו אלא ה' תמים  
תהיה כי הוא בוחן לב חוקר כליות ואפי' לרמח  
בתיו תמים שהיא רבתי שכן הוא ברוב הס'  
כמ"ש בס"כ בהס"ל שאם ח"ו אדם מיישראל  
היה ה' יום עובר עבירות הוא נדחה לגמרי  
מן הקדו' ע"ש. ומדה טובה מרובה שאם יקדש  
עלמו ביותר ה' ימים אזי קנה עולמו והוא  
דבק עם ה' תדיר וז"ש תמים תהיו גדולה  
שאלה ה' יום דבק תדיר בה' אז תהיה עם ה'  
אלכריך תדיר וכו' עמו שלא יבא עוד לידי חטא  
ועוד אפשר לרמח שצריך ליזהר מאד מהס"א  
שהם ה' איש דעשו חיילות הס"א כוונת.  
א"כ ה' תלמוד גדול שהוא מביא לידי מעשה  
הלכה ה' גדולה כי תלמוד גדול והנשאר אותיו  
מים רמז לתורה כמ"ש הוי כל צמח לבו למים  
וע"י התורה שנמשלה למים שכולכים למקום  
נמוך גם התורה לא תמלא תורה אמת כי אם  
בנמוכי רוח וכו' כי אין יגער שולט בהם  
והוא הוי כל צמח גי' ס"ס ששלט בו לבו למים  
תורה כדמות מים שכולכים לנמוך כלומר  
תלמודו תורה צעורה וזכר תללו וק"ל :

**תבין** לך כדרך ושלשת את גבול ארצך וכו'  
אפ"ל בס"ד דרך רמז דידוע כי העובד

הוא כמו דרך וגק' מ"ש בגמרא לעולם ישלש  
אדם את לימודו שלש בתורה שבכתב ושלש  
בתורה שבע"פ וכו' ובתורה מכונית בת"י א"ת  
לפי שהיא מא' ועד ת' וז"ל תבין לך כדרך  
שצריך האדם להכין עלמו בזה העולם שהוא  
דרך הכנה דרכה. ונקט חדה לדוגמא לשלש  
לימודו ג' חלקים וז"ל ושלשת את רמז לתורה  
ואות ו' ושלשת רמז לשיחא סדרי משנה. את  
גבול ארצך מו"ט ה' רמז לכו' חומשי תורה.  
אשר ינחילך ה' אלכריך. רמז לתלמוד שכל אחד  
לומד בתלמוד כפי אשר חלק לו ה' בצינה בזה  
סיני. וע"י עסק התורה מהפך מדכ"ד למכ"ר

וה"ש

**ועפ"ז** אפי' להמתיק לי ח"ל שאמרנו הוא  
לורבא מרבנן דסגו ליה בני מחיה  
לאו משום דלא מעלי אלא משום דמוכח להו  
במילי דשמייה ע"כ. וכדקדוק מכו' דזו תורה  
זכה שכרה. אכן עפ"י יע"ן דע"י שהוא מוכיח  
אותם א"כ הו' מזידים ולריך הם עלמם שיסתלקו  
כדי לכפר ע"פ וזכו דקדוק הכתוב הוא רשע  
צענו ימות דע"י חטא הוי עון מזיד ולא חטא  
וק"ל :

**ואמר** שמע ישראל אתם קרבים היום למי'  
על אויביכם וכו' פירש"י אפי' אין בכם  
אלא זכות ק"ש בלבד כדאי אתם שיושיע אתכם  
פי' החיד"א ז"ל בפנ"ד שר"ל אמרו שהקורא  
ק"ש שני פעמים כאלו מקריב שני תמידין  
והקרבות מצטלות שצדוד מלכות כמ"ש רז"ל  
וה"ש הכהן שמע ישראל כל' זכות שמע ישר'  
כמ"ש רש"י אתם קרבים היום אתם מקרבים  
היום שקרבות היום הם שני תמידין וזכות  
זה למלחמה על אויביכם כל' כדאי זה לערוך  
מלחמה דהקרבות מועילות לבטל שעי"מ וא"כ  
אל ירך לבכם כי יש ויש זכות להגלל וללחוח  
ודו"ק :

**ובאת** אל הכהנים כליום ואל השופט אשר  
יהיה צימים כהם ודרשת ובגידו לך  
את דבר המשפט ועשית עפ"י הדבר וכו' לא  
חסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל.  
כאשר ירדוף הקורא הני קראי לעולם ירגיש  
אדם בצפל הדברים וכל הענין ופי' הרי פני  
דוד בפקדים מ"ש הרמב"ן צפ' זה צורר דר'  
כאי גאון כי דאס מופלא שכבר נחלק עם  
אחרים הלכה כמותו כי רב הוא בחכמה  
והרמב"ן מהלק עליו שהוא יחיד נגד רבים  
דעת היחיד צטל וכהיא דאמרנו פ"ק דיצמות  
דאיכא מ"ד עשו צ"ש בדבריהם משום דהו'  
מחדדי טפי לא איתמר אלא צמועטים נגד רבי'  
אבל יחיד דבריו צטלים לגבי רבים אפי' היחיד  
חכמתו מרובה מאד ע"ש. וזה שרמז הכתוב  
צדעת הרמב"ן לאפוקי מדעת בגאון ובאת אל  
הכהנים כליום שהם מורי הוראות ואל השופט  
פקיע ושומח ודרשת לא תימא דנעשה כדעת  
השופט אף שהוא יחיד מאד מה שהוא חכם  
ובקי לא היא אלא ובגידו לך לשון רבים ועשית

היה עין העיקרית שרואה צב צחוש הריאות  
וכנה כל הטובות הרעות שבצמיחתו השנייה  
על העתיד הגם שאין אהנו רואים עתה מהם  
בעין חוש הריאות עכ"ז אנו רואים אותם בעין  
השכל שלנו כאלו הם לפנינו ונמצא שעתה אין  
אנחנו רואים כי אם בעין אי דוקא שיהיה עין  
השכל חבל לא בעין העיקרי של חוש הראות  
ואמנם לעתיד כשתהיה הגאולה צב"א יבא  
הזמן שגראה כל הטובות והיעודים גם בעין  
הבי העיקרית של חוש הראות ח"ש כי עין  
בעין יראו צב"א כי ליון ור"ל מה שהוא בעין  
השכל נראה אותו בעין העיקרי גם כן ונמצא  
שאנחנו רואים צב"א וזהו עין בעין עין השכל  
בעין הראות. ועפ"י דר"י אפי' לרמז דה"ק כי  
עין ר"ל מה שיהיה צב"א עין אי עכשוו יהיה  
בי עין ר"ל שני עינים ונביאם יראו צב"א כי  
ליון ופשוט :

**ובזה** פי"ג מארז"ל לצבתי אחותי כלל  
לצבתי באחת מעיניך ודרשו רז"ל  
צבתי באחת מעיניך וכשתתייפי צבתי עיניך  
והכוונה לרמז אל האמור ר"ל עתה צב"א  
באחד מעיניך הוא עין השכל דוקא תבטי  
ותראי לטובות הנשגבות חבל כשתתייפי הוא  
בזמן הגאולה יהיו מוכשרים הדיקים מאד  
אזי יהיה צבתי עיניך עין השכל ועין הראות  
יב"ר צב"א :

## ס' בי תצא

**בי** תלך למלחמה על אויביך ונחמו כי אליהם  
צידך ושצית שציו פי"ג הכי אדרת אליהם  
כי הנה דרך המלחמה להיות צבתי אופנים באי  
כי הוא שילחמו זע"ז מערכה נגד מערכה  
וכנה צאופן זה הגם שילחם האחד את חברו  
עכ"ז לא יצטר שיהיה נהרג מחיל אותו הנוצח  
גי' ואופן הבי שילחמו זה מלמעלה וזה מלמטה  
צאופן שבאחד עומד צראש הכר וכה' עומד  
בתחתית הכר ונלחמים גם צאופן זה אפשר  
שזה העומד למעלה שנוצח ואין נהרגים מחיל  
שלו ולא אחד כלל כי מאחר שהוא למעלה  
ואוייבו למטה כ"ז כורג ואינו נהרג כלל והוא  
שולט

ח"ש אליהם יביח והנה אחיות בויח וצב  
מתקן עלמו ומוטי לנוס שמה כל רוחה גי'  
תק"ן שצב הוא נתקן. גם ס"ת לנוס שמה גי'  
אדמות שמשכך מדי"ד :

**א"נ** ושלשת ו' שלשת עפ"י האמור שם  
בקדושין ד"ל ח"ל לעולם ישלש אדם  
שנותיו שלש צמקרא שלש צמשה שלש צתלמוד  
ופריך בגמרא ומי ידע כמה חי ומשני לא  
לרובא חלא ליומי. ופירש"י ליומי. ימי השבוע,  
והכוונה שיחלק ימי השבוע לשלישים וזהו הרמז  
ו' ר"ל כי ימים של השבוע תשלש ותיצת שלשת  
אחיות תשלש :

## הפטרת שופטים

**אנכי** אנכי הוא מנחמכם. אפשר לרמז  
צפשיטות דידוע דאין בשם שלם ואין  
הכסא שלם עד שימחה זכרו של עמלק. ח"ש  
אנכי אנכי הוא. ר"ל בזמן שיחזור אחיות הוא  
למקומם אז מנחמכם :

**ובאו"א** פי"ג חיד"א ז"ל דישראל לא היו  
מאמינים שלא יהיה עוד חרב  
כיון שהיה בי פעמים וק"ל כרבי דצתרי היו  
חזקה לכן צא הקצ"ב לנחמם צלשון כפול מעין  
דוגמא לתרי היו חזקה והענין דגאולות שעברו  
היו ע"י שליח ומש"ה היה שעבוד אחרים  
חבל בגאולה העתידה היא ע"י הקצ"ב בעלמו  
ואין אחרים שעבוד. ועוד חרז"ל דביבמ"ק אי'  
ובי שבו ע"י צ"ו נחרצו חבל בית גי' יהיה  
כצ"י מעשה ידי יולד וכוא קיים לעד וזה רמז  
אנכי אנכי כלומר אנכי הגואל על ידי. אנכי  
הכוונה דביבמ"ק וא"כ זו נחמה אמיתית שהיא  
גאולה עולמית וצנין עדי עד :

**בי** עין בעין יראו הרב הנזכר הביא משם  
הראשונים דע"י של יכרסמנה חזיר מיער  
היא קטנה ותלויה וע"י של שמע קצועה וגדולה  
וצב"א ע"י של שמע תחבטל ע"י של מיער  
הרומז לעשו ח"ש כי עין בעין יראו צב"א כי  
ליון עכ"ד :

**ובאו"א** פי"ג הכי אד"א יל"י כי הנה יש  
לאדם בי מיני עינים באי הוא עין  
השכל שרואה בשכלו דבר שלא שפחו עינו. וכבי

שולט ואין שולטים בו גם ידוע שפיקר הנילוח  
 הוא שהשר של אותה אומה ג"כ יפול וימסר  
 ציד כמ"ש יפקוד ה' על לבא המרום במרום  
 וכו' ואחר שנפל אותו שלמעלה בנקל אז יפול  
 אותו שלמטה ובזה יובן כי הלא למלחמה הנה  
 הקצ"ה יעשה עמך כמה טובות ה' שילוח  
 אותך הרבה עד שלא ימות מכס אחד כאלו  
 אתה עומד למלחמה על אויבך על דייקא כלו'  
 למעלה ממנו וכמו אופן כב' של מלחמה האמור  
 וכמו שפ"י שאתה יולא מערכה לקראת  
 מערכה עכ"ל הקצ"ה יללית אותך ג"כ שתהי'  
 כאלו אתה עומד על אויבך באופן שלא יהיה  
 לך נזק כלל ועוד נמי ונתנו ה' אלהיך בידך  
 הנה תיצת ונתנו גם אם תקרא אותה למפרע  
 תהיה נקראת ונתנו וה"כ דרשין לה כפולים  
 ונתנו ונתנו ישר ולמפרע ה' על השר שלמעלה  
 וכה' על השר שלמטה דכיון שנמסר שר של  
 מעלה בידך גם אותו שלמטה ימסר ושנית  
 שצ"ו אלהיות יושב ר"ל כ"כ תהיה מללית  
 במלחמה שאז לריך לך טורה וחפוש כדי  
 לשבות את אויבך אלא שפ"י שאתה יושב  
 במקומך אתה שוכה אותו וזכו ושנית שצ"ו  
 אלהיות יושב ר"ל שפ"י אם אתה יושב ע"כ :  
**ובאו"ה** אפי' לרמוח דוטי' כי הלא למלחמה  
 על הוא כתלע ר"ל אם אתה  
 מחשיב עצמך לתולע ע"ד שאמר דכע"כ ואנכי  
 הולעת ולא חיש אז אתה על אויבך הוא  
 ילכ"ר שאין יכול לשלוט וכידוע דמי שכוח  
 עניו אין יגער שולט בו וכמש"ל דלכך במזמור  
 קל"א אמר ה' לא גבה לבי ולא רמו עיני  
 לומר דע"י שלא גבה לבי אין ליכ"ר שליט עלי.  
**א"ה** כפשוטו לנלח במלחמה והוא עפ"י מ"ש  
 ז"ל והוב"ד לה' מהר"ח פלאגי צס' נפש  
 חיים מעי' עי' אות מ"ט וס"ד דע"י כענוה  
 זוכה לנלח במלחמה יע"ש וז"ש כי תלח למלחמ'  
 על נוטי' כתלע לרמוח שפ"י שאתה מחשיב  
 עצמך לתולע אזי כי הלא למלחמה על אויבך  
 ונתנו ה' אלהיך בידך ושנית שצ"ו וק"ל ובזה  
 פ"י ה' כנז' כונת כב' בפרש' כי ה' אלהיך  
 מתהלך בקרב מחניך להיליך ולתת אויבך  
 לפניך וכה' מחניך אלו איבריך קדוש ג"י שפל  
 יע"ש :

**סמ"י** הכתובים כי תעשה הישר צע"י כי  
 אלהיך כי תלח למלחמה על אויבך  
 ונתנו ה' אלהיך בידך ושנית שצ"ו עפ"י מ"ש  
 ע"פ רבות מהשבות בלב חיש ועלת ה' היא  
 תקום דכיונו כלל יוסף אלעזר דהאחד עני  
 ובאחד יפה תואר ובאחד הים עשיר ועכ"ל  
 לא פנו לבס מעסק כח' ומקשים על יוסף  
 דנחמי ראי' מיימי מננו הא איתא במד'  
 דבא דיוקנו של אציו ועוד אכן כשתיה  
 ואמ"ל אם אתה חוטא מתריב בעולם וא"כ  
 כל כרשעים יטענו כך ותי' דכיון דנחמי' כמה  
 ברכורים ופטשטשים פשט בלרו אף כי אה"כ  
 הים רואה להתפתות הקצ"ה עוזרו לא כן  
 כרשעים שכם מגמים את הילכ"ר בעלמם.  
**ובז"ה** פ"י ה' אצק סופרים כונת כב' בתכלי  
 כי השמות יכרסון לדיק מה פעל  
 וכו' ה' בביכל קדשו וכו' עיניו יחזו וכו' ובזה  
 יע"ן כי תעשה הישר צע"י כי אלהיך שעשית  
 כתנגדות מהח"י כנגד הילכ"ר וכיונו כי הלא  
 למלחמה על אויבך מאל"ך ומעלמך אף שאתך  
 ונתנו ה' אלהיך בידך דכיונו שהקצ"ה עזר  
 שלא להטוא דאל"ה היית חוטא עכ"ל נהשב  
 לך כאלו אתה בעלמך ושנית שצ"ו דאלוין  
 בחר במחשבה וק"ל. שנתתי :

**ובאו"ה** פ"י ה' פנ"ד ז"ל דתיצת הישר  
 ג"י הפלח שלריך מאד ליזכר  
 בהפילה כה"א במקום קרבן ובנה זה כי הלא  
 למלחמה על ס"ת הלול לישב אהל תורה דע"י  
 כתורה מכניע ילכ"ר וכמ"ש פ"ק דקידושין  
 אמר הקצ"ה בראתי ילכ"ר בראתי לו תורה  
 תכלין ובנה כתו' ילחם עם הילכ"ר. ולא  
 תכזור שבבבול כתו' ילכ"ר זמן הפ"י נכך רמו  
 הישר צג"י תפלה דגם צכה תפ"י יוכל נכלחם  
 עם הילכ"ר וזמן תורה לחוד וזמן תפלה  
 לחוד עכ"ל :

**ובאו"ה** פ"י ה' לשון ערומים בליקוטי רבי  
 במש"ל צמ"ס ע"ז מ"ד חב"י  
 חיש ירא את ה' אשרי חיש ולא אשרי חשב  
 אשרי המתגבר על ילכו כשכוח חיש ר"ל כשכוח  
 עדיין צחור ודמו רוחה וילכו תוקפו לעבור  
 עבירה אז שבה הוא לו אכל אם יעשה תשוב'  
 כשכוח זקן חינו כ"כ שבה מפני שכבר נהבטל  
 ילכו

כשאר פושעים שאני אומר שוב. אך לאלישע  
אני אומ"ל שישוב כאחרים. אך אם שב מעלמו  
מקובל עכ"ד :

**ובזה** א"ש ח"ש כי תעשה הישר ואח"כ כי  
הפסק וזה רמז הכפסק שבין פרשה  
לפי שהוא הפסיק ונדחה. עד כי ילחץ ב"ק  
ואמרה שובו צנים שובצים חוץ מפי' אין להשיג  
ותשובתך מקובלת. ח"ש כי תלך למלחמה  
מעמך שהקצ"ה אינו אומר שחשוב וכוונת  
נדחה עד שכל איצריך כשם הילכ"ר ונעשו  
אויבים ח"ש על אויבך הם הילכ"ר ואיצריך  
ובשרו כחשוב דכחשורו לצד להלחם חקף  
חתה על אויבך למעלה מהם והם נופלים  
תחתך ונתנו ליכ"ר כי אלהיך. וכי"ת דק"ל  
נראה ונדחה אינו חוזר ונראה לז"ל צידך  
כל שבידו לא אמרין נראה ונדחה אינו חוזר  
ונראה ח"ש צידך. ושנית שבו הם איצריך  
אשר שבהם והיו אויבך עתה ושנית שבו  
שאתה תמשול באיצריך גדולה תשו' ותזכה  
לשעבד איצריך שיכיו ברשותך כמו שצויים  
אשר קודם היו שבוים ביד ילכ"ר ח"ש ושנית  
שבו וק"ל :

**סמ"י** הכתובים ואתה תצטר כדם הנקי  
מקרבך כי תעשה הישר צעני ה'.  
כי תלך למלחמה על אויבך ונתנו כי אלהיך  
וכו' אפ"ל דרך רמז עפ"י מש"ל וכו"ד צעיר  
מקלט והגהות שנס גדול היה נעשה בעגלה  
ערופה שאחר כמה ימים שנערפה ילא ממנה  
תולעת גדולה וכוללת ונדבקה צרועה ואין  
צריה יכולה לעוקרה מצגדו עד שיגיע הדבר  
לצ"ד. ויש מקומות שנראה שהתולעת היא  
בעלמה הורגת לרועה וכשתא א"ש ח"ל ואתה  
תצטר כדם הנקי וכו' ופירש"י מגיד שאם נמל'  
הכורג אחר שנתערפה בעגלה הרי זה יכרג  
ולפ"י יע"ן ואתה תצטר כדם הנקי וכו'  
דהיינו שיכיה אופן שיכרג הכורג ובאזה  
אופן לז"ל כי נוט' כיאשר ילא תלך למלחמה  
על נוט' תלע היינו שיואלת החולעת וכוללת  
על אויבך ואז ונתנו כי אלהיך צידך להרוג  
אותו וק"ל :

**סמ"י** כי תעשה הישר צעני ה' כי תלך  
למלחמה על אויבך ונתנו כי אלהיך וכו'

פי

ילכו. וזה הכוונה כי תעשה הישר צעני ה'  
תדע בזה זמן הוא הישר צעני ה' החשוב  
שאתה עושה צומן כי תלך למלחמה על אויבך  
שאתה לוחם עם הילכ"ר לא כשאתה זקן וק"ל :  
**ובכתוב** עמנו י"ל מכו הכפל ונתנו כי  
אלהיך צידך ושנית שבו יאמר  
ושנית שבו ודי. אכן פי' כנז' צמז"ל ונגש  
הכהן ודבר אל העם שהמשוח מלחמה היה  
אומ"ל אל ירע לבבכם מפני זהלת סוסים ואל  
תחפזו מפני קול וכו' כי ה' אלהיכם הכולך  
אתכם הם צאים בגלגול של צ"ו ואתה צאים  
בגלגול של מקום וכו' נמלא דעיקר המלחמה  
לנלח הוא שישנו מגמת פניהם כי לה' המלחמה  
ח"ש כי תלך למלחמה על אויבך לא תעלה  
בדעתך לומר כחך ועולם ידך וגבורתך הוא  
שתלח במלחמה חלל מגמת פניך יהיה  
שונתו כי אלהיך צידך. אז ושנית שבו ותלח  
אותו. **וזהו** כוונת מ"ש צמפרי על אויבך  
מנגד אויבך ש"ל מאי קאמר חלל  
הכוונה היא שמלחמה שלך הנוצח יהיה כנגד  
אויבך שהם הצטמק שלהם הוא בגבורתם  
וצמסיהם ובהרצותיהם וצמלי זיון שלהם חלל  
אתה אין לריך לכל זה חלל הצטמק צמקצ"ה :  
**ובא"ל** פי' ה' אלהיך דוד ז"ל כונת סמיוכי  
הפי' וכו' וזה צמח שחקרו הראשונים  
דק"ל נראה ונדחה אינו חוזר ונראה וכהא  
הרשעים צקטותם הם נראים ואח"כ נדחים  
בעוונם ואין תועיל להם תשו'. ותירלו כמ"ש  
בצחיים ד' ל"ד דכל שבידו לא קרינן ציח  
נראה ונדחה שלא נדחה לגמרי כיון דבידו  
לחקן ובאופן זה חוזר ונראה. עו"ן מ"ש  
מכרימ"ט בתש' אר"ח ס"י ח' צמ"ש כל מה  
שיאמר לך צמקצ"ה עשה חוץ מלא דהכוונה הגם  
שילך צ"ק שלא תשוב כמאמר שובו צני' שובצ"י  
חוץ מאלישע שידע בצבדו ומרד צי עכ"ז לא  
תמנע ותשוב כי אל רחום הוא ח"ש כל מה  
שיאמר לך צמקצ"ה הוא מלך מ"ה הקצ"ה. ע"י  
חוץ מזה שאם יאמר לך שובו חוץ מפי' לא  
תחוש ושוב בתשו' שלימה. וכי"כ ה' ר"ח ז"ל  
אמנם ה' מכרי"ל ילחקי ז"ל היה אומר דגם  
הצ"ק לא מעיט שלא יחזור אלישע בתשובה.  
וכי"ק שובו חוץ מאלישע שאינו אומ"ל לשוב

פי' ה' מבית ה' ע"ד מוסר כי ראוי לכל אדם אשר בשם ישראל יכונה צימם האדירים האלה שבצר וכנס חדש רחמים להתגבר כארי ולעמוד על נפשו לראש אשמורות להתודות על חטאים אשר עשו בכל ימיה השנה ולעשות כדרך שעושה בצע"ח שכשנגיע זמן פרטון חובו שלשי' יום קודם לא ינום ולא יישן פעם בחוץ פעם ברחובות להכין מעותיו לפרוט פרעות וכן דרך אנשי המלחמה שקודם שיכנסו למלחמה זמן רב קודם הם מכינים עצמם כל לורכי המלחמה חרב וקשת וחנית ולידה להם לשונע כן הדבר הזה כי השטן בראש השנה כלציה יקום לקטרג על ישראל ולערך אחס מלחמה ומבקש להמיתם אבל אנו ישראל עדה סגולה מלאים מלוא כלל חדש אלול ולדקדק ותפילה ותשוי ומע"ט שהם כחרים בפני הפורענות וכו' לא יעזבונו בידו וידון נלח וכמו שהאריכו חכמי המוסר בפרט בעל ת"י במוסרים רבים ונכבדים מאלו וכוא הכרח צונת הסמוי כי תעשה הישר ר"ל אם תעשה גי' כי דכיינו לי קודם ראש השנה הישר צעינו ה' לפני בוא יום ה' הגדול והנורא הנה חרויה צזה כי כשתלא למלחמה על אויבך ציום כדן אז ונתנו ה' אליך בידך ואין אחי נמסר בידו ולא עוד אלא כי ושבית שביו דכיינו שהעצירות שהיו שמורים וכבושים תחת יד ס"מ כדי לקטרג עליך הנה ע"י התשוי מאכזב תשכח אותם מידו ויעשו לך זכיות וכמ"ש ז"ל גדולה תשוי שזדונות נעשות לזכיות. עוד לע"ד אפי' כונת ושבית שביו דכנה ידוע דע"י העצירות אזי כס"א ית לה אחיזה וטורפת כל המלות ומע"ט ששעה וז"א דע"י התשוי אזי ושבית שביו דייקא ר"ל השבי ששכח לך דכיינו המלות ומע"ט אזי ע"י התשוי תשכח אותם ותחזיר אותם אל הקדושה למקומם וק"ל :

**ובאו"ה** פי' ה' שתי ידות ז"ל כונת הסמוי בכה דאיתא במד' הקול קול יעקב צמון שקולו קול יעקב שמלפפין צב"כ וצ"מ אין הידים ידי עשו ולכאורכ קי' דכא הכי קאמר הפך זה הקול קול יעקב והידידי ידי עשו ופי' דכ"ק לו כמו שאתה עכשיו קולך קול יעקב ומישוש הידים הם ידי עשו כך

לעולם ועד יכיר כך צמון שקול קול יעקב מלפפין צב"כ וצ"מ אזי גי' יכיר ידיך ידי עשו כי ידך תהיה גוברת עליו וידיים שלו מסורים בידך וממילא אין הידים ידי עשו וצזה א"ש כי תעשה הישר צעינו ה' אזי כי תלא למלחמה על אויבך ונתנו ה' בידך דייק כי ידיים שלך יכיו ידי עשו ותנלח במלחמה ואין הידים של עשו ידי עשו וק"ל :

**וראית** בשבית אשת יפת תואר והשקת צה ולקחת לך לאשה. ובצאתה אל תוך ביתך וגלחיה את ראשה ועשתה את לפרנייה והסירה את שמלת שביה מעליה וכו' אפי' דכוא רומז לצל תשוי שע"י מעשיו הרעים נדחה קראו לה לגשמה וכן עתה בתשובתו תחזור לאיתנה הראשון וז"ש וראית בשביה הם הלריי כט"א וגונדא דיליה אשה יפת תואר היא הגשמה והשקת צה ולקחת לך מה שביה שלך בתחי' כן עתה תחזור בעטרה ליושנה ולקחת לך לאשה ובצאתה אל תוך ביתך כוא כגוף שכוה צית לגשמה. וגלחיה את ראשה ביינו רמז שכל המעשים רעים שביית עושה בתחי' כן עתה תצטל אותם וז"א וגלחיה את ראשה. ועשתה את לפרנייה גי' ה"פ אלהים שהם גי' ת"ל כן עתה תתקן אותם וז"א ועשתה את לפרנייה. ועוד ועשתה הם ש"ע הם ש"ע נהורין. ועוד צה תאיר אורות עליוני וזה אומרו ועשתה הם ש"ע. וגם הנשאר גי' ת"א לרמז לת"א נימין קדישין. גם וגלחיה את ראשה נוטי גי' ז"ר שיחכה לר"ז עולמות המשוחות שצ"י עולמות שהם ר"ז וק"ג כידוע. והסירה את שמלת שביה מעליה הם בגדים לואים שהיו לה ע"י העצירות. מעליה גי' קנ"ה רמז קנה חכמה קנה צינה גם קנ"ה רמז לקן קולמוסא שיכתוב על ספר מה שיחדש בתורה שהם כמו קרבן. ואז נחשב כאלו וישכח צביתך הוא צית המקדש וצכתה את אביה ואת אמה ירח ימים רמז לחדש אלול יצבה על פירוד שיש בין אבא ואמא ח"ו. א"י אביה הוא ז"א ואמה היא כשכינה. ואח"כ תצא אליה ובעלתה וכתה לך לאשה :

**והגם** כי ראיתי להי' המגיה על החומ"א הוא אליהו אמוג שכתב צזה כפי ונתכוונתי

וגתכוונתי לדבריו במקל לא נמנעתי מלכתבו וק"ל :

**ואפי'** לרמז כי נוט' לך לאשה ויכח אס לא חלול שם רמז לבחמור בלריך לחזור בחדש חלול ויכח אס לא חפלת בכ ולא עשית השוכה ושלחת כנפס לא הסבור שמע"ט בלא תשו' וועילו וז"ש ומכור לא תמכרה בכסף הם רמז לתורה ומלות במקראים כסף לא התעמר בה תחת אשר עניתה צדקה בעו' **ובזה** יוצן צס"ד רמז הכבוד במבלי סי' ה' ח"ל יכיו לך לצדק ואין לזרים הקך בהיבות לצדק ואין לזרים הקך למפרע אותיות חלול וככוונה בע"י שחזר בתשו' בחדש חלול לא יכח שוב פ"פ לזרים הם החילונים. א"נ לצדק גי' נ"ו רמז לנ"ו שנים שאחר ה"ד :

**ורקחת** לך לאשה. פירש"י לא דברה תורה חלל כנגד ילכ"ר. אפ"ל דכנה לענין ביאה ראשונה הוא מהלוקת רצ ושמואל צירושלמי דרב סבר דביאה ראשונה הותרה לו והף שערין צגיותה. ושמואל סבר דאף ביאה ראשונה לא הותרה לו חלל אחר כל חלה בדברים באמורים צפרשה וברמז"ם ז"ל פסק כרצ וככלל הידוע דק"ל כרצ באיסורי וכשמואל צדיני. וכהנ' רש"י ז"ל לא גילה דעתו לענין ביאה ראשונה מה היא. אכן אפי' דהיא היא שרמז בדבריו ואמר ולקחת לך לאשה. לא דברה תורה חלל כנגד ילכ"ר וכוא דבוקשה לרש"י דאס נאמר דאפי' ביאה ראשונה לא הותרה חלל אחר כל בהקנות הנז' לא חול"ל ולקחת לך לאשה בתתי חלל הכי חול"ל וחשקת בה וכצאנח אל תוך ביתך וכו' ומכאן בוכיח רש"י דביאה א' הותרה לו צגיותה וז"ש ולקחת לך לאשה דמשמע מיד ולז"ל לא דברה תורה חלל כנגד ילכ"ר ר"ל כדי להשקיט תאותו התיירר לו הותרה ביאה ראשונה תכף ומיד ואחר כך והצאנח אל תוך ביתך וכו' ומלאתי חון לי שכן ראינו להכ"מ ז"ל על דברי הרמז"ם שתיבה ביאה א' אפי' צגיותה שהביא לו סמך מלשון זה של בגמרא שאמרה לא דברה תורה וכו' וגם אנו אפשר כן בדברי רש"י וק"ל :

**ראיתי** לה' הוי אברהם ז"ל שנתן טעם למח שנותנין בטענת של הקידושין באלצט

לפי שבבשה פסוקים הסמוכים זל"ז בחבליס סי' י"ט נזכר שם הויב צ"כ צחיצה שניה וכס תורה ה' תמימה משיבת נפש. עדות ה' נאמנה וכו' פקודי ה' ישרים וכו'. מלות ה' צדק וכו' יראת ה' טהורה וכו'. משפטי ה' אמת וכו'. ולפיד"ק כי לעצור צס"ד ו' פעמים עם אותיותיהם גי' ק"פ. גם היבות הוא באלצט עם שלשה אותיות הויב גי' ק"פ צדקדוק לרמז שבתעט יכח באלצט ומדבר על הידוע :

**ורקחת** לך לאשה פירש"י ז"ל ח"ל לא דברה תורה חלל כנגד ילכ"ר

אס אין הקצ"ה מתירה ישאנה באיסור וכו' פי' ה' חבלי יבורח אמרו ז"ל דרך רמז וכוא דחיוצ הקצ"ה שחייצנו לישא אשה הוא על צ' פנים אי משום פו"ר דלא תוכו צראה וכו' ואי משום שאמ"ל הבהא תנא דיינו שמלילות אותנו מן החטא. עו"ן מ"ש דלכך נסמכה פי' בן סורר ליפ"ת דכל הנושא יפ"ת סופו להיות לו בן סורר ומורה ממנה א"כ לד האחד של פו"ר ליתוב דעיקר פו"ר להיות לו צנים עובדי ה' דחלי"ה הכעדר טוב מן המליאות א"כ לא נשאר חלל טעם בשני שהוא לפי שמלילות אותנו מן החטא ולכך אמר לא דברה תורה ר"ל צענין יפ"ת חלל כנגד ילכ"ר שלא יחטא באיסור ולא משום טעם הכי של פו"ר שייך הכא. שמעתי וש"י :

**ולקחת** לך לאשה ק' שמי' לך מיותרת דחול"ל ולקחת לאשה. אמנם פי'

כרצ חוט של חסד וכוא צכיות שאין גבור כבוש את ילדו כמאמר התנא ולכן מאחר שצנין יפ"ת דברה תורה כנגד ילכ"ר מי שהוא גבור כאיש מלחמה ולא כאשה שאין בה כח ולריך להחגבר על ילדו שלא לקחתה ואס לקחה כרי הוא כאשה שאין בה שום חוזק ולא שום כח וכו' מה שרמז צכאן וחשקת בה ולקחת לך לאשה כלומר כיון שחשקת בה ולא כבשת ילדך לקחת לך וכו' כלומר לקחת לעצמך לאשה מכאשה שאין בה לגבור על ילדך אף אחר כן עכ"ד ז"ל :

**כי** תביין לאיש שתי נשים האחת אכובה והאחת שוואה וילדו לו צנים האכובה והשוואה ויכח הכן הכבור לשניא. ויכח ציום כנחילו

הנחילו את בניו את אשר יביה לו לא יוכל  
לזכר את זן האכזב על פני זן השנוא בזכו  
כי את הזכור זן השנוא יכיר וכו' כי הוא ראשי  
אונן לו משפט בזכור. אפ"ל זס"ד ד"ך רמז  
כי ידוע דכל אי"א מלווה להיות לו בתי נשים  
וכס' גופנית היא האשה דעלמא בגופנית  
וכז' רוחנית היא התורה ולריך האדם להצב  
האשה הרוחנית שהיא התורה כי היא כוונת  
לו כח לעשות חיל צעוק"ז וצעוק"צ. וצעוק"ר  
מחמת ילדנו הרע הוא מראה לו פנים להצב  
האשה בגופנית היא וצניח יותר מהאשה  
הרוחנית שהיא התורה ומלותיה שנקראים  
בנים ע"ד אלה תולדות נח נח איש לדיק  
כנודע. וע"ז מחזיר לאדם שלא טוב עשה  
בעמיו אם הוא שונא התורה וצניח בס' המלות  
דכמה וכמה תועלויות נמשכים לאדם מחמת  
התורה צב' עולמות ולא כן האשה בגופנית  
הוא לריך להפסיד ממנו כדי לכבדה היא  
וצניח וע"ז כי תכין לאיש היינו איש המעלי  
שתי נשים שכם התורה והאשה בגופנית וס'  
האחת הכובד היא האשה בגופנית והאחת  
שנואה היא התורה שלפניקם צחקתי בעלמא  
עד ביתן דעתו עליה ללמוד מעט מעט. וילדו  
לו בנים האכזב והשנוא שכם הבנים ממנו  
מאשה גופנית. וכמלות שנקראים בנים מהרוחנית  
והיה כזן לשון צניח. בזכיר בלא וי"ו אותיות  
צרכה לשניא שצבת התו יחבה להצב צתורי  
ולתצבן צכמה צרכות צעוק"ז. ולא זו בלבד  
צעוק"ז אלא גם וביה לשון שמחה ציוס  
הנחילו הוא כינוי להקצ"ה את בניו שיתן להם  
שכרם שאפי' על מלך קלה יזכו לכמה וכמה  
הנאות וכיסופין צעוק"צ והוא ע"ד שאז"ל  
לדיקים נדמה להם כהכרים ההלויים בשערה  
הללו צוכים והללו צוכים וכו' וה"נ צראותם  
שכר רוחני של עי"צ שמחתם תגדל ביתר שאת  
ובלואי שהיו עושים כו"כ. אי"נ אית רמז לתו  
הכלולה מא' ועד ת' בניו הם המלות וכו',  
וביון שזוכה האדם לכמה וכמה שכר טוב צעוי  
הזכ וצעוק"צ לזה לא יוכל האדם לזכר את זן  
האכזב היינו כזן ממנו מאשה גופנית. ע"פ  
זן השנוא בזכור היינו המלוא והתורה ור"ל  
שיחצב בנים בגופנים יותר מהמלות. כי ל'

אלא את הזכור זן השנוא יכיר לחת לו פי  
שנים חיבוב התורה והמלות ככל אשר ימלא  
לו ר"ל לקנות המלות בממונו אשר לו. כי גם  
אחר שקנה המלות כמו אחרון וכו'. ונזדמן  
לו יפסיד מהם ראשי להוסיף עד שלש. ונוטי'  
ככל אשר ימלא לו גי' גי' רמז להנזי' שהוא  
תוספת על העיקר. וגי' יטן כי המלות והתו  
הוא ראשית אוננו ע"ד מ"ש צראש"ת צבביל  
ראשית ולזה לו משפט בזכור ולא לזן הכובד  
ותי' בזכור הוא הצרכה צכיפוך אהוון. הי'  
יזכו להצב התורה והמלות אוננו חוז"א.  
ודרשין סמוכים מן התורה כי יביה לאיש  
זן סורר ומורה. ר"ל והטעם שיחצב המלות  
ובתו יותר מהבנים בגופנים. כי צבני' משכחת  
לה שיביה זן סורר ומורה ויותר שמרויה האז  
מפסיד :

**ועפ"ז** ירומז כונת כז' צמשלי סי' ג' ח"ל  
אשרי אדם מלא חכמה ואדם יפיק  
הצוגה כי טוב כחרה מחסר כסף ומחרון  
הצולתה יקרה היא מפנינים וכל הפליך לא  
יכוז זה אורך ימים צימיה וכו' דרכי דרכי  
נוטם וכו' עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכים  
מאשר ודקדוקים מצוי' ועפ"י יע"ן ובהק'  
עוד מה שתי' דלמה לריך האדם לכבד התו  
שהיא אשה רוחנית ולא כן האשה גופנית  
דאדרבה היא לריבה לכבד אותה ות"י צ' תי'  
הא' הוא דהתורה אית בה הנאה ולא כן האשה  
גופנית היא נכנית ממנו. ועוד דהתו' צעליה  
רבים ולא כן בגופנית דאיתתא לבי תרי לא  
הזי"א ח"ש אשרי אדם מלא חכמה וכו' וכ"ת  
דמאי שגא זו נזו לז"א דאשה רוחנית היא  
התו' אורך ימים צימיה וכו' דהיא מהנה את  
בצל. ועוד עץ חיים היא למחזיקים בה ר"ל  
צעליה רבים ולא כן אשה גופנית צל  
אחד דוקא :

**ל** תראה את חמור אחיך או שורו נופלים  
בדרך והתעלמת מהם הקס הקים עמו  
אפ"ל זס"ד דרך רמז ומסר צכק' את כידוע  
דענין התוכחת היא מלות עשה מן התורה כי  
ע"י התוכחת יאיר את עיניו להחזירו בתשובה  
ולשוב מדרכו הרעה. וגודע דשור מחבין להזיק  
ובחמור אין כונתו להזיק יען הוא פתי לגבי  
כשור

השגר ח"א לא תראה את חמור אחיך שהוא  
האיש פתי נצטר מדעת וכינוי אחיך שז' אל  
הקב"ה או שורו מי שהוא מתכוין לחטוא במרד  
ובמעל ח"ש גופלים בדרך ר"ל שהם גופלים  
בז' ילרם ברע צזה העולם שהוא כמו דרך  
לצא לעוב"צ והתעלמות מהם ח"ו אלא הקם  
הקיס עמו ונוט' הקם תקיס עמו הוא הוכח  
תוכיה עמיתך ואותיות אמלעיות הם ג' נר  
רמז שעי' התוכהת יאורו עינו צנר התשובה  
והתורה. וצזה יצוטלו כדינין והגזירות רעות  
מעלו ותמלא צס"ת ג' פי' הוא רמז לאלהים  
שיתמחקו כדינים מעלו :

**איתא** במסרה ג' תועה בוצא לה' דרכי  
איש למכר"י ארוואן ז"ל בליקוטיו  
וכס אלו. אדם תועה מדרך השכל. חמורו  
תועה. והנה תועה בשדה. דכבר נודע דכל  
פיתוי הילכ"ר צעוב"ז הוא ע"י מאלל ומשתה  
ע"ד וישמן ישורון ויצטט. גם ויאכלו וישחו  
ויקומו ללחק ואין לחוק אלא ע"ז כידוע. גם  
נודע דאחר מיתת האדם כשילך לג"ע אם הוא  
לדיק אז עליו יאמר וכלך לפניך לדקך לאור  
באר החיים. ואם צ"מ הוא הפך זה הוא רואה  
כמה וכמה נתיבות ודרכים שהם כוללים  
לגבינם ומשתוממת הנשמה ואז צאים מלאכי  
חבלה ולוקחים הנשמה להיות ועושים צה כרונם  
וח"א אם צ"מ הוא אדם תועה מדרך השכל הוא  
דרך התורה והמורה אלא חמורו תועה ר"ל  
החומרי שלו שהוא בגוף מטעכו שילך אחר  
האות לבו לאכול ולשתות ולהתענג אז כשילך  
אחר מיתת לג"ע אז והנה תועה בשדה מחמת  
שלא ימלא מה לבאיר לו וק"ל :

**והתערמת** מהם דהו ח"ל פעמים  
שאתה מתעלם. אפי' דרך  
רמז דהוא קאי להקב"ה שכן האדם עפ"י  
מדהו צמדה שאדם מודד צה מודדין לו. וח"א  
והתעלמת מהם מן הצני אדם וכ"ת דדרך  
הטוב להטיב ואין יתעלם מהם ח"א בשביל  
שפעמים שאתה מתעלם ולכך על פי מדותיו  
ידינוכו וק"ל :

**לא** יכיה כלי גצר על אשה ולא ילצב גצר  
שמלת אשה. אפי' דרך רמז כי נודע  
מאז"ל אשה חמת מלא לואה ופיה מלא דם

וככל רצון אחריה. גם ידוע שהנשים דברניות  
כן ואמרו צמס' קידושין ד' יו"ד קצין שיחה  
ירדו לעולם ט' נטלו נשים וכו' והשתא ח"ש  
וח"א לא יכיה כלי גצר היינו פה שלו שהוא  
כלי לדבר שצקדושה לתורה ותפילה וכיוצא  
שיכיה כמו על האשה ותמלא שתיבות יכיה  
כלי עם האותיות ג' פיו ע"ה שס רמז דפה  
של האיש לא יכיה מטוק ומלובלך בדברניצלי  
ושקר ולילנות ולה"ר וכיוצא כמו פה האשה  
ואפי' שלא ידבר דברים אסורים אלא דברי  
צטלה וכיוצא עליו נאמר ולא ילצב גצר שמלת  
אשה כי הדבור המרובה הוא דישתנהו דנשי  
ויתלצבו כמו לצוב וכן לא יעשה לאיש וק"ל.  
וע"ז נאמר כי תועבת ה' אלהיך כל עושה אלה  
היינו אפי' ריבוי דברים צעלמא עכ"ז עליו  
נאמר וברוב דברים לא יחדל פשע וק"ל :

**לא** יכיה כלי גצר על אשה. אפי' לרמז עפ"י  
מעשה שהוצא לה' חמדת ימים לשבת  
ד' ק"ג שמדבר מוסר השכל על הנשים  
שמתקשטות ציום השבת ומעצירות שרק על  
פניהם משום לוצע וכן הכחול. וכן כלבנת  
פנים וצכלל דבריו כתב וכבר צא לפני אשה  
קשת רוח שפגעה צה רוח רעה. והיו סוברים  
קרוביה לומר שהיא חולה חולי האיתיקא מכמי  
שנים שהיא פניה מוריקות עד להפליא ואזכי  
אמרתי שהאשה הדיא היתה חולה מחמת רוח  
הרעה אשר צקרצה זה חמש שנים ובראות  
אביה ואמה את הדבר וכי גדל לערע צאו אלי  
למלא לה תרופה. והלכתי אללה ומיד עמדה  
האשה על רגליה וענה ברוח ויאמר צא ברוך  
ה' הרופא לשבורי לצ' מיד אמרתי לו שצ'  
ושאלתי אותו מי אתה. אמ"ל פי' צן פי'  
מירושלים. ושוב שאלתי אותו מה פשעך  
שהענישוך צעונש המר הזה. והשיב על שחללתי  
שבתות ה' והייתי שותה אש המעלה עשן  
בשבת וזה לי חמשה שנים נע וגד צזה כלער  
וכו'. אז אמרתי לו ועל מה נחמו לך רשות  
להכנס צגופה של זאת האשה והשיב על שזאת  
האשה כוחלת ומפרכסת בשבתות ה' ומעצרת  
שרק על פניה יותר מימות החול והצרותיה  
מיחו צידה ולא קיבלה וע"כ כסו פניה צירקון  
הנפלא הזה. ואז נחתי לה דברי מוסר שאין  
לה

קנה לו מדתה ללמלם בגל בלי שום ויתור  
כמות כדין הקשה שאין צו ויתור ולכן בא  
יבא אל אשה כי היא מדכ"ד. ועוד כי האיש  
דרכו להשפיע חיה לא רלה להשפיע ע"כ יבא  
בגלגול אשה שהיא נשפעת ולא משפעת. ויש  
לרמוז כי כלי גי' נדה ע"ה כי יבא בגלגול אשה  
ותכי נדתה עליו חיה הרמוז לא יכיה כלי קרי  
ציה בפתח כמו וכליו כליו רעים גבר  
שהאיש לא יכיה כלי ואשרי שיאחז מדת הכדינות  
ואם יכיה כלי על אשה הוא יבא בגלגול אשה  
כמ"ש משם המגיד שאמר למרן ז"ל :

**שרה** תשלח את האם ואת הבנים תקח לך  
כתבו ז"ל דבזכות ש"ת הקן זוכה  
לצנין דכרין ואפי' שזכו רמז שלח תשלח את האם  
חדע מה יכיה לך שבר ואת הבנים תקח לך  
דכיינו שתזכר לצנין דכרין וק"ל :

**כי** תצנה בית חדש ועשית מעשה לגגך אפי'  
בדרך רמז דכור רומז לבצל חשו' שרין  
לעשות כל טלדקי למחק כדוינים ולהפכם לרחמים  
וז"ש כי תצנה בית חדש רמז לגוף שחור  
בתצובה ונעשה קקטן שגולד דמי אז ועשית  
מעק'ה בגי' עם ככולל הוא רי"ו ר"ל כרי"ו  
גבורות תהפכם לגגך גגך גי' כ"ו. גם ס"ת  
ולא תשים דמים הוא גי' אף ור"ל שלא יכיה  
לך כעס כי ע"י הכעס כי יפול הנפול ממנו  
ור"ל כל ניה"ק ומלותיו הכוזבים ילכו לסט"א  
כמו שהיה לו מקודם. אי"ו ועשית מעק'ה לגגך  
כיינו רמז לכח' שהעשה גדר וסייג לגופך שלא  
יקחו ממך הסט"א כמקדם :

**א"נ** עפ"י הידוע מדברי המקור דלעת"ל יכיו  
הגבורות עיקר בסוד אשת חיל עטרת  
בעלה ח"ש כי תצנה בית חדש ועשית מעק'ה  
שכס רי"ו גבורות כח' כס יכיו לגגך היינו  
למעלה ממך וכונה בדבר כלפי מעלה וק"ל :  
**כי** תצנה בית חדש וכו' אפי' לרמז דנוטי  
כי תצנה בית אותיות כתב. והוא לרמז  
את הידוע דהמחדש חידושי חו' הוא צונה  
בנינים בשמים ממעל ולריך לכותבם כדי שלא  
ישכחו ממנו דאל"ה הוא נקרא גזן ח"ו. ועי'  
בזה להמפי' ז"ל ובעלי המוסר כמה וכמה  
החמירו בזה חכו שרמז כי תצנה בית חדש  
ר"ל אם חדשת ח"י תורכ שפי' זה צונה בית  
חדש

לה חקנה עד שימם כדונג בשרה כעון אשה  
זונה ללכות צטן וכו' ואז בכתה צכיה גדולה  
ותחזרה בחשו' ותתחרטה חרטה גמורה. ומיד  
גזרתי על אהרן הכהן שילא ויבטחתי לו שאנכי  
אבקש לו מנוח בתקונים כנלרכים לפגם עון זה  
וילא וצרה לו ותחזרה האשה לצריה חדשה ופניה  
לא היו לה עוד עכ"ד ז"ל. וצנה ירומז לא  
יכיה כלי נוטי למפרע יחלל לשבת כלל ונתן  
טעם דאם לא נשמר אז גבר על אשה שיביאנו  
הש"ת באשה שהיא מחללת שבת וק"ל וכו' :  
**ובאו"א** אפי' לרמז בס"ד עפ"י מ"ש החיד"א  
ז"ל ציוסף לחק ס' שמות יום א'

אות גי' ח"ל העובר נדרו צמוד ולא עשה  
תשובה לריך להחלגל באשה נדרנית וכשתא  
א"ש חז"א לא יכיה כלי נוטי יעצור לנדרו כלל  
ואם עשה כן אז גבר על אשה שיחלגל באשה  
כח' וכארי"ו ז"ל גילה סודו לא יכיה כלי לי

כליות וקמלנות דאז גבר על אשה שדרכה צכך :  
**רא** יכיה כלי גבר על אשה ולא ילצב גבר  
שמלת אשה כי תועצת ח' אלהיך כל עושה  
אלה פ"י החיד"א צפרי"ד צמ"ש ח' השליח שאין  
ראוי צטנין יראת ח' שילצב בגבר חולשת האשה  
ולמשוך ידו מלהתרחש מפני רכות הלצ עכ"ל.  
וסיים ח' ז"ל ח"ל ולפרי"ד אפשר לרמז צמ"ש  
הרמז"ם אסור ללמוד תורה לנשים וכיינו חו'  
שצ"ע"פ. וצנה אמרו כל המלמד בחו תורכ וכו'  
חיה רמז לא יכיה כלי גבר ר"ל כלי חמד  
שהיא התורה שצ"ע"פ הראוי לגבר המתגבר על  
ילדו צמיעוט אכילה צמיעוט שינה וכו' כי צנה  
התורה נקנית לא יכיה על אשה דאסורה ללמוד  
תושצ"ע"פ. והאיש שחייב בתורה לא ילצב שמלת  
השה להחטוף צמלצוש נשים שהיא החולשה  
וכרכות והליכה אחר יופי ועדון הגוף ומלבושים  
כי צנה ממשע צמלאכת שמים ולא יקנה קנין  
תורה. כי תועצת ח' אלהיך כל עושה אלה יצין  
האיש שאפי' לעסוק בתורה ומתענד בתפנוקים  
ועושה עלמו חלוש באשה צין אשה המתגברת  
ללמוד תורה שצ"ע"פ אסורה עבדי ותועצת ח' **כס ע"כ :**

**ובאו"א** פ"י ח' כח' צמ"ש המגיד למרן ז"ל  
דאיש שכור כלי צא בגלגול אשה.  
וכטעם פשוט כי האשה היא מדכ"ד וכו'

חדש למעלה אז לריך כתב שתכנס חו"מ וק"ל. ואפשר לפרש צס"ד עפ"י זה סיוס הכתוב ועשית מעקה לגגך ולא השים דמים בביתך כי יפול הנופל ממנו וכו' וזהו חזק' את הידוע דכחות הידועי חורב נחשצ לו כאלו הקריב קרבן וכמ"ס כי אישי כהן גדול מכר"א הכהן ז"ל צס' מדרש תלפיות ע' כתב יע"ש ודשו צו רבים. אכן זה דוקא בזמן חרבן בית קדשנו ותפארתנו צעיר"ר אז מוכרחים אנו לעשות מעשים אחרים מבחוץ להועיל כמו קרבן אכן כשיזכרו האל"ית במהרה צימיו צבנין בית אלהינו צעגלא וצו"ק אז לא יועיל זה וכיוצא בו בצקים קרבן חלא לריך דוקא קרבן צפועל וכמו שכתב המזכ"ר צס"ה זכות הרבים צפ' לו צפ' זאת תורת העולה היא העולה הכונה בקי"ר דהה"י ממש נחשבת לו כעולה עלמה אך זה דווקא על מוקדה על המזבח כל הלילה דהיינו צגלות הארוך הזה הדומה ללילה. אכן עד הבקר דהיינו בזמן הגאולה הדומה לבקר אז לריך ואש המזבח הוקד בו צפועל זה"ר בקי"ר יע"ש צ"א :

**ובזה** ח"ש כונת קראין כי תבנה בית חדש היינו ע"י ה' ה' אז לריך כתב חקף ולא יעבור צבל תאחר. וממילא רווחא ועשית מעקה לגגך נוט' מעקה מעשה קרצנות כס לגגך הוא גי' נ"ו וכו' רומז ג"כ למ"ס כי הנו' צפ' ונתחם חמישית לפרעה וארבע הידות וכו' ותכלית דבריו ידועים דימי שנותינו צהס ע' שנה אס תחלקס לה' חלקים יכיה כל חלק מהס י"ד שנים וזהו שרמז ונתחם חמישית ימיכס היינו י"ג ויוס אחד שנחשבים כאלו כס י"ד כי יוס אחד בשנה חשבו שנה לפרעה היינו הילכ"ר וארבע הידות כס ד' פ"מס י"ד יכיה לכס שלא יכא שליטת צהס לאותי רשע הוא שטן הוא ילכ"ר כלל זה"ר . **והנה** צעהק זהו הרמז שע"י כתיבת חידו' תורה יכיה כאלו הוא קרבן ויועיל לך להכ"י שנים שאחר י"ג שנים ויוס אחד. וז"ל ועשית מעקה לגגך גי' נ"ו לרמז כנ"י אכן זה דוקא בזמן שלא השים דמים בביתך היינו שלא השים דס כקרבן בביתך הוא ציכמ"ק ונתן טעם לפגס לפי כי יפול הנופל ממנו הוא

בית קדשנו שנחרב צעונינו צ' פעמים ולכך כפל כלשון צ' נפילות וגס רמז הנופל ממנו כזה. ח"י תיבת ממנו הוא צסיבתיו וצעוכריו אכן כי תבנה בית חדש הוא בית שישו שיצנה צצ"א אז לריך דוקא ועשית צפועל מעקה נוט' הוא מעשה קרצנות וזה יועיל לך להמשיך עליך מדת הרחמים וכמ"ס ז"ל שהקרצנות מהפכים מדת הדין למדת הרחמים וזהו הרמז לגגך הוא גי' נ"ו רמז לפ"ר דמים שחס כי פעמים נ"ו שלריך לכיון צהס צפ' ויכיו נועם וכו' כידוע לכל תופסי כתו' ע"י כקרבן יתהפכו לרחמים כי גגך גי' נ"ו שהוא עלס הרחמים ואז ולא השים דמים בביתך היינו העונות ע"ד לא לן אדם וכו' כי ע"י כקרבן יפול הנופל שיהי נשול יתוקן צזה :

**כי** תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך ולא השים דמים בביתך כי יפול הנופל ממנו. ח"י צס"ד דצא הרמז כלפי מי ביהי חולה ויבשה רפואות כדי לרפא את עלמו שלריך להזכר צנתינת לדקה כי היא בגורמת לחולי וכמ"ס צירושלמי בית שלא נפתח לדקה יפתח לרופא וז"ל כי תבנה בית חדש רמז לגוף שנקרא בית לנשמה וקראו חדש שמהדש אותו ע"י שמרפאו מחולי שיהי צו. אז ועשית מעקה לגגך ר"ל שתעשה שמירה לגופך שלא יחלה עוד. ומכו השמירה ולא השים דמים כס המעות בביתך ולא תחן לדקה כי צזה יפול למשכצ הנופל ממנו כזה ר"ל שיהזור לחולי כמקדס ולזה לריך שתחמיד צלדקה ולא תחלה ושמעתי ממע' הח"ר יעקב טראצ נר"ו ע"ש כי שטר כהלך רמז כתיבת מעקה נוט' מהנות עניים קיוס הנוף וכו' וטעם לדבריו וכו' וכמ"ס צפ' ולדקה חליל ממות חפי ממותה עלמה וכמ"ס צמס' שצח :

**א"ל** כי תבנה בית חדש. ח"י רומז לבנין בית ג' שיהי צצ"א וז"ל כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך נוט' למזו וכו' כקן האמור צדניאל למועד מועדים וח"י וכמ"ס צפ' וחש עתידות למזו והעיקר הוא ולא השים דמים בביתך ר"ל שלא הומע עלמך מן כלדקה. וכמ"ס גדולה לדקה שמקצצת את הגאולה שגא' שמרו משפט ועשו לדקה וכו' דא"ל כי יפול הנופל

הנופל כבר ממנו וק"ל :

**כ**י תצנח בית חדש ועשית מעקה לגגך ולא תשים דמים בציתך כי יפול הנופל ממנו פ"י ז"ל צמ"ש בגמרא צעון נדרים מתכ השתו שג אחד שנאמר אם אין לך לשנס למח יקה משכבך מתחתך ז"ל כי תצנח בית חדש אין בית חלא אשכ כלומר כשמתכ אשתך בודאי שמתכ אשתך צעון נדרים ועתה אתה לוקח אשכ חדשכ אם תרלכ שתצנח ציחד ולא תחרצ עוד לריך שתזכר בנדרים שלא תדור עוד שכן כתיב וכי תחדל לנדור לא יכיה בך חטא חכו מעקה לגגך כלומר לאשתך שלא תמות אשתך ואם לאו אתה גורס לה מיתכ ונתשצ באלו אתה כרגתכ וז"ל כי יפול הנופל ממנו כלומר יפול מעליו מה שנופל ממנו כבר וק"ל. ה' שצט יכודה. **ועפ"ד** בגמרא ח"ש כונת הכתוב בתכלים לא רגל על לשונו שלא כרגיל עלמו בנדרים וצוה לא עשה לרעכו רעה היינו אשתו וק"ל :

**כ**י תצנח בית חדש ועשית מעקה לגגך ולא תשים דמים בציתך כי יפול הנופל ממנו פ"י ה' חד"א וז"ל יוצן לרמוז שהגוף הוא כמו בית של כנשמה כשוכנת בו והעושה השוכה כלאוי הכה הוא נעשה צריה חדשה ממה שהיה ולז"ל כי תצנח בית חדש ר"ל שעשית השוכה שלימה ונעשית צריה חדשה ככה אינך על זאת עלה נכונה כדי שלא תשוב לסורך כרע ובעלכ כיפולכ הוא שתעשה מעקה לגגך ר"ל שתעשה גדרים וסיגים חדשים יותר ממה שגדרו לך שתקדש עלמך במוחר לך כדי שאם תשגב ותעבור מן השורכ לא תכשל לעבור על עיקר כדון אשר אתה מחוייב בו כי אם רק על כגדר וכסיג שעשית ועל דא אמרין לך אמרין נזירא נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב ועוד חכמי מלך שלא תשים דמים דכיינו המעוה שלך כנקראים דמים בלשון כש"ס בציתך וככו שלא תכיה מגמתך דוקא לכנוס מעות ולאחור אותם בציתך חלא לריך שתוליאם ותפורס ללדקכ ללורך עניים ואציונים. ותרכב בלדקות ולא תחוש להסרון ממויך וכוא כי יפול הנופל ממנו שאם לא תחן מעני צ"מ וק"ל :

**כ**י תצנח בית חדש ועשית מעקה לגגך ולא

לג

תשים דמים בציתך כי יפול הנופל ממנו וסמ"ל לא תזרע כרמך כלאים והדקדוקים מבוארים ופ"י ה' צריה שלום ז"ל דכאן רמזה החורכ מה שעתיד להיות דודי נכשל במעשה דצח שצט. וכיינו ע"ד משז"ל בנמה דוכתי שיעשה אדם מעקה גגו כדי שלא ירלכ להלך חצרו משום לניעות. וכנה במעשה דצח שצט כתיב וירא המלך דוד מעל הגג את האשה רוחלת וכו' וע"י צא לידי מכשול שנשא אשת חוריה. וע"י מלנו צעין חציגיל שאמר דוד אשר בליתיני מצא בדמים וכו'. וכיינו דקא רמו הכתוב כאן ואמר ועשית מעקה לגגך וכו' כטעם הוא צטביל שלא תרלכ להלך חצורך ולא תשים דמים בציתך כלומר כדי שלא תצא להסתכל באשת חצרך ותצא לידי דמים ומציא הכתוב רחיה ע"י שהרי כי יפול הנופל ממנו וכו' דקדק ואמר הנופל חסר וח"ו רמו על דוד שהיה ראוי להיות נפל שהיו ימיו קלוצים ג' שעות עד שתן לו חדכ"ר במתכ ע' שנה משנותיו כדאיתא צמד' ח"ש כי יפול הנופל ממנו זה דוד שנקרא נפל ונכשל דצח שצט. וכיינו דסמ"ך אח"י וכחצ לא תזרע כרמך כלאים ע"ד שאמרו צמד' שאיזו חציו ואמו לשמשון כשם שכרמיכון זרעות כלאים כן צנותיכון זרעות כלאים ח"כ מדמין ענין הזנות לכלאים לכך אחר שהזכיר הכתוב ולא תשים דמים בציתך שמרמו על מכשול הזנות וכדפי' סמ"ך ליה לא תזרע כרמך כלאים וק"ל :

**כ**י תלא מחנה על אויבך וגשמרת מכל דבר רע וסמ"ל כי יכיה בך איש אשר לא יכיה טכור מקרה לילה וכו' אפ"ל צס"ד עס כידוע דצריה כלשון וצריה כמעור כס מכווני זה כנגד זה ואם האדם פוגם בלשונו בלכ"ר וסקר וחנופה וכיוצא אז ג"כ פוגם צריהו שמתמאים אותו צקרי וכיוצא וכמ"ש כחיד"א ז"ל צס"ה מורה באלצט וצמ"א ע"ע. וכבר נודע דכילר הוא אויב פנימי ואויב חילון וז"ל כי תלא מחנה על אויבך ר"ל שתזדיין כנגד אויבך היינו כילכ"ר לריך שתדע שקודם כל וגשמרת מכל דבר רע היינו כעריות וטמון צרמ"א אפי' מכל דבר רע כידוע וכ"ס דאין וצמה אוכל להגלל מן כעריות לז"ל וגשמרת מכל

מכל דבר רע ר"ל מכל דבור רע דאל"ה אף שכולל להליל עלמך מן העריות ממש עכ"ל תגרס לעלמך שיטמאו אותך בטומאת קרי שהיא חמורה הרבה כידוע וז"ל כי יביה בך איש אשר לא יביה טבור מקרב לילה וק"ל: **ויד** תביה לך מחוץ למחנה וילאח שמה חוץ ויתד תביה לך על אזניך וביה בשצתך חוץ וחפרת בה ושבת וכסית את לאחך. אפי' לרמוז בבה' מ"ש ה' המזכיר כרי"צ בכוונת ה' ונתתם חמישית לפרעה וד' כידות יביה לכם וכו' וכלל דבריו כי ימיו של אדם הם ע' שנה ואם תחלקם לכה' חלקים יהיו ה' פעמים י"ד וכן צ"ד הראשונים שהם י"ג ויום ה' שיבא לכלל איש כרשות נחונה בידו לילך בעלת ולה"ר ולא יעגש אכן בשארית הנשאר לא יבצו בהם כלל וכלל לא מקלטה ולא מינה וכמו שהאריך בהריוצ בס"ה מרפא לעלם יע"ש ובזה א"ש וז"ל ויד' היינו רמז לי"ד שנים הראשונים של חיי האדם תביה לך מחוץ למחנה ר"ל כרשות נחונה בידך לילך ר"ל שאם הלכת אחר עלות ילדך הרע לא תעגש ולא שמירה לך לילך בתאות לך ח"ו אלא שאם לא יכולה לכופו לא יביה לך לפוקה ולמכשול וילאח שמה חוץ. אך בתנאי שאחר שתגיע לכלל איש תחזור בתש"י על חטאך הראשונים ותתנחם עליהם לומר מה עשיתי וז"ל ויתד תביה לך על אזניך היינו יתד בתשובה תביה תקועה בלך לחזור מחטאך שחטאת בקטנותך וז"ל וביה בשצתך חוץ ר"ל בשוץ מן החוץ צעת גודלך אז וחפרת בה הוא חוזר אל היתד בתשובה הנה' ושבת וכסית את לאחך הם עונותיך הראשונים ואז תביה טבור ונקי מכל מכשול ועון בכל יומך וזה שסיים כי ה' אלהיך מתהלך בקרב מחניך היינו גופך ואיבריך להלילך ולתת חויצך לפניך הם ולה"ר וגודלך דיליך וביה מחניך קדוש ולא יראה בך ערות דבר כלל כלל לא אלא טבור ונקי כיון ששבת בתש"י אף על ימים הראשונים שנפלו וק"ל: **כי** יביה בך איש אשר לא יביה טבור מקרי לילה וילא אל מחוץ למחנה לא יבא אל חוץ המחנה. וביה לפנות ערב ירחץ במים וכבוא השמש יבא אל חוץ המחנה. אפי' דרך רמז

ומוסר לאדם כמוני שצביונותו צעוק"ו יטבר עלצו מכל טינוף וחלאה כי בל"ה נדחה קראו לו מנחמה שכינה ולכך קודם סילוקו מהעולם ימכר לשוץ בתש"י ואפי' אם יחזור קודם סילוקו ויבכה על עונותיו מתקבל בתש"י ואפי' שלח רמז הכתוב שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו היינו לרמוז שאף שהיה רחוק כל ימיו אם נתקרב צעת המיתה יתקבל בתש"י וכו' ואומר שלום שלום לרחוק ר"ל אף שביה רחוק ועתה נתקרב עכ"ל אמר ה' ורפאתיו ואפי' אם תלך בק' של ולרחוק עם תי' ולקרוב ע"ה יביה גי' מיתה ורמז זה צתי' אלו שאף שביה רחוק צעת קירוב המית' עכ"ל מתקבל וק"ל. והשתא א"ש וז"ל כי יבי בך איש אשר לא יביה טבור מקרב לילה היינו העוקב"ו הדומה ללילה יודע לך כי אז נדחה קראו לו וז"ל וילא אל מחוץ למחנה היינו מחנה שכינה לא יבא אל חוץ המחנה אכן התקנה לזה וביה לפנות ערב ר"ל אף שהוא קרוב למיתה ירחץ במים הם מי הדמיו' מים זכים שמוכפים אותו ואז וכבוא השמש שיפטר מן העולם יבא אל חוץ המחנה וק"ל: **כי** יביה בך איש אשר לא יביה טבור מקרב לילה וילא אל מחוץ למחנה לא יבא אל חוץ המחנה וביה לפנות ערב ירחץ במים וכבוא השמש יבא אל חוץ המחנה אפי' צ"ד לרמז דרך מוסר כי ידוע מארז"ל ישוץ ביום שמו ימות למחר וגמלא כל ימיו בתש"י. אכן אם לא יביה לו סיועתא לשוץ הן בעודנו חי צריא עדיף לפחות ישוץ צעת מיתתו וכש"ה מרוב רחמינו מקבלו בתשובה וכמשו"ל צפי' תשב אנוש עד דכא עד דכזבה של נפש. ואם ח"ו לא חזר בתשובה אף צעת מותו נדחה קראו לו לחוץ ממחלתו ולא יבא אל הקדש פנימה מלבד עונשי' המרים הבאים עליו אין די באר. והשתא א"ש וז"ל כי יביה בך איש אשר לא יביה טבור מקרב לילה הם מקרי ופגעי הזמן הבאים על האדם צעוק"ו הדומה ללילה מחמת יצר סנוך המוסיתו היסת כפול לחטוא בבה. אז יודע לך וילא אל מחוץ למחנה לא יבא אל חוץ המחנה היינו מחנה הדיקים ומחנה שכינה ולכך כפל צפי' וילא אל מחוץ למחנה לא יבא

אל חוך המחנה רמז לבי מחנות הם מחנה לדיוקים ומחנה שכינה. **ומירתא** דאחיה באנז חביבה לי לרמז

הכתוב ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלהים זה ויקרא שם המקום ההוא מחנים ועפ"י ח"ש כי יאמ"ה מרוב לדקותו וחסידותו היה ירא שמה לא הגיע לכלל שיחה למחנה שכינה בטולס העליון כי אם דוקא במחנה הלדיוקים יכי חלקו וגורלו וכמ"ש קטונתי וכו' ופירש"י ז"ל נתמעטו זכויותי וכו' יע"ש אכן הן כהיום כשראה ויפגשו בו מלאכי אלהים אז שמה שמחה גדולה ואמר ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלהים זה. ואדם דן ק"ו כי אפי' בחיים חיותו זכה לראות מלאכי אלהים כ"ש אחר מיתתו כי גדולים לדיוקים במיתתם וכו' ולכך ויקרא שם המקום ההוא חיינו מקומו שלעולם הבא מחנים כי בוצעה שיחה לשני מחנות מחנה לדיוקים ומחנה שכינה וק"ל. איך שיכיר נחזור לקראין שמי שאינו חוזר בתשובה הן בעודו חי על האדמה מגרשים אותו משני מחנות הנה. אכן אם וכיר לפנות ערב ירחץ במים חיינו בעת כמיתתו ממש רחץ עלמו צדמעות ותשובה מים טהורים אז וכבוא השמש יצא אל חוך המחנה האחת חיינו מחנה הלדיוקים. אכן לא יזכה למחנה שכינה כמו כשב צעורו באצו בתוקפו וגבורתו וק"ל :

**ראיתי** להי צעה"ט ז"ל שכתב וז"ל או כי ימות האיש האחרון ולא אמר השני לומר שהוא אחרון שאם נשאת לשני ומת לא תנשא עוד דצדרי זמני כוי חזקה ואף אשה בתלת זמני כוי חזקה ע"כ. וכנה לכאורה אין לו מובן מ"ש ואף אשה בתלת זמני כוי חזקה דעל מה מדבר אם צנירושין דכיינו אם נתגרשה גי פעמים או אם נאמר דכונתו על איש שמתו נשיו גי נשים כוי חזקה ולא ינשא עוד ודבריו סתומים וסתומים דאם נאמר דכונתו על הגירושין שנתגרשה גי פעמים כוי דלא כמאן דכח לדעת רש"י הוב"ד בש"ע ח"י ס"י ט"י הוא אף צנתגרשה גי פעמים לא תנשא כמו בקטלנית ולדברי החוס' הוא דאפי' נתגרשה כמה פעמים מותרת להנשא וכו' דברי ה צעה"ט ז"ל דלא כמאן ואם נאמר דכעיקר

כפי השני שמדבר באיש שמתו נשיו ועל קאמר ואף אשה צגי זמני כוי חזקה ע"י להי צעה"ט שם שהצא מהש"ל דכ"ה יותר וכדבר פשוט דמאי דנקט מרן ז"ל בלשון הכבוד וז"ל איש שמתו צי נשיו אינו מונע עלמו מלישא הוא לאו דוקא אלא אגב דנקט בדין קטלנית לבי אנשים ומתו לא תנשא לגי דהלכה אולא כ"י וכמסקנת הגמרא שם נקט נמי הכא צי נשיו ול"ד. וכן מוכרח לומר צדעת הטור ז"ל ג"כ דצי נשיו ל"ד יראה לה מדיכוי הרא"ש ז"ל טעמא לדבריו בתשובתו הרמח"ם וז"ל דאם אינא דמדכר זו באנשים כבנשים לא כוו שתקי חכמים מלדבר בזה בצ"ד באר הגולה צסי' זה כרי מוכח צצירור מדברי הרא"ש ז"ל דמדשתקו חכמים ולא דברו בזה מוכח דמדכר זו דוקא צנשים ולא באנשים דדברי הטור הן כמה לקוחים מדברי אביו ז"ל צתשו' ומוכרח שכן דעתו גם הוא ז"ל :

**והזון** הרביתי להי בגדול ראש"ל צסי' כנדי"מ ינא איש דכביא דברי צעה"ט כנ"י וביא ראיה ממנו לנדונו להחיר באשה שנתגרשה צ"פ כיע"ש שהזכיר ע"ד ה' מהר"י מאיר יל"י ואנכי דל ורז לא ידעתי דזה ידוע דאין מביאין ראיה לדין מן הדרש. ועוד דאין ראה לבאר בדבריו צענין גירושין שנתגרש' ג"פ ובקדושין וראיתי למע' ה"ה כמהר"י אב"א יל"י צכ"י דכביא לשונו ושקיל וטרי בדבריו וסו"ד פ"י כונת צעה"ט לענין איש שמתו גי נשיו וכנ"י ואנכי לא ידעתי מה יענה בדברי הרא"ש ז"ל דמדבריו נראה צרור דלאו דוקא ומוכרח לומר דכן סברי מרן הטור וש"ע ז"ל יען כי מקור דין זה הוא מדברי הרא"ש צתשו' כיע"ש ובין למר ובין למר אנכי עפר ק"ל דלפ"ד צעה"ט ז"ל שרמז צפ' או כי ימות האיש האחרון ולא אמר השני לומר שהוא אחרון וכו' מה יפרשו צגי' זה עלמו צאומרו ושנאה האיש האחרון דלמה דקדק לומר האחרון ולא אמר השני. ותו מהו זה שאמר ואף אשה צגי' זמני וכו' תי' ואף אין לו מובן כי כהם צקטלנית היא צתרי וכבא בתלת ומאי שייך לומר ואף. וכל"ל אצל אשה וכו' לומר דשאני כא מהא הכא חרי וכבא חלת ולא להשוותם בלשון ואף וכנה אחת אגיד

אגיד כי קושיא שהקשיתי ע"ד כי ראש"ל יל"ו  
הוא לקוחה מכ"י מהר"א יל"ו יען כי מע'  
הרב ה"י יל"ו הוא הראני דבריו כי ראש"ל יל"ו  
ומה שכתב עליו הוא יל"ו חקף ומיד מצלי  
ראות הדברים בשרשן :

**ומאחר** כל אלה נלע"ד אני הפעוט אם  
יובשר בעיני מו"ר לתקן וליתר  
דברי בעה"ט ז"ל הכי ואף אשה בגירושין צתרי  
זמני הוי חזקה וכוא סברה רש"י ז"ל ובר"ן  
ז"ל וכמדומה שיהי כתוב ואף אשה בג"י הוי  
חזקה וכוונתו צ"י זמני כמו הקטלנית. והמדפיסוס  
חשבו שהוא צתלת בג"י ר"ת ותיקנו והוסיפו  
תיבת זמני. ואנכי הרואה שר"ו לתקן וקלקלו.  
וכשהוא אזלי לכו קושיות ה"י דה"י בעה"ט  
דקדק צתחי נאומרו או כי ימות האיש האחרון  
שהוא בשני וממאי דנקט האחרון ולא נקט בשני  
דקדק דבא בכתוב לומר דהלכה כר' דצ"י אנשים  
הוי חזקה לקטלנית. ומינה ילא ללמוד דגס  
מאי דכתב הקרא צתחי ושנאה האיש האחרון  
דצדקדוק נקט האחרון דש"ב לא תנשא וכסברה  
רש"י ובר"ן ז"ל ור"ש ואף אשה ר"ל בגירושין  
דעלך קאי קרא צתחי הוי חזקה צתרי וש"ב  
לא תנשא לסברה רש"י ז"ל וכלל זה ידוע  
דהדורש יכול לדרוש לפי סברה מ"ד האחד אף  
כי אין הלכה כמותו. אכן להלכה לגבי מיתת  
נשי' חמינה לך דלא סבר הכי אלא כדברי אביו  
ברא"ש וברש"ל. ולא ידעתי איך לא שלטו מאורי  
עיניו בדברי ברא"ש ז"ל :

**סמיכות** הכתובים אשר תכסה בה כי  
יקח איש אשה. כתב בעה"ט ז"ל

דבא לרמז לר"א שהיה מגלה טפה ומכסה  
טפה. ד"א רמז לתלמיד חכם שמאפיל בטליתו  
ע"כ. ולדידי הפעוט לא הצנתי ד"ק דהיכא  
רמיזה בכתוב על כת"ה. אכן דרך רמז אפ"ל  
דתי' תכסה ג"י תלמיד ע"כ שם רמז באזהרה  
שמענו דתלמיד מותר לבסות ולהאפיל וק"ל :

**כ"י** יסבו אחים יחדיו וכו' הטעם אלא גריש  
אפי' לרמז צמ"ש ס' החסידים ס' דאין  
לדור שני אחים או שלשה ביחד וס' לדבר כי  
יסבו אחים יחדיו ומת אחד מהם וכו' ואפי'  
דרמז זה בטעם אלא גריש לומר דאם לא מת  
אפי' שיסגרש למקום אחר וזהו אלא גריש :

**מוציא** שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת  
לכי אלהיך נדבך אשר דברת בפ"ך

יש לבדוק אומרו מולא שפתיך תשמור ועשית.  
וגם מהו בדמיון כאשר נדרת לכי אלהיך ועוד  
חזר לומר אשר דברת בפ"ך וכוא שפת יתר  
אכן אפ"ל דידוע מאז"ל שאסור לומר בשעת  
הנדר לכי נדר. או לכי נדבך. שמא ימות אחר  
שהזכיר כי ונמלא מזכיר ש"ש לבטלה אלא יאמר  
נדר לכי או נדבך לכי. א"כ מינה נלמד צמ"ש  
שכל מה שיוכל לעשות האדם למחר ולקיים את  
נדרו יעשה ולא יאחר דחיישין למיתה. ור"ש  
מולא שפתיך תשמור שמזכיר את האדם לקיים  
את נדרו ור"ש ועשית. ומטי מולא שפתיך תשמור  
אותיות שמת ר"ל בטעם שאני מזכירך לקיים  
את נדריך לפי דחיישין למיתה ורואים לזה כאשר  
נדרת לכי אלהיך נדבך שאם אמרת לכי אלהיך  
נדבך שיש איסור בדבר שמא ימות אף שהדבור  
צפ"ך ור"ש אשר דברת בפ"ך וא"כ מינה יולא  
צמ"ש שאין לאדם לאחר את נדרו מכאי טעמא  
דבמא ימות וק"ל :

**מוציא** שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת  
לכי אלהיך נדבך אשר דברת בפ"ך

ור"ל אומרו כאשר נדרת צפ"ך בדמיון וכול"ל  
ועשית אשר נדרת. ופי' כי דרכי איש צבקי  
מ"ש הטוח"מ ס' רמ"ג ופסקו בש"ע יו"ד  
ס' רנ"ח אמר ליתן לחצרו מתנה אם הוא  
עני הוי כנודר ללדקה ואסור לחזור בו. וכי  
הפוס' דכל כי ה"ג אין חילוק בין מתנה מרובה  
למתנה מועטת אינו יכול לחזור בו דבעשיר  
שים צו משום מחוסרי אמנה דוקא חילקו בין  
מתנה מרובה למועטת משא"כ בעני דאמירתו  
לגבוח כמסירתו להדיוט דמי יע"ש. ור"א מולא  
שפתיך תשמור כלומר אפי"ג דק"ל דברים אין  
בהם מחוסרי אמנה. אפי"ה איכא גוונא דחייב  
לקיים ועשית כאשר נדרת לכי נדבך כלומר כי  
היכי דצדקשים באמירה וכגון מאי אשר דברת  
צפ"ך זו לדקה כמו שדרשו ז"ל דכגו"ד חייב  
לקיים דיבורו וק"ל :

**ל** תתעב אדומי כי אחיך הוא. בראשונים  
פירשו שהוא לגלות אדום ונודע כי צעון  
שנאת חנם אנו יושבים בגלות וכמש"ל צפסוק  
הנם נמכרתם שהוא רמז לש"מ ור"ש לא תתעב  
אדומי

עיק ויגע עכ"ז ולא ירא אלהים עמלק מלכרע  
להם וק"ל :

**וְרָא** קרני ראש ז"ל כתב צפ"י הא' דקשי"א  
ליה לרש"י דאזי כוה קאי לישראל: שלא  
היה ירא אלהים א"כ אמאי קא מזהר רחמנא  
לישראל וקאמר זכור את אשר עשה לך עמלק  
וכו' אשר קרך בדרך וכו' דכיון דלא היו ישראל  
יראי אלהים כל מה שעשה להם עמלק כדון  
ובשורה הוא עושה כמח דכתיב הקול קול יעקב  
וכידים ידו עשו וכו' לזה כתב רש"י דקאי  
לעמלק ולא לישראל לישראל היו יראי ה' ולכן  
הוא מזהר אותנו לזכור מה שעשה לנו ולמחות  
זרעו וזכרו מן העולם עכ"ד ז"ל ולדידי אחרי  
המה"ר לא זכיתי להבין ד"ק ז"ל דהא רש"י  
ז"ל לעיל מה כתב ח"ל כל הנחשלים אחריו  
חסירי כח מחמת חטאם שהיה העני פולטם  
ע"כ וא"כ הדרא קושיא לדוכתא דלמה כו"ה  
לזה לנו מ"ש לזכור אותו ואת מעשיו ולמחות  
זכרו כיון שהיו חוטאים וכמ"ש רש"י ז"ל איז  
דמח שזכר לנו כו"ה למחות זכרו וכו' הוא  
לפי שעשה עם ישראל מעשים אשר לא יעשו  
וכמ"ש רש"י ז"ל צפ"י ויחנך בך מכה זנב הותך  
מילות חורק כלפי מעלה. וכן פירש"י צפ"י  
אשר קרך צפ"י צי לשון קרי וטומאה שהיה  
מטמאן במשכב זכור וזכו דבר מכוער וגנאי  
גדול מלבד הלער הגדול וע"ז לזה לנו כו"ה  
למחות זכרו מן העולם על מעשיו הרעים ואפי'  
דזכו בטעם שאמרה התורה זכור את אשר  
עשה לך עמלק כי לכאורה הוא לשון יתר וכו"ל  
זכור את עמלק ותמחה זכרו אלא שצאה הכו'  
לומר לנו שחזכור מעשיו דייקא שעשה עמו  
וכוא רומז לדברים כנז' כמ"ש רש"י ובשתזכור  
הנושעים עלמם יבא לך חימום יותר לאבדו  
ולמחות זכרו. **וְגַם** דקדוק לך כי היה די  
לימר את אשר עשה עמלק אפי' כי באומרו  
ויחנך בך ופירש"י מכה זנב וכו' היה ג"כ ח"ו  
גנאי לגבי כו"ה וכמ"ש כו"ה ז"ל ח"ל כלומר  
שכתיב דברים כלפי מעלה לומר מלוב שזו  
לישראל מה הועילה להם יע"ש ועכ"ז כו"ה  
לא הקפיד אלא עליך ח"ה זכור את אשר עשה  
לך דייקא וק"ל :

**זָכוֹר** את אשר עשה לך עמלק וכו' והיה  
בכניח

אדומי דהיינו גלות אדום לומר שהם מעמים  
אותנו תחת ידם כי הכל הוא בסיבת אחיך  
שלא יש אכזה ביינו אלא אדרבה שגאה :  
**כִּי** יהיה נערה בתולה מאורסה לאיש וכו' כתב  
ה' נה"ק ז"ל ח"ל נקט כי יהיה לשון זכר  
כי עשה כמעשה איש פעם בחוץ פעם ברחובות  
ושינחה סדר נשים לשבת בירכתי ביתה. רבינו  
אפרים ז"ל ע"כ. ואפי' לרמז עפ"ז דלכך תיבת  
נערה נכתבה במסרה נער בלא ה"א לומר  
דעשה כמעשה נערות. וגם רמז דעשה כמעשה  
הזכר ללאת ולצוא וכו' :

**בַּיּוֹמוֹ** תתן שכרו וכו' דורשי רשומות אמרו  
שכרא נוטי שבת ולכאורה אין לו  
מובן. ולע"ד כמעט אפי' עפ"י מ"ש בפרק ט'  
דמילעא משנה י"א ח"ל שכיר יום גובה כל  
הלילה. שכיר לילה גובה כל היום. שכיר שעות  
גובה כל הלילה וכל היום. שכיר שבת שכיר  
חדש שכיר שנה שכיר שצוה. ולא ביום גובה  
כל היום ולא בלילה גובה כל הלילה וכל היום  
וכשתא א"ש דבא לרמז בפסוק ביומו תתן  
שכרו נוטי שבת ר"ל אף דבעלמא אינו עובר  
אלא עד שיעבור הלילה ה"ד בשכיר יום דעלמא  
אבל בשכיר שבת עובר באותו יום משום ביומו  
תתן שכרו וכמ"ש בהם ולא ביום גובה כל  
היום וק"ל :

**וְלֹא** ירא אלהים. ע"י לרש"י ז"ל שפי' ח"ל  
ולא ירא עמלק אלהים מלכרע לך ע"ש  
ולכא"ר ק"ק מני"ל לפרש בן. וכש"ח ז"ל פי'  
מדכתיב ירא בקמץ ולא צוה משמע שכוא  
עבר ע"ש ודבריו ז"ל אינם מובנים לי וכבר ה'  
קרני ראש ז"ל כתב על דבריו שהם דברים צלי  
טעם ח"ו. ולדעתי הקלושה אפי' דרש"י ז"ל  
דייק בן משום שבתח"י כתב ויחנך בך כל  
הנחשלים אחריו וכו' חסירי כח שהיה העני  
פולטם מחמת חטאם. ואח"כ כתיב ואח"כ עיק  
ויגע עיק בלמא ויגע בדרך שכוא מספר ללד  
ישראל שהרע להם אף שהם עיפים ויגעו  
ואם הוא על ישראל לא ח"ל להניחו עד כאן  
אלא מתח"י כשהיה מספר ברעת ישראל באימרו  
ויחנך בך כל הנחשלים אחריו שהיו חסירי כח  
מחמת חטאם שם כול"ל ולא ירא אלהים. אלא  
ודאזי ולא ירא קאי לעמלק דאף שהיו ישראל

כידוע מאח"ל הרולה להכניס יורים להעשיר ולפין גם נודע דימין הוא כינוי לדרום וז"ל כי ימין ר"ל אם אתה לומד בתורה שהיא ימין וכו' כח' :

**כ**י הכרים ימוש והגזעות תמוטינה וחסדי מאתך לא וכו' אמר מרחמך ה' פ"י הרצ אד"א יל"ז עפ"י מ"ש בשם המדרש דמה שנבראו הכרים הוא לפי שצטעה הצלח המים היו המים התחתונים רולים לשטוף את העולם באומנם מדוע אנהנו נכיה רחוקים מהשכינה לכן ירה הקצ"ח על אותן המקומות הרים רמים שלא ירחו ממקומם :

**ו**בזה פ"י ה' חולות דמשק ז"ל כל הר וגבעה ישפלו והיה העקוב למישי וא"ת לפי"ז ישטוף העולם ולז"א ונגלה כבוד ה' דיכיה שכינתו ית' בארץ ואז לא יהיו רחוקים מן השכינה ולמה ישטפו העולם עכ"ד ע"ש. והנה באמת נראה מה כי כאשר יכיה דבר זה לעתיד בגאולה העתידה להיות צ"צ חסן שבהרים ימוש והגזעות תמוטינה. הנה נמצא בזה אות ומופת גדול בצביל הגאולה שלא יהיה אחרים שעבוד דהא מלינו כאשר נצנה בית א' ויהיה בו השלחת שכינה וכן במשכן שנגלה כבוד ה' לעיני הכל לא נעקרו הכרים ולה זזו ממקומם וק' למה לריכים עוד כי מאחר שהשכינה שורה בארץ א"כ הימים לא ישטפו העו' כי אז אין רחוקים המה וא"כ למה לורך צהרים. ולזה יש לתקן כי גלוי וידוע לפניו ית' שהמשכן וציהמ"ק עתידים ליחרצ ואז לא יהיה גילוי שכינה בארץ ומאחר דאין גילוי שכינה א"כ יחזרו המים וישטפו העו' וא"כ לריך אז לצרוא כרים מחדש ואין כל חדש תחת השמש. ולכן גם בזמן שהוקם המשכן וציהמ"ק לא צטלו הכרים שאפי' הם אין לריכים לזמן שציהמ"ק לריכים הם אח"כ וא"כ השתא לפי"ז מדחזיק לעתיד צבנין בית ג' שיצנה צב"א שבהרים ימוש והגזעות תמוטינה א"כ זה הוא מופת גדול שאין עוד חרצן ושעבוד ולא הסתלק השכינה מישראל כלל וחו' לא לריכי הכרים כלל ועיקר ולזה הם נעקרים וצטלים לגמרי. וזהו הכונה כי הכרים ימוש והגזעות תמוטינה אז הנה אות ומופת גדול שחסדי מאתך לא ימוש

בהניה ה' אלהיך לך וכו' תמחה את זכר עמלק לא תשכה י"ל הטעם בתי לא טרחא דהוי כמו בפסק הדברים וכו"ל להיות במאריך כדי להמשיך תי לא תשכה להדדי. אכן אפי' לע"ד צהקי מ"ש בזוה"ק יתרו דל"ג ח"ל לא תרלה לא תנאף לא תגנוב. לא. פסקא טעמא בכל הני תלה ואי לא דפסקא טעמא לא הוי תקוגא לעלמין ויהא חסור לן לקטלא נפשא צעלמא אע"ג דיעבור על אוריתא אבל צמה דפסקא טעמא חסור ושרי עכ"ד. וצוה ח"ש דכדי דלא תיבך אדעהייכו לומר דמאן פלג לן לכורגו ולמחות זכרו הא כתיב לא תרלה לז"א תמחה את זכר עמלק דהא לא תשכה צהמיהב דמיודי הוא טעמא כתיב לא תרלה וכלא בפסק טעמא חלא לכורות לשונאי ה' מותר א"כ גם הכא נמי שרי דלא אית אויב יותר מ"מלק ולכך כתב הלא צטרחה לכורות על לא דכתיב החס וק"ל :

**א**"ן אפי' לרמוח צמ"ש ה' מברח"ק ז"ל צס' נ"ח מע' ה' אות ט' וז"ל ע"י השתיקה זוכה להיות זכרן עיין להרשב"ן צמג"א פ"ג דחצות דמי' ע"א ע"ש עכ"ד. והשתא ז"א זכור א"ת נוט' אם תשתוק ר"ל אם תשתוק אז בודאי תזכור. וכן י"ל זכור א"ת אשר עשה ה' אלהיך למרים וכיולא :

## הפסרת כי תצא

**כ**י ימין ושמאל תפרווי חרעך גוים ירש וערים נשמות יושיבו פ"י ה' אדרת אליהו הנד"מ כי הנה ידוע צמ"ש המפ' ז"ל דהגם שיעקב ועשו חלקו העו' עכ"ז יעקב צעוב"ז אוכל בצביל החורה דהוי נדין מליל מזוטו של יס כדכתיב אם לא צריתי יומם ולילה וכו' ולולי החורה היה נחרצ העו' כגודע ע"כ וצוה יוצן כי ימין ושמאל תפרווי וחרעך גוים ירש וא"ת וכלא יעקב ועשו חלקו העו' ואיך יחו צכ"ז לז"א וערים נשמות יושיבו ר"ל חדע למה הם זוכים משום דוערים נשמות יושיבו ר"ל ערים שהיו לריכין להיות נשמות הנה הם מיושבים ע"י עסק החורה וא"כ הם זוכים מן הדון בכל טובה טוב"ז וק"ל ואפי' להמתיק הלשון

ימוש כלל וזרית שלומי לא תמוט כלל שלא יכיר עוד חרבן ושעבוד כלל אלא תכיר גאולה שלימה לעד לעולם כ"ר :

**ובאו"ה** אפשר לרמוז כי ר"ת כי הכרים ימושו והגזעות תמוטינה ג"י חמה שהיא רמו לחורב. וס"ת כי הכרים ימושו והגזעות ג"י חנו לרמוז שיעסקו בתורה ע"ד גם כי יחנו בגוים עתה הקצנא וזכר וחסדי מאתך לא ימוש וכו' וע"ז יזכו לגאולה עולמים ח"י ס"ת חנו רומז ללדקק כי בזכות הלדקק ישראל נגאלים שנה שמרו משפט ועשו לדקק כי קרוב יסועתי לבא וכו' וזכו שרמו כיון שאתם עושים חסד זה עב זה במדק שאתם מודד זה מודדין לו. ולזה גם אני וחסדי מאתך לא ימוש וזרית שלומי לא תמוט וכו' יכ"ר צ"א וק"ל. וזכר אפי' לרמוז כי תלך למלחמה נוט"י ג"י חן כיינו ע"י הלדקק תכיר על חויבך ונתנו כי אלהיך וכו'. אמר מרחמך כי נוט"י חמי לרמוז דגאולה אחרונה תכיר מצונת אימא עילאה :

## ס' כי תבא

**וריה** כי תבא אל הארץ אשר כי אלהיך נותן לך נחלה וירשתה וישבת בה ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תבא מארץ אשר כי אלהיך נותן לך וכו' אפשר לפי צס"ד וכו' במה שיש לבניא רח"ה צס"ד מענין בזכורים דק"ל ק"ף לאו כקב"ד וכו' צמ"ש שם פ"א משנה ו' ח"ל בקונה שתי חילנות צחוק של חזרו מביא ואינו קורא. ר"מ אומר מביא וקורא. ופי' כרע"מ ח"ל מביא ואינו קורא מספקא ליה לתנא קמא אי קנה קרקע או לא כלכך מביא מספק ואינו קורא מספק. ודוקא שתי חילנות חזל ג' חילנות כולי עלמא מודו דקנה קרקע ומביא וקורא כדתן צסוף פריקין. וכו' בפשיטות משמע דטעמא דח"ק-דס"ל דבשמים לא עלתה לו לקרות אלא מביא ואינו קורא הוא משום דמס"ל אי קנה קרקע או לא וכמ"ש ברע"מ ח"ל וא"כ מניח נשמע דס"ל דק"ף לאו כקב"ד. דאי ס"ל

דק"ף כקב"ד אפי' לא קנה קרקע כיון לו לבניא ולקרות כיון דפירות עלמא הם כקנין בגוף ח"ו מוכח דס"ל דקנין פירות לאו כקב"ד ע"ן מ"ש כי מבר"א ענתינו ז"ל משם במפ' כוב"ד לבי נאור תכלה סי' ע"ד עמ"ש ז"ל מ"ש פתח צבראשית וכו' שאם יאמרו לסטים אחס וכו' אומרים להם העולם ומלואו של הקב"ה צרנו נחמנו וכו' וק' וכו' כך הוא כדן דמי שנותן מתנה לחזירו חכב זה חוזר בו וחזרו. שהקב"ה לא נתנה לחלוטין לכנענים אלא לק"פ וק"פ לאו כקב"ד עכ"ד ז"ל וכשתא ח"ש ח"א וכו' כי תבא אל הארץ אשר כי אלהיך נותן לך וירשתה וכו' וכו' דאעיקרא מביאן זכור צ"א דכא כזר זכו זה הכנענים במתנה שנתן להם כש"ת ובחז"ל צרנו נחמנו להם וכו' ומבי תיתי לנוטל. מהם. ולתת לישראל ח"א כחי לא חזריא דכור לא נתנה לכנענים אלא לפירות וק"פ לא כקב"ד וראיה לזה ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תבא מארץ מארץ דייקא. ואם לא קנה קרקע אף שקנה חילנות עכ"ז מביא ואינו קורא דלא קרינן ביה מארץ. ואי ק"פ כקב"ד למד לא יביא ויקרא ח"ו משם בארץ דק"פ לאו כקב"ד ח"כ גם במתנה הארץ זכו זה ישראל מטעם זה דמה שנתן להם הקב"ה לא נתן להם לכנענים אלא לפירות וק"פ לאו כקב"ד וק"ל :

**וריה** חמת אגיד שראיתי לבי לקט יוסף ע' צבורים סי' א' שכתב דאדרבא מענין בצבורים מוכח דק"פ כקב"ד וצבורים לוב אותנו כ"ת על בצבורים שלא יכיר לישראל כדן כנותן. וכסיו לעצדו ולא שייך קרקע ב"ש לא קנה ע"ש והנלע"ד בתצתי שו"ר להחוס' ז"ל בגיטין דכ"ז ע"א ד"ה לא שם עשרה חמב ח"ל. וא"ת קונה חילן אי' אמאי אינו מביא וקורא למ"ד קנין פירות כקב"ד ומ"ש ממנו שדכו לפירות דמביא וקורא לדידיה וליכא למימר דכחי תנא סבר דק"פ לאו כקב"ד דכא ר"מ ח"ת לוב דפקב"ד צבשולת דמ"ח וצבשולת ד"ל ע"א וא"ת לוב לקמן דקונה חילן אי' מביא ואינו קורא וי"ל דשאני בתם שהקרקע קנוי לו עד זמן קצוב חזל בכא חס' יתייבש מיד כאילן ח"ן לו בקרקע כלום אי גמ' בתם בקרקע קנוי

קנוי לו לכל דבר למישטח צב פירי ולמחזר צב  
סילקא וירקא אצל גבי חילן אין לו אלא יניקה  
לדבה. כרי לך צבדיא ולא כמ"ש צענוותין  
דכחא מטעם דק"פ לאו כקבג"ד דמדד"מ  
נשמע לרצון ולעולם אימא לך דלכו"ע אף לח"ק  
ק"פ כקבג"ד ודכחא ה"י דמציה ואינו ק"י אף צב  
חילנות כמו שתי בחוס' דאס' יתייבש האילן  
אין לו בקרקע כלום. ח"י בחורון כ"י יע"ש.  
ולישב פי' הכחוצ עפ"ד זה אפי' צמ"ש צהשולה  
דמ"ז ע"ב צענון המוכר שדכו לפירות פלוגהא  
דר"י ור"ל דר"י א' כקבג"ד ור"ל אמר לאו כקבג"ד  
וכרמז"ס ז"ל פסק כר"ל פ"ד מה' בכורים  
ואין שיכיר אחר המח"ר נעלם מה' ש"ך  
ז"ל ובי' לקט יוסף ז"ל דצגמרא פלוגי צב  
ובלכח כר"ל :

**והיה כי תבא אל הארץ אשר היא אלהיך**  
נותן וכו' וירשתי וישבת צב ולקחת

מראשית כל פרי וכו' אשר היא אלהיך נותן  
לך ושמתי בטנא וכלכתי אל המקום אשר יבחר  
ה' אלהיך לשכן שמו שם אפי' לרמוח לענין  
ביאת האדם לעובד"י דלריך להשתדל עם בניו  
הקטנים ללמדם תורה כדי לקיים מצות עשה  
ושננתם לצנין וצבא יזכר לחיים ארוכים צעוב"ב  
וח"ש וביה כי תבא אל הארץ וכו' היינו כעובד"י  
אזכרה שנענו ולקחת מראשית כל פרי האדמה  
היינו האשה שנקראת קרקע עולם ובפרי שלה  
הם כולדות וח"ש אשר היא אלהיך נותן לך  
ושמתי בטנא נטריקון טעמים נקודות אותיות  
שדברים אלו הם תח"י הלימוד ואז עי"ז בודאי  
יביה בילד רגיל צחור וצבא וכלכתי אל המקום  
אשר יבחר היא אלהיך לשכן שמו שם וק"ל :

**סמי'** מחיית עמלק לוכי כי תבא אפשר  
לרמוח כי ידוע שרריך האדם לעשות  
כל מגמתו למחות לעמלק ולזרעו מן העולם  
ולכן סמכו לככות את המן צפורים ע"ש תמחה  
את זכר עמלק ולכן סמך מחיית עמלק לפסוק  
וכי כי תבא כי נוט' וביה כי תבא תכ"ז.  
ועיין צמור"ס ס"י תק"ץ ס"י שכתב בן ע"ש :  
**ובאו"א** פי' היא אדמת אליהו יל"י כונת  
כחצוב כי ידוע שהחורב נקראת  
ארץ וכמשז"ל ע"ש ואת הארץ כי נעמה. גם  
קרא כתיב ארוכה מארץ מדה. וח"ש וביה כי

תבא אל הארץ היא החורב אשר היא אלהיך  
נותן לך נחלה שהיא כמו הנחלה שאין אחרים  
הפסק בן החורב קטוי לישראל ולא הפסק  
מהם ח"י כנה חכמי מלך וירשתי שתזכר אחי  
צעלמן לקנות אותה בחורב ירשתי שלא הפסק  
ממך ומזרעך עד עולם גם וישבת צב ר"ל  
תחישב צב בדקדוקים וצטעמ"י ולא תביה  
נוכח צב מצות אנשים מלומדה כ"א ציבוב  
הדעת כדי שתתקיים אללך. ולקחת מראשית כל  
פרי האדמה הוא הדבור ושמתי בטנא ר"ת  
טעמים נקודות אותיות ר"ל כה דבור ותנועתו  
השם אותה צטעמים ונקודות ואותיות שכל  
תוליד מפיו ולא תכלע מהם. גם והלכתי אל  
המקום אשר יבחר היא אלהיך צו כס ב"ב ובתי  
מדרשות כי הלימוד לריך שיכיר במקום קדוש  
וכוא רל"י לפניו ית' וק"ל **א"ל** אפי' וירשתי  
אותיות ותשרי היא רמוח שיחזור צב ש"ב  
צב' זמנים שהם חלול וצ' ימים ר"ל ויום  
כפור ויום כושענה רבא ואז נכתב לחיים וח"א  
וישבת צב :

**והיה כי תבא אל הארץ ולעיל מיניה תמחה**  
את זכר עמלק ואפי' לרמוח דכחצו ז"ל  
אין הכסא שלם ואין היא שלם עד שימחה שמו  
של עמלק וזה רמוח תמחה את זכר עמלק אז  
והיה אותיות ויהי לרמוח צב שיכיר שלם  
ודו"ק היא אדמת אליהו יל"י :

**והיה כי תבא אל הארץ אשר היא אלהיך**  
נותן לך נחלה וירשתי וישבת צב  
ולקחת מראשית כל פרי וכו' אשר היא אלהיך  
נותן לך ושמתי בטנא וכלכתי אל המקום אשר  
יבחר היא אלהיך וכו' פי' היא ירך יעקב עפ"י  
משז"ל יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום  
ואלמלא הקצ"ה עוזרו לא יכול לו שג"י לופס  
רשע ללדיק וכו' היא לא יעצבו בידו ולא ירשיעו  
צבשפטו וכו' ופי' חמפי ז"ל דר"ל ולא ירשיעו  
ביום הדין לומר דאלמלא הקצ"ה עוזרו לא  
יכול לו לפי שהקצ"ה אינו צא צטרונייא על  
בריותיו מתהדו יתצרך ע"כ ולו"א וביה כי  
תבא וביה לשון שמחה כי תבא אל הארץ  
הידועה זו עוב"ב אשר היא אלהיך נותן לך  
נחלה ר"ל אעפ"י דעיקר התגברותך על ילכ"ר  
שנחלת עוב"ב לא היה אלא מלך סיועו יתצרך  
אשר

אשר נותן לך נחלה ואלמלא הקצ"ה עוזרו לא יכול לו עכ"ל ולקחת מראשית כל פרי האדמה ר"ל כהחלת כל דבר מלוב וכהחלת כל תבואת על ילכ"ר מה שהחלת מעלמך ליטבר וגם שפיקר בגמר אשר ה' אלהיך נותן לך דאלמלא הקצ"ה עוזרו לא יכול לו עכ"ל אין הקצ"ה בא צטרוני"א עם צריותיו ומעלה עליך כאלו כהחלה וכגמר הכל הוא מן האדם ואז ושמח בטנא שהקצן כל דקתך ומלותיך אחת אל ה' למלא חשבון וכלת אל המקום אשר יבחר ה' אלהיך מדור נפי כבודך ולפי שיעור מעשיך בטובים וידיויק צבא מאי דבחת"י נקט אל הארץ ואח"כ כתיב ולקחת מראשית כל פרי האדמה עוב"ל שנקראת אדמה ע"ש צני אדם וע"י שסיגל צבא מע"ט דולקחת מראשית כ"פ כמלות ומצואם צידו אז קראה ארץך שלך היא בשם ארץ עוב"ל. **וזמ"ה** יראו את ה' קדושו כי אין מחסור פשיטא דאין מחסור אמנם לפי"ה כ"ק דאעפ"י דאלמלא הקצ"ה עוזרו לא יכול לו עכ"ל אין מחסור לכם צבא דאין לאדם אלא מה שיכול וכו' יגמור צעדו לטוב וק"ל :

**ור"ה** כי חצא אל הארץ אשר ה' אלהיך נותן לך נחלה וירשתה וישבת בה ולקחת מראשית וכו' שמעתי ע"ש המ"י בדרך לחות וכו' וכו' עפ"י מ"ש רש"י ז"ל בכת"י החורה וז"ל אמר ר' יוחנן לא היה צריך להחיל את החורה אלא מהחדש כזה לכם שהיה מלוב ה' שנתנו ישראל ומא טעם פתח צבראשית משום כח מעשיו כגיד לעמו לחת לכם נחלת גוים שאם יאמרו אוב"ע לישרי לסטים אתם שכבשתם ארץ ז' גוים הם אומרים לכם כל הארץ של הקצ"ה הוא צראה ונתנה לאשר ישר צעינו צראנו נתנה לכם וצראנו נטלה מהם ונתנה לנו ע"כ א"כ מנה צראשית ילפין לבטל טענת אוב"ע וז"ש וכו' כי חצא אל הארץ אשר ה' אלהיך וכו' וירשתה וישבת בה וכו' כרי איכא טענת אוב"ע לסטים אהם וכו' לז"ל ולקחת ח"י לתת לכם מראשית ר"ל ממה שהחילתם החורה צבראשית ולא מהחדש וכו"י רש"י ז"ל אלא משום כח מעשיו וכו' הוא צראה וכו' ומתנה לנו ע"כ וכו' :

לד

**ובא"ה** שמעתי עפ"י חקירה כי דודע דיעקב ועשו חלקו בעולי וכו' ומכרש"ף ח"י דע"י החורה כו"ל מליל מזוטו ש"י וידוע מדבריו התיקונים דהחורה נקראת ראשית וקרא כתיב ה' קניי ראשית דרכו וז"ל וכו' כי חצא וכו' וירשתה וישבת בה ולא תירא מטענת אוב"ע דהא ולקחת מראשית דכינוי החורה וצבא אתה צובה צנחלת עוב"ל כנ"י :

**א"ה** וכו' כי חצא אל ה' אלהיך וכו' ליה ולקחת מראשית דכינוי הח"י כנ"י לרמוז למאמר הכתיב וכו' חורה משכ עבדי ובתריב כתיב הנה אנכי שולח לכם את אלהי הגבית דע"י החורה מזה לביאת הגואל אלהי יב"ר צב"א :

**ור"ה** כי חצא אל הארץ אשר ה' אלהיך נותן לך נחלה וכו' וכל המשך הכתובים עד ושמחת בכל הטוב וכו' פ"י ה' מכר"ץ חולין וכו"ל ל"י חזון עובדיה ז"ל וכו' עפ"י מאי דאיתא בפ"ג דנדרים א"ר אמי מאי דכתיב עיר קטנה וכו' עיר קטנה זה הגוף ואנשים צבא מעט אלו האיברים וצבא אלהי מלך גדול זה הילכ"ר וכו' עליה מלודים גדולים אלו עונות ומלא צבא איש מסכן וחכם זה ילכ"ר ועל"ל את העיר צחכמתו זו חסודת ומע"ט. וכו' במ"י מ"ט ילכ"ר קודם ילכ"ר שאמר וצבא אלהי מלך גדול זה ילכ"ר ולמה קראו גדול. ובתירין הוא פשוט עפ"י דברי הזכר דילכ"ר אתי לאיניש צענתא דמתיליד כד"ל לפתח חטאת רובין ואקדים טענתא לבני גשא ועד תליסר שנין אתי ילכ"ר וילכ"ר הוא כמו רשע ערום שמקדים טענתו עד שלא יבא צב"ד חצרו. **ובז"ה** יוצגו הכתובים דאחא קרא ללמד דעת את העם דכבר נודע דרשת ר"ל שדרשו כיום לעשותם ולמחר לקבל שכרם. ובמד' אמרו בעוב"ל דומה לע"ש ועוב"צ דומה לשבת ומי שטרח צב"ש יאכל בשבת. בעוב"ל דומה לישוב ועוב"צ דומה למדבר אס אינו עושק צידה ציפוז מביקן יאכל במדבר מעתה ז"ל וכו' כי חצא אל הארץ אשר ה' אלהיך נותן לך נחלה שביא ארץ כעליונה שביא נחלה גמורה שביא בעוב"צ אני

צידם הא כחצו חני כ' שונא גזל בעולם ואין  
משרה שכינתו שם ע"ש וא"כ נמצא שכל ידי  
ציהמ"ק נעשה הוכחה שהקצ"ה נתן ארץ כנען  
לנו ולא שישראל לקחה מדעתם בחורח גזילה  
לז"א ויביאנו אל המקום דייקא הוא ציהמ"ק  
ואז ממנו מוכח הוכחה גדולה כי הוא נתן  
לכם את הארץ הזאת וזה שלקחנו אותה בגזל  
כלל ועיקר. כי אדרת אליהו יל"ו :

**ברוך** טנאך ומשאתך ברוך אתה צבאך  
וברוך אתה בלאתך. אפ"ל צס"ד  
דכבר נודע מ"ש צס"ס ע"פ זה ברוך אתה  
צבאך וכי עה ביאתך לעולם בלא חטא וכי  
אכן כדי לדרוש סמוכים מחזירות יכיו אפי'  
דיוצ מ"ש התרגום אוגקוס בריך סלך ואלוותך  
ואפי' דהגוף דומה לסל הוא כלי לשמה אשר  
בתוכו כמו הסל שנותנים בו השאור והעיסה.  
והנשמה היא דומה לשאור אשר בתוך הסל  
שכח העיקר והסל הוא שומר אותו אם כן  
טנאך הוא הגוף ומשאתך היא הנשמה והשתא  
א"ש כשיביא ברוך טנאך ומשאתך ר"ל כשיביא  
עובד את ה' וגופו ונשמתו שניהם כאחד טובים  
בעצמות כי אז יאמר לו ברוך אתה צבאך וברוך  
אתה בלאתך וכדרשת הגמרא :

**א"ל** לרמוח את הידוע דהעיקר לאדם שיכיר  
טוב הוא מהשבת האם והאב בשעת  
זיווג כי הם מושכים לו נשמה טהורה וזה  
וצרה. ולא כן אם הוא להפך ידיעת הכפכים  
אחת היא. ואז נמשך להם שגורמים לעולם  
קללה באומר לו ארור שזכ ילד ארור שזכ  
גידל צ"מ. ובפרט בלאתו מן העולם זה האב  
כל העם מקבל לא יתירו להטער עליו באומרים  
ראו מה הניח לנו והלך. והשתא א"ש וז"א  
ברוך אתה צבאך לי ביאה כלומר אם היתה  
כונתך בשעת ביאה לקיים מלותו יתברך ולא  
לך לבדך להנאתך להנאת גופך אז משיכה  
קונה ברוך אתה בלאתך שכל העם יתירו  
בלאתו מן העולם ויענו אחריו מקודש שזכה  
לזרע קדש בודאי הוא עדיף יותר ויותר עשר  
ידות ע"ד ארז"ל ברא כרעא דאבוב. וזהו ג"כ  
ברוך טנאך ומשאתך הקודש לו לומר שגופך  
ונשמתך נתכוונו לדבר טוב וכיוצו בדבר ברוך  
אתה צבאך. אז ברוך אתה בלאתך מן העולם  
וק"ל :

אני תלמדך להועיל ששם עולם הגמול ובאן  
עולם המעשה א"כ לריך שתבין בבאן לידך  
לדרכך וכמש"ל וזוידן קלילא ואורחא רחיקא  
לך אני מוכירך ולקחה מראשית כ"פ האדמה  
אשר תביא מארץ שהם המלות ומע"ט שאדם  
עושה בעוב"ז ומוליכו עמו לעוב"ב להטענא  
בו שם ולקח הכהן הטוב מידך שהוא מביא  
השר הגדול שמקריב נשמותיהם של לדיקים  
והניחו לפני מזבח ה' אלהיך. וענין ואמרת  
ארמי שהוא הילכ"ר אובד חצי כל ימי חי  
משתדל לאבדני מן העולם וכמש"ל ילדו ש"א  
מתגבר עליו וכי. וירד מלרימה שמעשה שילא  
ממעיו אמו בל אלו ילכ"ר ויגר שם במתי מעט  
ויגר שם וכמש"ל עיר קטנה זה הגוף והנשים  
זה מעט אלו האצורים ויחי שם לגוי גדול  
עלום ורצ דאם זכה אדם ועשה מלות הרבה  
הווין ליה חיילין ומשריין סגיאין דאתבריאו  
מעובדיו וירעו לנו המלרים דאיונן חיילין דילכ"ר  
ויענו דבעו למחטי יתנא. ונלעק אל ה' אהבי  
אבותינו שילינו מילכ"ר וישמע ה' את קולנו  
דאלמלא הקצ"ה עוזרו אינו יכול לו וירא את  
ענינו ואת עמלנו את העמל והדוחק שעושה  
לנו הילכ"ר ואנו עמלים לכבוש אותו וכל ימינו  
מלטעים עם הילכ"ר עד יום המיתה ויוליאנו  
ה' ממלרים מן העוב"ז ויביאנו אל המקום  
הזה ויתן לנו את הארץ הזאת ארץ זבת חלב  
וענוג עוב"ב ועתה הנה הבאתי את ראשית  
פרי האדמה שהבאתי עמי מלות ומע"ט מארצי  
ושמחת בכל הטוב וכי הוא עולם שכולו טוב  
עכ"ד ז"ל. ואפי' לרמוח אתה וכלויי היינו הנלוח  
אליך ומתחבר לך והגר אשר בקרבך היינו  
הילכ"ר שהוא גר בקרבך גם הוא ישמח במעשיך  
שיכיר טוב עד"כ באלע"ה שמיחקו :

**ויביאנו** אל המקום הזה ויתן לנו את  
הארץ הזאת בדקדוק מבורך כי  
לריך לומר כהפך דתתי באו אל א"י ואח"כ  
בנה ציהמ"ק ויוצן צס"ד ע"פ מ"ש מהר"י  
אלגאזי ז"ל בשם המפרשים ז"ל טעם לבנין  
ציהמ"ק כדי לבטל את לעז אוב"ע שהיו אומרים  
לסטים אחס שבשעתם שבעה עממים ולכן לזה  
בבזרא יתברך לבנות לו ציהמ"ק בתוכה להורות  
כי בראונו נתנה לישראל שאם היתה גזולה



מפוארה ונתנה לאחד מעבדיו נאמן ביתו לעובדה ולשומרה וכן עשה שומר הכוא. ויבי לימים שגדלו הפירות מה עשה שומר הכוא ליקט הפירות הטובים שילאו צראשונה מכל חילן וחילן מכל פרי כל אחד וכולכם למלך אמ"ל המלך מה זאת אמ"ל אלו שבה פרי אדמתך ולמי הם ראויים לאוכלם כ"א לאדוני המלך אמ"ל המלך ישר כהן ופירות האלו הרי הם שלי אבל שאר כל הפירות הרי הם מתנה לך מפני הכבוד זה שעשית לי ח"ש הכתוב אחר שכתב הכאת הצבורים והקריאה סיים ואמר ושמתה בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלהיך כלומר כי מאחר שקימת מלך הזאת כל הטוב הנשאר נתן לך ה' אלהיך ותשמה בו עב"ד :

**והחיד"א** ז"ל בפנ"ד פי' במשנ"ל כי כל דבר אשר האדם שואל מאתו יתברך בנים עושר גדול אורך ימים וכיוצא חקך הוא ברחמיו משפיע שפע קדוש בראוי למלאת שאלת האדם ברוב רחמיו. אמנם בשמים יש צ"ד בלד לפון הממונים על זה ברשותו ית' ובהם רואים הם האדם הכוא ראוי לטובה הזכ מלד מעשיו מניחין השפע לעבור וישתלשל וירד על ראש לדיק. אך אם אינו ראוי הצ"ד מעכבין אותו שם. וזהו להראות צפועל לכל לבאי לבאות אשר בשמים כי ה' מטובו כבר נותן כל השאלות אך מעשי הצריות מעכבים. ולעמ"ל כל זה השפע ניתן ללדיקים יראי אלהים ח"ש מה רב טובך אשר לפנת ליראיך אשר לפנת רמז דרב טוב המעוכב ביד צ"ד שבלד לפון רב מאד. ויבי ליראיך. וזהו פי' הוא ז"ל האמור באברהם אע"ה ובי צריך את אברהם בכל ואז"ל כל מקום שנאמר ובי הוא וצ"ד ותמיכה בוקעת דמה בא הכתוב ללמדנו אכן כפ"ה ח"ש דבא הכתוב ללמד כי כל השפע אשר השפיע ה' לאברהם אבינו ע"ה לא נתעכב שום דבר צ"ד אשר מלד לפון כי הצ"ד המה ראו שאברהם אע"ה ראוי לזה וכל השפע נשתלשל והגיע עדיו ח"ש ובי הוא וצ"ד צריך את אברהם בכל כלומר בכל השפע הנשפע מה' לשמו לא הוב הצ"ד מעכב והכל בא ח"ש ובי הוא וצ"ד. וכתב ה' ואפי' שבזכות מלות הצבורים אשר יתן האדם בשמחה וצטוב לב

והוא לכהנים מהפך מדכ"ד למכ"ר כדכתיב לקמן במעשר השקיפה וכו' ואז"ל השקפה לטובה שמתנות עניים הופכת מדכ"ד למכ"ר. וכן הכתוב שאם יעשה מלות הצבורים כתקנה כל השפע אשר השפיע ה' לשמו יבא אליו ח"ש ושמתה בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלהיך ר"ל כי כל הטוב אשר נתן ה' ונתעכב עתה ע"י מלך זו כמאמרה יבא אליך ושמתה בכל הטוב. וזהו דקדוק אשר נתן לי עבר דלכאורה כול"ל אשר נתן לי הוה ועפ"ה ח"ש ע"כ :

**ובירקוט** אמרו ושמתה בכל הטוב בזכות המעשרות וא"ש על פי הכתוב דמעשרות מלינו שמתה בדין והפכת למדכ"ר וכמ"ש השקיפה וכו' כנ"ל. ה' הכו' :

**ר"ן** איתא בילקוט ח"ל אין טוב אלא תורה. דכתיב כי לקח טוב לפיכך משה מזכיר את ישראל עשר חעשר עכ"ל. ופי' הרב כנ"ל במ"ש המפרשים דהעוסק בתורה ובג"ה זוכה ומכין אל האמת ומסיק שמעתי אליה דכלכתא ח"ש גבי מעשר ושמתה בכל הטוב ר"ל שתשמה בתי שחכין להלכה בזכות המעשר שהיא לדקה וג"ת. וזהו שמתה שלימה שמתה רוחנית להצין התורה. ולפיכך משה שהוא הסרסור הקדוש בקבלת התורה ונשמתו כלולה מכל ישראל ונתן נפשו על התורה מזכיר את ישראל עשר חעשר כדי שזכר יזכו כל ישראל לתור עכ"ד ז"ל :

**ובא"ז** פי' ה' דרכי אים בליקוטיו כונת הכתוב כנ"ל ח"ל והוא דמי שיש לו עושר וטובה הרבה אין ראוי שישמה או מלד דשמה לרעתו נתנו לו עושר שמור לבעליו לרעתו. ואפי' אם לא יביה לרעתו שמה אוכל עולמו ואין לו צעור"ב. אומנם אם מפרש מעשר דאמרינן עשר בשביל שתתעשר ליכא ספיקא שמה לרעתו או אכל עולמו דהעושר בא לו בשביל המעשר ואז שייך לשמות דהל"ה ולשמחה בה זו עושה. ח"ש ושמתה בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלהיך וכ"ה ושמתה מה זו עושה שמה לרעתו הוא. לזה בא לומר כי תכלה לעשר וכו' וכיון שיעשר ליכא עליבות : **ונתנך** ה' אלהיך עליון על כל גויי הארץ. איתא בילקוט ירמיה ס"י רפ"ט נמשלו

נמשלו ישראל לזית זית רענן יפה פרי הואר  
וכי שכל המשקין מתערבין אלו באלו וכשמן  
אין מתערב עמכם שנאמר לא תהחיתן צם.  
וישראל עולים למעלה שנה' ונתקן כי עליון על  
כל גויי הארץ ע"כ והביא החיד"א ז"ל משם  
מכריי הכהן שהיה מדקדק דלכא"י מ"ש דישרי  
עולים למעלה יתר. וחו כיון שנמשלו לשמן אמאי  
צטי קרא אחרונה דקאמר שנאמר ונתקן. וחו  
י"ל בפסוק דכול"ל ונתקן כי עליון לכל גויי  
הארץ. ופי' הוא ז"ל במאי דתן במס' טבול  
יום פ"ב שמן שכורא קף על גבי היין ונגע  
טבול יום בשמן לא פסל אלא השמן ר"י ג' נורי  
אומר שניכם חיבור זל"י. נמלא דלרי יוחנן ג'  
נורי אפי' שהשמן קף קרי לכו מחוצרין. ולדודי  
בגס דישראל מדמי לכו לשמן שאינם מתערבין  
יש לומר דמ"מ מחוצרין מיקרו לז"א כילקוט  
וישראל עולים למעלה כלומר אין צדק חיבור  
דקי"ל כח"ק וישראל לבדן עולין ולא מקרי  
מחוצרין ולא כולרך ראי' ומפיק לה מקרא  
ונתקן כי עליון על כל גויי הארץ דכול"ל עליון  
לכל גויי הארץ ומאי חילטרך לומר על אלא  
דמו דכורא קף בשמן ואינו מחובר עם אור"י  
זו"ש עליון על להורות דמלכד שכורא עליון  
יש לו מענה אחרת שאינו מחובר ח"ש עליון  
על ודו"ק :

**היום** הזה כי אלכיד מלך לעשות את  
בחוקי האלה ואת המשפטי' ושמרת  
ועשית אותם וכי אפי' בפשיטות צמ"ש שוב  
יום א' לפני מיתתך וכו' וכי אדם יודע אימתי  
ימות אלא אדרבה ישוב כיום שמה ימות למחר  
וא"כ בכל יום ויום צדאי פחדה יתיב ח"ש  
מכה כיום רמו למאמר ישוב כיום וכי בזכ  
ג' אוי ר"ל יחשוב שמה ימות לכך כי אלכיד  
מלך לעשות תמיד את החוקים האלה ואת  
המשפטים ושמרת ועשית אותם וק"ל. וזכ  
פי' ואם כדצקים צדי אלכידם ואם צדאי  
חיים ר"ל לדיקים מכה כיום וכנ"ל. וזכ פי'  
ג"כ לי רז"ל אם ראי' ת"ח שהטא וכי אל  
תכרבר אחריו כי מכה שמה כנ"ל ודאי עשה  
תשובה :

**יפתח** כי לך את אולר' כטוב את השמים  
לחת מעור ארץ צעור ולצרך את

כל מעשה ידך והלוית גוים רבים ואתה לא  
תלוח. והדקדוקים מבוחרים חדא תי' צעור  
דקאמר מה צה' לאשמועינן ותי' לא ידע בכל  
אלה. ועוד מאי סמיכות יש צהריה ולצרך את  
כל מעשה ידך לענין כמטר אכן אפי' צמ"ד  
וכי' שפ"י מאי דאיתא צמ"ס דתענית פ"ג  
ח"ל ד"ה צמ"ס צלילי רביעיות וצלילי שבתות  
שכן מלינו צימי שמעון בן שטח שירדו להם  
גשמים צלילי רביעיות וצלילי שבתות עד שהיו  
חטים ככליות ופטורים כגרעיות זחיס ועדשים  
כדיגרי זכב ולררו מהם חכמים דוגמא לדורות  
לכודיע כמה החטא גורם שנה' עונותיכם כטו  
אלה וחטאתיכם מנעו כטוב מכם. וכן מלינו  
צימי כורדוס צמון שהיו עוסקין בצנין ציכמ"ק  
שירדו להם גשמים צלילות למחר נשבה כרוח  
ונתפזרו כעצים וזרחו כחמה וכל אחד משכים  
למלאכתו להודיע שמלאכת שמים צדיקה ע"כ  
ופירש"י שכן מלינו כלומר וש"ס אין סיפוק  
בגשמים של צ' לילות בשנה מלינו צימי שמעון  
בן שטח וכי' א"כ משמע דבשנה שירדו  
גשמים צלילות כוי שנים של צרכה חדא דלית  
לכו טרחא. וגם שלא יתצטלו ממלאכתם ועי"ז  
לא ילטרכו לצריות דאם כגשמים יכיו יורדים  
צימים משכחת לה דאפי' יכיה עשיר שילטרך  
ללות כיון שכורא כלוא צבית אין יולא וזכ  
וכן פירש"י צפ' עקב ע"פ ונתתי מטר ארלכם  
צעור. צלילות שלא יטריחו אהבם ע"ש א"כ  
כשהא ח"ש ח"א יפתח כי לך את אולר' כטוב  
לחת מעור ארץ צעור חיינו צלילות וזכ ולצרך  
את כל מעשה ידך שלא תלטרך להתצטל  
ממלאכתך אלא תמיד עוסק במלאכתך ועי"ז לא  
תלטרך ללות אלא אדרבה והלוית גוים רבים  
ואתה לא תלוח וק"ל :

**א"כ** אפי' לרמוז עפ"י מ"ש בגמרא אפי' אדם  
חורב בשעת חריבה וחורע וכי תורח  
מכ תכה עליה אלא צמון שישראל עושים רלמו  
ש"מ מלאכתם נעשית ע"י אחרים וצמון שאין  
וכי מלאכתן נעשית ע"י עצמן ולא עוד אלא  
וכי א"כ אם ישראל עושים רש"מ משכסת לה  
שאף שצדיקת המטר לא יוכלו ללאת ולצח  
ויחצטלו ממלאכתן עכ"ל מלאכתן מתבררת ועוד  
שנעשית ע"י אחרים כנ"ל וכשהא ח"ש ח"א  
יפתח

יפתח ה' לך את חולצו כטוב לתת מער חרץ  
בעתו ר"ל בעת שגזר בין ציוס ובין כלילת  
וא"ש כשתא דנקט בעתו לי יהוד ר"ל דקאי  
על עת שקבע לו כשי"ת. וקמ"ל דעכ"ז כיון דער  
רצונו ש"מ ולבדך את כל מעשה ידך דהיינו  
שמלאכתן מהזרכת כאלו עשו ולא די שנספקת  
לכם לאורככם אלא ואת היותהם וכלויה גיז  
רבים ואתה לא תלוב :

**יפתח** ה' לך את חולצו כטוב לתת מער חרץ  
לתת מער חרץ בעתו ולבדך את  
כל מעשה ידך וכלויה גיז רבים ואתה לא  
תלוב. פ"י האדרת אליכו בצלי ימ"ד ע"ד מ"ש  
בפ"ג דמענות במעשה דנקדימון בן גוריון ור"ל  
ת"ר פעם אחת ע"ז כל ישראל לרגל לירושלים  
ולא היה להם מים לשחות הלך נקדימון בן  
גוריון אלל הדון אחד. אמ"ל כלויה שתיס  
עשרה מעינות מים ועולי רגלים. ואני אתן לך  
שתיס עשרה מעינות מים ואם איני נוהן לך  
הריני נוהן לך שתיס עשרה ככר כסף וקבע לו  
זמן כיון שהגיע זמן ולא ירדו גשמים בשחרית  
שלא נו שגר לי או מים או מעות שיש לי צידך  
שנח לו עדיין יש לי זמן כל היום כולו שלי  
הוא. בלתיס שלא לו שגר לי או מים או מעות  
שיש לי צידך שלא לו עדיין יש לי שבות ציוס  
לגג עליו אותו הדון אמ"ל כל כשנה כולה  
לא ירדו גשמים ועכשיו ירדו גשמים ? נכנס  
לצית המרחץ בשמחה עד שהאדון נכנס בשמחה  
לצית המרחץ נקדימון נכנס לצית המדרש כשהוא  
עלצ. נתעטף ועמד בתפילה אמר לפניו רבש"ע  
גלוי וידוע לפניך שלא לכבודי עשיתי ולא לכבוד  
צית אבא עשיתי אלא לכבודך עשיתי שיכיו  
מים מלויים לעולי רגלים. מיד נתקשרו שמים  
בעבים וירדו גשמים עד שנתמלאו שתיס עשרה  
מעינות מים והותירו עד שלא האדון מצית  
המרחץ נקדימון ילא מצית המקדש כשפגעו  
זכ"ל אמ"ל חן לי דמי מים יותר שיש לי צידך  
אמ"ל יודע אני שלא ברעיש הקצ"ה את עולמו  
אלא בצבילך אלא עדיין יש לי פתחון פה עליך  
שחולצו ממך את מעותי שכבר שקעה חמכ  
וגשמים ברשותי ירדו חזר ונכנס לצית המוקדש  
נתעטף ועמד בתפ"י ואמ"ל רבש"ע כודע שיש  
לך אכזבים בעולמך מיד נתפזרו העבים וזרח

החמכ באותה שעה אמ"ל האדון אלו לא נקדה  
החמכ היה לי פ"פ עליך שאולא את מעותי  
חנא לא נקדימון שמו אלא צונו שמו ולמה  
נקרא שמו נקדימון אלא שנקדה חמכ בעצורו  
ש"כ. והנה בא ורחב מה שעשה הקצ"ה טובה  
ללדוק הזה שנתחילת היום היה הוא כלוב.  
ואח"כ כאשר בא המטר נעשה הוא המלוב  
כי אמר לאותי הגמון חן לי דמי מים יותר  
שיש לי צידך ונאלא שהוא הוצע ממנו זה היה  
מחמכ כי הקצ"ה שלח ברחשו צביפע יותר  
על מה שצריך לנקדימון י גריון וכמ"ש בצריחא  
וירדו להם גשמים עד שהיו מלאות כל המעינות  
ובותירו. **יפתח** יצן הכחב יפתח ה' לך את  
חולצו. כטוב את השמים לתת מער  
חרץ בעתו כי הקצ"ה שלח המטר בעתו ממע  
שהוא בסוף הזמן בעת שהל תביעת אותו הגמון  
על נקדימון ומלבד שהוריד מטר כפי הצורך  
אלא גם הוריד יותר וכמ"ש וירדו להם גשמים  
עד שהיו מלאות כל המעינות ובותירו וזהו  
ולבדך את כל מעשה ידך שהיו רצונו צרכה ג"כ  
וצרכה נמלא שלאחר שהיית אתה כלוב הנכ  
בעתה נעשית אתה המלוב וזהו וכלויה גיז  
רבים ואתה לא תלוב וכשהוא עובדא כמ"ל  
שאח"ך נעשה הוא הוצע לאותו הגמון עכ"ד :  
י' במסרה קולנו ג' חסרים וא' מלא. ואלו  
הן. ונלעק אל ה' וישמע קולנו. דברנו  
אליו ולא שמע בקולנו. צנו זה סורר ומורה אינו  
שומע בקולנו. וישמע בקולנו. והכונה כי לער"ד  
אומרים ישראל בעת לרמס ונלעק אל ה' וישמע  
קולנו ר"ל דכנ פעם שהיינו קוראים אליו היה  
שומע בקולנו אמנם עתה דברנו אליו ולא שמע  
בקולנו וחדעו למה זה שכל זמן שיש מדה זו  
צינו להיותנו סוררים ומורים דבזה לא ישמע  
קולנו וח"ש צנו זה סורר ומורה אינו שומע  
בקולנו אמנם כשאנו מטיבים את דרכינו  
לפניו אזי וישמע את קולנו כשאנו מעוניים  
ושפלים ואין לנו זדון לב וזהו שסיים וירא את  
ענינו וק"ל :

**וירא** את עני הארץ כי שם ה' נקרא עליך  
וירא ממך פ"י ה' נאות יעקב עפ"י  
מ"ש בתוס' בריש פ"ק דסנהדרין על דאמרינן  
לעטפת לטיטפות הרי כאן ד' רע"ק אומר אינו  
נריך

שבתאולר פירוקרו עליה זורו רשעים מרחם  
ונמלא דאשכחן מרחם נקרא רשע ושפיר קרינן  
ציה ארור חסב צבואך :

**וּבְיָמֵינוּ** פ"י כמ"י כפי מ"ש מוהר"ח ז"ל  
דבילכ"ר הוא תערוצת רע כפי

נפשו ע"ש בשערי קדושה צאורך וברשע ברע  
כלו מרובע והגם כי נמעשו יסור גבר ואפי'  
לעשות היסור עוב. מ"מ צעת ציאתו הוא  
ארור דרובו רע ושפיר קרי ציה ארור צבואו :

**עו"ב** כי כמ"י אפי' לרמוח חסב צבואך נטי'  
ציה אשכ כלים דג' אלכ בשכן נאים

מרחיבין דעתו ש"ה כמסז"ל הכה כי כן יצורך  
גבר צבואך חסב צצית אשכ כלים נמעמד  
שלשתן תצורך צהדרן ונויין שעשועים יוס יוס  
וחת הצרכה לברכהצ דעת וכשקט מצוכת  
תאות כחומר ע"כ :

**יתן** כי חת מטר ארץ אצק ועפר מן השמי'  
מקשים ז"ל מסי' העניות עפר מן השמי'

היבא משכחת לה וכו' ופי' כי צרכה טוב  
עפ"י מ"ש צמסי' מגי' אומה זו נמשלה לעפר  
ילכוכבים וכשנפלים נפלים עד לארץ ובשערי'  
עולים עד לרקיע וע"כ כאן צהוכח לישראל  
רמו' השמ"ת תקומתן ונקט שמ"ס אלל עפר  
לרמו' דכמו שירידתם עד לארץ כן נמי עלייתן  
עד לרקיע :

**וּבְיָמֵינוּ** אפי' לרמוח עפ"י מאז"ל דכשישראל  
יביא להם לרוע יותר מודאי משם

ראיב שהקצ"ה גואלס חה"כ ע"ד שפי' כי שחי'  
לעפר נפשו דצקה וכו' קומה עזרתה וכו'  
וח"ה יתן וכו' אצק ועפר ר"ל כשניכיה צמדגת  
העפר ע"ד כי שחכ וכו' אז מופת מן נטי'  
משם נעלה כשמים וק"ל :

**יתן** כי חת מטר ארץ אצק ועפר מן השמי'  
ירד עליך אפי' לרמוח דגבר נודע דכקללי

הם צרכות. עו"ן מ"ש ז"ל דכמטר הוא רמו'  
לחוי וכמ"ש רש"י ע"פ יערוף כמטר לקחי ע"ש  
עו"ן דארץ כינוי לחוי וכמסז"ל ע"פ ואת בארץ  
כי נעמה. גם קרא כתיב ארובה מארץ מזה  
וכו' וכמ"ש כי אד"ה צבלי יל"ו. עו"ן מ"ש כי  
אבות בראש ז"ל ע' ענוה אוח ח' וז"ל בעניו  
זוכה להתחכם וכו' ובעיני עוד משם כי ראשית  
חכמה ז"ל משם כי ממכרי"ג דמי שכוה עניו

רוע

גריך טט צכתפי וכו' בוק' להם ז"ל הימח  
דלא כתיב וא"ו צין פי' להי צכולכו. ויש מפרשי'  
משום דכתיב ולטוטפות וגורעין וא"ו דצריש  
כתיב ומוסיפין צסוף כתיב ודרשין כדאשכחן  
למ"ד גורעין ומוסיפין כתיב ע"כ. וכנה צצ"ר  
אמרו צפסוק ועל חרצך תחיה ור"ל ועל חרצך  
ר"ל אמר עול חרצך ואת חיי. ופי' כמפי' עול  
חרצך הכניסה לתוך נדנה ואתה תחיה וא"ו  
דועל חרצך גורעך מלפני כתיב ומוסיפה  
צאמלע כתיב עול חרצך כמ"ד גורעין ומוסיפין  
כדאמרין גבי תפילין דילפינן שכן ד' מולטוטפות.  
וצנה ח"ש וז"ה וראו כל עמי הארץ כי שם כי  
נקרא עליך ודרשו ז"ל אלו תפי' שצראש. שמכווני'  
לכיות ד' צתים כאותיות שם הוי"ו. דהלכתה  
גורעין ומוסיפין ושדי וא"ו דולטוטפות צסוף  
תיב וצכן ויראו ממך כי כגם כי יש להם  
היעוד ועל חרצך תחיה יראו. וחלו מפניך  
דגורעין ומוסיפין ועל חרצך עול חרצך כדאמר  
ר' לוי. **ובזה** פי' כוונה כמ"ד ויקר אלו  
תפילין להצצית כחו של כען זרעו  
של עשוי שהיב צה מכה כחרצ דע"י מלוח  
כחפי שם נפל שדוד עכ"ד ז"ל :

**יצן** כי חתך את הצרכה צאסמך וצכל משלה  
ידך וצרכך צארץ אשר כי אלהיך נותן לך  
יוצן צס"ד הכונה לומר שהקצ"ה יתן ויהיו  
ויתן וכו' כגם שילו כי חתך את הצרכה  
צאסמך וצכל משלה ידך עכ"ז לא ימנע מלצרך  
אותך עוד אלא ג"כ וצרכך צארץ עוד כפעם  
יען אשר כי אלהיך נותן לך ר"ל הצרכה הזאת  
כי אלהיך נותן לך דכיינו מזה"ד דשם כי הוא  
רחמים אלהיך דין וככונה לומר שהתה מצורך  
גם עפ"י מזה"ד ולכן אחר שילו כי חתך את  
הצרכה עוד יצרך אותך מלד שם כרחמים  
שלריך לעשות לך חוספת מלד שם כרחמי וק"ל.  
כי אדרת אליהו יל"ו :

**ברוך** חסב צבואך פירש"י מה ציאתך לעו'  
צלא חטא וכו' ודקדק ברא"ש כפי

דרש ז' מאי קאמר צקללכ דצשלמא ארור  
חסב צלאחך צלאחך מן העולם תינח. אלא ארור  
חסב צבואך צציאתך לעולם אמאי וברי עדיין  
לא חטא. ופי' כמ"ד צעובדא דפי' יוכ"כ דכתיב  
עוצר דארתא ואלחישו לה ולא אלחישא גופיק

רוח אלהים תחננתו כי יתן חכמה בלבם ולא יטעו ללמוד מציו"ע. וכבר נודע דכענין הוא מרכבה לשכינה. וז"ל יתן ה' את מטר ארץ דכינו חידושי תורה בשייכים להקך ולכן נקט ארץ כענין דכינו תורתך. אך אומנם כשהיה אבק ועפר וכוא רוח לענוה וזכר מן השמים ירד עליך ללמדך תורה ועוד שתיבה מרכבה לשכינה וק"ל :

**בסדר** הפסוקים של ברכות וקללות יש שניו בין ברכות לקללות דבברכות כהני ברוך פרי בטן וכו' ובתורה כהני ברוך טעם ומשאתך. אך בקללות כתוב ארור טעם קודם ובתורה ארור פרי בטן וכו' וכל קורא יתחיל דמכו השינוי הזה. אך לע"ד אחר הכתיבות מעט אמרתי דאש"ל עפ"י מש"ל דהקצ"ה זן לכל בריה ובריה די מחסורא וכמ"ס זן מקרני ראמים ועד ביני בנים ולכן בברכות אחר שצריך אוחו בפרי בטנו שיבי"ל ריבוי אוכלוסים ולכן סמוך ימלא ברכו שיבי"ל לו פרנסה לפי אורכו ולורך בניו ובני ביתו. אך בקללה כל בתר איפכא שאף שיביה לו בנים ובנות הרבה לא יביה לו צמח לפרנסה וא"כ אם היה אומר בסדר שאמר בברכות דכינו ארור פרי בטנו ואח"כ ארור טעם וכו' לא היה משמע קללה כ"כ דאמר יאמר כיון שמתקלל שיביה ארור פרי בטנו א"כ אף שאח"ך נתקלל ג"כ שיביה ארור טעם אינה קללה כ"כ כיון שאין לו לורך כ"כ מחצית שאין לו ריבוי כ"כ ולגבי ידיה לא תחשב ליה לקללה ולכן היפך הסדר בכיוון שהקדים ארור טעם קודם לומר שאף שיביה לו טיפול ורוב בניו עכ"ל ארור טעם ולא יבי"ל די סיפוק צמח לפרנסה ובתורה כהני קיללו בקללה אחריתי דמלבד זה ג"כ יתמעט זרעו ות"י זה יועיל ג"כ לפרי בהמתך שגר אלפין ולגזן נקט פרי אדמתך וק"ל :

**זרע** רב תוליד בשדה ומעט תאסף כי יחסלנו בארצה. אש"ל צמ"ד דרך רעו וכוא צהק מ"ס במדרש קהלת ע"פ צבקר זרע זרעך וכו' דרע כינוי לתורה עו"ן דשדה כינוי לענוה וכמו שדרשו ז"ל במס' חולין ע"פ האומנם אלם וכו' מה אומנותו ש"א וכו' יכול יגיס דעתו ת"ל מירש"י ופירש"י מישור שהכל דשין עליו

ע"ס עו"ן את כידוע דמי שכוף מתגאה חכמתו מסתלקת ממנו וז"ל זרע רב תוליד רעו לתורה שנקראת זרע שחוליה לילים ופרחים ושכר טוב בעו"ל וכוא השדה ר"ל אם הוא לומד תורה בענוה זה מורה שחורתו לש"ס אכן ומעט תאסף כי יחסלנו בארצה לשון ריבוי וגדולה אם הוא מתגדל בחורתו אז הוליו ואולי שלא יענש דכיון שכוף גרם לתורה ששחכה ממנו ובריו זו דומה למ"ס באבות ב' נגד שנה אחד שמים ודלא מוסיף יסוף ודלא יליף קטלא חייב וכו' וזה רמז בחיבת מעט ע"כ ג"י ק"ך רמז לק"ך לירופי אלהים שיחולו על ראשו וק"ל ולא בלבד אלא גם לזרעו מפני הלאר דכיון ששוכח תלמודו הוא מעני נודד ללחם איב וגם על בניו יעבור בעניות וכלער וכמ"ס ולא ראיתי לדיק נעזב וזרעו מצקס להם ולהפך נודד הוא ללחם איב מזה כנגד מזה כיון שהוא נודד עלמו מן התורה שנקראת לחם גם כלחם בגופני לא יוכל להגיע ולזה רמז צסופי תיבות ומעט תאסף כי יחסלנו אחריות טף וי רעו על האר"ס שגם הטף ילעקו וי מן הלאר וק"ל :

**א"ל** צא לרמוז לענין מאז"ל כי ע"י הולאת זרע לבטלה בניו מחים כשהם קטנים צ"מ ונודע דכאשכ נקראת שדה וז"ל זרע רב תוליד כאשכ שהיא נקראת שדה. אך ורק ומעט תאסף שלא ישר לו כ"א מעט כי יחסלנו בארצה נט"י בעון את ריבוי הזרע בקטנותו כשילדו חוסס קודם שיבא אשה ולכן לא יתאחר :

**וארר** יעמזו לברך על כל גריזים צעזכרם את הירדן שמעון ולוי ולבאי מ"ס צעזכרם את הירדן הוא אך למותר דכא כבר אמר על כל גריזים והוא היה מעבר לירדן ופ"י כי ברית שלום עפ"י מה דאיתא צפ"י ויש צורך ע"פ ויאמר איש אל אחיו וז"ל דאית תרין סטרין חד דברכה וחד דקללה שמעון ולוי מסטרא דקללה כמד"א ארור אפס כי עז וכו' ואיתא בנדרים דכ"צ גבי כה"י מעשה דבני מחזאי ח"ל עולא צמיסקים לארעא דישראל איתלו ליה תרין בני חוזאי צהדיק קס חד שהטיב להצריח אמ"ל לעולא יאות עבדי אמ"ל אין ופרע ליה בית השטיטת ופ"י כרא"ש כדי שינעם מכרכ כי אחא לקמיה דר' יוחנן אמ"ל דילמא

וכמו שפי' ז"ל בפסוק כי שחכ לעפר נפשנו  
וכו' קומה עזרתך לנו. **ובזה** פירש הכחוש  
האמור בצרכות וז"ל. וכי יית רק  
למעלה ר"ל רק מיעוט שלא תעלה הרבה שאז  
תפול וז"ש ולא תהיה למטה וק"ל :

**ובאו"א** פי' החידו"א ז"ל צנח"ק שהכונה  
שם הילכ"ר שהוא בקרבך גר  
כמ"ש ויבא כלך לאיש העשיר יעלה עליך שילוט  
בך ויתגבר עליך ותשמע לו תרד מטה מטה  
ג"י גכיום עכ"ד. ועפיד"ק אפי' לרמוז דחיבות  
מעלה מעלה ג"י נר לרמוז להצר הצורר הוא  
יאה"ר וק"ל :

**בס'** ז' וכיו חייך תלואים וכו' ועמי תלואי  
למשוואתי אפ"ל צס"ד דרך רמו ומוסר  
צחקי מאז"ל וז"ל עד שאתה מבקש שיכנסו  
ד"ת לתוך מעיך בקש רחמים שלא יכנסו  
מעדינים לתוך גופך וצוה פי' החידו"א ז"ל צס'  
פתח עינים כונת לי' התנא באבות פ"ה לפוס  
לערא אגרא ר"ל לפה לערא כלומר אם נלעצרת  
צפ"ך שלא הכנסת מעדינים. או שהרעבת עלמך  
למ"ד. אגרא ככל ישולם שכרו משלם כדת מה  
לעשות ע"ש וצט"ל הפרשים כתבו טעם לזה  
שהרבות התענוגים הם מרחיקים את האדם  
מדרכי התשובה ומקרבם אותו למשוואה ומעל  
עד שכופר בזה אלהיו ועושה העצירות החמורות  
ע"ז ג"ע ש"ד כנרמו צס' תשא צענין העגל  
בס' כתיב וישב העם לאכול ושחק ויקומו ללחק  
ופשט כבי' הוא ללחק לעבוד ע"ז וללחק בעגל  
אשר עשו ורש"י ז"ל כתב עפ"י כתי' וז"ל יש  
במשמע הזה גילוי עריות כמו שנאמר ללחק  
בי וספיכות דמים כמ"ש יקומו הנערים וילחקו  
לפנינו אף כאן נהרג חור עכ"ל וצוה ישמע  
הבס וייסף לקח שלא להיות לבוש אחרי גרונו  
ותאותו אף אם יש יכולת בידו עאכ"ז ודומיא  
לזה מ"ש רז"ל ע"פ קדושים תהיו קדש עלמך  
במותר לך ובפרט אם הוא מסגף עלמו ממש  
בתענוות וכיוצא. כי אז יכיר פחיתותו ומיעוט  
ערכו כי על פת לחם יפגע גבר וכיוצא וצוה  
א"ש כרמו וז"ש וכיו חייך תלואים לך מנגד  
ר"ל מה שיש בכם להחיות יכיו תלויים לו  
מנגד עיניו ר"ל שיש בידו יכולת לאכול מפריה  
ולשצות מטובה עאכ"ז ועכ"ז כדי לסגף עלמו  
ממעט

דילמא ח"ו אחזקי ידי עובדי עבירי אמ"ל  
נפשך כללה קא תמכ ר' יוחנן מכדי כתיב ונתן  
ה' לך שם לב רגז צבאל כתיב ופירש"י תמכ  
ר' יוחנן על דכוכ ליה להכוא בר חזאי בעם  
כ"כ שהרג לחצרו כואיל דכוכ צא"י וקרא  
בקללה כתיב כנודחים מארצם עולא הכוא  
שעתא לא עברין ירדנא פי' רש"י עדיין לא  
עברנו את הירדן כשאירע אותו מעשה ולא  
הוינן בתחום א"י ע"כ שמעין מהא דצא"י  
ליכא בעם וגדולה מזה אפי' יש לו לב רגז  
צבאל ועולא לא"י יסיר אף וכעס מלבו כמו  
שהשיב עולא עדיין לא עברין ירדנא משמע  
אלו היו עוברין את הירדן וכגיעו לתחום א"י  
לא אירע מעשה זו וז"ל ואלה יעמדו על בר  
גריזים שמעון ולוי לצרך וכו' וק' הלא הם  
מסערה דקללה לפי שהם בעסנים כמש"כ ארור  
אפס כי עז וכו' ואין ארור מתדבק בצרון לזה  
הקדים הכחוש וצא כמתרץ בעצרכם את הירדן  
וכגיעו לתחום א"י ואז יוסר הכעס מהם  
דכא דכתיב ונתתי לב רגז צח"ל ולא צא"י  
כמו שהוצא לעיל וא"כ כשיגיעו לא"י אז אינם  
מסערה דקללה אלא מסערה דצרכה וספיר  
יכולין לצרך ולבך ואלה יעמדו לצרך שמעין  
ולוי וכו' ודו"ק :

**רה"ר** אשר בקרבך יעלה עליך מעלה מעלה  
ואתה תרד מטה מטה. אפשר לפרש  
עפ"י מ"ש צס"ס קשים גרים לישראל כספחח  
ופירש"י הוא כפשוטו לפי שסורס רע. אכן  
החוס' פי' לפי שמדקדקים במלות יותר מישראל  
א"כ יולא מזה דכשימלא גרים בישראל יכיה  
לכם בשפלה לישראל. והשתא א"ש וז"ל מכה  
שכגר אשר בקרבך יעלה עליך מעלה מעלה  
דכיינו במלות ובלימוד התורה לפי שהגרים  
מדקדקים יותר מישראל וכתי' מכה זכ ואתה  
תרד מטה מטה שיכיה לך בשפלה וק"ל :

**ובאו"א** פירש הרמ"ך ז"ל וכוז"ד בספר  
ככונת עולם דכנה אחר בעליה  
העליונה יש ירדנה אמנם כשלא יעלה למעלה  
עליונה אז בטוח יותר שלא יפול וז"ש כגר  
אשר בקרבך שכם אוכ"ע יעלה מעלה מעלה  
ומרוצ עליו יפול לארץ. ואתה תרד מטה מטה  
שכיון שאתה צשפל כמדרגות תלפך לעלות

מתעט צהענוגים ופחדת לילך ויום ען כמית' ודינו גכיום ועונשיכם ולא תחמין צחיך וכו' אז צודאי ועמי תלואים למשוצתי כיינו עיניכם תלויים לשון צהשוב ונקט למשוצתי צכינוי ר"ל שפלט ורלוס לשון צהשו' שלימה וכדי להעלות השכינה למעלה כי היא עיקר הצהשו' וז"ש ואל על יקראוהו לכך יחיד ל"א צ' תיבות אלו יחיד ל"א גי' גין שמרומם ומסלק אותם לגי' העליון ה' יזכו צצ"א :

### הפשרת כי תבא

**שאי** סביב עיניך. כתב ה' חומת חנך ח"ל פ"י רצונו האר"י ז"ל ר"ת נקצלו צאו לך נצל. וכענין כי כל נשמות שבגוף יתקנו טרם הגאולה ואפי' אחת נילון קדושה מועטת לא ידע ממנו נדח כי אפי' בלעס מאומות העולם נילון קדושה שבו נתגלגל צובל ושה כיחח תחלת תיקונו בקדושה ועד"ז יהיה בכל שרשי הנשמות כולם יתקנו קודם הגאולה וז"ש שאי סביב עיניך וראי כי כולם כל נילוני בקדושה שבו מפוזרות בין הקליפות נקצלו צאו לך אל הקדושה אפי' נילוני בלעס. ועפיד"ק ז"ל אפי' כי נוט' עיניך וראי כולם נקצלו גי' בלעס עם ד' אותיותיו לרמוז זה וק"ל.

**קומי** אורי כי צא אורך וכבוד ה' עליך זרת. אפי' צס"ד כי צא לרמוז כי גם שרואה שבאים עליו לרות חכופות יקבל צהכבה כי אולי הם לטובתו לכפרת עון ואח"כ יאיר אורו וכמו שראינו ציוסף הצדיק ע"ה שסבל כמה לרות ואח"כ הש"ת הצביה מזלו למעלה עליונה וז"ש קומי גי' יוסף לומר כי מכה יוסף ידע ויבין שאחר הלקות קומי אורי כי צא אורך וכבוד ה' עליך זרת יח"ר כן יהיה לנו צצ"א : **א"נ** שאי סביב עיניך וראי וכו' תיבת שאי אותיות ישא שם רמז שישא אשה בזמן הקצוב הוא צן חיל נוט' י"ח לחופה ועי"ז כל יח"ק שנפלו ממנו יחזרו לאיתנם הא' ח"ש סביב עיניך וראי כולם נקצלו צאו לך צניך מרחוק ר"ל רמז לקליפה שביא רחוקה מהקדושה : **בניך** פ"י ה' אדרת אליכו יל"ו עפ"י מ"ש

המפרשים ע"פ מכנף בארץ ומירות שמענו צבי ללדיק וכו' כי מאותיות מלפ"ך הולמח גאולה מכל אות ואות מאות ק' הולמח גאולה לאברהם אפי"כ דכתיב לך לך. מאות מ"ס הולמח גאולה לילחק אפי"כ דכתיב כי עלמח מימנו מ"אד. מאות נו"ן הולמח גאולה ליעקב אפי"כ דכתיב הצילני נצ. מאות פ"א הולמח גאולה לישראל צילני"מ דכתיב פקוד פקדתי מאות הצדי ולמח גאולה לנו ולכל ישראל היא הגאולה העתידה להיות צ"צ חמן. והנה הכל צבר נתקינו ורק אנו מלפס על בגאולה העתידה שתהיה מאות הצדי"י ולז"א מכנף צבר ומירות שמענו שלמח מהם גאולה מכנף ואומנם צבי ללדיק שאנחנו מיתלים ומלפס שחלמח ממנו בגאולה העתידה להיות צצ"א עכ"ד זלכ"ה. ובזה פ"י צניך מרחוק יצואו לעתיד ואז וצנותיך על צד רמז לאות הצדי תאמנה שממנו תלמח הגאולה : **ובזה** פ"י גי' כונת הכתוב על צד הנשאו ועל דרכים תשעשעו ר"ל על צד רמז לאות הצדי"י שתלמח ממנו בגאולה תנשאו ואז על דרכים רמז לחיקון פגם הויך שיכיה נתקן לעתיד בשלימות תשעשעו יח"ר צצ"א :

### ס' נצבים

**אתם** נצבים היום כולכם לפני ה' אלהיכם וכו' אפי"ל עפ"י מה שראיתי לה' שלום ירושלים צפ"י על הירושלמי צסוף מס' ראש השנה שפ"י על פ' לא הביט און ציעקב ולא ראח עמל צישראל פ"י שלא נתקבץ עונות שלכם צפעס אחת עד כי יתצבו ויהיה נקרא עמל ועי"י מה כי ה' אלהיו עמו פ"י שמדכ"ד ומדת הרחמים משותף ותרועת מלך צו שאינו מוחל ע"כ פורע להם מיד מעט מעט על עונותיהם שלא יעשו כעצות העגלה חטאה וכמו שעש' צמלרים שנקושי השעבוד נשלים בגלות. **וזר** כונת המד"ר אתם נצבים היום זה ר"כ ובמקום אחר אמר מה היום מאפיל ואח"כ מאיר כך הש"ת צתחי" מאפיל ואח"ך אור גדול וזכו ע"י שנפרע מהם לאחדים ומשלים להם לאט לאט ועי"ז צרי"כ צא האור כגדול וכו'

**א"נ** אפי' כונת כח' אחס נלצים היום כלכם  
דידוע מדברי כזכ"ק דכיום דא חיבו  
ראש השנה. ערין מ"ש נש"ס דר"י דישאל  
נדונין תחי דכתיב לעשות משפט עבדו ומשפט  
עמו ישראל מלך ולבדור מי נכנס תחי בודאי  
המלך איב גם ישראל לגבי אור"ט כן. ח"ש  
אחס נלצים לדן היום שהוא ר"ה קודם אור"ט  
כולכם אותיות כמלך לפני כי אלהיכם וק"ל :

**א"נ** אחס נלצים היום נטי גי' ניו שם רמז  
שאף אס האדם בתחילת ימיו הלך אחר  
תאות לבו ותענוגי הגוף עכ"ל כהגיע תור  
שיכנס למלות דכיוונו כשיכיר בן י"ג שנים  
ויום אחד שאז נחשב כאלו הוא בן י"ד שנים  
דק"ל יום אחד בשנה חשבו"ש שנה ומה שנשאר  
מימי חייו הנכבדים לרוב העולם דכיוונו ניו  
שנים תשלוס העו' אז לא יוכל ללאת ולבא עוד  
עפ"י דברי ה"ה"ר ולריך להרחיקו מעליו הרחק  
כמטחוי קשת ולהכניס במקומו טוב ילד מסכן  
וחכם שהוא ילד"ט. ח"ש אחס נלצים היום  
שנוטי ניו ר"ל בניו שנים בני' הנשואים מימי  
חייו אחר כי"ד הראשונים לריכוס לכיות באלו  
הימים כולכם לפני כי אלהיכם ראשיכם שצטיכם  
וכי כל איש ישראל ולא חפנו אל האלילים  
ר"ל אחר עלות ה"ה"ר וק"ל :

**ובז"ל** כונת הכתוב עונותינו כטו אלה וכו'  
תיבות כטו אלה גי' ניו שם רמז  
שהלכנו אחר תאות לבנו באלו בניו שנים דין  
גרמי דעלירא"ה ופשענו האריכו קלנו ותטאחינו  
מנעו כטוב ממנו וק"ל :

**א"נ** אחס נלצים היום כולכם נטי' במ"ק גי'  
אהבה ועל ידי האהבה תכיו לפני כי  
אלהיכם ראשיכם שצטיכם וכו' כל איש ישראל  
וק"ל :

**א"נ** אפ"ל אומרו אחס נלצים היום רמז  
לר"ה שנקרא היום כנ"ל ולריך האדם  
קודם' שיעמוד צדן לפני ממו"ה שישפר מעשיו  
וצפרט צנתינת לדקא בערב ר"ה קודם עומדו  
למשפט לפני אבינו שצשמים וגם כל אור"ה יראה  
את חברו שיש לו שנאכ עמו ויבפך לאורכ  
ח"ש אחס נלצים נטי' אחס אס תשפרו מעשיכם  
קודם כל לריך נלצים נטי' נתינת לדקא שצביל  
יום מחר שהוא יום משפט והוא היום זכ הוא  
ראש

וכי עכ"ד. ולי הכדיוט באר"ה עפ"י  
הראשונה וכו' דכבר נודע דעוב"ז מכוני  
ללילת ועוב"ז נקרא יום ח"ה אחס נלצי הוי'  
כולכם רמז לעוב"ז שנקרא יום וע"י מה אחס  
זוכים שיכיר לכם תקומה בעוב"ז לז"ה לפני  
כי אלהיכם כיון שצעוב"ז הייתם במדכ"ד  
וצמדכ"ר משותפים יחד ובודאי שכבר נחפרו  
עונותיכם וכמ"ש הרב צפי הכתוב כי אלהיו  
עמו וק"ל :

**ובאו"ה** אפ"ל וכו' דכקי מ"ש ז"ל  
וכוב"ד לה' מהרח"ף ז"ל צס"ה  
נפש חיים דע"י מדת אמת מקרב את הגאולי'  
וכמס"ה חתן אמת ליעקב יעש"צ. ונודע דשם  
הויכ חסר ו"ה ושם אלהים חסר מ"י וכמס"ז  
ע"פ מאלה ומכחש יספרו. גם נודע דכן עתה  
בעוב"ר דיו לעולם שישתמש בחלי השם שהוא  
קיי' כי די מילואי הויכ עסמ"צ הם רל"צ  
ממחליתם תקחו קיי' ישראל קיי' הוא חלי השם  
וכמס"ז צפי כי חלק כי עמו וכשיכיר הגאולי'  
צ"צ יושלם הכל. וצוה ח"ש אחס היינו אותיות  
אמת ע"י מדת אמת אזי נלצים היום כולכם  
לפני כי אלהיכם לחזות צנועם כי ולבקר  
צביכלו שתהיה הגאולה צ"צ. ולחכימא צרמחא  
כי אז צומן הכוא נלצים גי' קבץ שיתקבצו  
היום היינו אותיות ו"ה מן שם הוי"ה ומ"י  
מאלהים שם אותיות היום וגם כולכם צו"י  
יכיר קיי' רמז לחלי השם אז יעלו בקבץ  
ויחזרו למקומם ויהיו צליונות לפני כי אלהיכם  
ר"ל לפני הויכ ואלהים כי כל אחד יחזור  
לאיתנו הראשון. ובתי ראשיכם שצטיכם ר"ה  
רש טמון צרמ"ז מאן דאיכו זעיר איכו רב.  
יגם זקניכם ושוטריכם נטי' זי' גי' אהבה  
דאיתמי יכיר זה כשיכיר אהבה כל איש ישראל  
כולם כאחד חשבים וספונים וק"ל :

**סמ"י** הכתוב ושמתם את דברי הצרית  
בזאת ועשיתם אותם למען תשכילו  
וכי אחס נלצים היום. אפי' דרך רמז דידוע  
דכ"י חסרים משם הויכ ומ"י מאלהים ח"ש  
כשנחזור בתשובה ונשמור את כחורכ וכו'  
ושמתם את דברי הצרית וכו' אז אחס נלצים  
היום וכם אותיות כי' של הויכ ומ"י מאלהים  
שיתקבצו וישונו לאיתנם הראשון :

ראש השנה וזוה יתמתקו הדינים מעליכם ויהפכו לרחמים וזה רמז כלבים לפני גי' פ"ר רמז לפ"ר דינים יהיו ה' אלהיכם. אכן לריך אהבה ואחדות זע"ז וז"ל ראשיכם שצטויכם זקניכם ושוטריכם נוט"י גי' אהבה וגם גי' אחד כולכם יהיו לאיש א' באהבה ואחדות וז"ש כל איש ישראל :

**א"נ** אפ"ל כס"ד אומרו אחס נלצים היום עפ"י מ"ש בגמרא דחגיגה וז"ל רב אידי בריה דר' יעקב בר אידי כוח רגיל דכוח אזיל תלתא ירחי באורחא אחד יומא צבי רב וכו' קרו ליה רבנן בר צי רב דחד יומא הלש דעתיה וקרי אנפשיה שחוק לרעבו אחיה קורא לאלוה ויענהו. אמ"ל רב יוחנן במטותא מייך לא תעניש לבו לרבנן נפק ר' יוחנן לצי מדרשא ודרש ואותי יום יום ידרושון ודעת דרכי יחפזון וכי ציום דורשין אותה וצילי אין דורשין אותה חלא לומר לך כל העוסק בתורה אפילו יום בשנה לשמה מעלה עליו הכתוב כאלו עסק בתורה כל השנה כולה וכן הוא אומר צמדת פורענות וכו' יע"ש והשתא אחס היא אותיות אמת שהיא כינוי לתורה וכמס"כ חתן אמת ליעקב. ר"ל אם אתם לומדים בתורה אפילו יום אחד וז"ל נלצים היום אז נחשב כאלו כולכם לפני ה' אלהיכם ר"ל כל ימיכם של השנה וק"ל :

**א"נ** להפך כי כבר נודע שחיבת נלצים הוא מורה לריב וקטטה וכמ"ש הכתוב וחתן ואצירים ילאו נלצים. וכן הוא אומר נלצ לריב ה' וז"ש אתם נלצים היום ר"ל אפי' אם אתם נלצים להרע יום אחד בשנה אז נחשב כאלו כל ימיכם לפני ה' אלהיכם וחיבות ה' אלהיכם ראשיכם נוט"י ע"כ גי' ריב וק"ל :

**והיה** כשומעו את דברי האלה הזאת והתצ' בלצבו לאמר שלום יהיה לי וכו' לא יאבה ה' סלוח לו כי אז יעשן וכו' אפשר במש"ל האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב אין מספיקין צידו וכו' וכדי שלא יאמר האדם כי בחור ימי השנה אעשה מה שלצי חפץ וצדק חלול אשוב צדקתי כס יו"ד ימי חשוכה שחס מ' יום לז"ל ויהי בשמעו וכו' והתצ' בלצבו לאמר שלום יהיה לי גי' מ' ולזה הן

עתה בחור השנה כי צדקתו לצי חלק לז"ל לא יאבה ה' סלוח לו כי אז יעשן וכו' והי' הגיעו לימי החשוכה יעשן חף ה' וכו' ותי' יעשן גי' ה' פעמים אלהים גי' יעשן חף ה' וקנאחו וכו' וק"ל :

**והתברך** בלצבו לאמר שלום יהיה לי וכו' לא יאבה ה' סלוח לו כי אז

יעשן חף ה' וכו' בדקדוק מצוי דלי זה ס"ד היה לומר בשמעו את דברי האלה שלום יהיה לי ללאו בשופטני עסיקין ולריך למלוא אחי סברא שיש מליאות לטעות צה. ופי' כחיד"א בפנ"ד צמח ששנינו הניחין שמין להם צעידות ובעל חוב צדינות וכתובת אשה צבורית. ואמרו שם בגמרא גיטין דמ"ט מפני מה אמרו צע"ה צדינות כדי שלא יראה אדם שזה נאה דירך נאה ויאמר חקפין ואלונו כדי שאנחנו צדונו. והשתא לפי מ"ש שכתבתי בס' חובות וכו' הוא דצ"ה צדינות לפי"ז כשנפרעין מן האדם על חטאתיו נפרעין מן הצדינות. וכנה האדם עלמו הוא עידיה וצניו וצני ציתו הם צינות ונכחו הם צבורית כי אין נכבד לאיש יותר מעלמו ואחריו צניו ואחריו נכסיו וזכו הס"ד של כרע שכתבתי יהיו נפרעים מן השמים מחטאתיו על כ"פ הוא ניגול שהוא העידית ואין כדין ליפרע מן העידית. וז"ש והתצ' בלצבו לאמר שלום יהיה לי דייקא שאם גזרת כללית יפרע מצניו ונכסיו אצל ה' עלמו יהיה לו שלום. ועז"ל לא יאבה ה' סלוח לו דייקא כי אם אמרו צע"ה צדינות אמרו לגבי צני אדם שמה יראה לו שזה נאה ודירך נאה וכו' וזה לא שייך ללד עילאה וא"כ חוב זה דינו להפרע מהעדיה וכו' היה מתחיל ועוד כי אז יעשן חף ה' וכו' כי הוא מזיק ופוגם למעלה ח"ו ומעורר כדין וכחזקן שמין לו בעדיה ולכן ורצ"ל צו דייקא כדין מזיק ליפרע מהעדיה עכ"ד :

**זה** הרי האף הגדול כזה ואמרו על אשר עזבו את צדקת ה' וכו' וישליכם וכו' אפי' צמ"ש חרץ החיים צפי' על התכלים צמ"י כ"ז קודם שברא ה' עולמו היו אותיות א"צ צמילואן וכו' כתובה חף בלתי למ"ד וראה בקצ"כ

הקצ"ח שאין העולם מתקיים באף והטיל  
נמ"ד ונעשה אל"ף וכשמבטלן חו' מסתלקת  
לנמ"ד ונשאר אף עכ"ד. וז"ש מה חרי באף  
הגדול הזה דכבר הקצ"ח ראה שאין העולם  
מתקיים באף והטיל לנמ"ד. לז"א על אשר עזבו  
את ברית ה' וכו' שצטלו התורה ולכן נסתלק  
הלנמ"ד ונשאר אף וכו' חרי באף הגדול.  
ולרמוז זה כתוב וישליכם והלנמ"ד גדולה לכורו  
כי בעצור הלנמ"ד שסילקה להפך וישליכם כי  
הלנמ"ד גדולה וכשיש לימוד היה נשקט באף  
אבל צביטול הלימוד חרב אף וישליכם וכו'  
עכ"ד כי כנ"י ז"ל :

**ואמרו** כל הכוונות על מה עשה ה' ככה וכו'  
ואמרו על אשר עזבו וכו' וילכו  
ויעזבו וכו' ויתשם ה' מעל אדמתם וכו' וישלי  
אל ארץ אחרת וכו' אפ"ל לע"ד עפ"י מה  
שיוע טענת רוצה וכמפ' ז"ל תי' כמה חירו  
לזה באומנם הל"ל הוא מה שתי' ז"ל דלגבי  
כן ליכא האי טענה דאין דרך הבן לעזוב את  
אביו וראוי דיש לנו דין בנים הוא מענין  
יח"מ דכולאנו הקצ"ח בעלמנו שהוא כבן וכו'  
היה מליאכ גלולים א"י דאז מיטמא לבנו  
טו"ן דמתנת הארץ מדין בנים דק"ל כמותן  
יתנה לעזבו ושייר כ"ש לא קנה דאמור  
לדידיה שייכי ובאן נתן לכם הקצ"ח ארץ ישר  
וכנית חו"ל וא"ך קנו אותה א"י דדין בנים  
יש לכם ובזה א"ש וז"א ואמרו כל הכוונות על  
מה עשה ה' ככה לארץ הזאת וכו' ואמרו על  
אשר עזבו את ברית ה' אלכ"י אבותם אשר כרת  
עמם בכולאנו אותם מא"מ דמשם מופת הותך  
וראוי גמורה די"ל דין בנים וא"כ מינה יולא  
דלגבי בן ליכא טענת רוצה ואעפ"י בן עזבו  
אותו הכרית וילכו ויעזבו אלכ"י אחרים וכו'  
וא"כ דנו בעלמם שלא יש לכם דין בנים אלא  
דין עבדים ולזה ויתר אף ה' בארץ הכי וכו'  
ויתשם ה' מעל אדמתם כיון דכל עיקר מתנת  
הארץ שזכו בה הוא מדין בנים דאלה"ה אלא  
דינס. בעבדים לא קנו וא"כ כיון שהם עבדו  
ט"ו ולא ראו שיהיה לכם דין בנים ולאבד  
ט"ר א"כ מהאי טעמא גופה ויתשם ה' מעל  
אדמתם דאם דינס בעבדים קי"ל כמותן מחי  
לעזבו ושייר כ"ש לא קנה וק"ל :

**אשר** בזה א"י חזרו כונת הכתוב בכה  
פרשתא חו"ל אשר אנכי מלך היום  
לאהבה את ה' אלכ"י וכו' וברכך ה' אלכ"י  
בארץ אשר אתה בא שמה לרשעה ועפ"י הכה  
נכון וכו' דקאמר אשר אנכי מלך היום  
לאהבה את ה' אלכ"י ללכת בדרכיו ולשמור  
מצותיו וכו' דוקא וכו' מטעם האמור דלגבי  
כן ליכא ט"ר לא כן ואם יפנה לצד ולא תשמי  
ונדחת וכו' כגדתי לכם היום כי אבד תאבדון  
וכי לא תאריכון ימים על האדמה וכו' כיון  
דלדעתכם לית לכו דין בנים א"כ מתנת הארץ  
צטילה וק"ל. **וזהו** ג"כ כונת הכתוב שם  
לאהבה את ה' אלכ"י לשבת על האדמה  
וכי דלכאורה אין לכם חיבור אכן לפי"ה א"ש  
וכוא דכ"י נותן לו טעם לאהבה את ה' לשמוע  
בקולו ותדע מה יש ריוח בזה מלבד השכר  
לז"א לשבת על האדמה דהיא מדין בנים וק"ל :  
**ובזה** א"ש כונת הכ"י צ"י וילך חו"ל ועתה  
כתבו לכם את השירה הזאת וכו' לעד  
בבני ישראל כי אביאנו אל האדמה אשר נשבע  
לאבותינו זאת חלב ודבש ואכל ושבע ודשן ופני  
אל אלכ"י אחרים ועבדום וכו' ויהי כי הנלאן  
אותו רעות רבות ולרות וכו' וכו' דהקצ"ח  
אומ"ל ועתה כתבו לכם וכו' לעד וכו' לפי  
שאם היה באופן כי אביאנו אל האדמה וכו'  
ר"ל דאפי' שהצאתי אותו אל האדמה אשר  
נשבעתי לאבותיו וכו' וא"כ ממנו בוכה תוכיח  
דיש לכם דין בנים וממילא יהיה בידם חזק  
וטענה לטעון כנגד האומות שטוענים עליהם  
ט"ר ואעפ"י כן הם לא יעשו כן אלא ואכל  
ושבע ודשן ט"ר וישמן ישורון וכו' וגמלך ממנו  
ופנה אל אלכ"י אחרים ועבדום דכס תרתי  
דסתתן וזה חזן מן הטעם דאם היו רולים  
היו יכולים לפטור עצמם ועכ"ל עבדו ע"י  
ולזה ויהי כי הנלאן אותו רעות רבות ולרות  
דכ"י וענתה השירה הזאת לפניו לעד וכו' וק"ל :  
**כ"י** תשמע בקול ה' אלכ"י לשמור מצותיו  
וחקותיו הכתובה בספר הזה כי תשוב אל  
ה' אלכ"י בכל לבבך ובכל נפשך הדקדוק מבני  
דמה תלוי זצ"ל האומנם אפ"ל צס"ד עפ"י  
מ"ש ה' דגל ראובן ז"ל צפ"י על החלה ס"פ  
ט"ע התשרי דמיעילה לישראל ונא לאח"כ הוא  
משום

משום דאזכר'ע לא ית להם כי אם ז' מלות ויכול האדם לשמורם בנקל לא כן ישראל שיש להם תרי"ג מלות וא"כ אין לדיק בדרך אשר יעשה טוב ולא יחטא ולכן מועילה להם התעורר'ע וא"כ אפי' שזכו שרמז הכתוב כי תשמע בקול ה' אלהיך לשמור מלותיו וחקותיו הכתוב' בספר הזה ומטעם זה שיש לך כ"כ מלות אשר לא יוכל האדם לסבול ממילא כי תשוב אל ה' אלהיך בכל לבבך וכו' שמחבקל בתשובה וק"ל : **ובא"א** אפי' לפי עם פסוק דלעיל מנייה ח"ל וכוותיק ה' אלהיך וכו' בפרי בטןך ובפרי בהמתך וכו' כי תשמע בקול ה' אלהיך וכו' והוא עפ"י מ"ש ה' דגל ראובן ז"ל סי' פ"א משם המפ' ח"ל ארז"ל שכל מלות בהאי עלמא ליכא אמנם בשכר השמיעה שאדם שומע דברי הורח נותנים לו שכר בעובד"ו. ובזה פ"י ז"ל שמתו וחמי נפשכם ע"ש וא"כ ז"ל וכוותיק ה' אלהיך בכל מעשה ידיך בפרי בטןך וכו' וכ"כ דהא שכל מלות בהאי עלמא ליכא לז"א כי תשמע בקול וכו' דהיינו לרמוז הנו' דשכר השמיעה נותנים לו וק"ל :

**ובזה** א"ש כונת סמ"י הכתובים בפ"י ראה ח"ל ונתן לך רחמים ורחמך וברכך כאשר נשבע לאבותיך כי תשמע בקול ה' אלהיך וכו' וק"ל :

**וישב** ה' אלהיך את שבותך ורחמך ושכר וקצקל מכל העמים אשר הפילך ה' אלהיך שמה אפ"ל לע"ד עפ"י מ"ש ה' חיד"א ז"ל בסי' ראש דוד דקל"ד שהביא משם המפ' כי עיקר התעורר'ע אינה חלל השבת אצידה להשיב לחוטא מן קליפת טומאה לקדושה וטהרה אמנם ק"ל דזקן ואינה כפי כבודו פטור להטפל בהשגחה וכו"ל דכוותה לגבי הקצ"ב. אמנם גברו רחמי שמים רחם רחמתיים כי טוב וישר ה' על כן יורה חטאים בדרך ע"כ וא"כ זהו הכונה דנקט בדיוק ושכר ה"א את שבותך לרמוז להאמור דהיינו דין השגחה אצידה משגיית הסט"א חז"א ושכר ה' אלהיך את שבותך ר"ל שיקצקל בתעורר'ע ויחזיר לך השגי' מן הסט"א וכ"כ דהא ק"ל זקן ואינה לפי כבודו פטור לז"א ורחמך ר"ל דהן אחת לפי הדין פטור עכ"ל לפי רחמיו וחסדיו יתברך גדל טובו עמנו ומחייב עלמנו בזה וק"ל :

**ובא"א** אפי' עפ"י הנו' ולסיים הפ' ושכר וקצקל מכל העמים אשר הפילך ה' אלהיך שמה וכו' והוא עפ"י מ"ש המפ' ז"ל דהיסודין אשר ייסר את האדם עיקרן דיינו להעיר לחזן החוטא לשוב בתעורר'ע וכפ"י דומה לדון הכישה במקל שכתב הרמב"ם דנתחייב חזקן ליטפל בה ולהחזירה שבהי הוא החמיל במלכות וכן הדבר הזה שאחר שהקצ"ב הוא הצורא הוא היוסר לאדם לעוררו בתעורר'ע ר"ל החמיל במלכות וכו' לר"ך שיחזירו בתעורר'ע עכ"ל ה' אם כבנים ז"ל צראשו ועפ"י פ"י הוא ז"ל כונת הכתוב גדול עונו מנשוא כן גרשת אותי כיום וכו' דבזה חז"ל דין הכישה במקל וכו' עשצ"א. ובזה א"ש חז"א ושכר ה' אלהיך את שבותך ר"ל שיקצקל בתעורר'ע ויחזיר לך השגי' מן הסט"א אף דהוא זקן ואינה ל"כ ונתן טעם לזה חדא ורחמך שהוא מלך רחמיו וחסדיו ית' אף דהיינו חייב מחייב עלמנו כנו' באופן אי' ועוד בלז"א הוא חייב מדינה דהא ושכר וקצקל מכל העמים אשר הפילך ה' אלהיך וכו' דהיינו בגלות בין אזה"ע זה חולצ וכו' והיינו כדי לעוררו בתעורר'ע כנ"ל וא"כ חז"ל דין הכישה במקל דבזה מתחייב וק"ל :

**ובא"א** אפי' לפרש לע"ד במה שג"ל הקדמה מחודשת מלך הסברא והוא דמכח התשובה שהקצ"ב מקבלנו ע"י מוכח דאית לן ק"ף לאו כקבג"ד דכבר ידוע דע"י העונות אזי יש לסט"א שליטה על האדם צעלנו להשחיתו ולחבלו אכן ע"י התשובה שאדם עושה אזי קונה גופו וג"כ מוליד הפירות דהיינו המלות שעשה והלכו לסט"א כמשי"ה חול צלע ויקיאלו וכמשי"ל עו"ן מ"ש ה' עיר דוד משם ה' ז"צ שאר"כ בגלות הזה קנו אותנו רק לאכילת פירות למ"ד ק"ף כקבג"ד וא"כ אי אמרינן ק"ף לאו כקבג"ד א"כ אין לנו מוחלטים בגלות עכצ"ד בקילור חז"א ושכר ה' אלהיך את שבותך ורחמך דהיינו שמקבל אותך בתשובה ומחזיר לך השגי' שלך מן הסט"א וא"כ מוכח מזה דק"ף שקנה הסט"א דהיינו המלות שעושה האדם לאו כקבג"ד וכיון שכן ושכר וקצקל מכל העמים אשר הפילך ה' אלהיך שמה בגלות דגם המכ לא קנו כי אם לפירות וק"ף לאו כקבג"ד ואין

ואין לנו מוחלטים בגלות כאמור וק"ל :

**ובזה** אפ"ל כונת הכס בתמותו באומרו מה זאת ולא פ"י מה הוא וכס תירלו לו ואמרת אליו בחזק יד כולילנו כי ממלרים וכו' ועפ"י א"ש עו"ן מ"ש פיר דוד בבית כמלך חדר א' משם כי ש"ך דמכ שביינו בגלות במלרי' ולא בשאר מקומות משום שמלרים זכו בישראל מלך מלרנות שמלרים קרובים לא"י והקשה והלא חיתא בהש"י הרשב"א דמי שמוכר לשנים קלוצות ולא לחלוטין וללמיתות לית זיה דינא דז"מ וכן פסק מורס ס"י קע"ב וא"כ מאחר שהקב"ה לא מבר את ישראל אלא לח' שנה א"כ לית זיה דינא דז"מ ות"י דדברי הרשב"א אזלי כמ"ד ק"ף לאו כקב"ה אצל למ"ד דק"ף כקב"ה אף במוכר לשנים קלוצות חית זיה דינא דז"מ יע"ש והנה ממה שמלינו שהקב"ה כוליל את ישראל ממלרים קודם הזמן מוכה דק"ף לאו כקב"ה ושלא כדן זכו כמלריים בישראל דהא אינם מוכרחים להשתעבד במלרים ויכולים להשלים הקן בגלות אחרים עו"ג משז"ל דתשובה המעולה היא לז"ס קו"ל ממון ג"י זא"ת וזנא"כ ח"א תם מה הוא אומר מה זאת כונתו לחקור חקירת חכם לענין התשובה בנקראת זאת דא"ך ולמה מועילה לאדם לקנות גופו מן הסט"א ולהחזיר השבי שלו כיון דק"ל ק"ף כקב"ה ולז"א ואמרת אליו וכו' ר"ל דלז' להוכיחו על פניו ולומר לו דשקר ענה דאדרבה ק"ל כהפך דק"ף לאו כקב"ה דהא בחזק יד כולילנו כי ממלרים ואם לדבריו א"ך כולילנו קודם הזמן א"י משם הוכחה איפכא דחית לן ק"ף לאו כקב"ה ולכן ילאנו קודם הזמן וכמ"ש כי נאזכר תכלה צפי על התכלים ס"י ע"ד וזמ"א יעשצ"א וא"כ גם הכשרי מהניא מה"ט וק"ל :

**ובזה** א"ש כונת הרשע וז"ל מה העבודה

הזאת לכם וכו' אף אחת הקבה את

שניו ואמור לו בעבור זה עשה כי לי בלאתי ממלרים לי ולא לו ואלו היה שם לא היה נגאל ועפ"י הכה נכון ח"א מה העבודה הזאת לכם וכו' דכיינו התשובה דהיא כמו עבודת ועינוי סיגופים ותעניות וכיוצא כיון דלא מהניא מלך דק"ל ק"ף כקב"ה לז"א אף אחת הקבה

את שניו ואמור לו בעבור זה עשה כי לי בלאתי. וכו' דכדי להוכיח לנו דק"ף לאו כקב"ה עשה כי לי בלאתי ממלרים כ"ל וא"כ גם כן התשובה מהניא וכו' שסיים לי ולא לו ואלו היה שם לא היה נגאל בזה הזמן דלדעתו העקומה ועקושה עדיין יש למלרים שליטה בנו **וא"כ** וק"ל :

**וה"ה** כי יבואו עליך כל הדברים כאלה בצרכה ובקללך אשר נתתי ל'פניך והשבות אל ליבך נו"י חלול ור"ל שאחר שיראה את עצמו שהוא חוטא לפניו ית' יש לו זמן לשבץ בחדש חלול קודם בוא יום הדין הגדול וכנראה שהוא בוער כתנור וק"ל ונכך סיים ושבת עד כי אלהיך ושמעת בקו"ל וכו' וק"ל :

## הפטרת נצבים

**ש"ש** אשים צה' חגל נפשי באלהי וכו' פ"י כי בית פרץ במ"ש בהפטרות שובת ישראל עד כי אלהיך וכו"ו זה יור"כ שאז דן שם הוי"ו כמ"ש לטוב אתכם מכל חטאתיכם לפני כי חטאתו. וכתוב מלפניך משפטי ילא שיניך תחזינה משרים שהוא רחמים ויכול לוותר. וז"ש שוש אשים צה' ביינו ציו"ך שאז דן הוי"ו וצודאי ירחם עלי. ומ"ש חגל נפשי באלהי ביינו אף צר"ה שהוא דין כי אז דנין צ"ד של מעלה כמ"ש צוהר ע"פ ויבואו בני האלהים להחליצ על כי דא ע"י ממנן אף שאין לדיון אלא מה שעיניו רואות ואינו יכול לוותר כלל מ"מ חגל נפשי וז"ת לשמחה מה זו עושה ח"ש כי כלבישני בגדי ישע ביינו ששעיתי חש"י על עונותי ותתפשרתי ומחודות נעשה זכיות כמשז"ל ע"פ וירח את ריח בגדיו ח"ת בגדיו אלא צוגדיו וכו' ולכן חגל נפשי באלהי ג"כ כי מי שעשה חש"י שלימה כראוי אין לו מורא כלל אף מפני מדכ"ד ע"כ :

**כ"י** זה בא מאדום חמון בגדים מצלח זה כדור בלבושו לטוב צרוב כחו חני מדבר בלדקה רב להושיע אפ"ל דבא לרמוז על גאולתינו ועל פ"ן דגדולת הלקה שמהפכז מדת הדין למדכ"ר ולז"א מי זה בא מאדום רמז לעונות

פ"ד חס חטאיכם כשנים כשלג ילבינו וכן חמוץ בגדים לי לבס וכו' שפי מפרשי המקראות וכלא זכ הים הדור בלבושו ר"ל שהיה לו חלוקה דרבנן וגם לע"ה גי קס"ה שם רמז שהיה מנשיך הארות מאהיה דיודי"ן עם ד' אותיות פשוטות גי קס"ה וכו' צרוב כחו ח"כ עתה מק זו הים לכן קיש קיש קריא ואין עונה ולכן חומרת השכינה ח"ל אני מדבר בלדקה רב להושיע שם רמז דע"י הלקה יכולה שתגן ח"ל רב להושיע. ח"ל תיבת אני הוא כינוי לשכיני שנקראת אני והנביא חומר שהשכיני חומרת כך והוא ע"ד שמו מושפט ועשו לזקה כי קרובה ישועתי לזא ולדקתי להגלות. וגם טיבותא איכא צוה רעל ידי הלקה יולא פרח וילן להבזה את כל ח' ואחד מישראל כי חקור החקור מדוע בנאות מהלית השקל לזוהי ח' חלבינו שכל ח"ל מישראל יתן מהלית השקל דוקא העשיר לא ירצה וחדל לא ימשיט ח"ל זה מוכח להיות כל ישראל כאיש אחד כמ"ש ח' קול שמואל עכ"ל צפי כי חשא יע"ש דכן עתה צעוק"ר השנאת חס גברה בעולם ולכן חומר ח' פורח דהיינו רפ"ח נילולות עם ג' אותיותיה כמנין פורח דרכתי לבדי והוא עפ"י דרכו של הרב מלודת דוד ח"ל במקום ישיב חומר אני לבדי דרכתי גת הענבים ר"ל לא בזכותם כ"ל בלדקתי לבד כרגתי השר להוליא את דמו כמו שדורכין בגת להוליא היין עכ"ל ח"ל חנו לדרכינו נאמר כך שאני לבדי הוא שדרכתי האוה"ע וצירתי רפ"ח ניה"ק כמו שמצריין היין מן הענבים ע"י דריכה גם כן כך הוא דרכתי האוה"ע לברר ניה"ק ומעמ"י אין איש אחי הוא איש הלדיק. ח"ל מעמים הוא כינוי לח"ת הנקראים עמי ר"ל בכל כללותם בין בארץ בין בחו"ל אין איש אחי לברר ולכך ואדרכס באפי הוא חיבור הויכ אדנות שעולים כמנין אפי' וארמסם בחמתי הוא ג' מילואים של אחיה דיודי"ן דאלפ"ן דהכ"ן שהם גי תנ"ה ועם ג' אחיה או ג' אותיות תנ"ה הוא גי חמתי ח"ש וארמסם בכח חמתי וכ"ל למח לריך כ"ל ח"ל לפי שו"י גי אחיה עם ד' אותיותיה שהוא נחם וגבורתם ע"ד חבור עלצים אפרים כנה לו

וכמ"ש רש"י ז"ל בכתוב דבחר הכי ואוריד לארץ נחם יע"ש הם עשו להפך ונקמו ונטרו שנאה בלב מל"ד הגלוי ויהי קשה יותר וצוה הפך כרחמים המשיכו כדינים ח"ל על הוא ס"מ שצוה נתגבר ויהי לארי נחם וגם בגדי הוא יע"ש מילוי של שם מ"ה וכמילוי הוא דין כידוע והוא גי ח"ל הפך אורב וחלופיכן בגולם וגם תיבת על בגדי שניהם יחד גי ק"ך יורופי אלהים ע"ה וזהו גרמא צנוקין וכל מלבושי אגאלתי שביכול נחגאל ונחלכלך המלבוש שלו ח"ל שהיה לו מקודס ע"י מלות ומע"ש ולכן כי יום נקם בלבי הוא יום כידוע שעשו את העגל כי עיקר עשייתו הוא משום שעשו פירוד בעלמם שאמרו למשה ליוה ולבס לא ליוה וכמ"ש הילקוט ע"פ קול דודי דופק וכו' כוב"ד לבי נאור תהלה ס"ה פ"ה יע"ש ויום נקם דכח הוא מגיע ליום הנאמר צמ"ח יצוים פקדי ופקדתי וכו' וכל ככתובים שאמרו יתפרשו עד"ל ונאכזה בקילור די צוה וק"ל :

## דיקומים לראש השנה

**מסרה** ג' זכרון תרועה. אין זכרון לראשונים אין זכרון לכסיל עם החכם. ח' בית פרץ הביא משם גאון אחד דאיתא בזוהר דג' תקיעות תקיעה שצרים תרועה הוא רמז על ג' אבות הצרכים ילחק יעקב. היינו תקיעה קול פשוט הוא נגד הצרכים איש חסד. שצרים נגד ילחק דהוא דינא קשייא. ותרועה נגד יעקב וע"י תקיעת שופר מתעוררים האבות ונעשים מילי יושר בעדנו ועיין בזוהר פרשת אמור. ולפ"י ק' למח לא כתבה התורה רק זכרון תרועה שהוא נגד יעקב ולמה לא כתוב גם שצרים ותקיעה שהוא נגד הצרכים וילחק שהם קודמים ליעקב. רק שאז"ל משום שיעקב הוא מוצהר שבאבות ומטתו שלימה משא"כ הצרכים בוליד ח' לדיק ילחק ואהר רשע ישמעאל וכן ילחק בוליד ח' לדיק יעקב וא' רשע עשו נמלא כל ח' מהם בוליד בן חכם ובן כסיל משא"כ יעקב היה מטתו שלימה כולם לדיקים וחכמים ח"ש זכרון תרועה. וע"י קשה קושיא כי"ל אין זכרון לראשונים צמיתה היינו לאצרכם וילחק

וילחם שהם ראשונים למח לא הזכירם בתורה  
מש"כ משני הכתוב אין זכרון לכסיל עם החכם  
כיונו לפי שהיה לכל אחד מהם כסיל עם  
תבם לדיק ורשע מש"כ לא הזכירם בח"ו וק"ל :  
**א"נ** בא"ח דידוע דע"י שחזר האדם בתש"ו  
קטן שנולד דמי וכל רשעו אשר עשה  
לא יזכרו לו ופנים חדשות באו לכאן. וכמו  
אם יביח באופן לאחד שהיה כסיל ואחר כך  
נעשה חכם לא יזכרו לו מעשיו הא' כמו כן  
יביח בצעל תש"ו. וכשתא א"ש זכרון תרועה  
ר"ל פ"י שיזכור האדם בדין הקשה כמעשה  
עליו וישב בתש"ו ונו"י זכרון תרועה ע"כ  
ג"י קול ל"ס ממין עי"ז אין זכרון לראשונים  
כיונו מעשיו שעשה בימי רשעו לא יזכרו ולא  
יעלו על לב. וראוי לזה אין זכרון לכסיל עם  
החכם ר"ל אם היה כסיל מקודם ואח"ך  
נעשה חכם בצביל כציד תורתו לא יזכרו לו  
כל מעשיו כ"י לגבי צעל תש"ו אין זכרון  
למעשיו הראשונים וק"ל :

**ראיתי** לעמוד במש"ל דר"י כל בני העולם  
עיצרין לפניו כבני מרון ולכך נקרא  
יום בדין דא"ך השי"ת דן את העולם ביו"ט  
של ראש השנה ובפרט אם הוא שבת ויו"ט דכ"א  
ק"ל לדינא דאין דין לא בשבת ולא ביו"ט  
וכן קדם עלה בדעתי לתת למח שהקב"ה דן  
את האדם ביו"ט הוא לפי דק"ל אוכל נפש  
מוחר ביו"ט וכמ"ש הכתוב אך אשר יאכל לכל  
נפש הוא לבדו יעשה לכם וא"כ כשדן את האדם  
ביו"ט של ראש השנה הוא לראות מעשה האדם  
ופעולותיו ולדון עפ"י מעשיו למעט במזונו  
או להרבות וא"כ הוי מלאכת אוכל נפש ושרי.  
**אבן** זה יועיל דוקא לגבי יו"ט ולא לגבי  
שבת. וכדי לתת זה אפשר דמידי הוא  
טעמא דאין דין בשבת אלא משום שמה יכתוב  
פסק דין וזה לא יאמר אלא לגבי אדם אכן  
לגבי הקב"ה כי אין שכתה לפניו יתברך לא  
שייך זה ולכך מותר לדון ואפ"י בשבת וק"ל :  
**ע"י**ן לבי אשד כנהלים ז"ל ד' קב"צ דחקר  
בענין התש"ו דכיון דכתיב כנפש החוט'  
היא חמות א"ך הקב"ה מקבל את האדם  
בתש"ו אחר שחטא. ותי' דכיון דאיכא פיקוח  
נפש אם אינו מקבלו בתש"ו דנטמע בקליפות  
וכיוצא

כיון דכתיב הנפש החוטא היא תמות לז"ח  
כל תשא עון וכתעם וקה טוב ח"ח וקה טוב  
אלא וקה נפש דע"י התשובה איכא פיקות נפש  
ומותר לקבלו וראיה כל תשא שתי תשא ע"כ  
כוא שנת ח"ח כל עם תשא ולכך תשא עון  
וקה טוב היא התשובה וכו' :

א"כ ואלא. גם רמז שיתעוררו לעשות תק"ח וסליחות  
וזכו נוטי יעזבו תיקון שעת רחמים. גם רמז  
לחטניות בחדש הזה ונוטי יעשו תעניות שהם  
רננים ר"ל שהעת מוכשר לזה. גם נוטי ילמוד  
הכלים שהוא רלוי. גם נוטי יתנו תלמידים  
שהם ראויים. לאפוקי ממה שדרשו צפי בעת  
אפק עשה בהם הכשילם בצ"ח וכו' :

## ס' וילך

**וילך** משכ וידבר את הדברים האלה אל  
כל ישראל. אפ"ל צס"ד בפשיטות  
עפ"י נארוז"ל שעונש מרע"כ שלא נכנס לארץ  
הוא משום שדבר קשות עם ישראל וכן לא  
יעשה לדבר עם כללות ישראל דברים קשים  
כמ"ש תרצות אנשים חטאים. וגם נממרי היותם  
וכו' ח"ש וילך משכ היונו שהלך לעולמו בלי  
חמדת ארץ ישראל הטעם משום וידבר את  
הדברים האלה היונו דבור קשה וזה. בדבור  
היה אל כל ישראל ולא יצטרך מן הרצי מלכו  
בהם אנשים לדיקים וחסידים ולכך נענש  
וידוע לז"ח כי מדת המלכות היא דינא קשיא  
וכמ"ש צוה"ק לדק מלכותא קדישא וידוע  
שהמלכות היא צס"ב צ"ן. ולכך רמזו צנוטי  
וילך משכ וידבר גי' צ"ן שנתהב עמו צדק  
קשה. וגם רמזו צנוטי ח"ח תרצות אנשים. גם  
תיצת משיח נוטי שאמר ממרים היותם. גם  
נוטי מיסיבת שיעשה היכאה ר"ל על שהכח את  
הסלע ולא קדשו את שמו ית' והיה לרין  
לעשות וידבר את הדברים האלה ותיצת בהל"ה  
נוטי הראוי לקדש את השם. ובפרט אל כל ישרי  
ר"ל ברבים דאפי' בדברים שאין נהרגי עליהם  
אם ראו אור"ע להעצורם. אם היה ברבים  
יכרג ואל יעצור כדי לקדש את השם ברבים  
ואפי' אשרקחא דמסאנא וכמ"ש צס"ס :

**וילך** משכ וכו' אמרו רז"ל אין וילך אלא  
תוכחה שנא' לכו חזו מפעלות אלהים  
וכתבו המפרשים משם רבי צחי שהלך אלל  
כל אוהל ואוהל מישראל. וכנה שמים זו שזלזל  
ח"ו בכבודו ללכת אלל כל אחד אף דכיה מלך  
ואין כבודו מחול. וגם שרף להוכיח לכל אחד  
צפרטות הסיבה הוא שהיה ציוס סילוקו וניטל  
מלכותו

## במזמור רר"ה

**ולא** שמע עמי לקולי וישראל וכו' ואשלחכו  
בשרירות לצס וכו' לו עמי שומע לי  
וכו' פירש הרב נאור חכלה במ"ש הראשונים  
בכונת הפסוק השמן לב העם הזה פן יראה  
בעיניו וכו' עמ"ש ציצמות פי' הצע"י רב הוב  
מלערא ליה דצינתו אמר לה עידי לי טלופתי  
ענדא ליה עדשי וכו' לבסוף אהפיק לה צריה.  
חמ"ל צרי איעלאי חמך חמ"ל אצא אגא הוא  
דמהפכיהא לה אמר היונו דאמרי אינשי דנפיק  
מייך טעמא מלפך ע"ש נמלינו למידין כשאדם  
רואה נחצרו ויודע שחצרו הוא נגדי יספק לו  
הדבר כדי שחצרו יעשה לו האמת כמו שהוא  
רואה. **ובן** אמר שלמה בע"כ לך מנגד לאיש  
כסיל. והנה ישעיה הנביא היה מוכיח  
לישראל שילכו בדרך הטוב והישר והם עושים  
בהפך לז"ח השמן לב העם הזה ואזינו וכו'  
כלומר שתאמר להם טוב אתם עושים ותעשו  
כחפכם ורלוונס ושנא מחוך כך ילכו מנגד  
ומהפכים מדותיהם ומעשיהם הרעים וילכו  
בדרך הטוב וז"ח פן יראה בעיניו וכו' ושב  
וכו' עכ"ד ח"ש ולא שמע עמי לקולי וכו' ולכן  
ואשלחכו בשרירות לצס וכו' פן ואולי יספכו  
מנהגם הרע וז"ש לו עמי שומע לי כמו לו  
ישטמנו יוסף שפי' שמה ודו"ק :

**ועפ"ד** כי אשד הנחלים ז"ל הנז"ל אפ"ל  
כונת הכתוב שובה ישראל עד כי  
אלהיך וכו' קחו עמכם דברים וכו' אמרו אליו  
כל תשא עון וקה טוב ואמרו בילקוט ח"ח וקה  
טוב אלא וקה נפש והוא תמות ועפ"י ח"ש  
דקבלת התשובה משום פיקו"ן וראיה מן השבת  
ח"ש שובה ישראל עד כי אלהיך וכו' קחו  
עמכם דברים וכו' וב"ח דאין הקב"ה מקבלו

כל תשא עון וקה טוב. אפ"ל דרך רמז דידוע דע"י התש"י מהפכים מדכ"ד למדת ברחמים והעיקר הוא ע"י לימוד הת"י גדול תלמוד שמביא לידי מעשה. ואדרבא מהפך העונות לזכויות ח"ש קחו עמכם דברים ושובו אל כי היינו שיחזרו בתש"י ורמז דס"ת קחו עמכם דברים ג"י אלהים וחינו ע"י התש"י מהפך האלהים לרחמים ח"ש ושובו אל כי הוא הוי"ו ע"ס ברחמים והעיקר הוא אמרו היינו באמירי רמז לת"י וכמו שרמזו בת"י חכמי נז"י אמרו כל נשימה כחיבה יחיבה. וגם נז"י אמרו אליו כל ג"י כ"צ רמז לכ"צ אותיות בתורה וזכר תשא עון שמתכפרים עונותיו ולא זו בלבד שמתכפרים אלא מה שכיב ראוי מקודם לעונשים קשים הן עתה יתהפך לטוב ח"ש וקה ג"י גבינס אדרבא טוב יהיה שיתפכו לטובה ולברכה :

**א"נ** צמח שפי"ל ז"ל זכירת אנשי כה"ג באמרי אל בורחנו לומר מדות י"ג שהכונה הוא שיש פנים לומר שדרך שיקיים ח"ג מדות בפועל. ויש לז לומר שדי באמירה והכריחו שדי באמירה וחרטה והוכחתי ממדת אל שזה מוכרח לומר שדי באמירה ח"ג גם ח"ג האחרים די באמירה. וזכר ח"ש ח"א קחו עמכם דברים ושובו היינו שאינו לריך שיביא בפועל אלא די באמירה וראיה אל כי היינו מדת אל ומוכח מוכח אמרו אליו די שתשא עון וקה טוב :

**א"נ** אפ"ל דרך רמז דס"ד בתח"י הפסוק שוב ישראל עד כי אלהיך כי כשלת בעוונך. ובזר ידוע המחלוקת שנהלקו צ"ס בתיבת עד כי אלהיך אי אמרין עד ולא עד בכלל. או עד ועד בכלל ורז"ל כל השומר שבת כהלכתו אפי' עובד ע"ז כאנוש מוחלין לו. ובז"י שוב ישראל עד כי אלהיך היינו שאפי' הגיע לכפירה עכ"ל התש"י מועלת לו וכ"ת איך ובמה לז"א כי כשלת בעוונך ותראה שר"ת וס"ת כי כשלת בעוונך הוא תע"צ לשון תועב' שבע"ז נקראת תועבה ועכ"ל כדי לתקן קחו עמכם דברים רמז לשבת דכתיב ציה ודבר דבר וזכר א"ס ישמרו שני שבתות כהלכתן אז יגאלו ויתקנו כשכניה ח"א ושובו אל כי וק"ל :

**א"נ** אפ"ל קחו עמכם דברים וכו' בהק"א את הידוע

מלכותו כי אין שלטון ביום המות. וגם ירש המלכות יבושע ולא נשאר זמן לכוכיהם כי עיקר התוכחה היא בעת ילידתו מהעולם הזה וזה כונת הכתוב וילך שהלך והוכיחם כמש"ל וכמ"ש רבינו צח"י שהלך אלל כל אוכל ואוכל מישראל ח"ש וידעני את כל הדברים אל כל ישראל דברי תוכחות. וכ"ת מה זה היה לזלזל כ"כ בכבודו ולכוכיה כל אחד בפרטות ביום אחד ומה כל החרדה בזה לז"א בן מאה ועשרים שנה חכמי היום היום מלאו ימי ושנותי ולא נשאר זמן לכוכיה. לא אוכל עוד ללכת ולבא וניטלה ממני המלכות ואין כאן זלזול במלכותו כי ניטלה וניתנה ליבושע כמו שפירש"י עכ"ל

בהיד"א ז"ל צ"ס פני דוד :

**ויצו** משה אותם לאמר מקץ שבע שנים צמח העמטה צמח הסוכות. אפי' דרך רמז דהוא רמז לענין התש"י דידוע דיש מחלוקת דמתבטא עלאה דרשי יש א"ס למקרא ומתיבתא תתא דרשי יש א"ס למסורת וי"מ לענין התש"י דילפינן מפסוק דיתקאל וידי אדם ידו כתיב. מלמד שידו של הקצ"ב פשוטה לקבל שנים וחינו למאן דדריש מסורת. אכן למאן דלא דריש מסור' ליכא ילפותא לתש"י. עו"ן דמענין הסוכה מוכח דדרשינן מסורת צמח צמח צמח הכי ד' דל חד לגופיה פש לבו חלתא שנים כהלכתן וג' אפי' טפח כדאיתא צ"ס. עו"ן דשבע שנים הם רומזים לז' שנה של חיי האדם. ח"ש וילן משה אותם לאמר לשון אמירה כהא. שא"ס לא חזר האדם בתוך ימי חייו לפחות שיחזור צדוק ימיו ח"ש מקץ לי סוף כמו שפירש"י ז"ל כל לשון קץ סוף הוא וזכו מקץ ז' שנים ר"ל צדוק כע' שנה שזכר בא עתו ח"ש צמועד לפחות שיתעורר אז בתש"י ות"י שנית נז"י שאז נעורר תש"י ולא תשמע לקול ילך המטעם אותך דתש"י לא מהניא דיש א"ס למקרא אלא באמת הוא דיש א"ס למסורת וראיה צמח הסוכות דמש"ס באר"ה דיש א"ס למסורת וק"ל. ח"ג בשמ"ס ג"י משיח ע"ה דע"י התש"י יבא משיח לדקנו צ"א :

## הפטרות וילך

קחו עמכם דברים ושובו אל כי אמרו אליו

כידוע דע"י לימוד הח"י כופה את מדי"ד  
המתהפך לרחמים וגם מתכפרים עונותיו וז"ש  
קחו עמכם דברים רמו לחורב שנקראת דברים  
כמשי"כ אלה הדברים וכו' וגם נקרא דבר  
כמ"ש צמד' ע"פ דבר לזכר לאלק דור ונודע  
ד"ש ש"ך דינים וע"י החורב מתמתקים וז"ל  
קחו עמכם דברים רמו לח"י ולא ושובי גי'  
ש"ך ועי"ז יתהפכו לרחמים וז"ל אל ה' הוא  
הזיכ שכח רחמים גמורים ונ"ט שעי' הח"י  
אמרו אליו כל תשא עון שמתכפרים העונות  
וז"ש וקה טוב היה הח"י אין טוב אלא ח"י וק"ל :  
**איתא** בילקוט ע"פ אמרו אליו כל תשא  
עון וקה טוב וקה נפש ע"כ הוצא  
לח' נאזכר תהלה סי' פ"ז יע"ש ואפשר בדרך  
רמז צס"ד וכו' דידוע משז"ל ד"ש כמה וכמה  
מלות דאי אפשר לכל אדם לקיימם והמה מכלל  
תר"יג מלות כגון גירושין ותרומות ומעשרות  
בזמן הזה וכיוצא ותי' דכשי' אהבה בין אדם  
לחברו הכל כאדם אחד חשבי' ובכללות נחיימו  
תר"יג מלות בשלימות ולז"ל קחו עמכם דברים  
ושובו אל ה' וכו' כי תאמר אליו כיבן תר"יג  
מלות שקיימחם לז"ל אמרו אליו כל ר"ל בסיבת  
כל ישראל בכללות תשא עון וקה טוב הם  
מלות ומע"ט כאלו קיימנו אותם בשלימות וכו'  
הלא בפועל לא קיימחם לז"ל בילקוט וקה נפש  
שכל ישראל נחשבים לאיש אי' ובכללות מתקיימי'  
כל התר"יג וראיה לזה שנחשבים לאיש אחד  
הוא מדמיינו שקראנו הכתוב נפש וכו' גבי  
יחזיק כל הנפש הבאה ע' נפש וכיוצא וזה  
מוכח שנחשבים לאיש אחד והיינו ע"י האהבה  
הרמוזה במלת טובי' גי' אהבה עם ד' אותיותיה  
ומה שאין אנו יכולים לקיים בזמן הזה כגון  
מלות התלויים בארץ לזה סיים הכתוב ונשלמה  
פרים שפתינו וביינו הח"י וק"ל :

**ובקרא** דלעיל מיינה קחו עמכם דברים  
ושובו אל ה' אמרו אליו כל תשא  
עון וקה טוב פי' ה' אד"ל יל"ו צמ"ש בגמרא  
דסוכה פ"ה אמר ר' תמא בר חנינא אלמלא  
ג' מקראות הללו נתמוטטו רגליהם של שונאי  
ישראל. חד חספה כולעה ובגדחה אקבלה  
ואשר הרעותי. ואידך הנה כחומר ציד היוצר  
בן אחס צידי צית ישראל. ואידך וחסירותי את

לצ כאנן מבשרכם. רב פפא אמר חף מבאי  
קרא ואת רוחי אתן בקרבכם ע"ש ונמלא שמחה  
דברים שילאו מפי הקב"ה בזה ילא כה לישראל  
לענין קבלת התשובה שלריך אז לקבל הש"י  
בתשובה ולטהרם ולהגילם מיד יזה"ר. וזכר  
יע"ן קחו עמכם דברים רמו לדברים הנז"ל  
שילאו מפי הקב"ה מ"ש ואשר הרעותי ומ"ש  
כחומר ציד היוצר ומ"ש וחסירותי את לצ  
האנן ומ"ש ואת רוחי אתן בקרבכם הנה את  
הדברים האלה שדבר הש"י בעדכם קחו עמכם  
לעזרתכם וזכר אז ושובו אל ה' ואמרו אליו  
כל תשא עון כי מן הדברים הנז' יזכר לכם  
כה גדול לענין קבלת התשי' ומחילת העון :  
**ובאו"ה** פי' ה' הנז' עפ"י מ"ש צמד' ע"פ  
שמעו דבר ה' אין דבר אלא שמינת  
שבת כמד"ל מנולא חפ"ך ודבר דבר אמר  
הקב"ה לישראל אפי' אם עברתם על עשרת  
הדברות שמרו שבת ואסלח לכם ע"כ ונמלא  
לפי"ז דתי' דבר הוא כינוי לשמינת שבת וזכר  
יוצן קחו עמכם דברים נקט לשון רבים רמו  
לשמינת שבתות הרבה וזכר ושובו אל ה' אמרו  
אליו וכו' כי שמינת השבת תועיל לסליחת העון  
וכמ"ש צמד' אפי' אם עברתם על יו"ד הדברות  
שמרו שבת ואסלח לכם ע"כ :

**א"נ** אפשר לרמוז עפ"י מאז"ל גדול תלמוד  
שנצא לידו מעשה ונודע דרכה. יאמר  
על רנה של תורה וז"ל קחו עמכם דברים  
גי' רנה ע"כ וזכר ושובו אל ה' שכתוב  
הוא תמשככו לשב וק"ל. ח"י כפשטיה עפ"י  
הכתוב אלה הדברים דכא קאי על הח"י ונזון :  
**ובאו"ה** אפ"ל כונת הכתוב וכו' צהק  
מ"ש ה' נאזכר תהלה ז"ל סי' פ'  
משם ה' ז"צ הביאו ה' משנת ר"ל שמה שמועיל  
התשובה לאדם הוא מדין המוכר שט"ח לחברו  
וחזר ומחלו מחול וידוע משז"ל בעובר עצירה  
אי קונה לו קטיגור אי' והש"י מוסר האדם  
ציד הקטיגור המשחית כדי להפריע ממנו מה  
שחטא וכמשי"ה וחמוגנו ציד עוונותיו וכשחזר  
בתשי' אז נמחל לו אותו החטא וכתוב ע"כ  
וז"ש קחו עמכם דברים וידוי ושובו אל ה'  
וכי"ת איך מהניח תשי' לז"ל אמרו אליו כל  
תשא עון דע"י התשי' אחס נובא ומבטל  
להמלאך

להמלאך המשחית מדין המוכר שט"ח לחצירו וחזר. ומחלו מחול ועייז וקיה טויז גי' סמא"ל שטיי מחצטל ולא יוכל לקטרג עליו ועייז שמחקצלת התשו' ונשלמה פרים שפתינו נוט' שפי' כמספר דוד בן ישי יהי'ר שיביה צב"א :

## ס' האזינו

**האזינו** השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי. יערוף כמטר לקחי וכו' כזר נודע דפסוק יערוף כמטר לקחי וכו' הוא רמז על תורה שבכתב ושבע"פ וכמ"ש רש"י בחומש ע"ש. והשתא אפ"ל דרך רמז כי הנה התורה רמוזה בכ"צ אותיות ועיי' לימודו בחו' הוא המחזקה את האדם לא יעף ולא יגע. גם מיוחד שמוותיו ית' שהם רל"ב וז"ש האזינו השמים ואדברה ותשמע ר"ת גי' כ"צ רמז לתורה שניתנה בכ"צ. גם ס"ת האזינו השמי' ואדברה ע"ה גי' צ"ן ר"ל אם הוא מלמד תורה ג"כ מלמד שלומד אז יביה צבתי בן. וגם כל הלומד אללו יביה לו צחי' בן עי"ד שדרשו ז"ל ושננתם לבניך אלו תלמידך. אם תלךף אות עי' של ותשמע יביה גי' קכ"א רמז לק"ך לירופי אלהי ע"ה. גם ס"ת כל הפסוק גי' רל"א ע"ה רל"ב נגד שמוותיו ית' ע"צ ס"ג מ"ה צ"ן שהם גי' רל"ב. גם ר"ת האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי גי' כ"ה שם רמז שטיי התורה היא כנותנת כח וממשלה בעליונים ובתחתונים. ועם אות פי' של תיבת פי גי' ק"ח רמז שמלילתו מדינה של גבינס שהיא גי' ק"ח. גם רמז שכל מה שיכול האדם צעוכ"ז ליקח עמו מן התורה ומלותיה יקח עמו לעלמא דהתי. עי"ד שאמ"ל ר"י בן זכאי לתלמידיו אורחין רחיקא וזוודין קלילא ואם הוא אמר כך אכן מה נענה בתריה כל מה שיכול לעשות צבחו יעשה ולא יתעצל כלל וק"ל :

**א"ן** אפשר דרך לחות שצא בכחוצ ללמד דעת מה שאמר ההנה צאצות ולא כציישן למד וידוע דשמים הוא כינוי לה"ה ובארץ הוא כינוי לע"ה וצא לומר כי גם אם יביה כינים תל ת"ה ברצנים המופלאים עכ"ז אחת תדבר

מה שיש בשכלך חלק אשר חלק כי צבינה לכל אחד ואחד וכמו שפי' צפי' ואדברה בעדותך נגד מלכים ולא אבוס ומאן מלכי רבנן וז"ש האזינו השמים שלריך שבאים הולצנ שצא בתורת כי לא יתאחר מלדבר נגד רבנן ותלמידכון אלא יאמר להם צא כלשון האזינו השמים ואדברה ואף אם לא יעלה לראן לפי חכמתכם וצינתכם עכ"ז ותשמע הארץ כינוי עמי הארץ ישמעו אמרי פי כי לא דבר רק הוא מכס. ואם רק הוא מכס ר"ל לגבי תורתכם וחריפוי שצבם ולגבי שאר עמא דער השור לכל נפש ימלאו צו דבר חידוש מתוקים מלדש ונופת לופים וצא לא ישכח מה שאמר נפשו בחידוש שחידש וכמו שפי' אנו הדל צפי' חלקי כי אמרי נפשי יע"ש :

**ועפ"י** האמור לעיל יובן כונת הכי בתכלי ס"י י"ט וז"ל השמים מספרי' כבוד אל ומעשה ידיו מגיד ברכיע עפ"י מאז"ל דהתורה התומה ניתנה ונתנה רשות לחכמים לבאר כפי חכמתם וכפי אשר קבלו מרס סיני כל אור"ה הם יקחו חלקם וז"ש השמים הם הת"ח מספרים כבוד אל ות"י כבוד גי' ל"ב רמז לל"ב תיבות חכמה שטיי חכמתם וצינתם הם מבארים את החסום וסתום צחורת אל וגם תיבות כבוד אל גי' ס"ג כי עיי' לימוד התורה מהגלה צחי' אימא טילאח שהיא רמוז בשם ס"ג כידוע לוי"ח ומשם יעלה לנו גאולתנו כידוע ואין בידי כעת סה"ק לליין סימניהם יחודה נותן צבם סימנים והחכם הוא יודע איך מקומו להערילו וק"ל וא"ש חת"ס :

**האזינו** השמים ואדברה ותשמע ר"ת גי' כ"צ אפי' לרמוז עפ"י מה שפי' רש"י ז"ל צפי' יערוף כמטר לקחי זו היא בעדות שתכידו שאני אומר צפניכם תור שנתתי לישראל שהיא חיים לעולם כמטר הזכ שהוא חיים לעולם כאשר יערפו השמים טל ומטר וזכו שרמז האזינו וכו' גי' כ"צ צר"ת לרמוז שבעדותם היא על התורה :

**יערוף** כמטר לקחי אפ"ל דרומי טפ"ד רש"י ז"ל הנו' שהכתוב הנו' הוא רומז על התורה. וגם נודע מאז"ל צאצות אם אין קמח אין תורה וז"ש אימתי יערוף כמטר דהיינו בתורה

התורה כשיהיה לקחי גי קמח וכח' ואח"כ  
ראיתי להצטרף שביא זה :

**א"נ** החזינו השמים ואדברה וחשמע הארץ  
אמרו פי נטי גי ק"ח רמז לגביהם שהיא  
גי ק"ח שילל ממנה ע"י התורה דכתיב זהר  
הכי ח"ל יערף כמטר לקחי שהוא רומז לתורה  
כידוע. וגם ס"ח כל הפסוק גי רל"א נטי  
לעשות רלון אצ"ק רמז שהיה תורה לש"ש  
גם ע"ה הוא רל"ב נטי רחמנא לבא בעי.  
גם רמז שע"י התורה יתוקן ד' שמות עסמ"ב  
גי רל"ב :

**יערף** כמטר לקחי וכי תיבט יערף בלא  
וי"ו כמ"ש בתי גי ש"ס אפי' דבא  
הרמז במשולל דע"י שילמוד בהלכה משבר הקלי  
וכן היה עושה האר"י ז"ל שהיה לומד ו'  
דרכים ע"ד הפשט וא' ע"ד הסוד וזה רמז  
בתי יערף גי ש"ס דע"י משבר כח פ' שהיא  
גי ת"ף ובא הרמז נטי יערף כמטר לקחי  
תזל כטל גי ת"ף. אמרתי כשעירים עליו נטי  
גי ל"א רמז לכויה אדנות שיהיה יחודם ע"י  
לימוד התורה וצפרט בחורה שצט"פ גם ס"ח  
יערוף כמטר אותיות פר רמז לפ"ר דינים  
שמשככים ע"י לימוד החורה. גם פ"ר עם ס"ח  
לקחי כטל גימטריא ש"ך רמז לש"ך דינים. גם  
אותיות פ"ר רמז שיחשבו לו כאלו הקריב קרבן  
ע"ד חז"ל כל העוסק בחורה עולה כאלו  
הקריב עולה וכי' גם ס"ח עלי דשא וכרביבים  
עלי עשב גי ס"ג שיתוקן ס"ג שהוא באימא  
עילאה גם ס"ח אמרתי כשעירים אותיות מי  
רמז לני שערי צינה כי אז כשיתגלו י' ש"ב  
תתגלה גאולתנו מלד צינה כנודע וא"ש אח"כ  
גם תי' כשעירים גי צ"פ ש"ך שהם בתי א'  
באימא וא' במלכות יתמחקו ורמז ברי"ת  
עלי דשא וכרביבים. עלי עשב גי ר"ך שיהיו  
רכים. גם תי' כשעירים גי תמר רמז לשכינה  
גם צ"א עליו נאמר לדיק בתמר יפרח יח"ר  
צ"א וביע"א :

**כי** שם ה' אקרא בצו גדול לאלהינו ר"ל כל  
כוונתי בחפתי לאקמא שכינתא מעפרא  
ככתוב צוה"ק. באר"א אפ"ל הוא דידוע דשם  
אלהים הוא רמז לדין לא כן שם הוי"ו וכתבו  
ז"ל כשמרחם על ישראל מוסיף על שם אלהים

אחד עד שיהיה גי פ"ז עולה גי א"י ח"א  
כי שם ה' אקרא ר"ל שכל חשקי ומאויי לבוי  
לי עזרה משם הוי"ה צ"ה וכ"ח ומה נעשה  
לשם אלהים לז"א בצו גדול לאלהינו ר"ל ע"י  
הפ"י ומע"י תגדלו לשם אלהים אחד יותר  
ואז נעשה גי א"י ח"א וק"ל :

**בנשר** יעיר קנו על גחליו ירחף יפרוש  
כנפיו וכי' אפ"ל דבא לרמז למי  
שחנק לו ה' צינה וכוא מהדש חידושי תורה  
בעוב"י יכיה מה שיהיה שלא יתאחר מלכותו  
ולא תאמר לכשאפנה אשנה וידוע דחידושי  
תורתו של האדם הם נקראים צנים כי הם  
מועילים לאדם יותר מן הצנים כי הצנים הם  
לעוב"י וחידושי תורתו הם צנים לעוב"ב. גם  
התלמידים קרויים צנים לעוב"ב. והשתא א"ש  
ח"א כנשר יעיר קנו שיהיה קל כנשר לעורר  
קנו הוא קן קולמוסא ונתן לטעם על גחליו  
הם חידושי תורתו. ירחף ויכיה פ"י ירחם כי  
הפ"י מתחלפת צמ"ה באותיות צומ"ף. א"י על  
גחליו ירחף הם התלמידים וצנים קטני' ללמד  
תורה וצפרט לבנוי ממש כי הוא מ"ע מן החור  
ושננתם לבניך כי מי יחוס עליהם יותר ממנו  
ואז כיון שהגיע לידי מדק זו שמהדש ח"י תי'  
ולומד ע"מ ללמד זוכה שצעת פטירתו הקצ"ה  
ית"ש יפרוש כנפיו יקחבו וכמ"ש צמד"ר על  
מרע"ה שהיה מוטל בצנפי השכינה ח"ש ישאכו  
על אברתו. וגם מוצעת הוא שלא יחסר לחמו  
ולא יאונה לו כל און ח"ש ה' צדד ינחנו  
ופירש"י ז"ל ה' צדד וצמח נהגם וכוא מדק  
כ"מ כמו שהוא נותן לחם ביינו בתי לכל אדם  
גם מן השמים שולחים לו פרנסתו צריחה ולא  
יחסר לחמו וכמ"ה ולא ראיתי לדיק נעצב וכי' :  
**ך** צדד ינחנו ואין עמו אל נכר ורכיבו על  
צמותי ארץ ויאכל תנובות שדי. אפ"ל  
עפ"י מה שתי המפ' לענין טענת רובא. דע"י  
א"י יש לנו דין קבוע וכל קבוע כמע"מ דמי.  
ועוד אמרו צספרי והביאו רש"י בחומש ורכיבו  
על צמותי ארץ ביינו ארץ ישראל. וא"כ ז"א ה'  
צדד ינחנו ואין עמו אל נכר אלא הוא לבדו.  
אבל אוב"ע טוענים שהם כרוצ וא"כ לרין  
לילך אחריהם והיחף הנחנו עובדים את ה'  
לבדנו. לז"א ורכיבו על צמותי ארץ שהיא  
ארץ

**ר'א** עתה כי אני הוא ואין אלהים עמדי. אפי' ידוע דכמלכות נקראת אני ולעת"ל נקראת ח"ן שהוא הכתר שהוא נעלם ומכוסה. ע"ן מ"ש בזכ"ק ובתיקונים שאלהים הוא רמז לאימא ח"א ראו עתה כי אני הוא ר"ל כשצרה נשלים כשם וככסא באותיות הוא ואין שהוא רמז לא"א כח' חכ לפי שאלהים עמדי הוא רמז לאימא שיכא זיווג למעלה וק"ל וכהיב"א :

**ר'ן** חכמו ישכילו זאת יבינו לאחריהם אפי' עפ"י מה שחקרו במפ' ז"ל לענין כחשו' דבין דק"ל נראה ונדחה אינו חוזר ונראה וא"כ איך האדם מתקבל בתשו' ותי' במפ' מכלל החירונים דס"ל להקצ"ה נראה ונדחה חוזר ונראה וראוי מבנין זיכמ"ק שיצנה ב"צ דכבר נדחה בתחלתו ואעפ"י כן חוזר ונראה ע"ש. אשר עפ"י אפי'ל כונת המד' שביאו בם' הניכו זוטא פי' כ"ג הוצ"ד צס' נאור הלה ס"י כי ח"ל שאלו תלמידיו את ר"א היאך נעשה תשובה ונחיה פתח ואמר יעקב ה' ביום לרב ישגבך שם אלהי יעקב ישלח עזרך מקדש. **ועפ"ה** ח"ש ח"א יעקב ה' וכו' ר"ל שיקבל אותך בתשובה ותדע מאיזה טעם דכא ק"ל נראה ונדחה אינו חוזר ונראה לז"א דלגבי הקצ"ה לא כן יחשוב אלא ס"ל דחוזר ונראה וראוי לז' ישלח עזרך מקדש דכיוני זיכמ"ק שעתיד לצנותו ב"צ משם באריה דס"ל להקצ"ה דחוזר ונראה וא"כ כ"י לענין כחשו' וק"ל :

**והו"ן** מדרכנו אפי'ל כונת המד' כח' במה שנלע"ד אם יוכשר צעיני ה' דמן כחשו' מוכה דק"פ לאו כקבג"ד וכו'א דכבר ידוע דע"י בעונות שעושה האדם אזי מאבד המלות שעושה להסטי"א ואז יש להם שליטה בגופו ונר"ן שלו כידוע וא"כ איך ע"י כחשו' הקצ"ה מחזיר אותם לו ח"ו מוכה משם דק"פ שקנו הסטי"א לאו כקבג"ד ע"ן מ"ש ה' מבר"א ענתיבי משם במפ' עמ"ש רז"ל מה טעם פתח צבראשית וכו' שאם יאמרו לסטים אחם וכו' אומרים להם בעולם ומלואו של הקצ"ה צר"ו נחנה וכו' וק' וכו' כך הוא כדן דמי שנותן מתנה לחבירו וזכר צה חוזר צו ותי' שיקצ"ה לא

ארץ ישראל כמו שאמרו בספרי ופ"י ים לנו דין קצוה כמסמ"ד וא"כ הלה לה טענת רוב' שאנחנו מחלה וכם מחלה וק"ל :

**ובאו"א** אפי'ל כונת הפסוקים ירכיבו על צמותי ארץ ויאכל תנובות שדי ויניקו דבש מסלע ושמן מחלמים לור חמאה בקר וחלב לאן וכו' וישמן ישורון ויצטט וכו' ויטוט וכו' אפי'ל עפ"י הידוע דיכול האדם לפטור עלמו מן הדין מטעם דכת' ומלות אין לה קצבה ואין אדם מתחייב בדבר שאין לו קצבה. וכת' הוא כמו שכתב הרב אשר הכחלי דמתנת ח"י חיל"ק. עוד ידוע דמזונות ש"א אין להם קצבה. וזכר מן הראוי שלא יחייב עלמו הקצ"ה דכתי' תרי ואעפ"י חייב עלמו חף דדבר שאל"ק הוא. וא"כ האדם ג"כ מן הראוי שיחייב עלמו בת' ומלות. וא"כ ז"א ירכיבו על צמותי ארץ ויאכל תנובות שדי ויניקו דבש מסלע ושמן מחלמים לור חמאה בקר וחלב לאן וכו' שמן הראוי הים. שלא יחייב עלמו צכס ואעפ"י חייב עלמו וא"כ האדם ג"כ מן הראוי שיחייב עלמו לקרות בת' ומלות ואעפ"י וישמן ישורון ויצטט ויטוט אלו עשו' שלא עסקו בת' וק"ל :

**ויאמר** אסתירך פני מהם אראה מה אחריתם כי דור תכפוכות כמכ. פירש הרב ברכת טוב ח"ל יתכן ע"ד המקובלים כי צ' מדות איתגבו. מה המורה על כעדר הישות והפוכו ה"ס המורה על הכויה וכשישראל עושים ראונו ית' הרי הם ככלל הישות וכשאינן עושים ראונו ית' הרי הם ככלל הכעדר וכמאז"ל אם לא יקבלו המורה יחזרו לתוכו וזכו. ועל כן הגזים הש"ת כזיכור במ"ש אסתירך פני מהם ר"ל ממדק של כצ' המורה על הכויה אסתירה פני מה ויכיו ככלל הכעדר ח"ש מה אחריתם מה דייקא ולמה להפוך מלה ה"ס למלה מ"ה לז"א כי דור תכפוכות כמכ ר"ל הם צעלמם מהפכין הכויה. ח"ש תכפוכות המה דכחטאם מפסידים כלורה מכנמלאות כולם. ואפי' שזכו נמי כונת הכחוש כי בשמות יכרסון ביינו שמות של בעולם לפי שכלדיק מה פעל ר"ל היפך ה"ס למי :

לא נתנה לחלוטין לכנענים אלא לקיים וקיים  
לאו כקב"ד ע"כ הוצ"ד צ"ל נאום תכלה ס"י  
ע"כ עו"י דא"י נקראת קדש ע"ד מ"ש הת"י  
ארץ ישראל מקודשת מכל הארצות וכו' וצ"ל  
א"ש וז"ל יעקב ה' ביום לילה וכו' ר"ל שיקבל  
תשובתך מטעם דק"ש לאו כקב"ד וכ"כ  
מהיכן נדע זה לז"ל ישלח עורך מקדש דהיינו  
א"י שנקראת קדש כ"ל וק' דא"ך חזר צו ה'  
ונטלה מהם ח"י א"י כמ"ש ה' מהר"א ענאצי  
ז"ל שהקב"ה לא נתנה לחלוטין לכנענים אלא  
לקיים וקיים לאו כקב"ד וא"כ גם החש"י מהניא  
מטעם זה וק"ל :

**ונחזור** לענינו לחק"י הראשונה והת"י  
שהוצא לעיל עפ"י יובן כונת הכ'  
כח' וצ"ל עוד דהחש"י חקרא זא"ת ג"י ל"ס  
ק"ל ממין דהם עיקר החש"י וא"כ ז"ל לו  
חכמו ישכילו זא"ת דהיינו החש"י שיחזרו  
בתשובה וכ"כ דהעיקר לא מהניא מטעם  
נראה ונדחה חינו חזר ונראה לז"ל דהא ליחא  
דהא יצינו לאחריתם ר"ת לאחר ר"ל אחר  
כגלות חנה מקדש דמשם מוכח דחזר ונראה  
וק"ל :

**ובאו"ה** אפ"ל צ"ל חת הידוע חקירת ז"ל  
לענין התשובה דק"ל מלך שמחל  
על כבודו חין כבודו מחול וא"כ איך מהניא  
התשובה והת"י ידוע דדין צנים יש לנו לגבי  
ה"ת וא"כ הדר דינא חב שמחל על כבודו  
כ"מ עו"י משז"ל דמכת תחית כמתים מוכח  
דין צנים חית לן גביה כי כלא חזינו רוענו  
כוא כ"ג ואין מיטמא לנו ח"י דדין צנים יש  
לנו ובנא"ה וז"ל לו חכמו ישכילו זא"ת דהיינו  
התשובה דמהניא מדין חב שמחל על כבודו  
כ"מ וכ"כ מנ"ל הא דדין צנים י"ל לז"ל יצינו  
לאחריתם דהיינו שאנחנו מאמינים שאחרית  
כאדם יקום צח"כ ועוד נוט' לאחריתם לאחר  
תחיית מתים דמשם תורה יולאכ דדין צנים  
יש לנו וק"ל :

**ובאו"ה** אפשר לפרש כונת הכתוב והוא  
צ"ל שידוע חירון לטענת הרוב  
דעל ידי עסק הת"י יהיו מחדדי ומחדדי עדיפי  
מרוצה עו"י דהתורה נקראת זאת כמ"ש וזאת  
התורה וז"ל כי גוי אובד עלות כמ"ש ואין

צ"ל תבונה כדי לאצד טענת אובד"ע דהא לו  
חכמו ר"ל שיהיו חכמים ישכילו זא"ת דהיינו  
התורה דעל ידי יהיו מחדדי וכו' מאצדים  
טענתם ח"י מחסר צינתם היתב זאת וק"ל :  
**ועפ"י** אפ"ל לע"ד כונת הכתוב בתחילת  
פרשתינו וז"ל יערוף כמטר לקחי  
תזל כטל אמרתי כשעירים עלי דשא וכרביצים  
עלי עשב כי שם ה' חקרא חבו גודל לאלהינו  
והדקדוק מצי' כי מה קישור וסמיכות יש  
לפסוק זה עם פ' כי שם ה' וכו' אכן עפ"י  
ח"ש וצ"ל עוד מה שפירש"י ז"ל ע"פ יערוף  
כמטר לקחי וכו' שהוא רומז כולו על התורה  
שהוא מדמה חשיבותה לטל ומטר ושעירים  
וכרביצים שכל אלו הם חיות העולם אף התורה  
כן יעצ"ה וא"כ ז"ל האזינו השמים ואדברה  
וכו' ר"ל שהוא צא להכריח להם שאין אלוה  
מלכדו ח"י ולא תלכו בחוקות בגוי שטוען טענת  
רובא וראיה חותכת לזה דהא יערוף כמטר  
לקחי תזל כטל אמרתי דהיינו התורה כשעירים  
עלי דשא וכרביצים עלי עשב שהכל הוא שצח  
לתורה ועוד עפ"י מ"ש ה' אדרת אליהו צבלי  
ז"ל שהמטר הוא רומז לתורה שצ"ס  
והטל הוא רומז לתורה שצנחצ והטעם שהמטר  
יש עלבים צו כגון כולכי דרכים וכיוצא לא כן  
הטל הכל שמחים ג"כ לענין תורה שצנחצ  
ושצ"ס יע"ש וא"כ על ידי לימוד התורה יהיו  
מחדדי ועדיפי מרוצה וכיון שכן כי שם ה'  
חקרא חבו גודל לאלהינו דוקא וק"ל :

**ואמר** אי אלהינו לור חסיו צו אשר חלב  
זבחימו יאכלו ישחו יין נסיכם וכו'  
ראו עתה כי אני חנו הוא ואין אלהים עמדי  
אני אמית ואחיה מחלתי ואני ארפא ואין מידי  
מנול והדקדוקים מצוירים דמה קישור וחבור  
יש לתחית המתים אדלעיל מנייה באומנם אפי'  
לפרש לע"ד עפ"י מ"ש ה' דרכי א"ש על תי'  
הידוע שתי חכמי אשכנז לענין חלוקת העולמות  
דק"ל דחולקין תרומה לעבד צפני רבו דכפ"ד  
הרמב"ם ז"ל שפסק צפ"ן מה' תרומות דעבד  
ש' שני שותפין שהיה אחד מהם כהן חנו  
מאכל לזה העבד בתרומה וא"כ צ"ל כגלות  
המר והנמכר דנמכרנו לעבדים ולשפחות איכא  
לאסוקי אדעתיכו דאובד"ע דאין לנו לאכול  
מבעוכ"י

אפ"ל לע"ד כונת הכחיד צמשי סי' ו"ל  
לדיק אוכל לשובע נפשו וצטן רשעים תהסר  
ובדקדוק מצוי האמנם טפ"ס ח"ש וז"ל לדיק  
אוכל לשובע נפשו מן העוב"ז ולא חייב להנכו  
צ"ש כיון שהוא אוכל לשובע נפשו ודיק  
צחו' ע"ד לכו לחמו בלחמי הו"ל לגבי דידיה  
דין מליל מזוטו ש"י אצל וצטן רשעים שאינם  
עוסקים צחו' תחסר כיון שהוא גזל וק"ל :

**ובאו"א** אפ"ל לע"ד כונת הכחיד כנ"י  
דרך רמז כי האדם הוא חפלו

ורצונו להגות צחו' יומם ולילה ולקיים מצות  
ומע"ט לולי שהיה"ר גובר בעוב"ד להחטיא  
את האדם ולהתעוות מדרך השכל לדרך חושך  
ולגמול ע"ד נופך רשע ללדיק ומצקש להמיתו  
וידוע דילך גי' ש' וא"כ ז"ל לדיק אוכל לשובע  
נפשו נפשו דייקא ר"ל צחו' ומע"ט כנ"ל ותדע  
מתי יכיר האות הזה כשיכיר וצטן רשעים  
ר"ל האות שצחוק חיצת רשע שהוא גי' ילך  
תחסר שתכיר בהאולה צ"כ אז יכיר כל אדם  
עוסק צחו' לשמה כי יזכו צ"כ אכ"ר :

**יזכרו** לשדים לא אלוה אלהים לא ידעם  
חדשים וכו' לור ילך השי והשכח אל

מהוללך וירא כי וינאץ מבטם צנו' וצנותיו  
י"ל דמכו סגיכות בני קראי אכדדי ועוד מה  
שפירש"י אל מהוללך מו"אך מרחם לשון יחולל  
אלות. חיל ביולדק קי מאי שיחטיב דכולת  
רחם הכא האמנם אפי' לפי לע"ד וכוא מה  
שידוע טענת אוכ"ע שטוענים אם אין הקצ"ה  
חפץ צע"ז מ"מ אינו מבטל דס"ל מעשה  
שמים עדיף ובהאמת דלית לן כחי סברא וכוא  
מכה ילירת האדם ע"י איש ואשה דוקא מוכח  
דמעשה ידי אדם עדיף וא"כ ז"ש יוצחו לשדים  
וכו' אלהים לא ידעם וכו' וכוא מכה דס"ל  
דאם אין הקצ"ה חפץ וכו' דמעשה שמי' עדיף  
ולזה בא לדבר בלשון תימך וכה אמר לור  
ילך השי דכיינו השכה כמו שפירש"י ותשכה  
אל מהוללך ר"ל מו"אך מרחם צתמיכה דלמס  
עשה כי ככה לכוליד האדם ע"י איש ואשה  
ולא ע"י יתצרך ח"ו שהוא הוכח גמור  
דמעשה יד"א עדיף ולזה סוים וירא כי וינאץ  
מבטם דכא צנו' וצנותיו ר"ל מכה צנו' וצנותיו  
שכס ע"י איש ואשה יוכיח זה וק"ל :

ובזה

מהעוב"ז. האומנם לפי"ד הש"ס בחלק דק"ה  
וה"ל אמר ר"ל מ"ד דוד עבדי נצודגלר עבדי  
גלוי וידוע לפני מי שאמר וכהי העולם שעתידין  
ישראל לומר עבד שמכרו רבו ואשה שגירשה  
בעלה כלום יש לזה ע"י כלום לפיכך הקצ"ה  
קראו עבד עבד שקנה נכסים. עבד למי נכסים  
למי דק"ל אין יד לעבד בלא רבו. ע"כ כי  
כנ"י ז"ל שם דכיה צדין לאכול בתרומה מלך  
דדין צנים יש לנו והקצ"ה בעיד צנו' ואחס  
תכיו לי ממלכת כהנים וק"ל צפי האשה  
שנתארמלה האומר צנו' זה וכן הוא נאמן  
להאכילו בתרומה עכ"ל דר' גי' ע"ד יע"ש ער"ן  
משז"ל דמענין תחיית המתים מוכח שיש לנו  
דין צנים דאלי"ה קי' דאך הקצ"ה שהוא כהן  
מטמא עצמו צנו' ח"ו מוכח אז מטמא לבנו.  
ובזה ח"ש וז"ל ואמר אי אלהינו ר"ל שאם  
יאמרו לכם אוכ"ע איך אלהיכם ומלככם  
שאלם אוכלים בעוב"ז מחמתו מדין עבד כהן  
אוכל בתרומת רבו צפניו כיון שצוה בגלות כמר  
בעוב"ד לא יש בהראת שכינה וא"כ מאתה  
טעם אתם אוכלים מהעוב"ז וז"ש אי אלהינו  
לור הסיו צו אשר הלצ צנחמו יאכלו ישתו יין  
נכיכם וכו' ולזה קאמ"ל הקצ"ה לא תיראו  
ולא תחתו מזה דכבר יש לכם תי' אחר לאבד  
טענתם דיש לכם דין צנים וככנים אתם ע"ד  
ואתם תכיו לי וכו' וק"ל האומר צנו' זה וכן  
כוא נאמן להאכילו בתרומה וז"ש ראו עתה כי  
אני אני הוא ר"ל אני בעלמי כמה פעמים  
בעדתי שאלם צנו' ואתם כהנים ג"כ ועוד  
ר"ת כ"י כהנים ישראל וכ"ת דלא יקבלו  
כאוכ"ע מכס זאת כתשר דיאמרו מאן לימא  
לן דיש לכם דין צנים וז"ש ואין אלהים עמדי  
ר"ל יאמרו ישראל ואין אלהים דכיינו אלהים  
אחרים שכם האוכ"ע עמדי ר"ל צסצרתו שדין  
צנים יש לנו לזה הביא לכם ראיה חותמת אני  
אמית ואחייב וכו' דכיינו מכה תחיית המתים  
שקצ"ה צנצודו ובעלמו מחיינו צ"כ מוכח  
דדין צנים יש לכם דכא כהן הוא כנ"ל וא"כ  
קס דינא דשפיר אכלי ליכלו וליחדו וק"ל :

**והרב** מהר"ש פרימו ז"ל תי' לחקירה זו  
דע"י טסק כתיו יש לנו דין מליל

מזוטו של ים דק"ל כרי אלו שלו. אשר עפ"י

**ובזה** איש כונת הכתוב במשלי וז"ל כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו כי בן הייתי לאבי רק ויחיד לפני אמי. וכו' כנראה באמרו כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו שתסדרו מעשה שמים עדיף ואם אין בקב"ה חפץ וכו' ונתן טעם וראיה לסתור זה דכא כי בן הייתי לאבי רק ויחיד לפני אמי ולמה בחר בש"ת להיות לאדם אב ואם. אלא משם הכרח דמעש' אדם עדיף ובכל ידברו וק"ל: **והמפ'** ז"ל תי תי אחר כי הנה מענין התבואה והמאכל שדרך מעשה ידי אדם טרחה יתי ויגיעה רבה ולא בולאו מן הארץ להם גמור ממע מוכה מזכ דמעשה ידי ידי אדם עדיף, אשר עפ"י אפ"ל כונת הכי בתכלית וז"ל אשרי שאל יעקב בעזרו שברו על כי אלהיו עושה שמים וארץ את הים ואת כל אשר בם השומר אמה לעולם עושה משפט לעשוקים נותן להם לרעבים כי מחיר אסורים וכו' הי' אוכז לדיקים וכו' כי בא כרמו כלפי הלדיק שהוא עובד את כי אלהיו ולא נסה אשוריו מכל טענות בני בשרי וכו' וג"כ מלבד זה מוכיח לרשעים שסרו מואחרי כי ח"ו ללכה לעבוד אלקים אחרים שגרו ברוחא מטענה כנ"ל וז"ש אשרי שאל יעקב בעזרו שברו על כי וכו' השומר אמת לעולם שלא סרו אשוריו מן דרך כי ח"ו ומלבד זה ג"כ עושה משפט ותוכחה לעשוקים ציד ילרם ועו"ז מכה נותן להם לרעבים דהיינו ע"י אדם דוקא ובזה זוכה שבי ג"כ מסייעו ומחיר אסורים ופוקה עורים וחוקף כפופים כל החווארים כנ"ל רמז לרשעים שהיו אסורים ציד ילרם ועור עיניהם וכו' ובזה הענין כי אוכז לדיקים היינו הלדיק כנ"ל שהחזירו לעוב"צ לחתת כנפי הש"ת וכמ"ש בזה"ק זכאח איכו מאן דאחדר לחייביו וכו' וק"ל. וסיימו שם בדומה רחומא דמלרים איכו וק"ל:

**ה** להי תגמלו זאת אפשר לרמוז עפ"י מ"ש בש"ס דמנחות פ"ג דכ"ט וז"ל מאי טעמא תלוי ברעיה דבי דאי הדר בתשובה מעיילי ליה וליעילי בכך לא מסתייעא מלתא וידוע דבתשובה המעולה היא בגי' אלה דהיינו קול לרם ממוין גי' זאת וכו' כרמז כי ר"ל

מכה הכי שתלוי רגלם בנ"י להי תגמלו זאת היינו בתשובה וכדיכול להי גומלים הגמול הזה כי השכינה אחנו בעוונותינו ע"ד בכל לרסם לו לר ומוני ואזול הטובות כחושים שעשה עמנו וזכ"ש עם נבל ולא חכם בתמיכה. הלא הוא אבין קקך הוא עשך ויכוונך זכור ימות וכו' וא"כ כדיכול טמון ברמז הגמול הזה קויתי וכו' כי יחזירנו בתשובה ויסייענו ע"ז בתשלום דברי הגמרה כנ"ל שאם בא ליעבר מסייעין אותו אכ"י"ר. ולדעתי המעט הוא שזכו הטעם שנקראה תשובה ר"ל תשוב מכה הכי. וכו' ג"כ כונת הכתוב שובה ישראל עד כי אלהיך כי כשלת בעונך והיל"ל שוב אכן כפוי"ד איש וז"ש שוב נוכח הכי ישראל ובה שאתה שב בתשובה מגיע פירות ופירי פירות עד כי אלהיך כנ"ל ונ"ט כי הן צעון כשלת בעונך ובזה גרמח נזק למעלה. ואפי' להרהיב יותר בדרך רמז דמו"י כ"י כנסת ישראל כשלת בעונך ולכן שובו שובו בית ישראל קחו עמכם דברים וכו' ואפי' ג"כ שזכו ג"כ כונת רז"ל ברוח מצינתם גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד והמה בחממם רמזו בזה"ק לדברים האמורים זה למעלה וק"ל:

**ובדרך** אגב תזרחי בדעתי הקלושה וחלוטה להבין פשט דברי הש"ס כנ"ל דפריך וליעילי בכך לא מסתייעא מלתא וראיתי לרש"י ז"ל צעין יעקב שכתב וז"ל לא מסתייעא מלתא דכא ליעבר בעי סיועה מפני ילד"ר ולכן עבדי ליה סיועה פתח יתירה ומכרש"א ז"ל נטה לדרך אחרת כפוי"ד ברמב"ם ע"ט. ולדעתי מועט מן המעטן ע"ד שכתבו בש"ס כל הפירש בן המינות מיד מית אלא לריך להרחק מן החטא מעט מעט אגרשנו מפניך כי אם ירלם להגביר כח הקדושה ולחזור צבת אחת הקל"י מתגברים עליו ומחזירים אותו לחלו כוח חולי הנפש על אחת כמה וכמה וז"ש בש"ס לא מסתייעא מלתא מפתח הגדול ר"ל צבת אחת אלא פתחא זוטרתו בתתי ואדרכי וכו' לעיל בפתיחא רבתי וכו' פי' הפשוט לע"ד אגב בריה קלה וק"ל:

**יערוף** כמטר לקחי וכו' פי' החיד"א ז"ל בפני"ד במשז"ל שכל אחד מהוייב לכוניא

משוכה ומאריך ימים ושנים וכמ"ש בנ"ס  
דחולין ע"פ האמנה אלס וכו' יעשה ענינו אלס  
יכול אף צד"ת בן ת"ל לזק תדברון. וכשחא  
א"ש דקרא קמחבר אזכרה שמענו כי לא ידבר  
דברים בטלים שאס ידבר יחסר לו חלק מחלקי  
חיוו ח"א כי לא דבר רק ר"ל שלא תדבר  
דברים בטלים שאס תדבר הוא מכם שיחסר  
לו מחיוו ח"ש כי הוא חייבם וכדי שלא תאמר  
דגם בדברי תורה בן לז"א ודבר כזה דכיוונו  
כד"ת שמדבר עליה בתחילה באומרו שימו  
לצבכם לכל הדברים אשר אנכי וכו' תאריכו  
ימים וכו' :

### הפסטר האזינו

**בהורל** הקרא ב' ומאויבי אושע. אפ"ל  
בס"ד דידוע מאז"ל ע"פ זה שמי  
לעולם לעולם כתיב. לא כשחא נכתב חני נקרא  
בכו"ז נכתב בכו"ז ונקרא באדנות וכו' א"כ  
מוכח כשחא קוראים בשם בכו"ז ככתיבתו  
בדאי שכבר היה בגאולה ולא יש אחרים גלות  
ח"ש מכולל הקרא ב' ר"ל בזמן שאקרא בויכ  
בכתיבתו אז בדאי ומאויבי אושע לגמרי שלא  
יש אחרים שפגוד וק"ל :

**א"ל** אפ"ל דכשהולכין אחר הכתיבה שנכתב  
בכו"ז א"כ גם הכשר נלמד מן הכתוב  
ציחוקאל וידי אדם ידו כתיב מלמד שידו של  
הקב"ה פשוט לקבל שנים וע"י הכשר  
מבטלים ומכניעים המשטינים מעלינו ח"ש  
מכולל הקרא ב' ר"ל בכו"ז כמו שכתוב אז  
מינה ג"כ יולא לנו ומאויבי אושע על ידי  
התשובה וק"ל :

### לתשובה

**הרב** מערכי לז חקר בענין הכשר דאין  
תועיל לבטל כעונות שעשה בפועל וכו'  
ק"ל לא אחי דבור ומבטל מעשה. והרב ז"ל  
חירן דכיון דלגבי כש"ת דבורו נחשב כמעש'  
וכמעש' בדבר ב' שמים נעשו. בן דן אח  
כאדם עפ"י מדותיו וחושב את דבור כאדם  
כמעשה ולכך תועיל לו הכשר. אשר בזה ירומח  
לע"ד

להוליא לאור חלקו בהורה אשר קבל בזה סיני  
ובעון העגל נטמאו חלקי התורה בעו"הר  
במאורות הקליפות ולכך לטרוח מאד להוליא  
לאור כל אשר קבל כפי שורש נשמתו. ואפי'  
שז"ש אשרי אדם מלא חכמה שמלא החכמה  
שקמו לו מן השמים שהיתה אבודת בקליפות  
ואדם יפיק תבונה שמוליא לאור ומצין דבר  
מתוך דבר וכו' מפיק מהקליפות. ואפי' שז"ש  
אשרי שחא לכאן ותלמודו בידו תלמודו דייקא  
כנוגע לו לשרשי נשמתו. וגם אמרו בזוהר  
שמחוייב האדם לפרות ולרבות בתורה ח"ש  
יערוף כמטר לקחי כינוי לתורה שנכתב כמ"ש  
כי לקח טוב נתתי לכם. חזל בשל אמרתי כינוי  
לתורה שבע"פ כמ"ש הרב ש"ך פרשת וירא  
דאמירב כינוי לתורה שבע"פ וכנונה יערוף  
במטר לקחי ר"ל יטיף כמטר לקחי תושב"ב.  
תמתי תורה שבע"פ שלריך בכל יום לחדש  
בתו שנכתב ותורה שבע"פ ויכיו החידושים  
חזקים צנויים על שדה תלמוד ח"ש כשעירים  
עלי דשא וכרצבים עלי עשב שיכיו הענינים  
חזקים ואמתיים. ונתן טעם שלימוד חו' דבר  
גדול כי שם ב' כל התורה שמיחיו של הקב"ה.  
הקרא תלמוד רבו גדול לאלהינו נמשכין מוחין  
וגלות כמ"ש רבינו האר"י ז"ל וכו"ת למכ  
צאים בצד תוספת וגדולה כמו שפירש הרב  
האר"י ז"ל במשנת וכלא במאמר אחד יכול  
הבבאות ותי ליפרע וליתן שכר וכו' ח"ש כאן  
האור הנמים פעלו כי כל דרכיו משפט ולתת  
שכר וליפרע לכן בא בסוד גדלות ע"ד שפי'  
האר"י ז"ל במשנה ע"כ. ועפ"י פי' הנז'  
בונה הכי כי לקח טוב נתתי לכם תורתא אל  
העוזבו ר"ל כי לקח טוב נתתי לכם לשעבר לכל  
א' חלקו צה"ס. והנה מאי דבוח שנפלו נילוא'  
החו' בקליפות הנה כי בן תורתא אל תעזבו  
שם במקום כמ"א וטרוחו להוליא לאור וק"ל  
עכ"ד ז"ל :

**ב' לא דבר** רק הוא מכם כי הוא חייבם  
ודבר הזה תאריכו ימים על האדמה  
אשר אתם עוברים וכו' אפ"ל בפשיטות בכה'  
את בידוע דריצוי בדברים מחסר מחיי האדם  
וכמו שפי' צפ' תכלי א"ס לשון כל יכון בארץ  
ולא כן בלימוד התורה כל המוסף כרי זה

לע"ד כונת הכי שזכה ישראל וכו' קחו עמכם דברים וכ"ל דלא אחי דבור ומצטל מעשה לז"ל ושוצו אל כי וכיון דכחשו' היא אליו ית' א"כ הוא דן את הדבור של האדם כמעשה. וזכה ג"כ יצואר כונת הכי בהכלים סי' ס"ב וז"ל אחת דבר אלהים שמים זו שמעתי כי עז לאלהים ולך כי חסד כי אחת תשלם לאיש כמעשהו והכונה אחת דבר אלהים שדבריו ית' הוא נחשב למעשה. ואנכי הרוואה שמים זו שמעתי דגם לגבי האדם החשו' תועיל לו ותחשב למעשה אתמכה ולכן אמר כי עז לאלהים דבריו ית' ונחמדו ולך כי חסד כי אחת תשלם לאיש אפי' דבורו כמעשהו ממש ותועיל לו החשו' :

**והחיד"א** ז"ל תירץ כי הן בעין על ידי העצירות נטמעת נפש האדם בתוך עמקי הקליפות וכן מלותיו וע"י החשו' מעלה ומליל אוחס מן הקליפות וכו' מעשה ממש. וזכה ג"כ יוצן הכתוב דלעיל קחו עמכם דברים וכ"ל דלא אחי דבור ומצטל מעשה לז"ל אף כ"כ ע"י החשו' הוא עושה ממש וז"ל ושוצו אל כי שמעלה הכר"ן שלו ומלותיו שגפלו בקלי' מחזירם למקומם למקום הקדש וליכא מעשה גדול מזה וק"ל :

## הפשרת יום בפור

**ואמר** סולו סולו פנו דרך. אפי' לפי דרך פשוטה שצא לרמוז לזכות לחייב"א ולכפרישם מדרכם כרע וכמ"ש רש"י ז"ל וז"ל פנו דרך מן המכשולות. כרימו כפרישו אבני מכשול מן הדרך שילכו בו בני עמי כי לא יפהדו עוד מן האויב. וזכו שסיים ואמר כי כה אמר רס וגש' וכו' להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדבאים ר"ל בכיו נדבאים ציד יגדס כרע. וא"ש כי תי' מכשול נט' מזבי לחייב"א כמ"ה שצחו ושכרו וק"ל :

**א"ל** עפ"י מ"ש כי יוסף תכלות וכו' לכו' דגל ראובן צסי' ל"ח זכונת הכי נכרות ימחאו כף וז"ל כי הכה הילך סט"א קינא דמסאבותא כשרואה שכלום אינו כתיקונו והוא מצולבל שולט ומותן כ"ף גי' קי' קינא

דמסאבותא צאמלע כלום המצולבל וגעש מכשול וגבר אויב ולכך נקרא הילכ"ר מכשול כמ"ש פ"ה דסוכה וכו' יע"ש וז"ל נכרות שביא הת' ימחאו כף וכמש"ל ע"פ כל הנחלים שדרכו עכ"ל יע"ש ימחאו כף של הסט"א וגודל דליות שלא יכנס בתוך כלום ויכיר מכשול ואז יחד הרים ירננו אלו בלדיקי' כדומים להרים הרמים רן ירננו בשלום עכ"ל :

**ובזה** פי' אני צעני כונת הכי כי פנו לעמו יתן כי יצרך את עמו בשלום ע"י החשו' ויכיר כלום כתיקונו. גם זהו כונת הכי שלום רב לאוכצי תורתך ר"ל שיכיר בשלום כתיקונו ואין לז' מכשול שיכיר השום מצולבל כדי שיתן כ"ף צתוכו ויכיר מכשול :

**ובזה** א"ש כונת הכי ואמר סולו סולו פנו דרך כרימו מכשול מדרך עמי ונודע דרך כינוי לתורי ובמ"ה את הדרך ילכו זה. והכונה היא סולו סולו דרכיכם ותפנו לתורה הנקראת דרך וזכה ויכיר השלום כתיקונו ולא יכיר אוח כי בתוך כלום וז"ל כרימו מכשול מדרך עמי שלא יכיר אוח כי בתוך כלום ויכיר מכשול וק"ל :

**א"ל** אפי' ע"פ מש"ל שגריך האדם ליתן דעתו בתפילתו שלא יחליף ד' צר' או ד' וכן צי' לבי כידוע וז"ש ואמר סולו סולו היינו שחסירו מחשבות הגופניות מדעתכם וזכה פנו דרך ר"ל לאותיות דרך שלא תחליפו אוחס וע"י כרימו מכשול מדרך עמי דרך דייקא וק"ל :

## ס' וזאת הברכה

**תורה** לוח לנו משה מורש קבלת יעקב. אפי' בפקדים מה שחקרו ז"ל דאך זכינו בתורה דכא קי"ל דאין זכיה לקטן ובש"ס לא קטן קטן ממש אלא אפי' גדול וסומך על שולחן אביו זכו קטן וא"כ אנו דין קטן יש לנו דכא משולחן גביה קא זכינא ואך זכינו בת' ות' דע"י שליח זכו דזכין לקטן שלא בפניו. ע"ן מ"ש כי זרע צירך וכו' לזרע יוסף תכלות סי' דיעקב כינוי לצנים קטנים וכשתא א"ש

א"ש תורכ לוח לנו משה שהוא על ידי שלום  
ובפכ"ג זכי אף לקטן ולבך מורש קבלת  
יבקב יעקב דייקא ר"ל דאף דדין בנים קטנים  
יש לנו עכ"ז ע"י שלום זכי דזכין לקטן שלא  
צפניו וק"ל :

**תורה** לוח לנו משה מורש קבלת יעקב.  
ר"ל אמרו צ"ס אל תקרי מורש  
אלא מאורס אפ"ל צ"ד שתיבן יחד וחדא  
לריכב לחברתה. וכוא דנודע מארז"ל כל מי  
שהוא ת"ח וצנו ת"ח וצן צנו ת"ח שוב אין  
תורה פוסקת מרעיו. עו"ן מארז"ל מפני מה  
בניכס של ת"ח אינם ת"ח כדי שלא יאמרו  
ירושלם היא לנו מאבותינו. וכנה דרך בעולם  
כי מי שחושק בדבר ומחמת חשקו טרח בו כדי  
לנמוד אותו בודאי מרוב אהבתו בו ילמדנו  
לצנו וצנו לצנו ומכ"ש חשק התורה שהוא  
חביב ונחמד למעלה מן השמים יסייעו לתת  
לו דעת ותבונה להבין אמרי צינה ע"י יגיעתו  
בתורה ע"ד מאז"ל יגעת ולא מלאה אל האמן  
וכשתא א"ש וז"ל אל תקרי מורש ר"ל שחכה  
כמו ירושה לו ולצנו ולצן צנו אלא ג"כ תהיה  
לו כאש' שמחמת החשק שחשק בה חירסה  
ואם גם בתורה יכי לו כן שחושק בה תדיר  
בודאי שילמדנו לצנו וצן צנו צרואים זה את  
זה וכמ"ש בתוס' ואז תהיה לו ירושה ולא  
תפסוק כח' מרעיו וק"ל :

**אף** חובב עמים כל קדושי צידך וחס תוכו  
לרגליך ישא מדברותיך וכו' אפ"ל צה"ק  
את כידוע תקירת המפי ז"ל צענין בתשובה  
דק"ל נראה וגדחה אינו חוזר ונראה וא"ך  
כאדם מתקבל בתשובה אחר שגדחה וכמה  
הירוצים יש אחד מניכוח ת"י ז"ל כל שצידו לאו  
דיחוי מיקרי וכ"ג בתשובה כל שעה ושעה  
ציד כאדם לחזור בתשובה ולכן מתקבל בתשובה  
ולאו דיחוי מיקרי. עו"ן תקירה אחרת צענין  
בתשובה דא"ך הקצ"כ יתצרך שמו יורד לעמקי  
הקליפות ומוליא ניכ"ק של אדם וכו' ק"ל זקן  
ואינה לפי כבודו פטור ותי' דעל ידי היסורין  
שולח לאדם כוי כדון הכישה צמקל דק"ל  
דחייב צה אף אם הוא זקן ואינה לפי כבודו  
עו"ן מ"ש כי לב אריה וכו"ד להחיד"א ז"ל  
ציוסף תכלות ס"י ס' וז"ל כי תרע"ו אותיות

בתוכחות דתבא ושם כו"כ גי' כ"ז ושם שם  
כ"ז פעמים כו"כ וכ"ז פעמים כ"ז גי' תרע"ו  
להבין מתרע"ו אותיות דל"ה קללות ויגלל מהם  
וכשתא א"ש וז"ל אף ר"ל שהקצ"כ חרב אפו.  
ח"ו על האדם מלך עומתיו עכ"ז חובב עמים  
ומקבל בתשובה וכ"ה דכשתא נופל עלינו צי'  
קשויות חדה דא"ך מתקבל בתשובה דק"ל  
נראה וגדחה אינו חוזר ונראה לז"ל כל קדושי  
הם כמתקדשים והמטכרים לשון בתשובה הם  
צידך להחזירם בתשובה וכמ"ש בתפילה י"ח  
והחזירו בתשובה שלימה לפניך וכו' וגם הם  
צידם לשון צכל עת חמן ח"ש כל קדושי  
צידך. וכ"ה דנפלה לה חקירה הני' דא"ך  
הקצ"כ מתחייב להשיב ניכ"ק לאדם מציין  
הקלי' בא ק"ל זקן ואינה לפי כבודו פטור  
לז"ל וחס תוכו לרגליך ר"ל הם כוכו ציסורין  
קשים ומרים וכו' דינא כהכישה צמקל דנחייב  
בה. וכיון שכן שהתשובה צעיר"ז מועילה אין  
לריך עוד ליסורין ולח' ישא מדברותיך גי'  
תרע"ו כי היא חסרה ו' כמ"ש בתורה. ורמז  
כרומז לתרע"ו אותיות שצ"ה קללות דכי תלח  
אין לריך עוד להם וק"ל :

**חז"ל** עליו כל היום וצין כחפיו שכן. צגמרי  
איתא זכאים דק"י"ח ע"צ ח"ל כי  
אחא רב דימי אמר אמר רבי צג' מקימות  
שרתה שכינה על ישראל צפילה ונוצ וגבעון  
וצית עולמים וצכולן לא שרתה אלא בחלק  
צנימין שנאמר חופף עליו כל היום כל חפיות  
לא יכיו אלא בחלק צנימין ע"כ. וצדק רמז  
אמרי צהפיו לרמז כי מטי' שלה נוצ גבעון  
צית גי' שנה. ואם תלח לדקדק בחיבות חופף  
עליו כל גי' ש"ס ושם האותיות והחיבות וצ'  
כילדים גי' שנה. ואפי' כי בחשבון חסר צ' רמז  
לצ' מק' שנחסרו ממנו צעור"ר ואנחנו מלפים  
לצנין צית גי' שהקצ"כ יצנכו צצ"א :

**וישבון** ישראל בטח צדד עין יעקב אל ארץ  
דגן וסירוש אף שמו יערפו על  
אשריך ישראל מי כמון עם נושע צה' מגן  
עוזך ואשר חרב גאותך ויכחשו אויביך לך  
אפ"ל צס"ד עפ"י משז"ל דצכל המלות יש לו  
להקצ"כ עטנה מי הקדימני ואשלם וא"כ ח"ו  
אין לצריח אלא צוראח כלום. אך המפי ז"ל  
כמלאו

המליאו לנו דברים דיוכל האדם לתבוע שברו  
ולסלק טענה זו ואחייא מכללא יראה שמים  
וענוה ושמחה וכיוצא דבן הגב מחמת האדם  
עלמו וכן תמלא כמה דברים כאשר תעין  
בספרי המפרשים את מקורה הערה נחל נובע  
מקור הכנרת. עיין משו"ל בדרכי"ה ע"פ ור'  
עמו אפי' שכינה עמו וחטא זה על ידו משמע  
היבט דלית השגחה שכינה לא אפי' לחטוא.  
עיין משו"ל דהענין הוא מרכזה לשכינה והשתי'  
ה"ש וז"ל ויבטן ישראל צטח צדד וכו' אל ארץ  
דגן ותירוש וכו' ור"ל להשמיענו דכשישראל  
הם צאצאיה ואחור וגם צדד שהם מופרשים  
ומובדלים מן הארץ צעצות כ' ולימוד דתו'  
היו יזכו שהם יביו מקור השפע והברכה וז"ל  
צדד עין יעקב ר"ל שהפריש אות עיין מיעקב  
וישאל יקב וכו' לי אולר וכונש"ה ותירוש  
יקבין יפרונו וז"ל אל ארץ דגן ותירוש אף  
שמו וכו' ולא ראו לימר עליו אשריך וגם לי  
יחיד להורות שהם כאיש אחד וכ"כ דאכתי  
איבא טענת מיי הקדימני ומבינן נזכר לכל  
הכבוד הזה וז"ל מי רמז למי הקדימני וא"כ  
מן הראוי יכיר שכינה להם לער ולא מנוחה  
וז"ל כמין גי' אלהים שהוא מורה על הדיני  
והלער ואין זכינו לכל זה לז"ל הא לא אוריית  
אלא עם נוסע צבי שהוא רחמים גמורים  
דכא עם נוסע צבי שנישע מן הילכה"ר מלחטוא  
עיין השגחה שכינה ששורה עליו וזכו מן  
עורך שטור אותך מן החטא ומוכרה לימר  
שיש לך מדת הענוה שזכית לזה וז"ש ואשר  
הרב גאותך קרי ציח חרב גאותך וכיון שיש  
לך מדת הענוה זכינו לדין דעי' הענוה נחצלי  
טענה זו. ובר מן דין זוכה עיי' הענוה שנואל  
במלהמה וכמ"ש מברח"ף ז"ל צס"כ נפש חיי'  
ע' ענוה וז"ל ויכחשו אויבך לך ואחכ על  
בנותימו תדרוך וק"ל :

### הפגרת שבת ור"ח

ע"ל נד תנשאו ועל צרכי תשעשעו. אפי' צס"ד  
בהקדים מ"ש ה' אד"א יל"ו צס' קורח  
צפי' רש"י שכתב לקח עלמו ללד א' וז"ל דאיתא  
בגמרא דשבת פ"ג דק"ד נו"ן כפופה נו"ן

פשוטה נאמן כפוף נאמן פשוט וכו' לד"ק  
כפופ' ולד"ק פשוטה לדיק כפוף לדיק פשוט.  
והקשו היינו נאמן כפוף נאמן פשוט כוסף  
לך הכתוב כפופה על כפיפתו מכאן שניתנה  
התורה במנוח ראש. ופירש"י במנוח ראש ברתה  
וענוה יתירה ע"כ. עוד פירש"י גבי נאמן כפוף  
וז"ל אדם אשר לדיק להיות כפוף וענוה וסופו  
להיות פשוט וזקוף לעזכ"כ עכ"ל ע"ש. א"כ  
השתא לפי"ז לד"ק כפופ' ולד"ק פשוט' שהוא  
להורות שלריך להיות הלדיק כפוף וענוה צעזכ"ז  
כדי שיכיר זקוף ופשוט לעזכ"כ כי לא זה  
הכתוב בזה אלא להוסיף כפיפה על כפיפתו.  
וכנה קרח שגלה לרדוף אחר השגרה והגדולה  
ור"ל להיות זקוף לא למד מוסר לעלמו כ"כ  
מלד"י אחת הפשוטה. שמורה להיות הלדיק  
פשוט. אבל לא למד מן לד"י הכפופה שגור'  
שלריך להיות הלדיק כפוף וענוה שא"כ לא הוה  
חולק על מרע"ה צעצור השגרה והכבוד ולזה  
רמזו ז"ל לקח עלמו ללד א' ל"ד א' דייקא  
רמז לאות הלד"י ר"ל לא כלך כ"א אחר לד"י  
א' הפשוט ולא אחר לדיק הכפוף עכ"ד ע"ש :  
**ועפיד"ק** אפי' לי לפי צס"ד כונת הכתוב  
הפוך רשעים ואינם וצית לדיקים  
יעמוד והוא דבא לומר דברשעים מוכפכים  
הצד שלריך להיות קודם הם מאחרים  
ומקדימים המאוחר וכגון קורח שלריך להקדים  
לד"י כפופ' כמו שכתובה בלוחותיו א"כ ולהיות  
ענוה צעזכ"ז וזה יגרום להיות לד"י פשוטה  
לעזכ"כ. והוא לא עשה כן אלא התחיל בכהך  
דהיינו מן הפשוטה ורדף אחר השגרה. ואח"ך  
צקבר כפיף הוה כאומנם ז"ל שמע שהיו  
אומרים משה אמת ותורתו אמת וכס בדאים  
שנחבג בענוה. לא כן הלדיק בולך ביושרו  
שתח"י יכיר כפוף ואח"ך פשוט. והשתא א"ש  
וז"ל הפוך רשעים ר"ל צעצול שמהפכים את  
הראוי להקדים ומאחרים אותו ומקדימים את  
המאוחר לזה ואינם שנטרדים מן העו' וצית  
לדיקים ר"ל שהולכים ביושר וכופפים עלמנו  
לזה יעמוד ויוחק צעזכ"כ **ובזה** יצו ג"כ  
כונת הכתוב בתכלים סי' י"א וז"ל  
כי לדיק ה' לדקית אהב היינו צ' אמתיות הלד"י  
הנז' שהם לדיק כפיפה ולי' פשוטה אכן נתנאי  
וע"מ

ופ"מ ישר יחזו פנימו שלא יכפך העניינים אלא ילך כסדר :

**והשתא** ח"ש כו' הכתוב הנו"ל על לך תנשאו ר"ל בשביל אות כלי שמלכים בכפיפה אח"כ תנשאו עד שחיו בגדר קטן שגולד ועל דרכי תשמשו וק"ל : **א"נ** אפשר לרמוז על לך תנשאו בכה' מה שראיתי בספרי הנז' דל"מ היתה נכה שני שמות הם שם ב"ן ושם מ"צ שהוא מסוגל להעלות וצ"ן שניהם הם ל"ד וז"ל על ל"ד הם השני שמות הנו' שהם גי' ל"ד תנשאו ממלרים :

**א"נ** בא לרמוז נוטריקון על לך תנשאו עמוד לדקה תורה כי בתלתא חלין סגי שהקב"ה יוליאנו מן בגלות המר והנמחר הזה וז"ל על לך תנשאו שהם נוטריקון על"ת הנו' תנשאו מן בגלות כי בלדקה כתיב שמו משפט ועשו לדקה כי קרובה ישועתי לזא. ובתורה כתיב גם כי יתנו צגוים עתה הקבלם וכעבור היא לריכה לשתיכם כי אם הוא לבתיכר לא עשה כלום. וגם ע"י בעמוד יכיה אכזה צין אדם לחצרו וצין איש לאשתו ותהצטל שנאת חנם וצזה יכיה סיבה לגאולתו חכ"מ :

**והיה** מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יצא כל צפר וכו' אפי' בס"ד דידוע אין וכיה אלא לשון שמחה. ונדע מהז"ל הכל מתשרי חוץ מתשרי ופי' הנז' כי נוט' תשרי תורה שבת ראש חדש יו"ט. וצ"ל ויתר באומרו ר"ח ר"ל מוכ שהתלמידים מוליכים מנהג החדש לרצם שמלמד אותם כי הוא קרוב עיניו נשואות לר"ח שיקה פרס מן התלמידים ויפרע חובותיו שלוב בכל החדש וכיולא וצזה יכיה לו שמחה שקיים מצות פריעת צע"ת. ואם ירלה ללות בחדש אחר ככל ניתנים לו וכן עזכ"ד אם הי"ת כרחיב גבולו ועש' קלצה לאחז ת"ח בכל חדש וחדש או בכל שצוה ושצוה כו"כ צין רצ למעט יותר טוב לפרוע בזמן ודבר בעתו מ"ש וכו' ח"ש וכיה לשון שמחה שיכיה שמחה לכל בפריעת החוב שקצט למלמד או לת"ח בן לכוונת שקיים את דברו בטוב יפשא"ק. בן למקבל שלקה במעות ופרע חובותיו. וכן להחזיקי שג"כ הוא צע"ת

לאחרים. וזה כשיתן מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו אז יצא כל צפר לכשתחיות לפני אמר כי שלא יבואו בני אדם להתרעם זע"ז באיחור הקלצה או כהלואה וק"ל :

**ומילתא** זוטרתי באגב כי נוט' ומדי שבת בשבתו אותיות שוב רמוז שישוב ממעשה רע שעשה בכל ימי השבוע וכן בעה"ח ולכך חסידים ואנשי מעשה נהגו להתענות בער"ח ויש בכל ע"ש אשריכם ישראל כדי לשוב מעצירות שעשה בלחותו חדש או בלחות שבוע וק"ל. עוד אפי' לרמוז דס"ת ומדי שבת בשבתו אותיות תי"ו. שם רמוז דיש אנשים כשרי' שלא ימתינו לסוף השבוע או לסוף החודש אלא תי"ו נוט' תכף ומיד ישוב ולכך הניחו בבעלם כי לא כל אדם זוכה לזה כי יחכו לעצרתו וליראתו חכ"מ :

## קהלת

סימן **א** **בה** יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש. אפי"ל בס"ד דרך מליכה וכו' בכה' את הודו שאין לאדם בעולמו אלא מלות ומע"ט והם המועילי' לאדם בעוב"צ ובפרט מלות בלדקה שמליחתו מן המזיקין וכוללת לפניו וכמ"כ לדק לפניו יכלך וכה' אותיות שאחר אותיות שמש בא"צ הם אותיות תה"ן ח"ש מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול בזה העולם לז"ל תחת השמש ר"ל תחת אותיות שמש והם אותיות תה"ן רמוז ללדקה שעושה באדם בעוב"צ וכו' הוא שמלחתו בעוב"צ מכל פגע רע וק"ל :

**ובאו"א** אפי"ל בכה' מהז"ל דבכל המלות שיעש' באדם יש טענת מי בקדימוני וכו' אכן אם הולך בדרך ענוה וכו' משלו וצזה פי' וכיה עקצ תשמעון את המשפטים כאלה וכו' ח"ש מ"כ רמוז לענוה ע"ד ונחנו מה ר"ל אם ילך בדרך ענוה אז יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש דכענוה הוא מן האדם ועל ידכ יזכר בשכר כל המלות וק"ל :

**ובזה** יוצן הכתוב בכו' גי' חז"ל מ"כ יתרון כעושה באשר הוא עמל ור"ל מה שיהיה ענוה